IRCICA
RESEARCH CENTRE FOR ISLAMIC HISTORY, ART AND CULTURE

AL QUDS
IN MUHIMME REGISTERS (1601-1699)

MÜHİMME DEFTERLERİNDE (1601-1699)
KUDÜS

2

IRCICA

IRCICA

RESEARCH CENTRE FOR ISLAMIC HISTORY, ART AND CULTURE

AL-QUDS
IN MUHIMME REGISTERS (1601-1699)

MÜHİMME DEFTERLERİNDE (1601-1699)
KUDÜS

2

Edited by

Halit Eren

Prepared by

Murat Uluskan Yüksel Çelik Davut Hut

İstanbul 2017

OIC | Organisation of Islamic Cooperation
IRCICA | Research Centre for Islamic History, Art and Culture

Yıldız Sarayı, Seyir Köşkü, Barbaros Bulvarı
Beşiktaş 34349 İstanbul, Türkiye

Tel | +90 212 259 17 42
Faks | +90 212 258 43 65

ircica.org
ircica@ircica.org

AL-QUDS IN MUHIMME REGISTERS (1601-1699) / MÜHİMME DEFTERLERİNDE KUDÜS (1601-1699)
IRCICA © 2017

STUDIES ON AL-QUDS AND PALESTINE; NO. 5
ISBN | 978-92-9063-293-1 (set)
978-92-9063-294-8 (v.1)
978-92-9063-317-4 (v.2)
İSTANBUL 2017

Cataloguing in Publication Data

Al-Quds in muhimme registers: 1601-1699 =Mühimme defterlerinde (1601-1699) Kudüs / edited by Halit Eren; prepared by Murat Uluskan, Yüksel Çelik and Davut Hut; translated by Najat Khalil and Sadık Ünay.- İstanbul: Research Centre for Islamic History, Art and Culture, 2017.
v. (recd. v.2: 263, 13 p.): facsims.; 30 cm.- (Studies on al-Quds and Palestine; no.5)
V.1: 1545-1594 -- v.2: 1601-1699.
Text in Turkish, English and Arabic.
ISBN 978-92-9063-317-4 (v.2)
1. Jerusalem (Palestine)--History--Ottoman period, 1517-1917--Sources. I. Eren, Halit. II. Uluskan, Murat. III. Çelik, Yüksel. IV. Hut, Davut. V. Khalil, Najat. VI. Ünay, Sadık. VII. Series.
956.9442--dos21

Arabic Translation: Najat Khalil
English Translation: Sadık Ünay
Design & index: Selahaddin Uygur
Printing and Binding: Seçil Ofset www.secilofset.com

CONTENTS | İÇİNDEKİLER

Preface.. 7
Önsöz... 9
Abbreviations | Kisaltmalar 13
Edicts | Hükümler 23
Indeks | İndeks... 175
Copy of the Original Edicts | Hükümlerin Görüntüleri.............. 181

PREFACE

Hosting the most sacred spaces of the three Abrahamic religions and known as one of ancient civilizational centers, Al-Quds still preserves its sacredness and importance for Muslims, Jews and Christians alike. Al-Quds is a city true to its name: It is the holy city for three Abrahamic religions, home of the Prophets and Kings and the place where some of the most important events in the early phases of human history were experienced. For Muslims, Al-Quds is the first qibla and place for the ascent (Miraj) of Prophet Muhammad (SAW) to heaven; for Jews, it preserves the Solomon's Temple and for Christians, it is the city where Jesus Christ was born, lived and left many memories behind. Al Quds Al Shareef as the Ottomans used to call, is the only city with three Holy Books. This historical background has made it possible for different nations and civilizations to leave religious, cultural, artistic and architectural traces that have been transmitted to the present day.

Al-Quds has been of great political, religious and cultural signifance in almost every period of history, and its this feature caused great wars and feuds. Al- Quds acquired sacred status during the reigns of Prophet Davud and Prophet Sulaiman and after the dominion of Babylonians it fell under the hegemony of Persians, Alexander the Great, Egyptian Ptolemies, Seleucids and Romans. After Sasanid and Byzantian rules, Al-Quds was conquered by the Muslims in 638 under the command of Caliphate Omar. This holy city was ruled by the Umayyads, Abbasids, Tulunids, Ikhshidids, Fatımis, Seljuks, Crusaders, Ayyubis, Mamluks, and finally the Ottomans in the following centuries.

During the Pax Ottomana, different religious, ethnic and cultural groups lived side by side in peace in Al-Quds, which was conquered by Yavuz Sultan Selim during a military expedition which started in 1516. The Ottomans placed a premium on Al-Quds, the first qiblah and the third holy city of Islam, and constantly contributed to the improvement of public services in the city. Beatifully constructed and made prosperous through the waqfs, Al-Quds under the reign of the Ottomans was abundant with beautiful examples of co-existence/living-together whose lack we greatly feel today. The most striking example of Ottoman tolerance and reconciliation culture is perhaps the inscription on the Halilurrahman Gate (Jaffa Gate) where the words in Kalima Al-

Tawheed "Muhammadan Rasulullah" were replaced with the expression "Ibrahim Khalilullah" in order to emphasize the importance of the city in terms of three religions at the city entrance. There is no doubt that this sensitivity emphasizing the common grounds, rather than differences is one of the most thoughtful and positive attitudes that humanity needs most in present day.

We are pleased to present the second volume of the project titled "Jerusalem in Muhimme Registers" which includes Arabic, English and Turkish translations of the verdicts issued by Ottoman Divan (Cabinet) between 1601 and 1699 to the use of scholarly community. We believe that this work will make it far easier for the present and future researchers to use the records contained in a collection of hundreds of books.

In this volume the following issues stand out: The administration of Jerusalem, municipial services and repair of waterways; the security of the city, restoration of fortesses and bulwarks and the elimination of bandit activities in the region; fulfilling the civic and military duties in ensuring the security of the Damascus pilgrimage road and of the pilgrims on their travels; delivery and distribution of Surre to the needy people in Jerusalem; taking steps to eliminate the problems experienced in the administration of waqfs (especially Hurrem Sultan Waqf and Halilurrahman Waqf); cases of corruption and malfunctioning; repair of Sahratullah, procuring labor and transporting the building materials; decisions taken by the central administration for the resolution of disagreements among different Christian sects concerning the use of sacred places, notably the Kamame Church; permissions given for a true repair of these sanctuaries; and not raising any difficulties to the Jews and Christians from abroad coming to visit Jerusalem.

I hope that both the national and international researchers of Al-Quds will benefit from this second volüme. I would like to thank Assoc. Professor Murat Uluskan, Assoc. Professor Davut Hut, Assoc. Professor Yuksel Celik for editing the volume; Professor Najat Khalil and Professor Sadık Unay for translating the summaries of the verdicts into Arabic and English; Selahaddin Uygur for typography, page-setting and index; and finally Prime Ministry Ottoman Archives for their assistance in the maintenance of the archive records.

Assoc. Prof. Halit Eren

IRCICA Director General

ÖNSÖZ

Dünya tarihine yön veren medeniyet merkezlerinden biri olan ve bünyesinde üç semavi dinin en mukaddes mekânlarını barındıran Kudüs; Müslümanlar, Museviler ve Hıristiyanlar açısından kutsiyet ve önemini günümüzde de korumaktadır. Malum olduğu üzere Kudüs, ismiyle müsemma bir şehir olarak, üç semavi dinin mukaddes kenti, Peygamberler-Krallar şehri ve insanlık tarihinin en eski dönemlerinden itibaren en hayati hadiselerin yaşandığı müstesna bir yerdir. Aynı zamanda Kudüs, Müslümanlar'ın ilk kıblesi ve Kur'an-ı Kerim'de zikredilen "Mirac" hadisesinin gerçekleştiği mekândır. Museviler için Süleyman Mabedi'ni; Hıristiyanlar için ise Hz. İsa'nın doğduğu ve yaşadığı topraklar ile ardında bıraktığı kutsal mekânları ve hatıraları barındıran bir beldedir. Osmanlılar'ın verdikleri isimle Kudüs-i Şerif, üç semavi din tarafından mukaddes kabul edilen yegâne şehirdir. Bu zengin tarihi arka plan, zamanla farklı milletlerin ve medeniyetlerin Kudüs ve civarında, bir kısmı günümüze de intikal eden dini, kültürel, sanatsal ve mimari izler bırakmalarının başlıca nedeni olmuştur.

Kudüs insanlık tarihinin hemen her döneminde siyasi, dini ve kültürel manada büyük önem arz etmiş; bu hususiyeti de farklı milletler arasında büyük savaşları ve hesaplaşmaları beraberinde getirmiştir. Hz. Davud ve Hz. Süleyman peygamberler döneminde kutsiyet kazanan şehir, Babil hâkimiyetinden sonra Persler, Büyük İskender, Mısırlı Ptolemeler, Selevkoslar ve Romalıların hâkimiyetine girmiş; Sasani ve Bizans egemenliğinin ardından 638 yılında Hz. Ömer'in hilafetinde Müslümanlar tarafından fethedilmiştir. Bu kutsal belde müteakip asırlarda Emeviler, Abbasiler, Tulunoğulları, İhşidîler, Fatımîler, Selçuklular, Haçlılar, Eyyübiler, Memlükler ve nihayet Osmanlılar tarafından idare edilmiştir.

1516'da başlatılan seferde Yavuz Sultan Selim tarafından fethedilen Kudüs'te "Pax Ottomana" olarak da anılan "Osmanlı Barışı" devirlerinde farklı dini, etnik ve kültürel gruplar barış içerisinde ve yan yana yaşamışlardır. Osmanlılar, İslam'ın ilk kıblesi ve üçüncü kutsal şehri olan Kudüs'e daima özel bir önem atfetmişler ve şehrin imarına her dönemde ciddi katkılarda bulunmuşlardır. Özellikle vakıflar marifetiyle mamur hale getirilen Kudüs'ün Osmanlı asırları,

günümüzde en çok ihtiyaç duyulan birlikte yaşama tecrübesinin güzel numuneleriyle doludur. Osmanlı hoşgörüsünün ve uzlaşma kültürünün en çarpıcı örneği, belki de Kudüs'te Kanuni Sultan Süleyman Han'ın inşa ettirdiği Eski Şehrin duvarlarında bulunan, ayrıca Yafa Kapısı olarak da adlandırılan Halilürrahman Kapısı'nın kitabesindeki ibarelerdir. Bu kapıdan şehre girenlere hitaben, Kelime-i Tevhid'in ardından mutad olan "Muhammedun Resulullah" yerine, şehrin semavi üç din açısından arz ettiği önemi vurgulamak amacıyla "İbrahim Halilullah" ibarelerine yer verilmiştir. Farklılıklar yerine ortak paydayı öne çıkaran bu hassasiyetin, günümüzde insanlığın en fazla ihtiyaç duyduğu birleştirici zihniyet ve müspet tavırlardan biri olduğunda şüphe yoktur.

İslam İşbirliği Teşkilatı, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) olarak, "Mühimme Defterleri'nde Kudüs" konulu proje kapsamında ikinci cildini neşrettiğimiz bu eserle 1601-1699 yılları arasında Kudüs ile ilgili sadır olmuş hükümleri Arapça, İngilizce ve Türkçe özetleriyle birlikte ilim âleminin istifadesine sunmaktan memnuniyet duyuyoruz. Neşre hazırlanan bu eserin, Kudüs'le ilgili konularda çalışan veya istikbalde çalışacak olan araştırmacılara yüzlerce defterden oluşan bir külliyatta yer alan kayıtları kullanmada büyük kolaylık sağlayacağı kanaatindeyiz.

Yayımlanan bu ciltte aşağıdaki konular öne çıkmaktadır: Kudüs'ün idaresi, beledi hizmetler ve suyollarının tamiri; kentin güvenliği, kale ve istihkâmlarının onarımı ve bölgedeki eşkıya faaliyetlerinin bertaraf edilmesi; Şam hac yolunun güvenliği ve hacıların Hicaz'a gidiş ve dönüşlerinde emniyetlerinin sağlanması hususunda mülkî-askerî erkânın görev ve sorumluluklarını ifa etmeleri; Surre'nin güvenli bir şekilde Kudüs'e ulaştırılması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması; başta Haseki Hürrem Sultan ve Halilürrahman evkafı olmak üzere vakıfların idaresinde yaşanan sorunlar, yolsuzluk ve suiistimaller, bunların bertaraf edilmesine yönelik tedbirler ve uygulamalar; Sahratullah'ın tamiratı, gereken nitelikli işgücü ve yapı malzemelerinin temini ve intikali; Kamame Kilisesi başta olmak üzere Hıristiyanların kutsal mekânlarının kullanımı hususunda farklı mezhep mensupları arasındaki anlaşmazlıklar ve bunların çözümüne yönelik merkezi yönetimin aldığı kararlar; bu kutsal mekânların aslına uygun bir biçimde tamiratı için verilen izinler ve Kudüs'e ziyaret maksadıyla dışardan gelen Musevi ve Hristiyanlara zorluk çıkartılmaması gibi konular.

Bu vesileyle ikinci cildin ilim âlemine, Kudüs konusunda değerli çalışmalar yapan yerli ve yabancı tüm araştırmacılara faydalı olmasını temenni ediyorum. Eseri neşre hazırlayan Doç. Dr. Murat Uluskan, Doç. Dr. Davut Hut ve Doç. Dr. Yüksel Çelik'e; hüküm özetlerini Arapça ve İngilizceye tercüme eden Prof. Dr. Najat Khalil ile Prof. Dr. Sadık Ünay'a; eserin dizgi-mizanpaj ve indeksini hazırlayan Selahaddin Uygur'a ve arşiv kayıtlarının temini hususunda

yardımlarını esirgemeyen Başbakanlık Osmanlı Arşivi yetkililerine şükranlarımı sunuyorum.

IRCICA, bundan sonra da mukaddes şehir Kudüs ve Kudüs araştırmaları ile ilgili çalışmalarını devam ettirecektir.

Doç. Dr. Halit Eren
IRCICA Genel Direktörü

ABBREVIATIONS | KISALTMALAR

A.DVNS.MHM.d	Dîvân-i hümâyun Defterleri Kataloğu Mühimme Defterleri *The Catalogue of Divân-ı Hümâyun Books, Muhimme Records*
A.DVN.MHM.d	Bâb-i Âsafî Defterleri Kataloğu Mühimme Defterleri *The Catalogue of Bab-i Asafi Books, Muhimme Records*
A.DVNS.MHM.ZYL.d	Dîvân-i hümâyun Defterleri Kataloğu Mühimme Zeyli Defterleri *The Catalogue of Divân-ı hümâyun Books, Muhimme Zeyl Records*
B	Receb
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi | *Prime Ministry Ottoman Archive*
C	Cemâziyelâhir
Ca	Cemâziyelevvel
d.	Defter | *Record*
h.	Hüküm | *Decision*
KK.d	Kâmil Kepeci Kataloğu Defterleri | *The Catalogue of Kamil Kepeci*
L	Şevvâl
M	Muharrem
N	Ramazân
Nr.	Numara | *Number*
R	Rebî'ülâhir
Ra	Rebî'ülevvel
S	Safer
s.	Sayfa
p.	Page
Ş	Şa'bân
TSMA	Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi | *The Archive of Topkapı Palace Museum*
TSMK	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi | *The Library of Topkapı Palace Museum Library*
vr.	Varak | *Document*
Z	Zilhicce
Za	Zilka'de

PROVISIONS IN MUHIMME RECORDS RELATED WITH AL QUDS (1601-1699)

PRIME MINISTRY OTTOMAN ARCHIVE (BOA)
CATALOGUE OF DİVÂN-i HÜMÂYÛN BOOKS MUHIMME RECORDS (A.DVNS.MHM.d)

Nr.	Date Hijri	Date Gregorian	Nr of Pages	Nr of Decisions	Decision Entries
75	1011-1013	1602-1604	331	3	**s/h.** 157/292, 267/558, 307/644
78	1018	1609-1610	900	16	**p/h.** 4/9, 38/101, 76/201, 82/215, 146/368, 222/583-584, 505/1295, 597/1534-1535-1536-1537, 598/1538-1539, 620/1601, 776/2023
79	1019-1020	1610-1611	516	3	**p/h.** 401/1005, 407/1014, 465/1191
80	1022-1023	1613-1614	571	5	**p/h.** 300/741, 303/745, 394/951, 489/1158, 494/1170
81	1024-1025	1615-1616	284	2	**p/h.** 96/213, 121/268
82	1026-1027	1617-1618	176	1	**p/h.** 129/279
84	1038-1040	1628-1630	59	1	**p/h.** 46/93
85	1040-1042	1630-1632	290	3	**p/h.** 49/100, 67/138, 124/280
86	1046	1636-1637	92	1	**p/h.** 76/132
89	1052-1053	1642-1643	114	11	**p/h.** 13/34-35-36, 14/37, 16/41-42-43, 35/90, 46/118-119, 63/155
90	1056	1646-1647	154	1	**p/h.** 33/108
91	1056	1646	160	2	**p/h.** 85/274, 135/426
94	1073-1076	1662-1665	49	2	**p/h.** 27/120, 43/216
96	1089-1090	1678-1679	199	5	**p/h.** 115/576, 125/627, 134/675, 136/681, 166/846
98	1100	1688-1689	272	10	**p/h.** 11/32, 74/231, 79/242, 80/243, 86/266, 123/405, 144/470, 205/714, 208/729, 255/953
99	1100-1101	1688-1689	180	5	**p/h.** 103/329-330-331, 132/422, 157/502
100	1101-1102	1689-1690	145	2	**p/h.** 98/382, 123/468
101	1102-1103	1690-1691	106	2	**p/h.** 72/224, 80/250
102	1102-1103	1690-1691	223	5	**p/h.** 103/438, 109/460, 125/521, 141/564, 201/781
104	1103-1104	1691-1692	280	2	**p/h.** 103/464, 216/1009
105	1105-1106	1693-1694	143	1	**p/h.** 43/205
106	1106-1107	1694-1695	381	3	**p/h.** 20/35, 120/417, 318-319/1271
108	1107-1108	1695-1696	427	11	**p/h.** 29/93, 131/556, 132/558-559, 133/560, 196/840, 202/856, 253/1078, 254/1079-1080, 413/1734
110	1108-1110	1696-1697	687	16	**p/h.** 151/677, 201/932, 205/941, 206-207/942, 223/997, 317-318/1419, 320/1428, 381/1668, 411/1805, 414/1819, 416/1825, 490/2213-2214, 511/2356, 551/2561, 576/2647
111	1110-1113	1698-1701	744	1	**p/h.** 179/638

Nr.	Date Hijri	Date Gregorian	Nr of Pages	Nr of Decisions	Decision Entries
180	1095-1096	1684-1685	300	4	p/h. 43/183, 48/202, 68/288, 168/701
Total Number of Decisions found				118	

THE CATALOGUE OF DİVÂN-i HÜMÂYÛN BOOKS
MUHIMME ZEYL RECORDS (A.DVNS.MHM.ZYL.d)

Nr.	Date Hijri	Date Gregorian	Nr of Pages	Nr of Decisions	Decision Entries
8	1016	1607	218	1	p/h. 149/862
9	1044	1634-1635	171	1	p/h. 23/63
10	1054	1644-1645	195	2	p/h. 65/206, 89/352
11	1107-1108	1696	164	3	p/h. 60/254, 98/434, 148/633
18	1013-1015	1604-1606	260vr.	4	vr/h. 31b/2, 42a/1, 246a/1, 246b/1
Total Number of Decisions found				11	

THE CATALOGUE OF BÂB-i ÂSAFÎ BOOKS
MÜHİMME RECORDS (A.DVN.MHM.d)

Nr.	Date Hijri	Date Gregorian	Nr of Pages	Nr of Decisions	Decision Entries
937	1017	1608	40	3	p/h. 14/1-2, 18/1
938	1020-1022	1611-1614	76	2	p/h. 48/3, 49/4
Total Number of Decisions found				5	

THE CATALOGUE OF KÂMİL KEPECİ BOOKS
MÜHİMME RECORDS (KK.d)

Nr.	Date Hijri	Date Gregorian	Nr of Pages	Nr of Decisions	Decision Entries
70	1010-1013	1601-1604	669	1	**p/h.** 636/2
71	1017-1028	1608-1619	793	12	**p/h.** 60/3, 74/1, 90/4, 310-2/1, 331/1, 337/1, 340/1, 350/1, 403/2, 406/1, 608/1, 783/1
Total Number of Decisions found				13	

Sächsische Landes-bibliothek-Staats –und Universitätsbibliothek Dresden

Nr.	Date Hijri	Date Gregorian	Nr of Pages	Nr of Decisions	Decision Entries
Eb.837	1071-1076	1660-1665	159vr.	5	**vr/h.** 44b/1, 46b/1, 67b/3, 144a/1, 144b/3
Total Number of Decisions found				5	

Total Number of Decisions found: 152

MÜHİMME DEFTERLERİNDE KAYITLI KUDÜS İLE İLGİLİ HÜKÜMLER (1601-1699)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ (BOA) DÎVÂN-i HÜMÂYÛN DEFTERLERİ KATALOĞU'NDA KAYITLI MÜHİMME DEFTERLERİ (A.DVNS.MHM.d)

Nr.	Hicrî Tarihi	Milâdî Tarihi	Sayfa Sayısı	Tespit Edilen Hüküm Sayısı	Sayfa ve Hüküm Numaraları
75	1011-1013	1602-1604	331	3	s/h. 157/292, 267/558, 307/644
78	1018	1609-1610	900	16	s/h. 4/9, 38/101, 76/201, 82/215, 146/368, 222/583-584, 505/1295, 597/1534-1535-1536-1537, 598/1538-1539, 620/1601, 776/2023
79	1019-1020	1610-1611	516	3	s/h. 401/1005, 407/1014, 465/1191
80	1022-1023	1613-1614	571	5	s/h. 300/741, 303/745, 394/951, 489/1158, 494/1170
81	1024-1025	1615-1616	284	2	s/h. 96/213, 121/268
82	1026-1027	1617-1618	176	1	s/h. 129/279
84	1038-1040	1628-1630	59	1	s/h. 46/93
85	1040-1042	1630-1632	290	3	s/h. 49/100, 67/138, 124/280
86	1046	1636-1637	92	1	s/h. 76/132
89	1052-1053	1642-1643	114	11	s/h. 13/34-35-36, 14/37, 16/41-42-43, 35/90, 46/118-119, 63/155
90	1056	1646-1647	154	1	s/h. 33/108
91	1056	1646	160	2	s/h. 85/274, 135/426
94	1073-1076	1662-1665	49	2	s/h. 27/120, 43/216
96	1089-1090	1678-1679	199	5	s/h. 115/576, 125/627, 134/675, 136/681, 166/846
98	1100	1688-1689	272	10	s/h. 11/32, 74/231, 79/242, 80/243, 86/266, 123/405, 144/470, 205/714, 208/729, 255/953
99	1100-1101	1688-1689	180	5	s/h. 103/329-330-331, 132/422, 157/502
100	1101-1102	1689-1690	145	2	s/h. 98/382, 123/468
101	1102-1103	1690-1691	106	2	s/h. 72/224, 80/250
102	1102-1103	1690-1691	223	5	s/h. 103/438, 109/460, 125/521, 141/564, 201/781
104	1103-1104	1691-1692	280	2	s/h. 103/464, 216/1009
105	1105-1106	1693-1694	143	1	s/h. 43/205
106	1106-1107	1694-1695	381	3	s/h. 20/35, 120/417, 318-319/1271
108	1107-1108	1695-1696	427	11	s/h. 29/93, 131/556, 132/558-559, 133/560, 196/840, 202/856, 253/1078, 254/1079-1080, 413/1734
110	1108-1110	1696-1697	687	16	s/h. 151/677, 201/932, 205/941, 206-207/942, 223/997, 317-318/1419, 320/1428, 381/1668, 411/1805, 414/1819, 416/1825, 490/2213-2214, 511/2356, 551/2561, 576/2647

Nr.	Hicrî Tarihi	Milâdî Tarihi	Sayfa Sayısı	Tespit Edilen Hüküm Sayısı	Sayfa ve Hüküm Numaraları
111	1110-1113	1698-1701	744	1	s/h. 179/638
180	1095-1096	1684-1685	300	4	s/h. 43/183, 48/202, 68/288, 168/701
		Toplam Hüküm Sayısı		118	

DÎVÂN-i HÜMÂYÛN DEFTERLERİ KATALOĞU'NDA KAYITLI MÜHİMME ZEYLİ DEFTERLERİ (A.DVNS.MHM.ZYL.d)

Nr.	Hicrî Tarihi	Milâdî Tarihi	Sayfa Sayısı	Tespit Edilen Hüküm Sayısı	Sayfa ve Hüküm Numaraları
8	1016	1607	218	1	s/h. 149/862
9	1044	1634-1635	171	1	s/h. 23/63
10	1054	1644-1645	195	2	s/h. 65/206, 89/352
11	1107-1108	1696	164	3	s/h. 60/254, 98/434, 148/633
18	1013-1015	1604-1606	260vr.	4	vr/h. 31b/2, 42a/1, 246a/1, 246b/1
			Toplam Hüküm Sayısı	11	

BÂB-i ÂSAFÎ DEFTERLERİ KATALOĞU'NDA KAYITLI MÜHİMME DEFTERLERİ (A.DVN.MHM.d)

Nr.	Hicrî Tarihi	Milâdî Tarihi	Sayfa Sayısı	Tespit Edilen Hüküm Sayısı	Sayfa ve Hüküm Numaraları
937	1017	1608	40	3	s/h. 14/1-2, 18/1
938	1020-1022	1611-1614	76	2	s/h. 48/3, 49/4
			Toplam Hüküm Sayısı	5	

KÂMİL KEPECİ KATALOĞU'NDA KAYITLI MÜHİMME DEFTERLERİ
(KK.d)

Nr.	Hicrî Tarihi	Milâdî Tarihi	Sayfa Sayısı	Tespit Edilen Hüküm Sayısı	Sayfa ve Hüküm Numaraları
70	1010-1013	1601-1604	669	1	s/h. 636/2
71	1017-1028	1608-1619	793	12	s/h. 60/3, 74/1, 90/4, 310-2/1, 331/1, 337/1, 340/1, 350/1, 403/2, 406/1, 608/1, 783/1
			Toplam Hüküm Sayısı	13	

Sächsische Landes-bibliothek-Staats –und Universitätsbibliothek Dresden

Nr.	Hicrî Tarihi	Milâdî Tarihi	Sayfa Sayısı	Tespit Edilen Hüküm Sayısı	Sayfa ve Hüküm Numaraları
Eb.837	1071-1076	1660-1665	159vr.	5	vr/h. 44b/1, 46b/1, 67b/3, 144a/1, 144b/3
			Toplam Hüküm Sayısı	5	

Toplam Hüküm Sayısı: 152

EDICTS
HÜKÜMLER

BOA, KK.d. 70, s.636, h.2

Kudüs'te Karaoğulları'nın evrakta sahtecilikle çeşitli gelirleri dilediklerine tahsis ettikleri, Peygamber kabirleri ve vakıflarının idari-mali işlerine özen göstermeyerek vakıfları zarara uğrattıkları, daha önce verilen cezalara rağmen tavırlarını değiştirmeyen ilgili şahısların yargılanması ve sonucun merkeze bildirilmesi.

تورط الكراغلة من القدس في تزوير وثائق رسمية لتخصيص بعض الإيرادات لاتباعهم، مما سبب أضرار واضحة في الشؤون الإدارية والمالية لأوقاف قبر النبي، ونظرا لأنهم لم يغيروا موقفهم على الرغم من العقوبات السابقة يجب أن يحاكموا في المحكمة، ويتم إبلاغ نتيجة إلى المركز.

That Karaoğulları from Al Quds were involved in forging official documents to allocate some revenues to their cronies, caused harm to the waqfs by not showing enough attention to the administrative and financial affairs of the waqfs and Prophet tombs, and since they did not change their attitude despite previous penalties they must be tried in court and the outcome shall be reported to the centre.

[Yevmü'l-Ahad, fî 13 Saferi'l-muzaffer sene aşere ve elf] **(13 Ağustos 1601)**

Yazılmışdır.

Kudüs-i Şerîf kādısına ve beğine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'in a'yân u eşrâfı Südde-i sa'âdetime arz-i hâl gönderüp; "Nefs-i Kudüs-i Şerîf sâkinlerinden Karaoğulları dimekle ma'rûf tâ'ife kendü hâllerinde olmayup dâ'imâ şekāvet ü fesâd üzre olup müzevver mühürler kazdırup telbîs arzlar ile bilâ-sebeb mücerred ahz ü celb sebebi ile Müslimânların medrese ve cihetlerin aldırup murâd idindiklerine virdirüp ve kuttâ'u't-tarîk âyende vü revende ve ebnâ-i sebîlden gâret ü hasâret eyledikleri esbâbı bunlara virüp ve Hazret-i Mûsâ ve Yûnus ve Lût peygamber *aleyhimü's-salâtü ve's-selâm*ın evkāf-ı şerîflerine mütevellî olduklarından merkad-ı şerîflerinin etrâfın ta'mîr ü termîm etmeyüp kilâb ve sâ'ir hayvanât girüp nâ-pâk idüp ve vakıfların dahi harâb u yebâb idüp ta'mîr etmeyüp ve mâl-i vakfı ekl ü bel' idüp zulm ü ta'addîlerine nihâyet olmayup Müslimânları dahi dâ'imâ bî-vech rencîde vü remîde eylediklerin hâkimü'l-vakt ve a'yân u eşrâfa mahzar gönderüp arzetmekle, teftîş olunup Hazret-i Mûsâ peygamber *aleyhi's-selâm*ın müzehheb örtüsün sirka ve bunun emsâli nice fesâd ü şenâ'atleri sâbit ü zâhir olmağla, muktezâ-yı şer'-i kavîm üzre nicesinin eli ve ayağı kat' olunup müntehâ haklarından gelinüp bâkî kalanları dahi 'Min-ba'd peygamberler tevliyetine karışmayalum' diyü şarteyledikleri sicill olunmuş iken girü birer tarîkle tevliyet alup âdât-i kadîmeleri üzre fukarâya ihânet ve mâl-i vakfa hıyânet idüp 'Zulm ü ta'addîlerine nihâyet

yokdur' diyü tevliyetden ref' olunmaların" recâ eyledikleri ecilden, mezkûrların ahvâlleri şer'le görülmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrları ihzâr idüp ta'ayyün-i mâdde iden husamâsıyla berâber idüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr etmeyen husûsların göresiz; üzerlerine şer'le zuhûr iden hukūku ashâbına alıvirdikden sonra üzerlerine şer'le sâbit olan mevâddın sûret-i sicilleriyle ahvâlleri vukū'u üzre Südde-i sa'âdetime arzeyleyesiz ki haklarında ne vechile fermân-i şerîfim sâdır olursa mûcebiyle amel eyleyesiz.

BOA, A.DVNS.MHM.d. 75, s.307, h.644

Şam'da ikamet eden İran asıllı Hidayet'in bazı Sultan vakıflarının gelirlerini vazife namıyla ve sahte belgelerle yakınlarına tevcih, mülki-askeri görevlere adamlarını tayin ve bazı gençleri yeniçeri zümresine dahil ettirdiğine dair iddiaların etraflıca araştırılması ve usulsüzlük tespit edildiği takdirde cezalandırılması.

الشكوى متعلقة بهدايت الايراني الاصل والمقيم في دمشق، الذي خصص اموال أوقاف السلطان لبعض أقاربه بوثائق مزورة وبناءاً على واجبات وهمية، كما عين حاشيته في الادارة و المهام العسكرية وضم بعض الشباب إلى الانكشارية.يجب التحقيق في التفاصيل وإذا وجدت أي مخالفات يجب أن يعاقب.

That the claims concerning that Hidayet who is originally from Iran and lives in Damascus has allocated the income of the Sultan waqfs to some of his relatives with false documents and on the precept of fake duties, has appointed his entourage to administrative and military duties and included some of the youth into the Janissaries shall be investigated in detail and if any irregularities are found he must be punished.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 5 Şevvâl sene selâse aşer ve elf] **(24 Şubat 1605)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i hümâyûn
Acem Ömer Ağa'ya virildi. Fî 8 L [sene 1013]

Şâm muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Şâm kādısına hüküm ki:

Sen ki vezîrimsin, Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Mukaddemâ diyâr-ı Acem'den Kızılbaş tâ'ifesinden gelüp hâlâ Şâm-i Şerîf'de sâkin olan Hidâyet nâm Acem kendü tevâbi' u levâhıkına 'vazîfe' nâmında Hazîne-i Şâm'dan cevâlî ve evkāf-ı selâtînde kimi sahîh ve kimi müzevver berevât ile yevmî iki bin akçe vazîfe ta'yîn itdirüp ve ba'zı emred oğlanlarını dahi yeniçeriler zümresine geçürüp ve bir tarîkle sancakda 'tekā'üd' nâmında üzerine otuz bin akçe bir kılıç ze'âmet oturak alup mutasarrıf olduğundan gayrı, umûmen Şâm ve Kudüs-i Şerîf'de olan

selâtîn tevliyetlerini ve nezâretlerini ve Şâm'ın yeniçeri kitâbetini ve hazîneye müte'allik kitâbetleri ve sâ'ir manâsıbı müzevver berevât ve ahkâm ile istediklerine alıvirmekle küllî ihtilâle bâ'is olmağla, mezbûrun ibrâz eyledüği temessükâtı ahzolunup görilüp ve mezbûr Acem'in keyfiyyet-i hâli bî-garaz Müslimânlardan sü'âl olundukda; ibrâz eyledüği temessükât töhmetle ref' olunmuş birkaç kâtib hattıyladır ve kendüsi dahi tezvîr ü telbîsde mâhirdir. Şöyle ki; mezbûrun bu ahvâline müsâmaha oluna, küllî fesâda bâ'is olmak mukarrerdir. Mezbûrun ibrâz eyledüği ahkâm ü berevât elinden alınup Südde-i sa'âdetime gönderilüp fesâdı zâhir olursa sâ'irlere mûcib-i ibret olmak içün hakkından gelinmek" bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsın arzeylediğin pâye-i serîr-i a'lâma arzolundukda, "Ahvâli görilüp şer'le hakkından gelesün" diyü hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur.
Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup mezbûru bi-eyyi vechin-kân ele getürüp dahi ibrâz eyledüği ahkâm ü berevâtı elinden alup göresiz; mezbûrun arzolunduğı üzre bi-hasebi'ş-şer' tezvîr ü telbîs fesâdı zâhir olur ise şer'-i kavîmle âmil olup ba'de's-sübût şer'le hakkında lâzim geleni icrâ eyleyesün ki bu makûle ehl-i fesâda mûcib-i ibret ve sebeb-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; mukayyed olasın ki ba'zı a'râz sebebi ile şer'-i şerîfe muhâlif iş olmakdan hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhirâf itmeyesin, mezbûr muhtâc-i arz olanlardan ise yazup arzidesin.

d.75, s.267, h.558

Kudüs'te Halilürrahman naibi ve ahalisinin, köyleri yağmalayan ve Kerek Kalesi'ni basarak insanları katleden Aclun sancakbeyi Hamdan Bey ve maiyetinden şikâyetçi oldukları, iddialar doğru ise Hamdan Bey'in tutuklanıp yargılanması, mağdurlara gaspedilen mallarının ve haklarının iadesinin sağlanması.

شكوى من أهالي وشيخ قرية خليل الرحمن في القدس ضد حمدان بيك والي قضاء عجلون وحاشيته الذين اجتاحوا قلعة الكرك وقتلوا سكانها ونهبوا ممتلكاتهم. إذا كانت الدعوى صحيحة، يتم القاء القبض على السيد حمدان ويتم ارجاع الممتلكات والحقوق المنهوبة إلى أصحابها.

That the people and governor of the Halilurrahman village in Al Quds have complaints about the Aclun Sandjakbey and his entourage who are claimed to invade Kerek Castle and kill the residents there. If the claims are found true, Hamdan Bay shall be captured and tried and the affected shall have the right to repossess their poperties and breached rights

[Yevmü'l-Ahad, fi 14 Za sene 1013] **(3 Nisan 1605)**

Yazıldı.

Bâ-hatt-i Memi Efendi

"Şâm beğlerbeğisi ve Şâm kādısı envâ' sa'y ü ihtimâm üzre husûs-i mezbûru görüp icrâ-yı hakk eyleyeler" diyü bu hüküm buyurulmuşdur.

Şâm beğlerbeğisine ve Şâm kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de Halîlürrahman nâ'ibi ile kasaba-i mezbûrenin a'yân u eşrâfı Südde-i sa'âdetime mahzar gönderüp; "Hâlâ Aclun sancağı beği olan Hamdân Beğ içün kendü hâlinde olmayup urbân eşkıyâsı cem' idüp Bâlî ve Mehmed nâm kimesneler tahrîki ile Kal'a-i Kerek üzerine varup ahâlî-i kal'anın nicesin katl ve avret ü oğlanların esîr idüp ve yirmi bin sikkeden ziyâde altunların almağla, ahâlî-i kal'a zulm ü ta'addîsine tahammül ü tâkat getüremeyüp bi'z-zarûre ekseri ehl ü ıyâliyle terk-i kal'a idüp, gelüp Kudüs-i Şerîf'de tavattun idüp ma'âşları bâbında kemâl-i ıztırâb ü ıztırârları olmağla ehl ü ıyalllerinin niceleri açlıkdan helâk olup icrâ-yı hakk olunmak" recâsın arzidüp, imdi; eyyâm-i adâletimde Memâlik-i mahrûsemde bir ferde zulm ü ta'addî olunduğuna rızâ-yı hümâyûnum yokdur. Mîr-i müşârun-ileyhin ahvâli şer'le hakk üzre teftîş ü tefahhus olunup icrâ-yı hakk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mîr-livâ-i mûmâ-ileyhi ihzâr ve kal'a-i mezbûre ahâlîsi ile murâfa'a-i şer' idüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr etmeyen husûsların husamâ muvâcehesinde hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; kazıyye arzolunduğu gibi olup kal'a-i mezbûre ahâlîsinin hilâf-ı şer'-i şerîf katl-i nüfûs eyledüği ve zulmen ol mikdâr filorilerin alduğı şer'le sâbit olursa ba'de's-sübût hilâf-i şer'-i şerîf alduğı altunı ashâbına hükmidüp alıvirdikden sonra üzerine şer'le sübût bulan hukūk ve katl-i nüfûs etdüği mevâddın sûret-i sicilleriyle ahvâlin Südde-i sa'âdetime arzeyleyesiz ki sonradan hakkında ne vechile emrim sâdır olursa mûcibi ile amel oluna. Ammâ; umûm teftîş memnû'dur, ancak da'vâ-yı hakk ve teftîş-i mâdde idenlerin ahvâllerin şer'le görüp ve hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ü ta'addî olmakdan ihtiyât idesiz.

d.75, s.157, h.292

Kudüs'teki Sahratullah ve Halilürrahman vakıflarından, merkezdeki muhasebe defterlerine kaydedilmeden mahalli idarecilerin tezkire, hüccet veya beratıyla bazı şahıslara gelir tahsis edilmemesi, bu husustaki usulsüzlüklerin engellenmesi için görevlilerin isimlerinin kaydedildiği defter suretinin merkeze gönderilmesi ve cihet tasarruflarının merkezin bilgisi dahilinde yapılması.

لا يجوز تخصيص أي دخل من أوقاف صخرة الله و خليل الرحمن في القدس للأفراد بناء على الصكوك، والمذكرات والحجج التي يمنحها الحكام المحليين من دون تسجيلها في السجلات المحاسبية في المركز، لمنع المخالفات في هذا الصدد تسجل الاسماء ويرسل المسؤولين نسخة من السجل إلى المركز وأي قرارات متعلقة بالمدخرات تتم تحت علم الإدارة المركزية.

That no income shall be allocated from Sahratullah and Halilurrahman waqfs in Al Quds to private individuals with the deeds, warrants and reports of the local governors without being registered to the accountancy records in the centre, to prevent irregularities in this respect a copy of the registry in which the names of the officials are registered shall be sent to the centre and the saving decisions shall be made under the knowledge of the central administration.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 23 Za sene 1013] **(12 Nisan 1605)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Sa'îd Çelebi

Haleb defterdârlığından müteka'id olan Ali'ye hüküm ki:

İftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn Dârüssa'âdetim Ağası Cevher Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Cümle Kudüs-i Şerîf'de ve Sahratullâh-i Müşerrefe'de vâkı' Hazret-i Halîlürrahman Vakfı'ndan cihâta mutasarrıf olanlar mesâfe-i ba'îdede olduğundan gayrı, ba'zısı Şâm defterdârı tarafından tezkire ile ve kimi gelen kādılar hüccetiyle ve kādıasker tarafından berât ihrâc eylemek ile Dîvân-ı hümâyûnda Hazîne-i âmirede mahfûz olan muhâsebât defterine kaydeylememeleriyle, Südde-i sa'âdetime geldiklerinde hazîne defterlerine muvâfık gelmeyüp muhtell ü müşevveş bulunmağın, evkāf-i mezbûrenin cümle mürtezikası ale'l-esâmî defter olunup bir sûreti Südde-i sa'âdetime irsâl olunup Dîvân-ı hümâyûnumda Hazîne'de hıfzoluna ki mürâca'at olundukda mahallinde görilüp ve min-ba'd Şâm defterdârı ve kuzât ve kādıasker tarafından berât etdirilmeyüp ibrâz idenler zabt u tasarruf etdirilmemek içün Mâliye tarafından emr-i şerîf virilüp mûcebince Dîvân-ı hümâyûnumdan dahi hükm-i hümâyûnum taleb" olunmağın, **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliye tarafından virilen emr-i şerif mûcebince amel idüp Kudüs-i Şerîf'in ve Sahratullâh ve Halîlürrahman Evkāfı'nın cümle mürtezikasın ale'l-esâmî yazup defter idüp, yazılan defterin bir sûretin Südde-i sa'âdetime irsâl eyleyesin ki Hazîne-i âmiremde olan Muhâsebe defterlerine kaydolundukdan sonra min-ba'd Şâm defterdârı ve kuzât ve kādıasker tarafından berât ibrâz idenlere cihât tasarruf etdirilmeye.

BOA, A.DVNS.MHM.ZYL.d. 18, vr.42a, h.1

Kudüs'teki bazı kutsal mekânların kullanımı konusunda Hıristiyanlar arasında anlaşmazlıklar yaşandığı, kayıtlar incelendiğinde söz konusu mekânların öteden beri Gürcülerin idaresinde olduğunun anlaşıldığı, bu nedenle Katoliklerin haksız müdahalelerinin engellenmesi ve emre itaat etmeyenlerin İstanbul'a sevk edilmesi.

هناك خلافات بين المسيحيين فيما يتعلق باستخدام بعض الأماكن المقدسة في القدس، وعند فحص السجلات كان من الواضح أن هذه الأماكن تحت إدارة الجورجيين، ولذلك ليس للكاثوليك أي حق مشروع في التدخل ويجب منعهم من ذلك، والذين لا ينفذون الأوامر يرسلون إلى إسطنبول.

That there are disagreements among the Christians concerning the use of some of the sacred places in Al Quds, when the records were studied it was understood that these palces were under the control of the Georgians, therefore the Catholics shall be prevented from illegal interventions and those who do not follow the orders shall be sent to İstanbul.

[Yevmü's-Sebt, fi 9 şehr-i Zilka'de sene 1014] **(18 Mart 1606)**

Yazıldı.
Es'ad hattıyladır.

Kudüs-i Şerîf kādısına ve sancağbeğine hüküm ki:

Rûmiyân keferesi tarafından Dergâh-ı mu'âllâma arz-i hâl sunulup; "Kudüs-i Şerîf'de Hazret-i Îsâ *aleyhi's-selâm*ın Ravza-i Şerîfelerinde kefeni biçildüği mahall ve Celcele ve Salîb yeri ve Hazret-i Meryem Ana'nın ibâdet etdüği yer ve patrikimiz oturduğu yerde Meryem Ana Manastırı Markerkûş ve Martodoroş ve Martagalla ve Den-Marnikola ve Sayranasi ve Marhâne ve Yehûdîler mahallesinde Yorgü ve hisâr içerüsünde ve taşrasında olan mahaller ve Sellimî(?) ve Hazret-i Îsâ velâdeti vâkı' olduğu mağâra içinde olan kapunun birin kadîmden Gürci zimmîleri tasarruf idegelüp miftâhları mezbûrlarda olup, açup kapayup ve Becle'de Markerkûş cümle mülkleri ve Hazret-i İlyas cümle mülkleri ve Salîb Manastırı cümle mülkleri ve Tûr Dağı'nda Meryem Ana makberesi olan mahall cemî'an Mısır sultânı olan Kayıtbay ve ecdâd-i izâmım zamân-i sa'âdet-iktirânlarından berü Gürciyân tâ'ifesi zabtidüp ellerinde müte'addid hücec-i şer'iyye ve kavî temessükler olup şimdiye değin tasarruf idegelmişler iken ve bundan akdem nefs-i Celcele'de Kamâme Kilisesi husûsunda birkaç def'a Frenk tâ'ifesiyle mâbeynlerinde nizâ' u cidâl vâkı' oldukda, mezbûrlara bir mikdâr-i cüz'î bir ta'yîn olunmağla kat'-i nizâ' ve fasl-i husûmet olup hukkâmdan ellerinde mü'ekked temessükleri var iken sâbıkā Âsitâne-i sa'âdetimde balyos olan Beğzâde dimekle ma'rûf Françesko bir tarîkle emir ibrâz itmekle râhiblerimizi cebren kaldırup ta'addî eylediğinden, ahvâllerin Kudüs-i Şerîf'de ulemâ ve meşâyih mahzarında görüldükde; ibrâz eyledüği temessük müdde'âsına hudûden ve ismen ve resmen muhâlif olup hakk kendülerin idüğüne şehâdet eylediklerin" bildirüp, zikrolunan mahaller vaz'-i kadîm üzre ellerinde olan temessükleri mûcebince kendülere zabtettirilmek bâbında inâyet recâ eyledikleri ecilden, vaz'-i kadîm üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan mahalleri vaz'-i kadîm ve ellerinde olan temessükleri mûcebince kemâ-kân tâ'ife-i Gürciyân râhiblerine zabtitdirüp Frenk râhiblere min-ba'd dahl ü ta'arruz etdirmeyesiz. Şöyle ki; mezbûrlar memnû' olmayup girü bir tarîkle temessük ibrâz idüp nizâ'a mutasaddî olurlarsa ibrâz eyledikleri temessüklerin ellerinden alup der-kîse idüp Südde-i sa'âdetime gönderüp kendülerin dahi Dergâh-i mu'allâma havâle eyleyesin ki ahvâllerin Dîvân-i hümâyûnumda görilüp cevâbları virile. Memnû' olmayup fermân-ı hümâyûnuma mugâyir inâd ü muhâlefet idenleri ism ü resimleriyle yazup bildiresiz.

MHM.ZYL.d. 18, vr.31b, h.2

Kudüs'te Kamame Kilisesi'ne yakın Mâteb denilen mevkideki kutsal mekânlar konusunda Katolik Frenkler ile Ortodoks Gürcülerin anlaşmazlıklar yaşadıkları, bunların geçmişte kendilerine verilmiş imtiyazlar çerçevesinde uzlaştırılarak kutsal mekânları birlikte kullanmalarının ve ziyaret etmelerinin sağlanması.

هناك خلاف بين الكاثوليك والأرثوذكس الجورجيين على استخدام الأماكن المقدسة حول المكان المعروف باسم القبر المقدس بالقرب من كنيسة القيامة في القدس، لذلك واستناداً إلى الامتيازات الممنوحة في السابق يجب على هذه الجماعات التوصل إلى حل توافقي يسمح لجميع الطوائف التشارك في استخدام الأماكن المقدسة.

That the Catholics and Orthodox Georgians have a disagreement concerning the use of sacred places around a place known as Mateb near the Kamame Church in Al Quds, that these groups shall be brought to some form of compromise in the light of previous privileges given to them and the common use of sacred places by all communities shall be provided.

[Yevmü'l-Ahad, fî 9 Za sene 1014] **(19 Mart 1606)**, Kostantıniyye

Yazıldı.

Kudüs-i Şerîf kādısına ve beğine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de Kamâme Kilisesi'ne karîb Mâteb nâm mahalde Mona Flor dimekle ma'rûf deyr husûsunda Efrenc [tâ'ifesi ile] Gürci tâ'ifesinin nizâ'ları olmağla, tarafeynin temessükâtı hakk üzre görüldükde; selâtîn-i mâzıyeden ellerinde olan evâmir-i şerîfe ve hukkâm-ı sâbıkā[dan] virilen hüccetler mûcebince tarafeynin mâ-tekaddemden rızâları ile musâlaha etdükleri üzre amel olunup, min-ba'd ana mugâyir bir taraf âhara nizâ' itdirilmemek [içün] Mâliye tarafından arzın mûcebince mufassal ü meşrûh hükm-i şerîfim virilmeğin, mûcebince amel olunmak fermânım olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliye tarafından virilen emr-i şerîf ve selâtîn-i mâzıye temessükâtı ve hukkâm-ı sâbıkādan ellerinde olan mazmûnu müsbet hüccetler mûcebince olıgeldüği üzre tarafeynin her birine musâlaha etdükleri üzre deyr-i mezbûru âyînleri üzre ne vechile tasarruf idegelmişler ise girü ol vechile tasarruf etdirüp ve olıgelen temessükâta mugâyir taraf-i âhara ta'allül ü nizâ' etdirmeyesiz. Bu bahâne ile hilâf-ı şer'-i şerîf iş olmakdan ziyâde hazer idesiz.

MHM.ZYL.d. 18, vr.246a, h.1

Vefat eden Kudüs sancakbeyi ve Şam hac emiri Ahmed Paşa'nın kethüdası Tahmasb'ın, Ahmed Paşa'nın oğlu ve Gazze sancakbeyi olan Mehmed'e, hacıların selameti, bölgenin güvenliği, asilerin tedibi ve sair konularda her türlü desteği sağlaması.

مصرع طهماسب وكيل أحمد باشا والي سنجق القدس وأمير الحج في الشام، على أبن احمد باشا ووالي قضاء غزة محمد ضمان سلامة الحجاج، وتأمين المنطقة، وتأديب المتمردين وتقديم جميع انواع الدعم في القضايا المماثلة.

That Tahmasb who is the Chief Steward of Al Quds Sandjakbey and Damascus Hajj Ameer late Ahmed Pasha shall provide all forms of support to the son of Ahmed Pasha and Gaza Sandjakbeyt Mehmed to ensure the security of the pilgrims and the region, to calm down the rebels and similar issues.

[Yevmü'l-Ahad, fî selh-i R sene hamse aşere ve elf] **(3 Eylül 1606)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Memi Efendi

Hâlâ Kudüs-i Şerîf beği ve Şâm mîr-i haccı olup Gazze'de sâkin mütekā'id Ahmed Paşa'nın kethüdâsı olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Tahmasb Beğ'e hüküm ki:

"Müşârun-ileyh Ahmed Paşa fevtoldu" diyü şâyi' olup vâkı' ise sen yarar u nâmdâr ve umûr-dîde vü emekdâr olup nice yıldan berü meşakkat ü şedâ'id râh-ı haccı ihtiyâr idüp huccâc-i zevi'l-ibtihâcı huzûr-i hâl ve ferâh-i bâl ile aldırup girü suhûlet ile avdet etdirüp dîn ü devlete lâyık hidmetde bulunduğundan gayrı, müddet-i mütemâdiyeden berü vilâyet-i Arabistan'da sâkin olmağla ol etrâf u eknâfın cümle ahvâline vukūf u şu'ûrun olmağla, müşârun-ileyhin oğlu olup bi'l-fi'l Gazze sancağıbeği olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed *dâme ızzühû*nun cümle umûrında ve bi'l-cümle husûsunda mu'âvenet ü müzâheret eyleyüp hüsn-i ittifâk u ittihâdla vilâyetin hıfz u hırâsetinde ve âsî urbân eşkıyâsının def'-i mazarratlarında sarf-i makdûr eylemen emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyh Ahmed Paşa'nın fevti vâkı' ise sâdır olan fermân-ı celîlü'l-unvânım muktezâsınca amel idüp oğlu olup Gazze sancağıbeği

olan mûmâ-ileyh Mehmed *dâme ızzühû* ile yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i ittifâk u ittihâdla vilâyetin hıfz u hırâsetinde ve âsî urbânın def'-i mazarratlarında ve re'âyâ vü berâyânın terfih ü istimâletlerinde ve Kudüs ve nevâhîsinin imâret ü zirâ'atinde mücidd ü sâ'î olup ve hem-civâr olan tavâ'if-i muhtelife ile dahi hüsn-i müdârât ile mu'âmele vü mu'âşeretde olup ve min-ba'd mûmâ-ileyhe her husûsda gereği gibi mu'âvenet ü müzâheret eyleyesin.

MHM.ZYL.d. 18, vr.246b, h.1

Şam, Kudüs ve Nablus'ta bulunan ve Veziriazam Sinan Paşa ile kethüdası Derviş'in vefatlarından sonra, Surre emini Murteza ile Veziriazam İbrahim Paşa arasında tasarrufu münakaşa mevzuu olan zeametlerin padişah haslarına katılması ve hariçten müdahaleye izin verilmemesi.

بعد وفاة الوزير الاعظم سنان باشا ونائبة درويش أصبحت أراضي الزعامات الواقعة في دمشق والقدس ونابلس موضوع خلاف بين الوزير الأعضم إبراهيم باشا و امين الصرة مرتضى. تضم هذه الأراضي إلى اراضي السلطان وعدم منح أي إذن للتدخل من الخارج.

That the zeamet lands that are based in Damascus, Al Quds and Nablus and have become subject of a disagreement between Surre Governor Murteza and Chief Vizier İbrahim Pasha following the death of Sinan Pasha and his Chief Steward Derviş shall be added to the has lands of the Sultan and outside intervention shall not be allowed.

[Yevmü'l-Ahad, fî selh-i R sene hamse aşere ve elf] **(3 Eylül 1606)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Memi Efendi

Şâm beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Kudüs-i Şerîf sancağıbeği olup Şâm emîr-i haccı olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Tahmasb *dâme ızzühû* Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Dergâh-i mu'allâm müteferrikalarından olup vezîr-i a'zam iken fevtolan Sinan Paşa'nın kethüdâsı olan Dervîş Kethüdâ fevtoldukda, Şâm ve Kudüs-i Şerîf ve Nablus sancaklarında vâkı' olan ze'âmetleri Şâm Hazînesinin ziyâde muzâyakasına sebeb olmağla, Âsitâne-i sa'adetimden hacc-i şerîf masârifi içün havâss-i hümâyûna ilhâk olunup Mâliye tarafından ve Dîvân-i hümâyûnumdan evâmir-i şerîfe virilüp mîrî tarafından zabtolunur iken bir iki sene sonra Nablus ve Kudüs-i Şerîf sancaklarında olan ze'âmetleri re'âyâsı perâkende vü perîşân olmağla, harâba müşrif olup ma'mûr u âbâdân etmek şartıyla ve her sene Hazîne-i Şâm'a ber-vech-i maktû' üç yüz elli bin filori dâhil-i hazîne etmek üzre kendüsi kabûl idüp üç yıllığın teslîm idüp ihyâ ü âbâdân etmek üzre iken Karaman eyâletinden

müteka'id olup surre emîni olan emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Murtezâ *dâme ikbâlühû*, 'Zikrolunan ze'âmetleri mûmâ-ileyh Dervîş Kethüdâ vefât etdikde vezîr-i a'zam iken fevtolan İbrâhim Paşa kendü üzerine aldıkdan sonra bana ferâgat etmişdir' diyü berât ibrâz idüp, lâkin müşârun-ileyh İbrâhim Paşa müteveffâ-yı merkūmun sâ'ir ze'âmetlerin zabtidüp Şâm'da olan ze'âmetleri Âsitâne-i sa'âdetimden havâss-i hümâyûna ilhâk olunduğu ma'lûm olmağla, 'Mîrî tarafından zabtolunsun' diyü aslâ dahl ü ta'arruz etmemişken mûmâ-ileyh nizâ'dan hâlî olmayup ze'âmet-i mezbûre husûsunda mûmâ-ileyhim Âsitâne-i sa'âdetimden defa'âtle murâfa'a olduklarında her birinden havâss-ı hümâyûna zabtolunmak emrolunup, 'Mâdâm ki havâss-i hümâyûnumdan ayrılup tekrâr ze'âmet tarîkıyla virile' diyü hatt-i hümâyûnum ve fermân-ı şerîfim sâdır olmaya, 'Hâricden bir ferde dahletdirilmeyüp kemâ-kân hâssa zabtoluna' diyü Mâliye tarafından ve Âsitâne-i sa'âdetimden mufassal ü meşrûh evâmir-i şerîfe verilmişken mûmâ-ileyh cülûs-i hümâyûnum vâkı' olmağla, 'Ze'âmet-i mezbûre üzerimdedir' diyü tecdîd-i berât etdirüp girü ol vechile nizâ'dan hâlî olmaduğın" arzetmeğin, ze'âmet-i mezbûre mukaddemâ Âsitâne-i sa'âdetimde havâss-i hümâyûna ilhâk olunup Mâliye tarafından ve Dîvân-i hümâyûnumdan virilen evâmir-i aliyyem mûcebince kemâ-kân havâss-i hümâyûnum içün zabtitdirilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan ze'âmeti sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince kemâ-kân havâss-i hümâyûnum içün zabtetdirüp mûmâ-ileyh Murtezâ *dâme ikbâlühû* her ne vechile muharrer nâme ve berât ibrâz iderse men' u def' idüp dahl ü ta'arruz etdirmeyesin ve eger bir tarîkle mahsûlüne dahletmiş ise aslâ ta'allül ü inâd etdirmeyüp bî-kusûr mîrî içün kabzeyleyesin.

MHM.ZYL.d. 8, s.149, h.862

Kudüs sancakbeyinin, emrindeki askerler ve diğer yardımcı unsurlarla Larende'den hareket eden Orduya katılmak üzere Hama'ya gitmesi.

أمر وإلى سنجق القدس، بتحريك القيادات والعساكر وغيرها من العناصر المساعدة للانضمام إلى الجيش العثماني في حماة، والذي غادر من لارنادا.

That the Sandjakbey of Al Quds shall go to Hama with the soldiers and officers under his command to join the Ottoman Army which departed from Larende.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 14 Ca sene 1016] **(6 Eylül 1607)**

Yazılmışdır.
Bâ-hatt-i Sâhib-i Devlet

Nablus sancağı beği Mehmed Beğ'e hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilüp; "Sancağına tâbi' zü'amâ ve erbâb-i tîmârı ve yarar ve müsellem âdemlerin ve tevâbi' u levâhıkla ve tüfenk-endâz ve kavvâs ve harb u darba kādir güzîde asker ile mu'accelen gelüp Ordu-yı hümâyûnuma mülâkî olasın" diyü fermân olunmuşdu. İmdi; ol emrim alâ-mâ-kân mukarrerdir. Hâliyâ Serdâr-i âlem-karârım, Yeniçeri Ağası ve umûmen yeniçeri kulları ve altı bölük halkı ve Rûmili askeri ve sâ'ir asker-i bî-şümâr ile işbu mâh-i Cemâziyelevvelîsinin on beşinci günü Lârende'den Kadın Çayırı nâm menzile nüzûl idüp hâlâ dördüncü gün Lârende kurbunda vâkı' Pınarbaşı konağından kalkup Haleb cânibine teveccüh ü azîmet eylemişdir. Sen dahi mukaddemâ vârid olan emr-i şerîf mûcebince sancağın askeri ve tevâbi'inden ve yarar ve müsellem âdemlerin ve tüfenk-endâz ve kavvâs ve harb u darba kādir güzîde asker ile mu'accelen kalkup iki konağı bir idüp Hama'ya gelen müşârun-ileyh serdârım ol cânibe varınca Hama'da dernek ü cem'iyyet üzre olman bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı âlî-şânım mûcebince amel idüp dahi sancağına tâbi' olan zü'amâ ve erbâb-i tîmâr ve tevâbi' u levâhıkın ve yarar ve müsellem âdemlerin ve tüfenk-endâz ve kavvâs güzîde asker ile mu'accelen kalkup Hama'ya gelüp, serdârım ol cânibe varınca Hama'da dernek ü cem'iyyet üzre olup inşâ'allahü te'âlâ asker-i İslâm vardukda vech ü münâsib görüldüğü üzre hidmet ve yoldaşlıkda bulunasın. Bu bâbda senin küllî hidmetin me'mûldür. Vücûda gelecek hidmetiniz zâyi' olmayup envâ' ikābât-ı aliyyeme mazhar olman mukarrerdir. Ana göre mukayyed olup, Hama'ya irişmen ardınca olup dâ'imâ serdârım tarafına nâzır ve fermân olunan hidmetin edâsına müheyyâ vü hâzır olasın.

Bir sûreti Kudüs-i Şerîf beği Ferruh Beğ'e

...

KK.d. 71, s.60, h.3

Gazze'de Haremeyn vakıflarının mütevellisi Şeyh Şehabeddin'in vefatından sonra halefi Niyazi'nin yeni bir muhasebe defteri tanzim ederek kendisini bin altın borçlu çıkardığına dair iddiaların araştırılması, şayet öyle ise Şeyh Şehabeddin'in el konulan mallarının iadesinin sağlanması.

بعد وفاة الشيخ شهاب الدين متولي أوقاف الحرمين في غزة، قام خلفه نيازي بإصدار دفتر حسابات جديد واضهر فيه أن الشيخ شهاب الدين اقتراض الف جنيه ذهب، يتم التحقيق في هذه الدعوى، اذا ثبتت صحة ذلك يتم مصادرة املاك الشيخ شهاب الدين لإعادة ما اقترضه.

That the claims concerning Niyazi the successor of Haremeyn waqfs guardian Sheikh Shehabeddin in Gaza organized a new accountancy record and showed himself as owing one thousand golds shall be investigated, if they are found true the expropriated propterties of Sheikh Shehabeddin shall be returned.

[Yevmü'l-Ahad, fî 17 L sene 1017] **(25 Ocak 1609)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Sâhib-i Sa'âdet

Şâm beğlerbeğisine ve kādısına ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Sen ki Kudüs-i Şerîf kādısısın, mektûb gönderüp; "Sulehâdan Şeyh İbrâhim *zîde takvâhû* yedinden emr-i şerîf vârid olup, bundan akdem babası Şeyh Şehâbeddin Gazze'de vâkı' Haremeyn-i Şerîfeyn Evkāfı'na mütevellî olup hâl-i huyûtunda kādı ve sâ'ir hâkimü'ş-şer' ma'rifetiyle muhâsebeleri görilüp zimmetinde bir akçe kalmayup mümzâ vü mahtûm defterleri var iken fevtolmağla, Niyâzi nâm kimesne mütevellî olup âhar defter peydâ idüp, 'Müteveffânın zimmetinde bin altun bâkî kalmışdır' diyü cebren bundan bin altun alup ve 'Defter ma'mûlün-bih olmaz' diyü fetvâ dahi olmağın, 'Hakkı alıvirile' diyü emr-i şerîfim dercolunmağın, zikrolunan bin altun sâbıkā beğlerbeği olup müteka'id olan Ahmed'den buna müteveccih olmuşiken mezbûr Ahmed fevtolmağla veresesi hakkını virmekde ta'allül eylediklerin" arzeylediğin ecilden **buyurdum ki:**

Vardıkda, bu husûsa bizzât mukayyed olup göresiz; fi'l-vâkı' mezbûr huyût[un]da cümle muhâsebelerin gördürüp zimmetinde bir habbe kalmayup defterlerin mühürlenmişiken sonradan ol vechile ta'addî olunup akçesi alınmış ise ve mûmâ-ileyh Ahmed'in zimmetinde kalmış ise ba'de's-sübût muhallefâtın kabzeyleyen veresesinden hükmidüp alıviresiz. Ammâ; mukayyed olasın ki kimesneye hilâf-ı şer'-i şerîf zulmolunmak ihtimâli olmaya.

KK.d. 71, s.74, h.1

Gazze'de Haremeyn vakıflarının mütevellisi Şeyh Şehabeddin'in vefatından sonra halefi Niyazi'nin sahte bir muhasebe defteri tanzim ederek kendisini borçlu çıkardığına dair iddiaların araştırılması, şayet iddia edildiği gibi ise Şeyh Şehabeddin'in el konulan bin altınının varislerine iadesi.

الشكوى أنه بعد وفاة متولي أوقاف الحرمين في غزة الشيخ شهاب الدين. قام خلفه نيازي بتظيم دفتر جديد فيه حسابات وهمية اظهر فيها أنه كان مدين. يتم التحقق وإذا كان الأمر كما في الشكوى، يجب أن تعاد لورثة الشيخ شهاب الدين الف جنية ذهب التي كان يملكها وصادرتها الدولة.

That the claims concerning that Niyazi the successor of the guardian of the Haremeyn Waqfs in Gaza Sheikh Shehabeddin has organized a fake accountancy book and showed himself as indebted; and if the situation is as claimed, ten thousand golds owned by Sheikh Shehabeddin and was expropriated by the state shall be returned to the inheritors.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 7 Zilka'de 1017 **(12 Şubat 1609)**

Yazıldı.
Osman Efendi hattıyladır.

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Akzâ kuzâtü'l-Müslimîn Kudüs-i Şerîf kādısı Mevlânâ Hüsâmeddin *zîdet fezâ'ilühû* mektûb gönderüp; "Meşâyih-i kirâmdan kıdvetü's-sülehâi's-sâlikîn Şeyh İbrâhim el-Kuddûsî *zîde takvâhû*nun babası Şeyh Şehâbeddin dahi hâl-i huyûtunda Kudüs-i Şerîf kazâsı muzâfâtından ve Gazze'de vâkı' Haremeyn-i Şerîfeyn Evkāfı'na mütevellî iken hâl-i huyûtunda hâkimü'ş-şer' ma'rifetiyle muhâsebesi görilüp zimmetinde bir akçe ve bir habbe kalmadığına eline mümzâ defter sûreti virilmişiken babası müşârun-ileyh Şeyh Şehâbeddin fevtoldukdan sonra müteka'id Ahmed *dâme ikbâlühû* hâcesi olan Niyâzi'ye tevliyet-i mezbûreyi alıvirmekle, hevâlarına tâbi' ba'zı kimesneler kalemi ile âhar defter peydâ idüp zimmetine bir mikdâr akçe çıkarmağla, ırs-i şer'le mûmâ-ileyhe intikāl iden muhallefâtından bin filoriye karîb mâlını kabzidüp gadreylemekle, 'Sonradan olan defter ma'mûlün-bih olmaz' diyü eline fetvâ-yı şerîfe ve mûcebince hakkı alıvirilmek içün emr-i şerîf virilmekle, 'Emr-i şerîf mûcebince müşârun-ileyhden hakk taleb olundukda virmekde ta'allül eylemişlerdir' diyü elinde olan temessükâtı mûcebince bi-gayrı hakk alınan bin filorisi alıvirilmek" recâsın arzitmeğin, **buyurdum ki:**

Vardukda göresin; husûs-i mezbûr vech-i meşrûh üzre olup bi-gayrı hakk alınmış ise meblağ-i mezbûru müteveccih olanlardan şer'le hükmidüp bî-kusûr alıviresin. Bu bâbda hakk üzre hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye zulm ve mâl-i vakfa dahi müsâmaha vü iğmâz sebeb-i gadr olmakdan begâyet hazer eyleyesin.

KK.d. 71, s.90, h.4

Kudüs'ün güvenliğini sağladıkları için seferden muaf olan sancakbeyi ile zeamet ve tımar erbabı sipahilerin, söz konusu muafiyetin bedeli olarak toplamda altmış baş yük hayvanı göndermekle mükellef olduklarına dair hükmün gereğinin taviz verilmeden ifa edilmesi.

الذين يقومون بحماية القدس من امراء السناجق والسباهيات وارباب اراضي التيمار والزعامات وتم اعفائهم من الحملات العسكرية ، بدلاً عن ذلك هم مكلفين بارسال ٦٠ رأس من الدواب، يتم التنفيذ بدون أي تأخير.

That the Sandjakbeys and sipahis holding zeamet and timar lands who are exempt from military expeditions as they provide security to Al Quds are responsible to send 60 pack animals in return and this imperative shall be applied without any hesitation.

[Yevmü'l-Cum'a, fî 10 Za sene 1017] **(13 Şubat 1609)**

Yazıldı.

Kudüs-i Şerîf sancağbeğine hüküm ki:

İnşâallâhü te'âlâ bin on sekiz senesinde vâkı' olacak sefer-i hümâyûnum içün sen ve livâ-i mezbûrda ze'âmet ve tîmâr tasarruf iden sipâhîler sefere gelmeyüp ol câniblerde muhâfazada olup bu mukābelede sen ki mîr-i müşârun-ileyhsin; livâ-i mezbûrun hâsları bedeli içün otuz re's bârgîr virüp ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr bedelleri içün otuz re's bârgîr mîrîye virmek içün Mâliye tarafından hükm-i şerîf virilmekle mûcebince amel olunmak fermânım olmağın, **buyurdum ki:**

Bu bâbda Mâliye tarafından virilen emr-i şerîf mûcebince amel eyleyüp hilâfına cevâz göstermeyesin.

BOA, A.DVN.MHM.d. 937, s.14, h.1

Kudüs ve Gazze sancaklarındaki vakıflara ait vazife ve cihetlerin ehil olanlara tevcih edilmesi ve Kudüs kadısının arzı olmadan kimseye vazife ve cihet tevcihatının yapılmaması.

الوظائف في الأوقاف والجهات التابعة في القدس وقطاع غزة يجب أن تعطى لذوي الكفاءة، ولايتم التوظيف دون موافقة قاضي القدس.

That the duties and privileges that belong to the waqfs in Al Quds and Gaza shall be given to those who deserve them and no duties and privileges shall be given without the approval of the Qadi of Al Quds.

Yevmü'l-Hamîs, fî 20 Z sene [10]17 **(27 Mart 1609)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Hazret

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Gazze sancağı beği Mehmed Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; "Taht-i kazânda vâkı' olan evkāfın erbâb-ı vezâ'ifi mücerred birbirine garaz u ta'assub ile senin arzın olmadın birbirinin cihetine tâlib olup Asitâne-i sa'âdetimden kendülere tevcîh itdirilmekle ulemâ mâbeyninde nice ihtilâf vâkı' olup kazâ-i mezbûrda vâkı' olan evkāfın cihâtı ehl-i vezâ'ifin müstahıkkına virilmek lâzim geldükde senin arzınla olmadın bir kimesneye cihât ve vazîfe arzolunmamak" bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, anun gibi taht-i kazânda olan evkāfın ehl-i vezâ'if ve cihâtı âhara tevcih olunmak lâzim geldükde senin arzın mûcebince tevcîh olunup vech-i meşrûh üzre âhardan arzile illâ Mâliye'den cihet tasarruf itdirmeyesin.

A.DVN.MHM.d. 937, s.14, h.2

Kudüs'te, örfi vergilerden muaf olduklarına dair ellerinde Maliye tarafından verilmiş emir bulunan kimselerden vergi tahsil edilmemesi.

الافراد الذين يحملون وثائق صدرت لهم من الخزانة تبين أنهم معفيين من الضرائب العرفية لا يجوز تكليفهم بأي ضرائب.

That those people who hold documents given by the Treasury showing that they are exempt from örfi taxes shall not be charged with any taxes.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 20 Z sene 1017] **(27 Mart 1609)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Osman Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına ve beğine hüküm ki:

Taht-i kazânda vâkı' Mescid-i Aksâ mü'ezzinlerinden Abdülhak ve Abdrurrahman Dergâh-ı mu'allâma gelüp; "Ol arâzî-i mübârekede sâkin olanlar tekâlîf-i örfiyyeden mu'âf olduklarına ellerinde Mâliye tarafından emirleri var iken ba'zı kimesneler mezbûrlardan tekâlîf taleb idüp rencîde vü remîde eyledüklerin i'lâm eyledikleri ecilden, vech-i meşrûh üzre mu'âf u müsellem olduklarından Mâliye tarafından ellerinde emirleri var ise ol vechile rencîde vü remîde itdirilmemek" bâbında fermân-ı şerîfim sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, i'lâm olunduğu üzre mezkûrlar mu'âf u müsellem olduklarına Mâliye tarafından ellerinde emirleri var ise mezbûrları hilâf-i emr-i şerif ol vechile bir ferde rencîde vü remîde itdirmeyüp men' u def' eyleyesiz, eslemeyeni yazup bildüresiz.

A.DVN.MHM.d. 937, s.18, h.1

Hz. Ebubekir'in soyundan gelen Zeynelabidin'in Şam ve Halep'te meskûn olan aile fertlerini Kudüs'e naklettirmek istediği, yolculuk esnasında kendisi ve yanındakilerin güvenliğinin sağlanması konusunda gereğinin yapılması.

إن زين العابدين، الذي هو من أحفاد أبو بكر (رضي الله عنه) يريد نقل أفراد أسرته المقيمين في دمشق وحلب إلى القدس، يجب أن تتخذ التدابير اللازمة لضمان سلامتهم على الطريق.

That Zeynelabidin who comes from the descendants of Abubakar (R.A) wanted to transfer his family members residing in Damascus and Aleppo to Al Quds and necessary measures shall be taken to ensure his security on the way.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 20 Z sene 1017] **(27 Mart 1609)**

Yazıldı.
Emâni Efendi

Şâm ve Haleb beğlerbeğisine ve zikrolunan beğlerbeğiliklerde olan kādılara hüküm ki:

Hazret-i Ebûbekir-i Sıddîk *radıyallâhü anh* evlâdından olan kıdvetü's-sulehâi's-sâlikîn Zeynelâbidin *zîde takvâhû* hâlâ Şâm-i Şerîf'de ve Haleb'de olan ehl ü ıyâlin Kudüs-i Şerîf'e nakletdirmek murâd idinmeğin, kimesne dahlitmeyüp nakletdirmek emridüp **buyurdum ki**:

Vardukda, müşârun-ileyh Şâm-ı Şerîf'de ve Haleb'de olan ehl ü ıyâlin Kudüs-i Şerîf'e nakletdirdikde yolda vü izde ve merâhil ü menâzilde kendülerine ve hidmetkârlarına ve ahvâllerine hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneyi dahl ü ta'arruz etdirmeyüp, varup Kudüs-i Şerîf'de devâm-ı ömr ü devletim ed'iyesine iştigâlet ola.

A.DVNS.MHM.d. 78, s.505, h.1295

Kudüs'te hamamcı, meşaleci vb. esnaf gruplarının temsilcisi olan ve görevini layıkıyla yaptığı bildirilen Hacı Şemseddin'e bazı mahalli idarecilerin haksız müdahalede bulundukları yönündeki iddiaların araştırılması ve iddialar doğru ise hukuka aykırı müdahalelerin önlenmesi.

الشكوى من المطالبات الظالمة لبعض المسئولين الأداريين ضد الحاج شمس الدين النقيب عن طائفة الحمامين ومشعلي النار والقابلات وجماعة التجار...الخ في القدس . التحقيق في الدعوى إذا كانت صحيحة يتم منع هذه المطالبات غير المشروعة.

That claims concerning the unjust interventions of some local governors to Hacı Şemseddin who is the representative of some professional groups such as bath attendants and firebrend attendants and performs his duties in perfect condition shall be investigated, if the claims are found true the illegal interventions shall be prevented.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 4 Muharrem sene 1018] **(9 Nisan 1609)**

Yazıldı.
İmam Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına ve beğine hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Nefs-i Kudüs-i Şerîf'de berât-ı şerîfle hamamcılara ve meş'alecilere ve sâ'ir erbâb-i sanâyi' üzerlerine mukaddim olan Hacı Şemseddin, hidmetinde istikāmet üzre olup ahâlî-i vilâyet kendüden râzı vü şâkir iken ba'zı ehl-i örf tâ'ifesi mezbûrun hidmetine karışmak murâd idüp ol vechile dahl ü ta'arruz eyleyüp mezbûr Hacı Şemseddin kemâ-kân hidmetinde olmak" recâsın arzitmeğin, **buyurdum ki:**

Vardukda, arzolunduğu gibi ise men' u def' idüp berâtı mûcebince mezbûr Hacı Şemseddin'i hidmetinde istihdâm eyleyüp min-ba'd hâricden dahl ü ta'arruz etdirmeyesiz.

d.78, s.620, h.1601

Kudüs'ün muhafazası görevi karşılığında seferden muaf olan, buna mukabil toplamda altmış baş yük hayvanı göndermekle mükellef kılınanların, ordu Üsküdar'dan hareket ettiği halde mükellefiyetlerini yerine getirmedikleri bildirildiğinden; derhal söz konusu hayvanların sevkiyatının sağlanması.

المعفيين من الحملات العسكرية في مقابل حماية القدس وكلفوا بارسال ستين رأس من الدواب إلى المركز، لم يرسلوا هذه الحيوانات التي تم تكليفهم بارسالها، على الرغم من أن الجيش قد تحرك من أوسكودار، يجب سرعة إرسال الحيوانات المطلوبة.

That those who were kept exempt from military expeditions in return for the protection of Al Quds were responsible to send 60 pack animals to the centre, since the army has left from Üsküdar and they still did not send any animals they must be warned to send the relevant animals.

[Yevmü'l-Ahad, fî 28 M sene 1018] **(3 Mayıs 1609)**

Yazıldı.
Bâ-hatt

Kudüs-i Şerîf sancağıbeğine hüküm ki:

Bundan akdem bin on sekiz senesinde olacak sefere varmayup ol câniblerde muhâfazada olup ve mukābelesinde livâ-i mezbûrun hâsları bedeliyyesi içün cânib-i mîrîye otuz re's bârgîr ve livâ-i mezbûrda olan zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr dahi kezâlik sene-i mezbûrda sefere varmayup ze'âmet ve tîmârları bedeliyyesi içün mîrîye mükemmel ü müretteb otuz re's bârgîr irsâl olmak içün emr-i şerîfim irsâl olunmuş iken asâkir-i nusret-me'serim Üsküdar'dan çıkup henüz zikrolunan bârgîrler irsâl ü îsâl olunmamağın, avk u te'hîr olunmayup ber-vech-i ta'cîl irsâl olunmaları içün Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmeğin, mûcebince amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliye tarafından vech-i meşrûh üzre virilen emr-i şerîfim mûcebince amel idüp hilâfına cevâz göstermeyesin.

d.78, s.222, h.583

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan vakıflarının daha önce mütevellileri olan Abdi ve Şaban'ın, vakfı ve bağlı köylerin ahalisini zarara uğrattıkları bildirildiğinden; zanlıların yargılanması, hesaplarının incelenmesi ve suçlu oldukları tespit edilirse söz konusu meblağın vakıf adına tahsil edilmesi.

الافادة أن عبدي وشعبان الحراس السابقين لاوقاف خاصكي خرم سلطان في القدس تسببوا في خسائر للأوقاف التي كانوا مسؤولين عنها، يجب أن يقدموا إلى العدالة، والتحقيق في حساباتهم، وإذا وجدوا مذنبين يؤخذ المبلغ المحدد عليهم ويرد إلى الوقف.

That it was reported that Abdi and Shaban who were the guardians of the Haseki Hürrem Sultan Waqfs in Al Quds have caused losses for the waqfs those who are responsible shall be brought to justice, their accounts shall be investigated, and if they are found guilty the determined amount shall be taken up on behalf of the waqf.

[Yevmü's-Sebt, fî 24 Ra 1018] **(27 Haziran 1609)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i N.

Şâm muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Dârüssa'âde Ağası olup merhûme Haseki Sultân Evkāfı'na nâzır olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Mustafa Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Merhûme-i müşârun-ileyhânın Kudüs-i Şerîf'de olan evkāfına mukaddemâ mütevellî olan Abdi ve Şa'bân nâm kimesneler mâl-i vakfdan küllî akçe ekl ü bel' idüp ve vakıf karyeleri hilâf-ı şer'-i şerîf üç yıla âhara ücret-i tavîle ile virdikleri ecilden vakfa küllî gadrolmuşdur. Hâlâ vakfın mütevellîsi olan Müteferrika Mehmed *zîde mecdühû* muvâcehesinde zikrolunan mütevellîlerin zâd ü masrafı ve muhâsebeleri yerlü

yerinden görilüp ekl ü bel‘ eyledikleri mâl[ı] vakıf içün tahsîl olunmayınca usret etdirilmemek" recâsın arzitmeğin, **buyurdum ki**:

Vusûl buldukda, mezbûrân Abdi ile Şa‘bânı âhar yere gitmeğe komayup hâlâ vakfın mütevellîsi olan mûmâ-ileyh Mehmed ile murâfa‘a idüp ibtidâ-i tevliyetlerinden intihâsına gelince bir def‘a şer‘le görülmeyen îrâd ü masraflarının muhâsebelerin yerlü yerinden hakk u adl üzre teftîş idüp göresiz; mâl-i vakfdan fi'l-vâkı‘ ekl ü bel‘ itmişler ise ba‘de's-sübût vakıf içün mütevellîye hükmidüp alıviresiz, hilâf-ı şer‘ mastûr [u] mukayyed ve nizâ‘ etdirmeyesiz ve vakfın karyeleri hilâf-ı şer‘-i şerîf ücret-i tavîle ile virilüp vakfa gadrolunmuşsa anı dahi men‘ u def‘ eyleyüp hükm-i şerîfime ve şart-i vâkıfa muhâlif kimesneye iş etdirmeyesiz.

d.78, s.222, h.584

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan İmareti'ndeki bazı görevlilerin yolsuzluk yaparak imareti zarara uğrattıkları bildirildiğinden; iddiaların araştırılması, yolsuzluğa bulaşanların yerlerine dürüst ve dindar kimselerin tayin edilmesi ve kimseye haksızlık yapılmadan sorunun çözümlenmesi.

الإبلاغ بأن بعض المسؤولين عن العمارة العامرة (دار الطعام) الواقع في خاصكي خرم سلطان في القدس متورطون في الفساد وتسببوا في خسائر مالية للاوقاف، يجب التحقيق في الدعوى ويعين افراد مناسبين للوظيفة، وتحل المشكلة دون أي ظلم.

Since it was reported that some of the officials at the Haseki Hürrem Sultan İmaret in Al Quds were involved in corruption and caused financial losses for the waqf, the claims shall be investigated and decent individuals shall be appointed to the positions concerned and the problem shall be resolved without committing injustice to anyone.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 24 Ra 1018] **(27 Haziran 1609)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i N.

Kudüs-i Şerîf kâdısına ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Haseki Sultân Evkâfı mütevellîsi olan Müteferrika Mehmed *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Hâlâ Dârüssa‘âdetim Ağası olup merhûme-i müşârun-ileyhânın evkâfı nâzırı olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn Mustafa Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; "Merhûme-i müşârun-ileyhânın Kudüs-i Şerîf'de vâkı‘ imâretinde kitâbet ve mescid hidmetlerinde ve sâ'ir huddâmının şe‘âmeti ve hıyâneti zuhûr itdikde yerlerine âhar müstakîm ü dindâr kimesne ta‘yîn ve kendüye i‘lâm olunmak" recâsın arzitmeğin, **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, arzolunduğu üzre müşârun-ileyhânın Kudüs-i Şerîf'de vâkı' imâreti huddâmından hıyânet ü şe'âmeti zuhûr idenleri ref' ve yerlerine müstakîm ü dindâr kimesneler ta'yîn idüp müşârun-ileyhe i'lâm eyleyesiz. Feemmâ; hidmetlerinde kusûru olmayanların hidmetlerine dahl ü ta'arruz olunmakdan begâyet ihtirâz idesiz.

d.78, s.4, h.9

Kudüs ulemasının Beytüllahim'de Hz. İsa'nın doğduğu yere, hem müslümanların hem de zımmilerin kandil asmak istedikleri, ancak Katolik rahiplerin müslümanlara engel oldukları bildirildiğinden; bu tür haksız müdahalelere izin verilmemesi ve direnen olursa merkeze bildirilmesi.

افاد علماء القدس أن المسلمين وأهل الذمة أرادوا اشعال الشموع في المكان الذي ولد فيه نبي الله عيسى وأن القساوسة الكاثوليك منعوا المسلمين من القيام بذلك. لذلك، يجب أن تمنع مثل هذه التدخلات وأي شخص يقاوم السلطة العامة يتم إالبلاغ به إلى المركز.

That the ulema of Al Quds reported that both Muslims and the dhimmis wanted to put up candles to the place where Prophet Jesus was born and that the Catholic priests prevented muslims from doing so. Therefore, such interventions shall be prevented and if anyone resists to public authoroties, they shall be reported to the centre.

[Yevmü'l-İsneyn, fî C sene 1018] **(1-30 Eylül 1609)**

Yazıldı.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin ulemâdan Şeyh Ahmed ve Şeyh Mehmed *zîde takvâhümâ* arz-i hâl gönderüp; "Kudüs-i Şerîf sancağında ve nâhiyesinde Beytüllahim nâhiyesinde Hazret-i Îsâ *salavâtüllâhi aleyhi ve's-selâmın* mevlûd-i şerîfleri olmağla, karye-i mezbûrenin hâdimleri Frenk tâ'ifesi olup zikrolunan mevlûd-i şerîfe ba'zı Müslimân ve ba'zı zimmî tâ'ifesi kandîl asmak murâd eylediklerin, mevzi'-i mezbûrun hâdimleri olan Frenk ruhbânları mâni' u rencîde eylemekden hâlî olmadıkların" bildirüp, mevzi'-i mezbûrda her kim kandîl asup hayreylemek murâd iderse zikrolunan Frenk ruhbânları mâni' olmamak içün emr-i şerîfim recâ eyledikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup dahi mevzi'-i mezbûra her kim kandîl asup hayreylemek isterse bî-vech mezbûr Frenk ruhbânları mâni' olmayup bir ferdi rencîde vü remîde etdirmeyesin, inâd ü muhâlefet üzre olanları yazup arzeyleyesin.

d.78, s.38, h.101

İstanbul'dan Kudüs'e gönderilen Surre ve Kadem-i Şerif'in Şam'a vardıktan sonra güvenli bir biçimde yerine ulaştırılması hususunda gerekli önlemlerin alınması; Surre'nin, isimleri malum ve muhtaç şahıslara dağıtılması ve tevziat kayıtlarının merkeze gönderilmesi.

يجب اتخاذ التدابير اللازمة لضمان وصول آمن للصرة والقدم الشريفة التي تم إرسالها من اسطنبول الى القدس والأماكن ذات الصلة. وتوزع اموال الصرة على الناس المعلومين والمحتاجين وترسل السجلات إلى المركز.

That necessary measures shall be taken to ensure the safe arrival of the Surre and Kadem Al Shareef which were sent from İstanbul to Al Quds to relevant places. Surre shall be distributed to known and needy people and the records shall be sent to the center.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 8 Ş sene 1018] **(6 Kasım 1609)**

Yazılmışdır.
Bâ-hatt-i Osman Efendi

Şâm muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Şâm kādısına hüküm ki:

İftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn Dârüssa'âde Ağası Hacı Mustafa *dâme ulüvvühû* Dergâh-i mu'allâma mektûb gönderüp; "Bu sene-i mübârekede Âsitâne-i sa'âdetimden Kudüs-i Şerîf ahâlîsine irsâl olunan Surre-i Rûmiyye, Şâm-i Dârüsselâm'a vardukda Kudüs-i Şerîf'e gidecek surreyi ve cenâb-ı celâlet-me'âbım tarafından irsâl olunan Kadem-i Şerîf bi'l-fi'l Şâm-ı Şerîf'de muhzırbaşı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Bekir *zîde kadruhû* ile îsâl olunup Kudüs-i Şerîf'in surresi mezbûr kapucı mübâşeretiyle tevzî' olunup aynı ile defteri irsâl olunmasın" arzitmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, fermân-i şerîfim üzre bu sene-i mübârekede Âsitâne-i sa'âdetimden Kudüs-i Şerîf ahâlîsine irsâl olunan surre ve cenâb-ı celâlet-me'âbım tarafından irsâl olunan Kadem-i Şerîf ile surre dahi müşârun-ileyh kapucı mübâşeretiyle tevzî' olunup aynı ile defteri dahi îsâl eyleyüp avk ü te'hîr itdirmeyesiz.

d.78, s.76, h.201

Kudüs'te Halilürrahman İmareti'nde görevli olanlara, teamüllere aykırı olarak sancakbeyi ve subaşı tarafından bazı ilave vazifeler yüklendiği, bu nedenle imaretin kapandığı bildirildiğinden; görevlilere yapılan bu haksızlığın ve imarete verilen zararın telafisi hususunda gereğinin yapılması.

إن فرض مهام إضافية من قبل الولي والصوباشي على المسؤولين والعاملين في العمارة العامرة (دار الطعام)الواقعة في خليل الرحمن في القدس وعلى النقيض من ما هو متعارف عليه قد أدى إلى إغلاق العمارة العامرة. يجب رفع الظلم واتخاذ التدابير اللازمة لتحسين أواضاع العمارة العامرة.

That additional duties were given by the Sandjakbey and Subaşı to t he officials serving in the Halilurrahman İmaret in al Quds in contrast to known traditions and the İmaret was closed down because of that. Necessary measures shall be taken to ameliorate this injustice and to make up the damage given to the imaret.

[Yevmü'l-Ahad, fi 8 Ş 1018] **(4 Ocak 1610)**

Yazılmışdır.
İmâm Çelebi.

Kudüs-i Şerîf kādısına ve beğine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Hazret-i Halîlürrahman *aleyhi's-salâtü ve's-selâm*ın imâreti huddâmı Dergâh-ı mu'âllâma âdem gönderüp; "İmâret-i mezbûrede kimi ekmekçi ve kimi değirmenci ve galburcu ve sâ'ir huddâmına bu ana dek sancağbeği ve sübaşı tarafından dahlolunmaz iken hâlâ ehl-i örf tâ'ifesi mezkûrları ba'zı hidmete ve kavvâslığa tutup ve merkeblerin alup ziyâde zulm ü ta'addî eylemeleriyle imâret kapanup küllî ta'addî eylediklerin" bildirdikleri ecilden, zikrolunan imâret fukarasın hilâf-ı şer' rencîde olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda göresiz; fi'l-vâkı' zikr[olunan] fukarâyı ehl-i örf ol-vechile hilâf-ı şer' rencîde eyledikleri mukarrer ise min-ba'd mezkûrları ol vechile hilâf-ı şer' rencîde itdirmeyesiz.

d.78, s.82, h.215

İstanbul'dan gönderilen Kadem-i Şerif'in Şam'a ulaştırıldıktan sonra Kudüs'e intikal ettirilmesi için bir deveye ihtiyaç duyulduğu bildirildiğinden; devenin temini ve Kadem-i Şerif için gönderilen mahfazanın güvenle yerine ulaştırılması hususunda gereğinin süratle ve özenle yapılması.

الإبلاغ عن الحاجة إلى الابل لنقل القدم الشريفة من اسطنبول إلى دمشق ثم إلى القدس، يجب أن تجهز الابل وتتخذ التدابير اللازمة لحماية القدم الشريفة ووصولها بأمان.

Since it was reported that a camel is needed to transfer the Qadem Al Shareef that was sent from İstanbul to Damascus further to Al Quds, a camel shall be provided and necessary measures shall be taken to ensure the safe arrival of the protective cover needed for Qadem Al Shareef.

[Yevmü'l-Ahad, fî 13 Ş 1018] **(9 Ocak 1610)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i N.

Şâm-i Şerîf muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Şâm defterdârına hüküm ki:

Dârüssa'âdetim Ağası olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn Mustafa Ağa Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Cenâb-ı celâlet-me'âbım tarafından Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Kadem-i Şerîf'e irsâl olunan zarf içün cümle masârifi ile ulaşdırmağa bir deve lâzim" diyü arzitmeğin, **buyurdum ki:**

Vardukda, cenâb-ı celâlet-me'âbım tarafından irsâl olunan zarf içün cümle masârifi ile Kudüs-i Şerîf'e ulaşdırmağa bir deve ta'yîn idüp vakt ü zamânıyla Kudüs-i Şerîf'e ulaşdırasız, avk ü te'hîr olunmakdan ziyâde hazer eyleyesiz.

d.78, s.776, h.2023

Hz. Musa, Yusuf ve Lût peygamberlerin Kudüs'teki türbelerinin tamiratı için Şam hazinesinden tahis edilen 500 sikke altının havale edilmediği bildirildiğinden; söz konusu meblağın acilen Kudüs'e havalesi ve tamirat işlerinin geciktirilmeden ifa edilmesi.

الإفادة بأن ٥٠٠ القطعة النقدية التي تم تخصيصها من خزانة دمشق لترميم قبورالأنبياء موسى ويوسف ولوط في القدس لم ترسل. يحول المبلغ المذكور لإجراء إصلاحات من دون تأخير.

Since it was reported that the 500 sikke golds that were allocated from the Damascus Treasury for the restoration of Prophets Musa, Yusuf and Lut was not transferred; the concerned amount shall be immediately transferred so that repair work could be done.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 22 L sene 1018] **(18 Ocak 1610)**

Yazıldı.
Çelebi İmâm

Şâm muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Şâm ve Kudüs-i Şerîf kâdılarına ve Şâm defterdârına ve Yeniçeriler Ağası'na hüküm ki:

Mahrûse-i Kudüs-i Şerîf'de vâkı' enbiyâ-i izâmdan Hazret-i Mûsâ ve Hazret-i Yûsuf ve Hazret-i Lût *aleyhimi's-selâm*ın merâkıd-i şerîfeleri mürûr-ı eyyâm ile harâba müşrif olup ta'mîr ü termîmleri mühimmât-i umûrdan olmağla, bundan akdem Şâm Hazînesi'nden beş yüz sikke altun virilmek içün emr-i şerîfim sâdır olmuşken meblağ-ı mezbûr ile'l-ân virilmeyüp hâli üzerine kalmağla, zikrolunan akçe fermân-ı sâbık mûcebince yine Şâm Hazînesi'nden virilüp müşârun-

ileyhimin merâkıd-i şerîfeleri ta'mîr ü termîm olunmak içün tekrâr Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle, Mâliye tarafından virilen emr-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliye tarafından virilen emr-i şerîfim mûcebince amel eyleyüp hilâfına kat'â cevâz göstermeyesiz.

d.78, s.146, h.368

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan Vakfı'nın mütevellisi Mehmed'in vakfı zarara uğrattığı ve halka zulmettiği bildirildiğinden; iddiaların araştırılması, adı geçen şahsın yargılanması ve sonucun merkeze bildirilmesi.

إن محمد، المتولي على أوقاف خاصكي خرم سلطان في القدس، تسبب في خسائر للأوقاف، كما ذكر أنه أهان الأهالي. يجب التحقيق في الدعوى، ومحاكمة الشخص المعني، وترفع النتائج إلى المركز.

That Mehmed, the guardian of the Haseki Hürrem Sultan Waqf in Al Quds, has caused losses for the waqf and reported to be oppressing his people; therefore the claims shall be investigated, the relevant person shall be tried and the outcome shall be reported to the centre.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 5 Zilka'de [10]18 **(30 Ocak 1610)**

Yazıldı.
Osman Efendi hattıyla

Kudüs-i Şerîf kādısına ve beğine hüküm ki:

Ol cânibde Haseki Sultân Vakfı'na mütevellî olan Mehmed'in evkāfa gadr ve fukarâya ta'addîsi olduğu i'lâm olunmağla, mezkûrun ahvâli sıhhati üzre görilüp vakfa gadri ve fukarâya zulm ü ta'addîsi ne vechiledir, tamâm hakk u adl üzre görüldükden sonra aynı ile Südde-i sa'âdetime arz u i'lâm eylemenüz emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup mezbûru meclis-i şer'a ihzâr, da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâdde iden husamâları muvâcehesinde bir def'a görilüp faslolunmayan husûsları ve evkāf-ı mezbûreye müte'allik olan mevâddı yerlü yerinden şer'le hakk üzre teftîş idüp mezbûrun fukarâya zulm ü ta'addîsi ve vakfa gadri ne vechile ise tamâm sâbit ü zâhir oldukdan sonra üzerine sübût bulan mevâddı sıhhati ve aynı ile yazup Südde-i sa'âdetime arz u i'lâm eyleyesiz. Mezbûrun ahvâlin ma'lûm idinmek murâd-ı hümâyûnumdur, ana göre takayyüd idüp sıhhati üzre arzeyleyesiz.

d.78, s.597, h.1534

Kudüs'teki Haseki Hürrem Sultan Evkafı'ndaki görevlilerin vakfı zarara uğrattıkları bildirildiğinden; vakfın dört yıllık muhasebe kayıtlarının incelenmesi, bir suretinin merkeze gönderilmesi, zimmete geçirilen meblağın tahsil edilerek vakfın mevcut mütevellisine teslim edilmesi.

الإبلاغ أن المسؤولين عن أوقاف خاصكي خرم سلطان في القدس تسببوا في أضرار مالية للوقف،يجب مراجعة التفاصيل في السجلات المحاسبية للوقف على مدى السنوات الأربع الماضية، وتحدد المبالغ التي تم اختلاسها وتعاد إلى القائمين على الوقف في الوقت الراهن.

Since it was reported that the officials of the Haseki Hürrem Waqf in Al Quds caused financial damage to the waqf the accounting records of the waqf for the past four years shall be studied in detail, the amount that has been embezzled shall be determined and returned to the current trustees of the waqf.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 6 Za sene 1018 **(1 Şubat 1610)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Hazret-i Efendi

Kudüs-i Şerîf beğine ve kādısına hüküm ki:

İftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn bi'l-fi'l Bâbüssa'âdetim Ağası olup mahrûse-i Kudüs-i Şerîf'de vâkı' merhûme Haseki Sultân *tâbe serâhâ*nın imâreti ve evkāfı nâzırı olan Mustafa Ağa *dâme ulüvvühû* Dergâh-i mu'allâma kazâyâ defterin gönderüp; "Zikrolunan evkāfı mütevellîleri dâ'imâ masârifden sonra zevâ'id gönderüp gelmişler iken birkaç seneden berü ecnebî ve nâ-ehl kimesneler olmağla mâl-i vakfı ekl ü bel' eyleyüp imâreti harâba müşrif olduğundan gayrı, evkaf-ı mezbûreden nice kurâyı Hazret-i İmâm Hanefî *radiyallâhü anh* mezhebi üzre yirmi yıla icâre-i tavîle ile ednâ bahâ ile mahzâ ahz ü celb içün icâreye virüp mâl-i vakfa küllî gadrolmağla, dört seneden berü olan mütevellîlerin îrâd ü masrafları hâlâ olan mütevellî ma'rifetiyle hakk üzre yerlü yerinden teftîş olunup zimmetlerine ne mikdâr zuhûr iderse defterleri yazulup imzâlanup ve bundan akdem zevâ'id göndermek üzre olan müteferrika Mehmed'i Âsitâne-i sa'âdetime göndermek ve ol-makūle icâre-i tavîle alanların icâreleri fesholup icâreye alınan kurâ yine hâlâ olan mütevellîsi zabtitmek" bâbında emr-i şerîfim recâsın arzeylediği ecilden **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle Dergâh-i mu'allâm bevvâblarından Yûsuf ve Ca'fer vusûl buldukda, mûmâ-ileyhimin mühürlü mektûbu mûcebince vech-i meşrûh üzre dört seneden berü vakf-i mezbûra mütevellî olan kimesnelerin zamân-i tevliyetlerinde olan îrâd ü masâriflerin hâlâ olan mütevellî ve emr-i şerîfimle varan kapucılarım mübâşereti ile teftîş idüp zamân-ı mezbûrede olan mütevellîlerin bir def'a şer'le muhâsebe[si] görilmeyen ve görilüp şübhe olan

îrâd ü masârifi muhâsebelerin hakk üzre görüp makbûzları mûcebince şer'le lâzim gelen mikdârı akçeyi mezkûrların ma'rifetleri ile müfredât üzre defter eyleyüp, defterin imzâlayup, mühürleyüp bir sûretin Âsitâne-i sa'adetime gönderdikten sonra ol makûle icâre-i tavîle ile ednâ bahâ ile alınan karyeleri e'imme-i Hanefiyye *rıdvânullâhi te'âlâ aleyhim ecma'în* akvâl-i şerîfelerine mugâyir kat'â fesâdlara(?) dahletdirmeyüp hâlâ olan mütevellîye bi-hasebi'ş-şer'-i'ş-şerîf vakıf içün zabtetdüresiz ki mezbûr müteferrika Mehmed'i dahl ü ta'allül itdirmeyüp emrime mugâyir kimesneye ta'allül etdirmeyesiz.

d.78, s.597, h.1535

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan İmareti'nde vakıf şartlarına aykırı olarak fazladan ücret tahsisatı yapıldığı ve yemek dağıtıldığı bildirildiğinden; iddiaların araştırılması ve merkezden izin alınmadan vakıf imkânlarının keyfi bir biçimde kullanılmasına müsaade edilmemesi.

الشكوى أنه يتم تجاوز الشروط في اوقاف خاصكي خرم سللطان في العمارة العامرة (دار الطعام)في القدس من حيث زيادة الأجرة ونوعية الطعام الذي يقدم واستخدام مرافق الوقف دون استئذان الإدارة ، يتم التحقيق في الدعوى،ويمنع استخدام مرافق الوقف دون تصريح من الإدارة المركزية.

Since it was reported that extra salary allocation and food distribution was made in the Haseki Hürrem Sultan İmaret in Al Quds, the claims shall be investigated and the abuse of waqf facilities without the knowledge of the central administration shall be prevented.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 6 Za sene 1018] **(1 Şubat 1610)**

Yazıldı.
Hazret-i Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına ve bi'l-fi'l mütevellî olan Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Bâbüssa'âdetim Ağası olup Kudüs-i Şerîf'de vâkı' merhûme Haseki Sultân *tâbe serâhâ*nın evkāfı nâzırı olan Mustafa *dâme ulüvvühû* Dergâh-i mu'allâma kazâyâ defterin gönderüp; "Müşârun-ileyhânın zikrolunan imâretinden zevâ'id ulûfe ve ta'âma mutasarrıf olanlar şart-i vâkıfdan ziyâde olmağla, vakfa küllî muzâyakaya sebeb olup bu âna dek zevâ'id vazîfe ve aşa mutasarrıflar olanlardan biri fevtolmadıkda 'Yeri mahlûldür' diyü âhara virilmeyüp şart-i vâkıfda mastûr u mukayyed olduğu mikdâra tenzîl olununca ve fürû-nihâde oldukdan sonra şart-i vâkıf üzre olan mahlûlden düşdükçe ashâb-ı istihkāka virilmek" bâbında emr-i şerîfim recâsın arzitmeğin, şart-i vâkıf üzre amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup dahi ma'mûlün-bihâ vakfiyyesinde mastûr u mukayyed olduğu üzre şart-i vâkıfa muvâfık olan mertebeye tenzîl olup düşen mahlûlâtdan kimesneye vazîfe ve aş tevcîh ve arz olunmayup ol mikdâra ininceye değin fürû-nihâde oldukdan sonra şart-i vâkıf üzre mukayyed olan mahlûlâtı erbâb-ı istihkāka tevcîhi içün müşârun-ileyh nâzır *dâme ulüvvühû* mektûbu ile i'lâm eyleyesin ki Âsitâne-i sa'âdetimden nâzırın arzı ve ma'rifetiyle berât-ı şerîfim virilüp ba'dehû mutasarrıf olanlardan hâlâ vazîfe ve aşa mutasarrıf olanlara ta'arruz olunduğuna rızâ-yı şerîfim yokdur. Min-ba'd düşen mahlûlâtın şart-i vâkıfa tenzîl olununca âhara virmeyesiz.

d.78, s.597, h.1536

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan Evkafı'na bağlı Kamame'ye nezaret etmekle görevli kadıların, vakıf gelirlerine ve mütevellilerine keyfi müdahalede bulunarak vakfı zarara uğrattıkları bildirildiğinden; iddiaların araştırılması, şayet öyle ise bu tür haksız müdahalelerin engellenmesi.

الابلاغ عن القضاة المنوط بهم الإشراف على أوقاف خاصكي خرم سلطان وكنيسة القيامة في القدس، ويشاركوا في التقديرات والتدخلات التعسفية التي سببت الضرر المالي للأوقاف، يجب التحقيق في الدعوى ومنع التدخلات غير العادلة.

Since it was reported that Qadis entrusted with the task of overseeing Kamame tied to the Haseki Hürrem Sultan Waqfs in Al Quds were involved in discretionary interventions and caused financial damage to the waqfs, the calims shall be invesitaged and such unjust interventions shall be prevented.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 6 Za sene 1018] **(1 Şubat 1610)**

Yazıldı.
Hazret-i Efendi

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' merhûme Haseki Sultân *tâbe serâhâ*nın evkāfı mütevellîsi olup Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Bâbüssa'âdetim Ağası olup nâzır olan Mustafa Ağa; "Mahrûse-i mezbûrede vâkı' müşârun-ileyhin taht-i nezâretine dâhil olan Kamâme mahsûlüne mâ-tekaddemden kādılar dahlidegelmeyüp müstakillen mütevellîleri zabteyleyüp ancak masrafların kādı ma'rifetiyle sarfidegelmişler iken birkaç seneden berü gelen kādılar mütevellîleri dahlitdirmeyüp mahsûl-i vakfı kendü zabt u kabz etmekle vakfa gadrolmağla, zikrolunan Kamâme mahsûlün mütevellî olanlar olıgeldüği üzre müstakillen zabtideler, kādılar dahleylememek" bâbında emr-i şerîfim recâsına arzeyledüğin ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Emrim üzre müstakillen sen kabûl idüp îrâd-i vakfa âhardan bir ferdi dahletdirmeyüp ammâ; hâsıl olan akçeyi vilâyet kādısı ma'rifetiyle îrâdın defterini tamâmen gönderüp bir habbesin ketmetmekden begâyet hazer eyleyesin ve masârif-i lâzimeden olıgeldüği üzre ma'rifet-i şer'le sarf u harc idüp vakfa gadr ve kimesneye ta'addî olmakdan ihtiyât idesin.

d.78, s.597, h.1537

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan Evkafı'na bağlı köylerden elde edilen zeytin ve zeytinyağı satılmayıp ihtiyaç oldukça tüketilmekteyken, mütevellilerin bu kuralı ihlal ederek vakfı zarara uğrattıkları tespit edildiğinden; bu tür faaliyetlere kesinlikle müsaade edilmemesi.

الإبلاغ ان أمين اوقاف خاصكي خرم سلطان في القدس قد اضر بالوقف بسبب كسره القاعدة التي تمنع بيع أو استخدام الزيتون وزيت الزيتون الذي يأتي من القرى لتلبية الاحتياجات المحلية، يجب منع مثل هذه التدخلات.

Since it was reported that the trustees of the Haseki Hürrem Sultan Waqf in Al Quds caused damage by breaking the rule that the olives and olive oil provided by the villages shall not be sold and used for local needs, such interventions shall not be allowed.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 6 Za sene 1018] **(1 Şubat 1610)**

Yazıldı.
Hazret-i Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Bâb-i sa'âdetim Ağası olup Kudüs-i Şerîf'de vâkı' merhûme Haseki Sultân *tâbe serâhâ*nın evkâfı nâzırı olan Mustafa Ağa *dâme ulüvvühû* kazâyâ defterin gönderüp; "Evkāf-ı mezbûreden hâsıl olan zeytyağı mâ-tekaddemden yakîn karyeler içinde zabtolunup ol diyârda bi-irâdetillâhi te'âlâ zeytûn bir sene hâsıl olup bir sene hâsıl olmaduğından füruht olmayup lâzim geldikçe sarf olunagelmişken, birkaç seneden berü olan mütevellîler tama'-ı hâmları ile zikrolunan zeytini füruht etmekle vakfa küllî muzâyakaya sebeb olmuşdur" diyü ol makūle vakıfdan hâsıl olup mütevellîler füruht eyledikleri zeytyağı girü cânib-i vakfa ilhâkı bâbında emr-i şerîfim recâsına arzeyledüği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda emr-i şerîfim mûcebince kadîmden olıgeldüği üzre amel idüp şer'-i şerîfe ve olıgelene mugâyir kimesneye zulm ve mâl-i vakfa gadrolunmakdan hazer eyleyesin.

d.78, s.598, h.1538

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan Evkafı'na bağlı Lufa Köyü'nde, önce Hz. Ömer'in evladına ve daha sonra vakfa intikal eden araziye, Hz. Hüseyin'in ahfadının vakfiyesini değiştirerek el koyduklarına dair iddiaların araştırılması ve vakfın mağduriyetinin giderilmesi.

الشكوى حول أوقاف خاصكي خرم سلطان في قرية لافا في القدس، في الماضي كانت لأحفاد عمر رضي الله، وفي وقت لاحق نقلت تلك الاراضي إلى الأوقاف، وقام احفاد الحسين رضي الله عنه بتغيير تلك الأوقاف ووضعوا ايديهم عليها. يتم التحقيق في الدعوى ورفع المظالم عن الأوقاف.

The claims concerning that the descendants of Hz. Hüseyin have changed the charter of Haseki Hürrem Sultan Waqfs in Al Quds in order to expropriate the land in Lufa village which passed into the the descendants of Hz Ömer and then to the waqf shall be investigated and the unjust treatment to the waqf shall be ameliorated.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 6 Za sene 1018] **(1 Şubat 1610)**

Yazıldı.
Hazret-i Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına ve beğine hüküm ki:

Bi'l-fi'l Bâb-ı sa'âdetim Ağası olup Kudüs-i Şerîf'de vâkı' merhûme Haseki Sultân *tâbe serâhâ*nın evkāfı nâzırı olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn Mustafa *dâme ulüvvühû* Dergâh-i mu'allâma kazâyâ defterin gönderüp; "Evkāf-ı mezbûreden Lûfa nâm karyesi toprağından bir mikdâr arâzî Hazret-i Ömer *radiyallâhü te'âlâ anh* evlâd-ı kirâmına ve ba'de'l-inkırâz cânib-i vakfa zabtolunmak şart-i vâkıfda mastûr u mukayyed iken evlâdı münkariz oldukda Hazret-i İmâm Hüseyin *radiyallâhü anh* evlâd-ı kirâmından Seyfeddin ve Salâhaddin vakfiyyeyi bir tarîkle alup hâkkeyleyüp kendü isimlerine yazdırmağla, husûs-ı mezbûr mukaddemâ mütevellî olan Ömer Çavuş'un zamân-i tevliyetinde teftîş olunup hakk üzre görüldükde; zikrolunan vakfiyye mahkûk olunduğu zâhir olmağla, arâzî-i mezbûre cânib-i vakfa hükmolunduğuna hüccet-i şer'iyye virilmişken zikrolunan hüccet bir tarîkle ahzolunup ve gelen mütevellîler ahz ü celb sebebi ile müsâmaha eylemeleri ile cânib-i vakfa küllî gadr u hayf olduğun" bildirüp, husûs-ı mezbûr tekrâr görilüp vech-i meşrûh üzre olduğu sübût bulup cânib-i vakfa hükmolundukdan sonra bu âna değin aldıkları mahsûl girü cânib-i vakfa alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim recâsına arzeyledüği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup mezkûrları ihzâr idüp husûs-ı mezbûru tekrâr mütevellî-i cedîd ma'rifetiyle hakk üzre teftîş idüp göresiz; fi'l-vâkı' ibrâz eyledikleri vakfiyye mahkûk olup ca'lî eyledikleri şer'le sâbit ü zâhir

olup bi-hasebi'ş-şer'i'ş-şerîf şart-i vâkıf üzre arâzî-i mezbûre cânib-i vakfa â'id olursa şer'le vakfa hükmidüp zabtitdürdükden sonra, bu âna gelince ne mikdâr mahsûl kabzetmişler ise ba'de's-sübût cânib-i vakfa hükmidüp bî-kusûr alıviresiz.

d.78, s.598, h.1539

Kudüs'te Haseki Sultan Evkafı'na bağlı imaretteki bazı görevlilerin yolsuzluk ve sahte evrakla vakfı zarara uğrattıkları ve yerel idareciler tarafından himaye edildiklerinden cezalandırılamadıkları yönündeki iddiaların araştırılması, iddialar doğru ise zanlıların sürgün edilmesi.

الشكوى أن بعض المسؤولين الذين يعملون في العمارة العامرة(دار الطعام) التابعة لأوقاف خاصكي سلطان في القدس قد اساءوا التصرف بوثائق مزورة مما سبب الضرر المالي للوقف، وكانو بعديين عن المحاسبة بسبب حماية المسؤولين الأداريين لهم، يتم التحقيق في الدعوى. اذا كانت الدعوى صحيحة، يرسل المسؤولين المشتبه فيهم إلى المنفى.

That the claims concerning some of the officials working for the imaret under Haseki Sultan Waqfs in Al Quds have caused financial damage to the waqf and could not penalized as they were protected by local administrators shall be investigated. If the claims are found to be true, the suspected officials must be sent to exile.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 6 Za sene 1018] **(1 Şubat 1610)**

Yazıldı.
Hazret-i Efendi

Kudüs beğine ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Bâb-ı sa'âdetim Ağası olup mahrûse-i Kudüs-i Şerîf'de vâkı' merhûme Haseki Sultân *tâbe serâhâ*nın evkâfı nâzırı olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn Mustafa Ağa *dâme ulüvvühû* Dergâh-ı mu'allâma kazâyâ defterin gönderüp; "Kudüs-i Şerîf muzâfâtından Leddi nâm karyede sâkin olup vakf-i mezbûrun sâbıkā imâret kilârı kâtibi olan Abdülkādir ve Seyfeddin ve Salâhaddin nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup vakfa küllî gadrları ve nice fesâd ü hıyânetleri olduğu defa'ât ile zâhir oldukda, nefy-i beled olmaları bâbında birkaç def'a evâmir-i şerîfe irsâl olunmuş iken birer tarîkle himâyet olunup emr-i şerîfim icrâ olunmadığından mezkûr Abdülkādir 'Vakf-i mezbûra üçüncü kâtib oldum' diyü berât ibrâz itmekle, hâlâ Hızâne-i âmiremde mahfûz olan defâtirde mahalline mürâca'at olundukda; 'Berâtının kaydı bulunmayup müzevver olduğu zâhir olmuşdur' diyü üslûb-i sâbık üzre nefy-i beled olmaları mühimmâtdan olduğun" arzeyledüği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, fi'l-vâkı' mezkûrlar kendü hâllerinde olmayup bi-hasebi'ş-şer'i'ş-şerîf Müslimânlara ve evkāfa zararları olduğu zâhir oldukda, birkaç def'a nefy-i beled olmaları bâbında evâmir-i şerîfe virilmişken himâyet olundukları vâkı' ise vech-i meşrûh üzre vakfa ve Müslimânlara şer'an zararları ma'lûm u zâhir oldukdan sonra ol diyârdan def' etdürüp mezkûrları mukaddemâ sâdır olan evâmir-i şerîfe mûcebince ol vilâyetden nefy ü ihrâc ile sen ki min-ba'd vakf-i mezbûr umûrına ve sâ'ir mevâdda karışup vakfa gadr ve Müslimânlara zararları isâbet etmek ihtimâli olmaya, ammâ; bu bahâne ile mezbûrlar kendü hâllerinde iken hilâf-ı şer'-i şerîf dahl ü ta'addî olmakdan ihtiyât üzre olasın.

d.79, s.407, h.1014

Kudüs'te dürüstlüğü, ilim ve fazileti herkesçe takdir edilen eşraftan Şeyh Nusretülislâm'ın kaza naibi vekili olarak atandığı, ancak görev yapmasını engellemek isteyen bazı kimselerin kendisine hariçten müdahale ettikleri bildirildiğinden, hukuka aykırı bu tür müdahalelere meydan verilmemesi.

الشيخ نصرت الإسلام من الشخصيات المعروفة في القدس لصدقه وأخلاقه الجيدة وعلمه تم تعيينه في منصب نائب إداري، ولكن بعض الأشخاص النافذين يمنعونه من أداء وظيفته ويتدخلون في عمله، تمنع مثل هذه التدخلات غير المشروعة.

That Sheikh Nusretülislam who is one of the well-known personalities of Al Quds due to his good manners, scholarly qualities and rightousness was appointed as the Provincial administrator, but some of the personalities who wanted to prevent him from performing his job intervened him from the outside, therefore such illegal interventions shall be prevented.

[Yevmü's-Sülâsâ, fî 20 L sene 1019] **(4 Ocak 1611)**

Yazıldı.
Bâ hatt-i N.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf a'yânından zümre-i fuzalâdan olan Mevlânâ Şeyh Nusretülislâm içün ehl-i ilm ve sâhib-i hilm olup istikāmet ü diyânet üzre ma'rûf olduğundan Kudüs-i Şerîf mahkemesinde kazâ nâ'ibi vekîli oldukda, niyâbet etmesine elinde emr-i şerîfim olup birkaç def'a niyâbet idüp lâkin ashâb-i ağrâzdan ba'zıları buğzen ve garazen hakkında bir şey inhâ olunursa hilâf ve bî-vech olup ulemâ-i kenâr ve sulehâ-i ihtiyâr ve re'âyâ vü berâya rızâ vü şükrân üzre olduğundan, hâlâ istihdâm olunup Müslimânlara küllî menfa'ati vardır" diyü elinde olan emr-i şerîfim mûcebince mânde vâkı' oldukda, girü kemâ-kân niyâbet hidmetin olmak içün emr-i şerîfim recâsın arzeylediğin ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mevlânâ-yı müşârun-ileyh Müslimânlara ve vilâyete enfa' ise elinde olan emr-i şerîfim mûcebince kemâ-kân hidmet-i niyâbetde olup min-ba'd kimesne mâni' u müzâhim olmaya, şöyle bilesin.

d.79, s.401, h.1005

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan İmareti Evkafı'na bağlı Beytüllahim Köyü'nde kilise içindeki kuyudan ahalinin su alageldiğine, ancak son zamanlarda rahiplerin kuyudan su alınmasını engellemeye başladığına ve bu nedenle halkın göç ettiğine dair iddiaların araştırılması ve sorunun süratle çözümlenmesi.

الشكوى أنه تم السماح لسكان قرية بيت لحم من أخذ المياة من بئر العمارة العامرة داخل الكنيسة، والتابع لأوقاف خاصكي خرم سلطان في القدس ولكن في الأشهر الأخيرة بدأ الرهبان في منع الناس من الحصول على الماء، مما دفع السكان إلى الهجرة من المنطقة، يتم التحقيق في الدعوى ومطالبة الجهات ذات الصلة بحل المشكلة على وجه السرعة.

Since it was reported that the residents of the Beytüllahim Village which belongs to the waqfs of the Haseki Hürrem Sultan İmaret in Al Quds have been allowed to take water from the fountain within the church, but the priests have started to prevent the delivery of water in recent months and the therefore the residents started to migrate from the area, the relevant claims shall be urgently investigated and the problem shall be promptly solved

[Yevmü'l-İsneyn, fî 25 L sene 1019] **(10 Ocak 1611)**

Yazıldı.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Merhûme Haseki Sultân *tâbe serâhâ* Evkāfı mütevellîsi Mehmed Çavuş *zîde kadruhû* mektûb gönderüp; "Merhûmenin Kudüs-i Şerîf'de vâkı' imâreti evkāfı karyelerinden Beyt-i Lahim nâm karyede vâkı' kilise içinde su kuyusu olup ahâlî-i karye zikrolunan kuyudan su alugelmişken hâlâ kilisede sâkin olan Efrenc tâ'ifesi zikrolunan suyun kuyusun taşlı muhkem yapup ahâlî-i karyeye su aldurmayup ziyâde gadrolmağla re'âyâsı celâ-yı vatan idüp vakfa gadrolmuşdur" diyü i'lâm itmeğin, **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; zikrolunan kuyu karye-i mezbûrun suyun alageldükleri kuyu iken hâlâ Efrenc tâ'ifesi ol vechile kapusı yapup su almağa mâni' olurlarsa men' u def' idüp kadîmden olugeldüği üzre amel idüp kuyuyu keşfetdüresin, husûs-ı mezbûrda ihmâl ü müsâheleye cevâz göstermeyesin.

d.79, s.465, h.1191

Kudüs kadıları öteden beri davalara adalet üzre bakmaktayken, bazı bozguncuların mahkemeden beğenmedikleri karar çıktığında başka kadılara müracaat etttikleri bildirildiğinden; konunun araştırılması ve bu tür hareketlere izin verilmemesi hususunda gerekli tedbirlerin alınması.

عندما يقوم القضاة في القدس بتحقيق العدالة في القضايا المعروضة على المحاكم، بعض المتمردون عندما لا يعجبهم الحكم يطالبون بقضاة آخرين. يجب التحقيق في القضية، وعدم السماح بحدوث مثل هذه المخالفات.

As the Qadis of Al Quds were taking care of the court cases in justice, some rebels started to apply for other Qadis when they did not like the outcome; the issue shall be investigated and such irregularities shall not be allowed.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 12 Za sene 1019] **(26 Ocak 1611)**

Yazıldı.
Bâ hatt-i N.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Sâbıkā Kudüs-i Şerîf sancağıbeği olan D.M.* mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'e mevleviyet ile olan kuzât, beyne'l-Müslimîn vâkı' olan da'vâların hakk u adl üzre görüp tarîk-i hakdan udûl ü inhirâfları yoğ iken ba'zı eşirrâ şirrete sülûk idüp hükm-i kādıya râzılar olmayup bilâ-emr-i şerîf nefs-i Kudüs-i Şerîf'de vâkı' olan husûslarda âhar kuzâta mürâca'at idüp şer'-i şerîfe râzı olmadukların" bildirmeğin, Kudüs-i Şerîf kazâsına müte'allik olan husûslarda bilâ-emr-i şerîf âharı dahletdirmeyüp vâkı' olan umûr-i şer'iyye senün huzûrunda görülmek emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrim üzre anın gibi vilâyetde şer'le hükmüne râzı olmayup âhara mürâca'at idenleri men' u def' idüp vâkı' olan umûr-i şer'iyye senün huzûrunda gördürüp icrâ-yı ahkâm-i şer'iyye itdiresin.

A.DVN.MHM.d. 938, s.48, h.3

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan Evkafı'na bağlı köylere maiyetiyle birlikte gidip ahaliye zulmeden, haksız vergi tahsil eden ve bu suretle vakfı zarara uğratan Gazze sancakbeyinin, hukuka aykırı bu tür faaliyetlerine derhal son vermesi.

* Dergâh-i muallâma

أهالي القرى الواقعة ضمن أوقاف خاصكي خرم سلطان في القدس يتعرضون للإضطهاد وتفرض عليهم ضرائب غير عادلة ما سبب اضرار للأوقاف في قضاء غزة، يجب وقف هذه الأعمال غير المشروعة في الحال.

That the Sandjakbey of Gaza who has reportedly gone to the villages governed by Haseki Hürrem Sultan Waqfs in Al Quds with his entourage and oppressed the people by imposing undue taxes and caused damage to the waqf shall immediately seize such illegal activities.

[Yevmü's-Sebt, fi 3 Za sene 1020] **(7 Ocak 1612)**

Yazıldı.
Bâ hatt-i Hazret

Gazze beğine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de Haseki Sultân *tâbe serâhâ*nın evkāfı nâzırı olup Bâb-ı sa'âdetim Ağası olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Osman *dâme ulüvvühû* Dergâh-i mu'allâma mektûb gönderüp; "Müşârun-ileyhânın Kudüs-i Şerîf'de vâkı' evkāfı kurâsına senin tarafından ve âdemlerin dâ'imâ dahl ü tecâvüz idüp ol sebeb ile evkāf-ı mezbûrenin vakfa â'id olan mahsûlâtın edâsına kādir olmadukların" arzetmeğin, senin tarafından ve âdemlerinden müşârun-ileyhânın kurâsı re'âyâsına hilâf-i şer'-i şerîf ta'addî vü tecâvüz olunduğuna aslâ rızâ-yı hümâyûnum yokdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyhânın evkāfı kurâsına eger senin tarafından ve eger âdemlerinden aslâ bir ferdi dahletdirmeyüp ve karyelerine gitmeyüp vechen mine'l-vücûh tekâlîf-i şâkka ile re'âyâsın rencîde vü remîde etdirmeyesin. Bu hükm-i hümâyûnumdan sonra, şöyle ki; evkāf kurâsına tecâvüz olunup ba'zı tekâlîf-i şâkka ile re'âyâsı rencîde olunduğu istimâ' oluna, mes'ûl ü mu'âteb olman mukarrerdir. Ana göre mukayyed olup evkāf-ı mezbûrenin hıfz u hırâseti bâbında gereği gibi mukayyed olasın.

A.DVN.MHM.d. 938, s.49, h.4

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan Evkafı'nda bir vazife veya tahsisat boşa çıktığında nazırın bilgisi olmadan kadılar marifetiyle başkasına tevcih edildiği ve bu suretle vakfın zarara uğratıldığı bildirildiğinden; iddiaların araştırılması, vakfiye şartlarına ve hukuka aykırı bu tür uygulamalardan kaçınılması.

الشكوى بأنه تم تعيين أحد الأشخاص في احدى الوظائف الشاغرة بقرار من القاضي وبدون معرفة مسئولي أوقاف خاصكي خرم سلطان في القدس مما سبب خسائر للأوقاف. التحقيق في الدعوى، ومنع مثل هذه الممارسات التي تتعارض مع متطلبات وقانون الوقف.

Since it was reported that once a position or allocation was free, it was transferred to other individuals with the decision of the Qadis without the knowledge of the governor of the Haseki Hürrem Sultan Waqfs in Al Quds and so the foundation was subjected to losses; the claims shall be investigated and such practices that are contrary to the waqf charter and and law shall be avoided.

[Yevmü's-Sebt, fî 3 Za sene 1020] **(7 Ocak 1612)**

Yazıldı.

Kudüs-i Şerîf kādısına ve Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Haseki Sultân Evkāfı mütevellîsine hüküm ki:

Hâliyâ Bâb-i sa'âdetim Ağası olup evkāf-i mezbûre nâzırı olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn emînü'd-Devleti'l-Aliyye Osman Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i sa'âdetime mektûb [gönderüp]; "Evkāf-ı mezbûrdan zevâ'id ve sâ'ir vezâ'if mahlûl oldukda ve sâ'ir husûslarda müşârun-ileyhin ma'rifeti yok iken hilâf-ı şart-i vâkıf kuzât arzı ile virilmekle vakfa küllî gadrolmağın, şart-i vâkıf mûcebince amel olunup nâzır arzı ile olmadın virilen zevâ'id ve vezâ'if zabtetdirilmemek" bâbında emr-i şerîfim recâsın arzitmeğin, **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her birinüz onat vechile mukayyed olup evkāf-i mezbûrede vakı' olan vezâ'if ve zevâ'id ve sâ'ir husûsların şart-i vâkıf mûcebince nâzır-ı müşârun-ileyh arzı ile olmadın kuzât arzı ile virilenlere bir vechile dahl ü ta'arruz etdirmeyüp şer'-i şerîf ve şart-i vâkıf ve emr-i hümâyûna muhâlif kimesneye ta'allül etdirmeyesiz.

KK.d. 71, s.331, h.1

Kudüs'e gitmek isteyen Filo, Covan, Petro ve Pavlo adlı Avrupalı tacirlere ve maiyetinde bulunan kimselere keyfi engel çıkarılmaması ve seyahatleri esnasında güvenliklerinin sağlanması.

التجار الأووبيين واسماؤهم فيلو،كانوفا، بترو وبافلو الذين يرغبون في الذهاب إلى القدس لا يجوز وضع أية عقبات غير ضرورية أمامهم وضمان سلامتهم أثناء السفر.

That no unnecessary obstacles shall be placed to European merchants called Filo, Covan, Petro and Pavlo who wants to go to Al Quds and their security must be provided on the way.

[Yevmü's-Sebt, fî 24 Ca sene 1022] **(12 Temmuz 1613)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Ali Efendi

Südde-i sa'âdetimden Kudüs-i Şerîf'e varınca yol üzerinde vâkı' olan kādılara hüküm ki:

Hâlâ Frenk tüccârlarından Filo ve Covan ve Petro ve Pavlo nâm tüccârlar Kudüs-i Şerîf'e varmak murâd eylediklerin i'lâm olunmağın, yolda vü izde hilâf-ı şer' rencîde olunmamak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki**:

Vusûl buldukda, mezbûrdan üç nefer Frenk tüccârlarını merâhil ü menâzilde hilâf-ı şer' bir ferde rencîde vü remîde etdirmeyüp kendülere ve âdemlerine ve davarlarına bir ferdi şer'a muhâlif dahletdirmeyesiz.

KK.d. 71, s.337, h.1

Kudüs'ün doğusundaki dağda Hz. İsa'nın ayak izi bulunan yapı ile çevresindeki avlu duvarlarının aslına uygun bir şekilde tamiri işi ötedenberi Ermeni eşrafına mahsus bir imtiyaz olduğundan; haklarının korunması ve kendilerine hariçten müdahalelere müsaade edilmemesi.

إن ترميم المبنى الذي يضم أثار قدم النبي عيسى وجدران الفناء حوله في الجبل شرقي في القدس هو امتياز يعطى للاعيان من الأرمن، يجب حماية حقوقهم ولا يحق لأي فرد من خارج التدخل في أمورهم.

Since the restoration of the building housing the footprint of Prophet Jesus and the walls of the courtyard around it in the mountain on the east of Al Quds has been a privilege given to the leading members of the Armenian community, their rights shall be protected and outside interventions shall not be allowed.

[Yevmü's-Sebt, fî 2 C sene 1022] **(20 Temmuz 1613)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Avni Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'in şark cânibinde vâkı' tûrda Hazret-i Îsâ *salavâtüllâhi aleyh* Kadem-i Şerîfi olan kubbenin ve dâ'iresinde vâkı' havlîsinin dîvârları vaz'-i aslî ve esâs-i kadîmî üzre binâ ve ta'mîr ve döşemesi ıslâh ve nefs-i kubbeyi ta'mîr ü termîm etmek içün Kudüs-i Şerîf'de sâkin ü mütemekkin olan tâ'ife-i muhtârân-i Ermeniyâna mahsûs olup ve sâ'ir kefere tâ'ifesi âyîn-i bâtılâları üzre mahall-i mezbûra varup ziyâret itmelerine ve bil-âhire mutasarrıf olduklarına Müslimânlar ve hâricden bir ferd dahl ü ta'arruz itmemelerine ellerinde mukayyed evâmir-i şerîfe ve ahid-nâme-i hümâyûn ve hücec-i şer'iyyeleri olmağın, vaz'-i aslî üzre binâ ve ta'mîr lâzim geldikde izn-i şer'le merkūm Ermeniyân tâ'ifesi idegelmişler iken hâlâ mücerred celb-i mâl ve

kefere-i mezbûreye ezâ vü ta'addî etmek içün ba'zı Müslimânlar varup anda sâkin olmak murâd idinüp kefere-i merkūmeye ta'addî üzre olduklarından, ellerinde olan ahkâm-i şerîfe ve ahid-nâme-i hümâyûn mûcebince amel olunup şer'-i şerîfe muhâlif dahl ü ta'addî olmamak" bâbında istid'â-yı inâyet eyledikleri̇n arzeyledüğin ecilden, hilâf-ı şer'-i şerîf dahlolmamak fermânım olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadr ve ellerinde vech-i meşrûh üzre olan ahkâm-i şerîfe ve ahid-nâme-i hümâyûn mûcebince amel idüp min-ba'd şer'-i şerîfe muhâlif mezbûrân Ermeniyân tâ'ifesin ve sâ'ir kefereyi bir ferde rencîde vü remîde etdirmeyüp men' u def' eyleyesin, memnû' olmayanları ism ü resimleriyle yazup arzeyleyesin.

KK.d. 71, s.340, h.1

Kudüs'ün doğusundaki Beriyye'de Sırp rahiplerin tasarrufunda bulunan Bar Sayima adlı kadim manastırın kulesi ile sair bölümlerinin aslına uygun bir biçimde onarılması ve kendilerine hariçten müdahalelere müsaade edilmemesi.

البرج في الدير القديم المعروف باسم بار سايما في البيرة،على الجانب الشرقي من القدس، والذي يسيطر عليها الأساقفة الصرب بحاجة إلى ترميم. يعطى لهم الأذن بترميم البرج دون ادخال أي إضافات عليه.

That the tower of the old monastry called Bar Sayima in Beriyye on the east of Al Quds controlled by Serbian bishops shall be restored according to its original and outside interventions shall be prevented.

Yevmü's-Sülâsâ, fî 5 şehr-i Cemâziyelâhire sene-i minhü **(23 Temmuz 1613)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Avni Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Nefs-i Kudüs-i Şerîf'in şarkîsinde Beriyye tarafında vâkı' Bâr Sâyimâ dimekle ma'rûf olan kadîm manastır ki tâ'ife-i Sırb ruhbânlarının manastırlarıdır, mürûr-ı eyyâm ve dühûr-i a'vâmdan ba'zı yerleri münhedim olup harâba müşrif olup ve kıble cânibinde vâkı' olup Kasr dimekle ma'rûf olan bir küçük kulleyi dahi ta'mîr ü termîme ruhbânlarının iktidârları olmaduğından dîvârları düşüp harâbe olduğundan urbân eşkıyâsı ruhsat bulup içinde olan ruhbânlarını oka ve taşa dutub ta'addî üzre oldukların kuzâtü's-sâlifîn Asîtâne-i sa'âdetime arz u i'lâm eyledikleri, vaz'-i aslîsi üzre ta'mîr ve esâs-i kadîmî üzre meremmâta muhtâc olan[ı] termîm etmedikleri bâbında müte'addid ahkâm-i şerîfe virilmeğin, Kudüs-i Şerîf'de olan mi'mârbaşı ve sâ'ir mi'mârlar ve ehl-i vukūf bî-garaz Müslimânlar ile üzerine varılup keşfolundukda;

mukteza-yı şer'-i şerîf üzre rüsûm-i kadîmî mûcebince ta'yîn olunan hudûd ile zikrolunan kulle ta'mîr ve manastırın ba'zı yerleri dahi termîm olunup ba'zı yerleri dahi ta'mîr olunmayup selh-i müddet mürûr idüp ve ellerinde olan izin hücceti üzerine dört-beş kādının imzâsı olup ve bir vechile bir ferde zarar u ta'addîleri ve hilâf-ı vaz'ları olmayup ol yerlerinden mürûr u ubûr [iden] ebnâ-i sebîle su ve etmek ile hidmet idüp âsûde-hâl olmalarına mücidd ü sâ'î ve anın çâkerlerinin ba'zı sâhib-i ağrâz mücerred celb-i mâl içün şirret ü şekāvet ve hilâf-ı vâkı' ümenâ ile evâmir-i şerîfe ibrâz ve varan hukkâmı iğmâz etmekden hâlî olmayup bilâ-sebeb rencîde etmekden hâlî olmadıkları ecilden, mâdâm ki şer'-i şerîfe muhâlif bir vaz'ları ve ellerinde olan evâmir-i şerîfe ile temessükâtlarına mugâyir bir vaz' ve ta'addîleri olmaya, ol makūle emir ibrâz idenlerin emirleri alınup ve hilâf-ı şer' ta'addîleri men' u def' olunup binâ olunan binâlarına dahl ü ta'arruz olunmayup vaz'-i kadîm üzre ta'mîr ü termîm idüp nâ-tamâm kalan yerleri tekmîl olmak bâbında izn-i hümâyûnum virilmek" bâbında istid'â-yı inâyet eyledikilerin arzeyledüğin ecilden, vaz'-i kadîmî üzre şer'-i şerîf mûcebince ta'mîr olmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki**:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim ve mukaddemâ virilen ahkâm-ı şerîfe ve hüccet mûcebince amel idüp zikrolunan kulle ve manastır kable'l-feth binâ olmuş idi. Şimdiki manastırların ise vaz'-i aslîsi üzre ta'mîr ü termîm etdüresiz, ammâ; bu bahâne ile vaz'-i aslîsinden ziyâde nesne ekledüp olmakdan ve dahi bu sebeble ziyâde binâ olmakdan ihtirâz eyleyüp mukteza-yı şer'-i şerîf her ne ise mûcibi ile amel eyleyesiz.

KK.d. 71, s.350, h.1

Kudüs'te Beriyye'de bulunan kadim Deyr-i Seyf Kilisesi'nin, Sırp cemaati tarafından herhangi bir ilave yapılmadan aslına uygun olarak tamir edilmesinin sağlanması.

ترميم دير كنيسة سيف القديم والواقعة في بريا في القدس يجب أن يتم من قبل الرهبان الصرب كما هو عليه وبدن ادخال أي تعديلات إضافية.

That the old Deyr-i Seyf Church which is placed in Beriyye in Al Quds shall be restored by the Serbian community in its original form without making any alterations.

[Yevmü's-Sülâsâ, fî 12 C sene 1022] **(30 Temmuz 1613)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Hazret-i Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Mahrûse-i mezbûre kurbunda nefs-i Beriyye'de vâkı' Deyr-i Seyf dimekle ma'rûf kenîsenin ba'zı yerleri harâb olup ve ba'zı büyût ve odaları dahi yıkılup nicesi münhedim olup ve ba'zıları dahi yıkılmak üzre olmağla, zâbıtları olan Nasârâ-yı Sırb meclîs-i şer'a gelüp ta'mîrin taleb eyledikleri, kıbel-i şer'den üzerine âdem irsâl olunup görüldükde; vaz'-i kadîm üzre ta'mîr ü termîmine mufassal ellerine hüccet-i şer'iyye virilüp mûcebince amel olunmak içün hükm-i hümâyûnum recâ olunmağın, muvâfık-i şer'-i şerîf olduğu üzre amel olunmak fermân olunmuşdur. **Buyurdum [ki]**:

Bu bâbda tamâm mukayyed olup göresin; zikrolunan kenîse kable'l-feth kadîmî müsta'melleri kenîse vech-i meşrûh üzre harâb olup ta'mîr ü termîme muhtâc olmağla, ta'mîrine hüccet virilmiş ise ol hüccetin mazmûnu muvâfık-i şer' olup alâ-vech ilhâhının edâsı mûcebince şer'le iktizâ etdüğüne göre ta'mîr ü termîm etdirdesin. Ammâ; mukayyed olasın ki vaz'-i kadîme ve şer'-i şerîfe muhâlif nesne ihdâs olunmaya.

KK.d. 71, s.403, h.2

Kudüs'te Hz. Davud'un kabri yakınlarında Fransız mezarlığının bulunduğu Suhyun denilen mevkideki bahçe ve araziyi Sultan Süleyman'ın Şeyh Ahmed er-Recâî'ye tahsis ettiği, ancak torunlarının vakıf şartlarına uymayarak Hıristiyan mezarlığı üzerinde de hak iddia ettikleri bildirildiğinden; konunun araştırılması ve hukuka aykırı bu tür müdahalelere izin verilmemesi.

منح السلطان سليمان الشيخ احمد الدجاني حديقة وارض في الموقع المعروف باسم جبل صهيون حيث تقع المقبرة الفرنسية في محيط قبر النبي داود في القدس. والشكوى أن احفاده لم يلتزموا بشروط الوقف وحقوق المقبرة المسيحية، التحقيق في القضية، وأتخاذ التدابير اللازمة.

That Sultan Süleyman has allocated the garden and the field to Sheikh Ahmed Er Recai in the location known as Suhyun where the French cemetery is located around the tomb of Prophet David in Al Quds; but since it was reported that his descendants did not follow the waqf conditions and claimed rights on the Christian cemetary, the issue shall be investigated and necessary measures shall be taken.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 18 C sene 1022] **(5 Ağustos 1613)**

Yazıldı.
Ba-hatt-i Hazret-i Efendi

Kudüs-i Şerîf kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'de şehrin taşrasında cânib-i kıblesinde vâkı' cemî' Nasârâ tâ'ifesinin merkadları olan mahall-i Hazret-i Dâvud Nebî *aleyhi's-selâmın* mukaddemâ Nasârâdan France tâ'ifesinin ellerinde Suhyûn dimekle ma'rûf olan mahallin kurbunda vâkı' olup müddet-i medîdeden berü ellerinde

olan temessükât mûcebince kadîmî hidmetleri olup bir vechile dahlolunmaz iken Efrenc-i merkūmenin ellerinde ve tasarruflarında olan Suhyûn nâm mahall ki Hazret-i Dâvud'un merkad-i münevverleridir ve etrâfında Efrenc tâ'ifesi ellerinde olan bağçeleri ve mahalleri merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Süleyman Hân *tâbe serâhû* zikrolunan Suhyûn nâm mahalli ve etrâfında olan Efrencin mutasarrıf oldukları mahalleri Efrenc ellerinden halâs idüp ol asırda kutbü'l-ârifîn Mevlânâ Şeyh Ahmed er-Recâî *kuddise sırruhû*ya alıvir[üp] ve zürriyet ü nesillerine süknâsın ve meşîhatın ve etrâfında olan Efrenc[in] tasarruf eyledikleri mahalleri vakfidüp zikrolunan cümle Nasârâ tâ'ifesinin hidmetleri olan mahallin hudûdu ma'lûm ve kadîmî müşterâları ve vakıfları olduğuna ellerinde temessükleri ve bu âna dek helâk olan kefere ol mahalde defnolunup mutasarrıflarken hâlâ Şeyh-i müşârun-ileyhin neslinden kalanlar gayrı tarîke sâlik olup mücerred celb-i mâl içün sâbıkā nâhiye nâ'ibi olan kimesnenin imzâsıyla 'Ol kadîmîlerin mahalli de kendülerine vakıf olan yerde ve hudûdundadır' diyü nizâ' ve 'Nasârânın ilmleri olmadan isbât olmuşdur' diyü müte'addid hüccetler yazdırıp bu âna dek tâ'ife-i mezbûreye vech üzre üç-dört-beş aded hüccetleri bey' etmişken girü teklîf ve ta'addîden hâlî olmayup ve ol makūle hüccet ibrâz idüp senin huzûrunda da'vâ eylediklerinde bir tarîkle hüccetlerin imzâ etdirüp sonra ahvâllerine vâkıf olup bî-garaz Müslimânlar ibrâm ve şehâdet idüp kefereye bî-vech ve bilâ-sebeb ta'arruz eyleyüp kendülerinin da'vâları muktezâsınca sûret-i Defter-i Hâkānî ve da'vâ eyledikleri mahallerin kendülere kadîmden ta'yîn olunan hudûd dâhilinde olduğuna temessükât taleb olundukda üç gün mühlet virilüp mühletleri zamânı geçüp bir vechile ibrâza kādir olmayup da'vâları celb-i mâl içün olmaduğı mukarrer olmağla, hilâf-ı şer' u kānûn dahlolunmamak" recâsına arzeyledüğin ecilden, kadîmden olan hidmetlerine hilâf-i şer' u kānûn sâhib olmamak fermânım olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardıkda, emrim üzre mezbûrların kadîmden olan hidmetlerine ve kölelerine hilâf-ı şer' u kānûn bir ferdi dahl ü ta'arruz etdirmeyüp rencîde vü remîde etdirmeyesin.

KK.d. 71, s.406, h.1

Şam ve Kudüs'te iltizam usulüyle atanan mahkeme naiblerinin, hukuka aykırı kararlar ve uygulamalarla halkın şikâyetine sebep oldukları, kanunsuz bu tür uygulamalardan kaçınılması ve emre itaat etmeyenlerin merkeze bildirilmesi.

في الشام والقدس عينت المحكمة اوصياء باسلوب الزعامات. القرارات والممارسات غير القانونية دفعت الأهالي إلى الشكوى، يجب الابتعاد عن مثل هذه الاجراءات غير المشروعة، والاشخاص الذين يرفضون الأوامر يرفع بهم إلى المركز.

Since the court attendants appointed through the method of iltizam in Damascus and Al Quds caused complaints from the people via unjust practices and decisions, such illegal practices shall be avoided and those who wo not follow the orders shall be reported to the centre.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 18 C sene 1022] **(5 Ağustos 1613)**

Yazıldı.
Avni Efendi

Şâm muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Ol vilâyetlerde kādı olanlar ve kazâdan ma'zûl olanların vekîlleri mahkemelerde olan nâ'ibleri iltizâm ile virmekle ahâlî-i vilâyete envâ' zulm ü ta'addî olduğundan gayrı, edâ-yı şer' olmakdan kalup nâ-hakk yere nice hüccetler virilüp küllî ihtilâle bâ'is oldukları i'lâm olunmağın, **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa onat vechile mukayyed olup göresin; arzolunduğu üzre ise ol vechile iltizâm ile mahkemeler niyâbeti virildiğine rızâ-yı hümâyûnum yokdur. Men' u def' eyleyüp emrime mugâyir min-ba'd iltizâm ile niyâbet virilmekden ziyâde ihtiyât eyleyesiz, memnû' olmayanları ism ü resimleriyle yazup Südde-i sa'âdetime arzeyleyesiz.

KK.d. 71, s.310-2, h.1

Kudüs ve Şam'daki vakıfların ve camilerin nazır ve mütevellilerinin suistimalleri nedeniyle ahalinin mağdur olduğu ve bazı imaretlerin kapandığı bildirildiğinden; görevlilerin hesaplarının incelenmesi, usulsüzlükleri tespit edilirse sebep oldukları zararın kendilerinden tahsil edilmesi.

حدوث تجاوزات يقوم بها متولي الأوقاف و أئمة المساجد في القدس والشام ويتضرر منها الأهالي ومنها اغلاق العمارة العامرة (دار الطعام)، يجب فحص حسابات هولاء المسؤولين، واذا تم تحديد أي مخالفات وخسائر تسببوا فيها تستوفى منهم.

Since it was reported that some of the imarets were closed down and the people were subjected to damage due to the abuses of the governors and trustees of the mosques and waqfs in Al Quds and Damascus; the accounts of the officials shall be invesitgated, and if any irregularities are determined the losses they caused shall be collected from them.

[Yevmü's-Sebt, fî 22 Recebi'l-mürecceb sene 1022] **(7 Eylül 1613)**

Yazıldı.
Şer'le

Mehmed Efendi

Şâm-ı Şerîf ve Kudüs-i Şerîf kādılarına hüküm ki:

Hâlâ Şâm-i Şerîf'de ve Kudüs-i Şerîf'de vâkı' olan evkāf ve cevâmi'-i şerîfe mütevellîleri ve nâzırları şart-i vâkıf mûcebince imâretlerinde tabholunan etmek ve fukarâya ta'ayyün olunan aşları bi't-tamâm pişmeyüp her birinin zamânında mâl-i vakf ekl ü bel' olunmağla ehl-i cihâtın vazîfeleri dahi virilmeyüp ve ekserinin imâretleri kapanup, "Cümle evkāf harâba müşrif olmuşdur" diyü yerlü yerinden görilüp teftîş olunmak lâzim gelmeğin, taht-i kazânızda vâkı' olan evkāfın cümle mütevellîleri bir yere getürilüp bir def'a görülmeyen muhâsebelerin şer'le teftîş olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda gereği gibi takayyüd ü ihtimâm idüp taht-i hükûmetinizde vâkı' olan evkāfın mütevellîlerin ve nâzırların bir yere getürüp dahi bir def'a görülmeyen muhâsebelerin fermân-ı şerîfim üzre şer'le teftîş ü tefahhus idüp göresiz; zimmetlerinde mâl-i vakf zuhûr iderse ba'de's-sübût şer'le müteveccih olanlardan hükmidüp cânib-i vakfa alıvirüp üzerinde bir akçe ve bir habbe bâkî alıkomayasız. Husûs-i mezbûra gereği gibi mukayyed olup, ihmâl ü müsâhale olunmağla mâl-i vakfı zâyi' u telef olmakdan ve hilâf-i şer'-i şerîf kimesneye iş etdirilmekden ziyâde ihtiyât eyleyesiz.

A.DVNS.MHM.d. 80, s.303, h.745

Kudüs'te Halilürrahman Evkafı'na bağlı köyleri, beylerbeyi ile sancakbeylerinin maiyetiyle basıp halka zulmettikleri ve bu nedenle ahalinin göç etmesiyle vakfın zarara uğratıldığı bildirildiğinden; hukuka aykırı bu tür hareketlerin engellenmesi konusunda gerekli tedbirlerin süratle alınması ve emre itaat etmeyenlerin merkeze bildirilmesi.

الإبلاغ إن القرى التابعة لأوقاف خليل الرحمن في القدس تتعرض لاضطهاد من قبل البكلربكي، والوالي وحاشيتهم مما دفع السكان إلى الهجرة وعرض الوقف للخسائر، تتخذ التدابير اللازمة لمنع تكرار مثل هذه الأعمال غير المشروعة وأولئك الذين لا ينفذون هذه الأوامر يتم الرفع بهم إلى الإدارة المركزية.

Since it was reported that the Beylerbey and Sandjakbey have invaded the villages governed by the Halilurrahman Waqfs in Al Quds and people have therefore migrated and waqf was subjected to losses, necessary measures shall be taken to prevent such illegal activities and those who do not follow the orders shall be reported to the central administration.

Yevmü'l-İsneyn, fî 8 S sene 1023 **(20 Mart 1614)**

Yazıldı.

Bâ hatt-i Memi

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Sâbıkā Şâm-i Şerîf kādısı olan Mevlânâ Ahmed *zîde fezâ'ilühû* Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; "Sâbıkā ümerâdan olup bi'l-fi'l Hazret-i Halîlürrahman'ın evkāfı mütevellîsi olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Şâhin *dâme ızzühû* içün, zâtında müstakîm ü dindâr ve hidmet-i tevliyetde kemâ-yenbağî mücidd olup evkāf-i mezbûreye sadâkat ü emânetle hidmet idüp, lâkin müşârun-ileyhin vakfı olan karyelerine beğlerbeği ve sancakbeği âdemleri nice atlu ile re'âyâsının üzerine gelüp hilâf-i şer'-i şerîf zulm ü ta'addî idüp bi-gayrı hakk mâlların almağla nicesin karâra mecâlleri kalmayup firâr idüp bâkî kalanlara dahi fakr u fâka müstevlî olmağla vakfa ziyâde gadr ve za'f-i küllî geldüğün" bildirüp, kadîmden olıgelmişe muhâlif beğlerbeği ve sancakbeği âdemlerin ve âhardan bir ferdi evkāfa müte'allik karyelerine ve re'âyâsına dahlitdirilmeyüp mütevellîsi olan müşârun-ileyhe min-külli'l-vücûh serbestlik üzre zabtetdirilmek recâsına arzitmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrim üzre amel idüp müşârun-ileyhin evkāfından olan karyelerin re'âyâsın bir vechile hâricden bir ferde dahl ü tecâvüz itdirmeyüp min-külli'l-vücûh serbestlik üzre mütevellîsi olan müşârun-ileyhe havâle ve mahsûlâtın kabzitdüresin ve hilâf-i şer'-i şerîf gerek beğlerbeği ve sancakbeği ve sâ'ir âhar ehl-i örf tâ'ifesi, re'âyâsından bir ferdin nesnesin dahi almışlar ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr alıvirüp inâd ü muhâlefet etdirmeyesin, men'le memnû' olmayanları her kim olursa olsun ism ü resimleri ile yazup bildüresin ki emr-i şerîfime itâ'at itmedükleri içün sonra emrim ne vechile sâdır olursa mûcibiyle amel oluna.

d.80, s.300, h.741

Kudüs'ü ziyarete giden hacılara taarruz eden bazı Arap aşiretlerinin tedibi ve sancaktaki ahali ile hacıların güvenliğini sağlayan zeamet ve tımar erbabının ifa ettikleri görev son derece önemli olduğundan, bunların seferlere katılmaya zorlanmamaları.

من اهم واجبات اصحاب الزعمات والتيمار تأديب العشائر التي تقوم بالتعرض لحجاج بيت الله الحرام الذين يذهبون لزيارة القدس، توفير الأمن للأهالي والحجاج في السنجق، ويعفون من المشاركة في الحملات العسكرية.

Since the duty of zeamet and timar holders to keep the Arab tribes who attack the pilgrims visiting Al Quds under control and provide the security of people in the sandjak is very important, they shall not be forced to go to military expedition.

Yevmü's-Sebt, fî 25 Zilka'deti'ş-şerîfe sene [10]23 **(27 Aralık 1614)**

Yazıldı.
Bâ hatt-i Hazret-i Efendi

Şâm-i Şerîf muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf kādısı Mevlânâ Ahmed *zîde fezâ'ilühû* Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf ve Hazret-i Halîlürrahman *aleyhi's-selâm* Arabistan serhaddinde vâkı' olup etrâfında urbân-ı şekāvet-nişândan nice fırka eşkıyâ Kudüs-i Şerîf ziyâretine gelen huccâc-i zevi'l-ibtihâcı livâ-i mezbûrda vâkı' olan kırk nefer zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr zâbıtları olan alaybeğileriyle Hazret-i Halîlürrahman ve Hazret-i Mûsâ *aleyhim efdâlü's-salâtü ve's-selâm* ziyâretlerine iletüp, getürüp Gazze ve Nablus sancakları hudûduna değin emn ü sâlim ulaşdırup hidemât-i hümâyûnda mücidd ü sâ'î oldukları ecilden seferlerden mu'âf olup hidmet-i muhâfazaya ta'yîn olunugelmekle, livâ-i mezbûrun zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı vech-i meşrûh üzre hidmet-i muhâfazada olup 'Fermân olunan seferlere gelmedi' diyü dirliklerine dahlolunmamak" recâsın arzitmeğin, kayıdlardan görüldükde; mukaddemâ dahi tâ'ife-i mezbûre hidmet-i muhâfazaya kalmak içün emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, emr-i sâbık mûcebince beğlerinden mâ'adâ zü'amâ ve erbâb-ı tîmârından kırk nefer kimesne olıgeldüği üzre hidmet-i muhâfazada olmak fermânım olmağın, **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i sâbık mûcebince arzolunduğu üzre livâ-i mezbûrun zü'amâ ve erbâb-ı tîmârından kırk nefer kimesneleri olugeldüği üzre vech-i meşrûh üzre muhâfız itmek içün alıkoyup hıfz u hırâset etdirüp, "Vâkı' olan seferlere gelmedi" diyü dirliklerine kimesneyi dahletdirmeyesin ve bi'l-cümle zikrolunan muhavvef ü muhâtara olan mahalleri bir vechile hıfz u hırâset etdiresin ki bir ferdin mâlına ve cânına zarar u gezend gelmek ihtimâli olmaya.

d.80, s.489, h.1158

Müteveffa Nasuh Paşa'nın oğlu Yusuf'un, kendisine verilmiş beratla Şam, Gazze ve Kudüs'te mutasarrıf olduğu köylerdeki adamlarına ve gelirlerine hariçten keyfi müdahalelerin engellenmesi.

اعطيت برات(حكم سلطاني) حكم الشام وغزة في متصرفية القدس ليوسف ابن الراحل نصوح باشا، يخضع له رجال القرى والأيردات، ويجب منع إي تدخلات خارجية.

That discretionary interventions to the men and income of Yusuf the son of late Nasuh Pasha who acts as Mutasarrıf in Damascus, Gaza and Al Quds in vew of Berat given to himself, shall be prevented.

[Yevmü's-Sebt, fi 23 Z sene 1023] **(24 Ocak 1615)**

Yazıldı.
Bâ-takrîr-i Hazret-i Efendi
An cânib-i Behram Kethüdâ

Şâm muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm [ki]:

Sâbıkā vezîr-i a'zamım olan müteveffâ Nasuh Paşa'nın oğlu Yûsuf *zîde mecdühû*nun; "Mücerred babası mûmâ-ileyh fevtoldu diyü Şâm ve Gazze ve Kudüs-i Şerîf sancaklarında berât-i şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerine ba'zı kimesneler dahlidüp hidmetinde olan âdemlerin rencîde eyledüklerin" bildirüp inâyet recâ itmeğin, berâtı mûcebince kemâ-kân ze'âmetleri zabtetdirilmeyüp hilâf-ı şer' u kānûn âdemleri rencîde olmamak içün hüküm yazılmışdır.

d.80, s.494, h.1170

Kudüs'te Haseki Hürrem Sultan tarafından inşa ettirilmiş handa yolcular konaklayagelmişken, sancak beylerinin bu kuralı bozup maiyetindekileri hana yerleştirdikleri, bu sebeple yolcuların perişan oldukları ve vakfın zarara uğratıldığı bildirildiğinden bu tür keyfi hareketlere izin verilmemesi.

الابلاغ إن القائمين على خان المسافرين الذي تم بنائه من قبل أوقاف خاصكي خرم سلطان قد انتهكوا قاعدة استضافة المسافرين في الخان باستضافتهم اقاربهم وحاشيتهم وهذا يسبب معاناة للمسافرين وخسائر فادحة للاوقاف. تمنع هذه الممارسات ولا يعطي لها أي أذن.

That Sandjakbeys interrupted the tradition of travellers staying in the lodge constructed by Haseki Hurrem Sultan Waqf in Al Quds and placed their relatives and entourage into the lodge, therefore travellers experinced great difficulty and it was reported that the waqf incurred a serious loss, hence such actions shall be prevented.

[Yevmü'l-Ahad, fi 2 Muharrem sene 1024] **(1 Şubat 1615)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Memi Efendi
Tâbi'-i Ağa-yı Bâbüssa'âde

Kudüs-i Şerîf kādısına ve beğine hüküm ki:

Bi'l-fi'l Dârüssa'âdetim Ağası olan Osman *dâme ulüvvühû* mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'de vâkı' merhûme Haseki Sultân'ın binâ eyledüği hânın içine kadîmden ebnâ-i sebîl konagelüp min-ba'd bu âna gelince zorba ile mîr-livâ âdemleri konagelmiş değiller iken hâliyâ olugelmişe muhâlif ve şart-i vâkıfa mugâyir mîr-livâ âdemleri gelüp nice atlu ile konup ve nice gün oturup âyende

vü revende konmağa yer bulmamağla ebnâ-i sebîle ve vakfa ve fukarâya hayfolduğun" bildirüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâsına arzitmeğin, mîr-livâ âdemlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesiz ki olugelmişe muhâlif ziyâde atlu ile konmayup ve kondukları hâlde sâ'ir âyende vü revendenin konup ve göçüp vakfa gadr ve şart-i vâkıfa [muhâlif] vaz' etdirilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre amel idüp dahi hân-i mezbûra şimdiye değin ziyâde atlu zorbasıyla konagelmiş olmadıklarından gayrı, ol mikdâr atlu ile nice gün oturup ebnâ-i sebîle, vakfa gadr ve şart-i vâkıfa muhâlif vaz' iderler ise men' u def' idüp konmayup kadîmden olugeldüği üzre amel idüp min-ba'd hilâfına cevâz göstermeyesiz, men'le memnû' olmayanları yazup arzeyleyesiz, şöyle bilesiz.

d.80, s.394, h.951

Padişahın silahtarı Mehmed Bey'in Şam beylerbeyi olarak atandığı, ancak hazırlıklarını tamamlayıp görev yerine gidene dek vekili olarak tayin edilen Balıkçızade Mustafa Çavuş'a, Kudüs sancakbeyi Mehmed Bey ile sair mahalli görevlilerin eyaletin idaresi hususunda her konuda destek ve yardımcı olmaları.

إن الموظف السلطاني محمد بيك تم تعيينه بكلربكي لدمشق، وحتى ينهي استعدادات وصوله لتسلم منصبه تم تعيين الجاويش مصطفى نائبا له، وعلى والي القدس محمد بيك والموظفيين الأداريين والمعنيين دعمه ومساعدته.

That the Silahtar of the Sultan Mehmed Bey was appointed as the Beylerbey of Damascus, but as he completes preparations and reaches his noe post Al Quds Sandjakbey Mehmed Bey and other local officials shall provide support to Balıkçızade Mustafa Çavuş who was appinted as his deputy.

[Yevmü's-Sebt, fî 20 M sene 1024] **(19 Şubat 1615)**

Yazıldı.
Bâ hatt-i Memi Efendi

Şâm-ı Şerîf kādısına hüküm ki:

Hâliyâ Harem-i muhteremimde neşv ü nemâ bulup âlem-i sabâvetinden unfuvân-i şebâba değin müddet-i medîde ve huzûr-i fâ'izü'l-envârımda leyl ü nehâr sadâkat ü istikāmetle hidmet ve rızâ-yı yümn-iktizâm husûlünde sarf-i kudret ve bezl-i himmet idüp silahdârım olan emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm kebîrü'l-küberâi'l-fihâm *ilâ-âhırihî* Mehmed *dâme ikbâlühû*ya eyâlet-i Şâm-i Dârüsselâm'ı sadaka vü inâyet ve hâkim ü vâlî nasb u ta'yîn idüp Âsitâne-i sa'âdetimden mühimmât ve tedârikin görüp ol diyâr-i nüzhet-asâra varıncaya değin vilâyet ü memleketin hıfz u hırâseti ve kul tâ'ifesinin ve re'âyâ vü berâyânın

zabt u sıyâneti ve şekā vü isyân üzre olan A'râb tâ'ifesinden ve gayrıdan nice harâm-zâde ve ehl-i fesâdın mukteza-yı şer'-i kavîm ve kānûn-ı kadîm üzre cezâları virilmek içün Dergâh-i mu'âllâm çavuşlarının gedüklü altmış nefer kadîmî emekdârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Balıkçı-zâde Mustafa *zîde kadruhû* müsellim ta'yîn olunup irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mîr-i mîrân-i müşârun-ileyh Âsitâne-i devlet-âşiyânımdan mühimmât ve tedârikin görüp ol diyâr-i celîlü'l-i'tibâra varıncaya değin vilâyet ü memleketin mûmâ-ileyh müsellim Mustafa Çavuş *zîde kadruhû*ya zabt u rabt ve hıfz u hırâset itdirmeğe mu'în ü zahîr olup her husûsuna envâ' takayyüd ü ihtimâm ile mukayyed olup olıgelen âdet-i kadîme üzre vilâyet ü memleketin zabt u rabtı bâbında ve re'âyâ vü berâyâyı himâyet ü sıyânet husûsunda ve kul ve hazîne ahvâline dahi mukayyed olup bezl-i himmet eyleyesin. Eger memleket ve re'âyâ ahvâlinin hüsn-i intizâm ve eger kul tâ'ifesinin zabt u rabtıdır, hüsn-i tedbîr-i isâbet-pezîr ile envâ' mesâ'î-i cemîle vücûda getürmeğe ikdâm-i tâmm eyleyesin ve müşârun-ileyh müsellimin vilâyet ü memleketin zabt u rabtına ve hıfz u hırâsetine müte'allik mürâca'at eyledüği umûrda gereği gibi müsâmaha ve müsâ'ade idüp mukteza-yı şer'-i kavîm ve kānûn-ı kadîm ile amel idüp garaz u ta'assub sebebi ile muhâlefet ü mu'ânedet olunmakdan ziyâde ihtirâz oluna ve bi'l-cümle müşârun-ileyh müsellimin şükr ü şikâyeti müsmir ü mü'essirdir, ana göre her husûsuna ve dîn ü devlet ve ırz u nâmûs-i saltanatıma müte'allik umûrda mu'âvenet ü müzâheret eylemeğe bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyesin diyü.

Bir sûreti Kudüs-i Şerîf sancağbeği Mehmed Beğ'e vech-i meşrûh üzre yazıla.

...

d.81, s.121, h.268

Kudüs ve Halilürrahman Evkafı reayası vergilerden muaf oldukları halde idarecilerin baskısı nedeniyle çoğunun yurtlarını terk etmek zorunda kaldıkları bildirildiğinden; konunun araştırılması, kadıların kanunsuz uygulamalara engel olmaları ve hukuka aykırı harekette ısrar edenleri merkeze bildirmeleri.

الشكوى أن الغالبية العظمى من سكان أواقاف القدس وخليل الرحمن كانوا معفيين من الضرائب لكنهم تركوا اراضيهم بسبب الضغوط من المسئولين، يتم التحقيق في القضية، ويجب على القضاة منع الممارسات غير القانونية وتقديم تقرير عن أولئك الذين يصرون على تجاهل قوانين الإدارة المركزية.

Since it was reported that the majority of the residents of Al Quds and Halilurrahman Waqfs were exempt frpm taxation but left their homelands due to the pressures of administrators, the issue shall be invesitgated, the Qadis shall prevent illegal practices and report those who act against the laws to the centre.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 20 Z sene [10]24 **(10 Ocak 1616)**

Yazıldı.
Memi Çelebi
Asitâne-i sa'âdetden virilen emr-i şerîf üzerine buyuruldu.

Kudüs-i Şerîf ve Hazret-i Halîlürrahman *alâ-nebiyyinâ ve aleyhi efdâlü's-salâtü ve's-selâmın* evkāfı vâkı' olan yerlerin kādılarına hüküm ki:

Vakf-i mezbûrun re'âyâsı min-külli'l-vücûh serbest olup himâyet ü sıyânet olunugelmişken mîr-i mîrân ve sancakbeği ve sübaşıları ve alaybeği ve ümenâ vü ummâl ve sâ'ir iş erleri evkāf-ı mezbûre re'âyâsın rencîde vü ta'addî itmekle ekseri re'âyâsı perâkende vü perîşân olmağın, iftihârü'l-havass ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Dârüssa'âdetim Ağası olup evkāf-ı mezbûre nâzırı olan el-Hâc Mustafa Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i sa'âdetime arzitmekle, men' u def ' olunmak içün Dergâh-i mu'allâmdan hükm-i şerîf virilmeğin, mûcebince amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz onat vechile mukayyed olup evkāf-i mezbûre kurâsı min-külli'l-vücûh serbest olmağla, re'âyâsına mîr-i mîrân ve sancakbeği ve alaybeği ve sübaşılar ve ümenâ vü ummâl ve iş erlerinden mahzâ bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyüp men' u def' eyleyesin. Aslâ hilâf-ı şer' u kānûn ve mugâyir-i emr-i hümâyûn evkāf-ı mezbûre re'âyâsı rencîde vü ta'cîz olunduğuna rızâ-yı şerîfim yokdur. Emr-i şerîfime muhâlif zulm ü ta'addî üzre olanları ism ü resimleriyle yazup arzeyleyesiz ki emr-i şerîfime imtisâl etmedükleri içün haklarından gelinmek içün emr-i şerîfim virile.

d.81, s.96, h.213

Kudüs'te Melik Selahaddin Hankahı Evkafı'na bağlı bir mekânı gayrimüslimlere verip karşılığında birkaç dükkân alan eski mütevellinin bu suretle vakfı zarara uğrattığı bildirildiğinden; konunun araştırılması ve vakıf şartlarına riayet konusunda taviz verilmemesi.

إن المتولي السابق على أوقاف صلاح الدين خانكي في القدس قام باعطاء مساحات من الوقف لغير المسلمين مقابل عدد من الدكاكين؛ التحقيق في القضية، يجب الالتزام بشروط الوقف.

Since it was reported that the old guardian caused damage to the waqf by giving a real estate that belonged to the King Selahaddin Hankah Waqfs in Al Quds in return for several shops, the issue shall be investigated and no concessions shall be given from following the waqf conditions.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 13 S sene 1025] **(2 Mart 1616)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Memi Efendi

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Nefs-i Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Melik Salâhaddin Hankāhı şeyhi Abdüssamed arz-ı hâl gönderüp; "Zikrolunan hankāha mahsûs olan evkāfdan ba'zı mekânı mütevellî-i sâbık kefere tâ'ifesine virüp ve mukābelede birkaç dükkân alup lâkin dükkânın icâresi şey'-i kalîl olup vakfın istibdâl tarîkıyla virdüği mekânın icâresi ziyâde olur iken ecr-i misli olmamağla, 'Cânib-i vakfa küllî gadrolur' diyü ziyâdesi vakfa alıvirilmek" bâbında hükm-i şerîfim recâ itmeğin, şer'le görülmek emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrim üzre husûs-ı mezbûru onat vechile dikkat ü ihtimâm idüp göresin; fi'l-vâkı' vakf-i mezbûra müte'allik mekânı mütevellî-i sâbık ba'zı dükkân ile kefere tâ'ifesine istibdâl tarîkıyla virüp, lâkin virdüği mekânın icâresi ziyâde olup ve alduğı dükkânın icâresi şey'-i kalîl olup ecr-i misli değil ise bu bâbda muktezâ-yı şer'le amel idüp bi-hasebi'ş-şer' müteveccih olan ziyâdeyi cânib-i vakfa alıviresin, hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i şart-ı vâkıf kimesneye iş etdirmeyesin.

d.82, s.129, h.279

Kudüs Kalesi'nin yeniden inşası ve suyollarının tamirat sürecini yürütmek için merkezden gönderilen üç memura, görevlerini tamamlayana dek maaşlarının Şam hazinesinden ödenmesi ve kendilerine her konuda yardımcı olunması.

الثلاثة مسؤولين الذين تم إرسالهم من المركز للإشراف على إعادة إعمار قلعة القدس وترميم قنوات المياة تدفع رواتبهم من خزانة دمشق، وعلى كل جانب تقديم المساعدة.

The salaries of three officials who were sent from the centre to oversee the reconstruction of Al Quds Castle and restoration of waterways shall be paid from Damascus Treasury and they shall be assisted from every aspect.

[Yevmü'l-Ahad, fî 21 C sene 1026] **(26 Haziran 1617),** Üsküdar

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Abdullah Çelebi

Şâm beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de müceddeden binâsı fermânım olan kal'anın ve suyollarının ta'mîr ü termîmi içün Dergâh-i mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Sâlih *zîde mecdühû* emîn ve silahdârlar zümresinden Ahmed Teberdâr kitâbet hidmetine ve ebnâ-i sipâhiyândan Üstâd Osman suyolcu hidmetine emr-i şerîf ile ta'yîn olunmağın, tekmîl-i hidmet oluncaya değin

müstahıkk oldukca ulûfelerin Şâm Hazînesi'nden virilmek içün emr-i şerîfim recâ olunmağın, vech-i meşrûh üzre virilmesin emridüp **buyurdum ki**:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi tekmîl-i hidmet oluncaya değin müstahıkk oldukca ulûfelerin Şâm Hazînesi'nden virüp emr-i şerîfime muhâlif ta'allül ü inâd eylemeyesiz.

KK.d. 71, s.608, h.1

Kudüs'e bağlı Elmalı Köyü halkına zulmedip mallarını gaspeden ve bu suretle yurtlarını terk etmelerine sebep olan iki gayrimüslimin yakalanarak yargılanması, ahaliye haklarının iadesi ve yurtlarına dönmelerinin sağlanması.

إن اثنين من غير المسلمين من سكان قرية الأبل في القدس تعرضوا لاضطهاد واغتصبت ممتلكاتهم مما أدى إلى تركهم ديارهم، تعرض القضية المحكمة، ويجب أن تعطى للناس حقوقهم وضمان عودتهم سالمين إلى ديارهم.

That two non-Muslims who oppressed the residents of the Elmalı Village in Al Quds and usurped their properties causing them to leave their homeland shall be tried in court, the people shall be given their rights and their safe return home shall be ensured.

[Yevmü'l-Ahad, fî 8 Ca sene 1027] **(3 Mayıs 1618)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Hamza Efendi

Kudüs sancağı beğine ve Kudüs kādısına hüküm ki:

Elmalı nâm karye kadîmden Kudüs sancağına tâbi' olup ve hâlâ perâkende vü perîşân olmasına yine karye-i mezbûreden Garamanik ve Miço nâm zimmîler bâ'is olduklarından gayrı, mezbûrân zimmîler kendü hâllerinde olmayup karye-i mezbûre ahâlîsinin hilâf-ı şer' nice rızkın ve akçelerin gâret ü hasâret ve nice fesâd ü şenâ'at eyledikleri zuhûr idüp ve hâlâ karye-i mezbûre ahâlîsi yerlerine gelmeleriyçün emr-i şerîf vârid olmuşken mezbûrân zimmîler mâni' olmağla, ile'l-ân yerlerine gelmeyüp "Mezbûrân zimmîlerin fesâd ü şenâ'atleri muhakkakdır" diyü haklarından gelinmek içün emr-i şerîfim recâsına arzeyledüğin ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz bizzât mukayyed olup mezbûrân zimmîleri şer'-i şerîfe ihzâr idüp gaybet iderlerse şer'le bulunmaları lâzim olanı kefillerine buldurup getürdüp da'vâları hakk ve ta'ayyün-i mâdde idenler ile berâber idüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup on beş sene mürûr etmeyen husûsların onat vechile hakk üzre teftîş idüp göresiz; arzolunduğu üzre mezbûrların fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise mukayyed olup ashâb-i hukūka şer'le müteveccih olan

hakların hükmidüp bî-kusûr ashâbına alıvirdikden sonra mezbûrlar muhtâc-i arz olanlar zimmî ise muhkem habsidüp arzeyleyesiz, değilller ise şer'le haklarında lâzim geleni edâ idüp şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye iş etdirmeyesiz ve karye-i mezbûre ahâlîsini vârid olan emr-i şerîf mûcebince kadîmî yerlerine getürdüp karyelerin ma'mûr u âbâdân etdiresiz. Ammâ; bu bahâne ile hilâf-ı şer' arz u tafsîl ile kendü hâllerinde olanlara dahl ü ta'arruz ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâdı himâyetden ihtirâz eyleyesiz.

KK.d. 71, s.783, h.1

Kudüs'te Katolik Frenklerin, Ermeniler hakkında yaptıkları tezviratın asılsız olduğunun anlaşıldığı, Ermenilerin imtiyazları ve dini vecibelerini ifa etmeleri konusunda hariçten hukuka ve teamüllere aykırı müdahalelerin engellenmesi.

اصبح معلوم أن المعلومات التي ادلى بها الكاثوليك الفرنجة في القدس على الأرمن كانت مزورة، من اجل حرمان الارمن من أداء واجباتهم الدينية والامتيازات التي يتمتعون بها. يجب منع اي تدخل خارجي يتعارض مع المبادئ والأعراف القانونية.

That it was understood that the disinformation made by the Catholic Franks in Al Quds on the Armenians was not true, and outside interventions to Armenians which obstruct them from performing their religious duties and enjoy priviliges against legal principles and traditions shall be prevented.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî gurre-i Recebi'l-mürecceb sene 1028 **(14 Haziran 1619)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Memi Efendi

Sâbıkā ( ) beğlerbeğisi olup hâliyâ Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan Mehmed *dâme ikbâlühû*ya ve Mevlâ[nâ] Kudüs-i Şerîf kādısı ve Kudüs-i Şerîf mütevellîsine hüküm ki:

Zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; Kudüs-i Şerîf'de sâkin olan Ermeni tâ'ifesinin patrikleri olan Kirkor ve sâ'ir Ermeniler kendü hâllerinde olup kimesneye zarar u ta'addîleri yoğiken Kudüs-i Şerîf'de sâkin Efrenc tâ'ifesi mezbûrlara garaz idüp haklarında hilâf-i vâkı' nice inhâ vü beyân itmekle, ahzları ve cezîre-i Kıbrıs'a sürgün olmalarıyçün serdâr-i zafer-şi'ârım tarafından emr-i şerîf ve kul ta'yîn olunmağla mezbûrlara küllî gadr u ta'addî olup ahvâlleri sirren ve cehren teftîş ü tefahhus oldukda; ulemâ-i kirâmdan ve meşâyih-i izâmdan ve sâ'ir Müslimânlardan nice bî-garaz kimesneler ve millet-i Nasârâdan dahi mu'temedü'l-kavl nice zimmîler mezbûrların hakkında olan töhmetler (...) nihâyetdir ve kendü hâllerinde ve kâr ü amellerinde bir alay fukarâ re'âyâdır. Herkes mezbûrlardan râzı ve şâkirlerdir. Mezbûr Efrenc tâ'ifesi dâ'imâ

mezbûrlara ve sâ'ir ehl-i İslâma ihânet üzredir. Mezbûrân Ermeni tâ'ifesinden bu zamâna gelince bir ferde zarar u ziyân irişmediğinden gayrı, merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Süleyman Hân *tâbe serâhû* himâye-i kefereye vârid olan sâ'ir rüsûmâtın kurâ-i uhrâya vakfidüp ol husûsda dahi hidemât-i vakfda cümleden ziyâde tavâ'if-i mezbûreye ikdâm ü istikāmetleri vücûda gelmişdi. Şehâdet itdüklerin arzeyledüğinden gayrı, Kudüs-i Şerîf'de ziyâretgâh olan mevâzı'dan bir mevzi'de ziyârete varan zimmî re'âyâ ve harbî kefere tâ'ifesi kandîl ü şem' yakagelmişler iken, "Zimmî tâ'ifesi ol zimmîleri kandîl ü şem' yakmakdan men' etmeğe kādir olurlar mı?" diyü istiftâ oldukda, "Olmazlar" diyü Şeyhülislâm ve Müftiyü'l-enâmdan fetvâ-yı şerîfe mûcebince amel olunup zimmî küffâra dahi vârid olmağın, Ermeni tâ'ifesinin patrik ve gayrılara ol vechile ta'addî olmağın, Şeyhülislâm tarafından virilen fetvâ mûcebince amel olunup zimmî küffâra ve anlara mu'în olup ehl-i İslâma adâvet üzre olanları dahlitdirmeyüp bu âna değin Ermeni tâ'ifesi hidmet idegeldükleri üzre yine hidmet idüp rencîde olunmamaları bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrim ve fetvâ-yı şerîfim mûcebince amel idüp mezbûr Ermeni tâ'ifesin patrik tercümânları ve gayrıları emrim ve fetvâ-yı şerîfe muhâlif harbî kefere tâ'ifesi ve anlara mu'în olup ehl-i örfe adâvet üzre olanları aslâ dahletdirmeyüp, bu âna değin Ermeni tâ'ifesi hidmet idegeldükleri üzre yine hidmet idüp mezbûrları bir ferde rencîde vü remîde etdirmeyüp men' u def' idesiz, memnû' olmayanları yazup arzeyleyesiz. Bu emr-i şerîfimden sonra bir tarîkle mukaddem ü mu'ahhar târîhli emr-i şerîf ibrâz idüp mezbûr[ları] rencîde iderlerse aslâ rencîde itdirmeyüp ibrâz eyledükleri emirleri ellerinden alup der-kîse idüp mühürleyüp Âsitâne-i sa'âdetime gönderesiz.

A.DVNS.MHM.d. 84, s.46, h.93

Dini vecibelerini yerine getirmek amacıyla Kudüs'e giden Venedikli zimmilere, seyahatleri esnasında idarecilerin veya ahalinin müdahale etmelerinin engellenmesi ve zimmilerin hukuka aykırı hareketleri olursa ilgililere bildirilmesi.

يجب منع تدخلات المسئولين والاهالي تجاه أهل الذمة من البندقية الذين يزورون القدس عند أداء واجباتهم الدينية، وإذا كان لدى أهل الذمة ممارسات غير قانونية يجب إبلاغ السلطات.

That interventions of administrators and residents to Dhimmis from Venice who visit Al Quds to perform their religious duties shall be prevented and if the dhimmis have illegal behaviours that should be reported to the authorities.

[Yevmü's-Sülâsâ, fî 14 S sene 1039] **(3 Ekim 1629)**

Bâ-hatt-i Hazret-i Efendi

Mahrûse-i Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yol üzerinde vâkı' olan beğlerbeğilere ve beğlere ve kādılara hüküm ki:

Hâlâ mahrûse-i Haleb'de Venedik balyosu olan ( ) Ordu-yı hümâyûnuma arz-i hâl idüp; "Venedik zimmîlerinden olup kendü tevâbi'inden olan Hâce Avendro ve Hâce Gassâro nâm zimmîler âyîn-i bâtılaları üzre Kudüs-i Şerîf'e varmak murâd eylediklerinde, şer'-i şerîfe muhâlif evza' u etvârları yoğiken yollarda ba'zı kimesneler şer'-i şerîfe muhâlif dahlidüp rencîde itmek murâd eylediklerin" bildirüp, men' u def' olunup vâkı' olan mesâlihlerine müsâ'ade olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eylemeğin, harbî kefereden olmayup Venediklü ise kendü hâllerinde olmak üzre âyîn-i bâtılaları üzre Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yolda vü izde hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde olunmayup anın gibi şer'-i şerîfe muhâlif ba'zı evza' u fesâdları olursa Ordu-yı hümâyûnuma vâkı'-ı hâl arzolunup emr-i şerîfim vârid oluncaya değin tevakkuf olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda, siz ki mîr-i mîrân ve mîr-livâ ve kādılarsız; bu bâbda her biriniz sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince amel idüp dahi mezkûr balyosun tevâbi'inden olup Kudüs-i Şerîf'e varmak murâd iden mezkûr zimmîler harbî olmayup Venediklü ise kendü hâllerinde olmak üzre âyîn-i bâtılaları üzre Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yolda vü izde ehl-i örf tâ'ifesine ve âhardan bir ferde bir vechile rencîde vü remîde itdirmeyüp men' u def' eyleyesiz. Anın gibi şer'-i şerîfe muhâlif bir evza' u etvârları olup fesâdları vâkı' olursa vâkı'-ı hâli vukū'u üzre Ordu-yı hümâyûnuma arzolunup haklarında emr-i şerîfim sâdır oluncaya değin tevakkuf oluna ki sâdır olan fermân-ı şerîfim mûcebince amel oluna.

Bir sûreti bu minvâl üzere tercümân-ı Venedik zimmîye.

d.85, s.49, h.100

Kudüs'e gitmek isteyen David isimli Yahudiye ve beraberinde götürdüğü hayvan, silah ve eşyasına yol boyunca kimsenin hukuka aykırı bir müdahalede bulunmaması.

يجب أن لايتعرض أحد بشكل غير قانوني طريق الشخص اليهودي المعروف باسم ديفيد والذي يريد أن يذهب إلى القدس مع حيواناته وأسلحته وامتعته.

That nobody shall interfere illegally to the Jewish person known as David who wants to go to Al Quds and to his animals, weapons and utensils on the way.

[Yevmü's-Sebt, fî 10 N sene 1040] **(12 Nisan 1631)**

Yazıldı.
Bâ-takrîr-i Hazret-i Efendi

Südde-i sa'âdetimden Kudüs-i Şerîf'e varınca ve gelince yol üzerinde vâkı' olan kādılara ve mîr-i mîrân ve mîr-livâ mütesellimlerine ve kethüdâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

Hâliyâ David nâm Yehûdî ba'zı husûs içün ol câniblere varmak [murâd] eyledüğin bildürüp, yolda vü izde hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde itdirilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle her kangınızın taht-i kazâsına dâhil olursa kendüye ve esbâbına ve davarına ve kendüye mahsûs olan yat u yarağ ve sarınduğı dülbendine hilâf-i şer'-i şerîf bir vechile âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz ve kimesneye rencîde vü remîde itdirmeyüp men' u def' idüp emîn ü sâlim birbirinize irsâl ü îsâl eyleyesiz.

d.85, s.67, h.138

Kudüs'e gitmek ve Kamame'yi ziyaret etmek isteyen Erdel ileri gelenlerinden Pereçni İmre ve maiyetinin gidiş ve dönüşleri sırasında güvenliklerinin sağlanması, kendilerine, eşya ve hayvanlarına hariçten müdahale edilmesinin engellenmesi.

حماية الأمير برنجي وهو من الشخصيات البارزة من ادرلي والوفد المرافق له أثناء زيارتهم إلى القدس وكنيسة القيامة، ومنع التدخلات الخارجية عليهم، أو ممتلكاتهم أومواشيهم.

That the security of Pereçni İmre who is from the leading figures of the Erdel and his entourage shall be ensured during their visit to Al Quds and Kamame, and outside interventions to them, to their belongings and animals shall be prevented.

[Yevmü'l-Ahad, fî 9 L sene 1040] **(11 Mayıs 1631)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Hazret-i Efendi

Südde-i sa'âdetimden Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yol üzerinde vâkı' olan sancakbeğlerine ve zikrolunan sancaklarda vâkı' olan kādılara ve mîr-i mîrân ve mîr-livâ mütesellimlerine ve altı bölük kethüdâyirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına ve iskele emînlerine ve sâ'ir iş erlerine hüküm ki:

Erdel hâkiminin Südde-i sa'âdetimde olan kapu kethüdâsı Slalhi Üstevân Âsitâne-i sa'âdetime arz-ı hâl sunup; "Erdel vilâyeti a'yânından Pereçni İmre nâm zimmî Kudüs-i Şerîf'e gitmek murâd idinmekle, yanında olan âdemiyle vech-i meşrûh üzre Kudüs-i Şerîf'e ve Kamâme'ye ziyârete teveccüh eyledüğin" bildirüp, varup gelince kendüye ve yanında olan âdemlerine ve esbâb ü davarlarına hâricden bir ferde dahl ü ta'arruz ve rencîde vü remîde etdirilmeyüp emîn ü sâlim Kudüs-i Şerîf'e irsâl ve ba'dehû avdet eyledikde girü emîn ü sâlim

memleket ü vilâyetine îsâl eylemeniz bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr zimmî yanında olan âdemleri ve esbâb ü davarlarıyla her kangınızın taht-i hükûmetine varup dâhil olursa kendüye ve yanında olan âdemlerine ve esbâb ü davarlarına hilâf-i şer'-i şerîf dahl ü ta'arruz ve zarar u gezend irişdirmeyüp emîn ü sâlim birbirinize ulaşdırup Kudüs-i Şerîf'e irsâl ve ba'dehû avdet eyledikde murâd eyledüği memleket ü vilâyetine emîn ü sâlim îsâl eyleyesiz. Bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olup kendüye ve esbâb ü davarlarına zarar u gezend irişdirmek ihtimâli olmaya.

d.85, s.124, h.280

İstanbul'dan Kudüs'e gitmek isteyen Fransa kralının sır kâtiplerinden Parilu ve Luiz'e, gidiş ve dönüşleri sırasında hariçten hukuka aykırı her türlü müdahalenin engellenmesi.

إن بيرلو ولويس،أمناء سر الملك الفرنسي، يريدون الذهاب من اسطنبول الى القدس، يجب حمايتهم من أي اعتراض غير قانوني إثناء ذهابهم وعودتهم.

That Parilu and Luiz, the Private Secretaries of the French King, who want to go from İstanbul to Al Quds shall be protected of any illegal intervention from outside.

[Yevmü's-Sebt, fî 26 Z sene 1040] **(26 Temmuz 1631)**

Yazıldı.
Bâ-hatt-i Efendi
Sehî Efendi

Südde-i sa'âdetimden Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kādılara ve kılâ' dizdârları ve mîr-i mîrân ve mîr-livâ mütesellimlerine ve neferât ağaları ve altı bölük kethüdâyiri ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki:

Kıdvetü ümerâ'il-milleti'l-Mesîhiyye Fransa kralı olan ( ) *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayrın* sır kâtiblerinden Parilu ve Luiz nâm zimmîler Âsitâne-i sa'âdetimde olmağla, hâliyâ Kudüs-i Şerîf'e gitmek murâd eylediklerin bildürüp emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Mezbûrlar bu sene-i mübârekede Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yolda vü izde ve menâzil ü merâhilde kendülere ve âdemlerine ve esbâb ü davarlarına hilâf-ı şer'-i şerîf hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz etdirmeyesiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d. 9, s.23, h.63

Kudüs'te sâkin Rumların; eskiden beri Sebtü'n-nâr adıyla bilinen kutsal günde tertip edilen ayine bu yıl Ermenileri dâhil etmedikleri, bu konuda aleyhlerinde çıkan mahkeme kararlarına uymadıkları, Ermenilerin Beytüllahim ve Hz. İsa Kabri'ndeki şamdan, balmumu ve kandillerini aldıkları ve onlara mahsus ziyaret mahallerine müdahale ettikleri bildirildiğinden; iddiaların araştırılması, doğru ise bundan sonra hukuka aykırı bu tür eylemlere izin verilmemesi.

إن الروم من القدس، لم يدخلوا الأرمن، هذه السنة، في الطقوس التي نظمت في اليوم المقدس المعروف باسم سبت النور، وأنهم لم يمتثلوا لقرار المحكمة ضدهم. وأفاد الأرمن من بيت لحم وقبر يسوع المسيح أنهم أخذوا منهم الشمعدانات والشموع والقناديل في الأماكن المخصصة للزيارة، التحقيق في هذه الادعاءات إذا كانت صحيحة، ومنع هذه الأعمال غير المشروعة.

That the Greeks of Quds did not include the Armenians this year in the ritual which had been organized in the sacred day known as Sebtü'n nar, and they did not comply with the court decision against them. As Armenians are reported to have taken away the candlesticks, waxes and candles from Bethlehem and from the tomb of Jesus Christ and interfere with with their visiting places, the claims shall be investigated and if they are true then such unlawful actions shall not be allowed.

Yevmü'l-Ahad, fî 19 C sene [10]44 **(10 Aralık 1634)**

Bâ hatt-i Hazret-i Efendi
Yazıldı.

Hâliyâ ( ) beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan el-Hac Mustafa *dâme ikbâlühû*ya ve Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-i müşârun-ileyhsin; Ordu-yı hümâyûnuma mektûb [gönderüp;] "Kudüs-i Şerîf'de sâkin Ermeni tâ'ifesi ile Rûm tâ'ifesinin kadîmü'l-eyyâmdan Sebtü'n-nâr dimekle ma'rûf bir yevm-i mu'ayyeneleri ki âyîn-i bâtılları üzre i'tibâr itdikleri gün olup bu sene Rûm tâ'ifesi kendü zu'm-i fâsidleri ile bir hafta cümleden mukaddem [âyîn] iderken Ermeni tâ'ifesi 'Bizi men' iderler' diyü münâza'a etmeleriyle, husûs-i mezbûr şer'le görülmek içün düstûr-i mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Şâm muhâfazasında olan vezîrim Ahmed Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından âdem varup, bundan akdem Kudüs-i Şerîf kādısı huzûrunda cümle ulemâ vü sulehâ ve a'yân-ı vilâyet müvâcehelerinde hakk üzre görüldükde; tavâ'if-i Nasârânın âyîn-i bâtılları üzre Ermeni tâ'ifesinin da'vâları muvâfık olup kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-hâze'l-ân her sene Hazret-i Mûsâ *aleyhi's-selâm*ın mevsiminden sonra vâkı' olan sebt gününde âteş-i sâlık günleridir diyü ve haddâ'lık eylemez diyü ulemâ vü sulehâ ve a'yân-ı vilâyet haber virüp şehâdet etmeleriyle, ba'dehû arz u mahzar olup fi'l-hakîka ahvâl minvâl-i meşrûh üzre mukarrer [ü] ibkā ve Ermeni tâ'ifesinin da'vâları

muvâfık olmağın ve Ermeni tâ'ifesinin da'vâları mu'tâd-i kadîmeye mutâbık ve hâlleri dürüst olduğuna bu sene ulemâ vü sulehâ ve [a'yân-i vilâyet] şehâdet eylediler" diyü arzeyledüğin ecilden, mukaddemâ da'vâlarına muvâfık olup ellerine mufassal ü meşrûh hüccet-i şer'iyye virildükden sonra tekrâr şer'le meclîsde görilüp; "Kadîmden olıgeldüği üzre amel olunup şer'-i şerîf ve olıgelene muhâlif vaz' u hareket olunmaya" diyü fermân-ı şerîfim sâdır olmağın, tekrâr şer'le görüldükde; ellerinde olan hüccet-i şer'iyye ve fetevâ-yı şerîfe ve sâ'ir temessükâtı mûcebince amel olunmak üzre hükmolunup hüccet-i şer'iyye virilüp kat'-i nizâ' olunmuşiken hâlâ Rûm tâ'ifesi kanâ'at itmeyüp şer'-i şerîf ve hüccet-i şer'iyye ve fetevâ-yı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif Ermeni tâ'ifesinin Makber-i Îsâ dimekle ma'rûf mahalde olan şem'dânların ve her Cum'a gicelerinde yakılan balmumların ve dâ'imâ gice vü gündüz yanan kandîllerin alup ve Mevlûd-i Hazret-i Îsâ *aleyhi's-selâm* olan Beytüllahim nâm mağârada olan kandîllerin ve şem'dânların yüzün çıkarup ve Ermeni tâ'ifesine mahsûs olan ziyâret yerlerin ve bağçelerine fuzûlen müdâhale eyleyüp gadr u ta'addî eylediklerin i'lâm eyledikleri ecilden, imdi; şer'-i şerîf mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan fermân-i celîlü'l-kadrim üzre amel idüp dahi ellerinde olan hüccet-i şer'iyye ve fetevâ-yı şerîfeye ve sâ'ir temessüklerine nazar idüp mahallinde hakk üzre göresiz; arzolunduğu üzre ise bu bâbda mazmûn-i muvâfık-ı şer'-i şerîf üzre hüccet-i şer'iyye mûcebince amel idüp min-ba'd şer'-i şerîfe ve kadîmden olıgelmişe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye vaz' etdirilmeyüp ve şer'-i şerîfe ve olıgelene muhâlif vaz' idenleri yazup arzeyleyesiz.

d.86, s.76, h.132

Şam-Trablus civarındaki Ma'an ve Seyfoğlu namındaki Dürzi aşiretleri ve bazı asi Arap kabilelerinin hacıların yollarını kesip mallarını yağmalamalarını engellemek üzere Kudüs sancakbeyi tarafından gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması.

تقوم بعض القبائل الدرزية المعروف باسم آل معن وأبناء سياف والمتمردين من العربان بالقرب من الشام-طرابلس بالتقطع لرحلات الحجاج ونهب ممتلكاتهم. يجب اتخاذ التدابير الأمنية اللازمة من قبل والي القدس لمنع حدوث ذلك.

That necessary security measures shall be taken by the Sandjakbey of Al Quds to prevent some of the Durzi tribes known as Ma'an and Seyfoğlu interrupting Pilgrim's journeys and looting their properties.

[Yevmü's-Sebt, fî 22 Receb sene 1046] **(20 Aralık 1636)**

Yazıldı.

Bu dahi [bâ-hatt-i Hazret-i Efendi]

Sâbıkā ( ) beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*[ya] hüküm ki:

Hâliyâ Ma'an ve Seyfoğulları ba'zı bakiyyetü's-süyûf Dürûzî ve urbân eşkıyâsı ve Şâm-ı Trablus etrâfında câ-be-câ ba'zı mahallerde cem'iyyet ile gezüp huccâc-i Müslimînin ve ebnâ-i sebîlin yollarına inüp katl-i nüfûs ve gâret-i emvâl idüp fesâd ü şenâ'at üzre oldukları i'lâm olunmağla, ol makūle eşkıyâ ve ehl-i fesâdın hüsn-i tedbîr ile def' u izâleleri husûsunda Şâm mütesellimine hükm-i şerîfim gönderilmeğin, sen dahi yarar ve müsellah âdemlerinle hâzır u müheyyâ bulunup anun gibi üzerlerine varılmak iktizâ idüp mütesellim-i mezbûr senin yanına duhûl eyledükde isti'câl ile kalkup yanına varup ma'iyyet ü ittifâk ile vech ü münâsib görüldüğü üzre vülât ve ra'iyyete tecâvüz üzre olan eşkıyânın def'i husûsunda hidmetde bulunman emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfim üzre yarar ve müsellah âdemlerin yanına cem' idüp hâzır u müheyyâ olup anun gibi bir yerden Dürûzî ve urbân eşkıyâsından bir mahalde cem'iyyet ve re'âyâ ve ebnâ-i sebîli îsâl-i mazarrat eyledüği haber alunup üzerlerine varılmak iktizâ idüp mütesellim-i mûmâ-ileyh tarafından mektûb ve âdem varup yanına duhûl eyledükde bir ân ve bir sâ'at te'hîr ü tevkîf etmeyüp müretteb ü mükemmel kalkup yanına varup vech ü münâsib görüldüğü üzre ma'iyyet ü ittifâk ol makūle eşkıyânın def'-i mazarratların hidmetinde ve yoldaşlıkda bulunmağa sa'y ü ihtimâm eyleyesin.

.....

d.89, s.16, h.41

Nüfuzlu bazı kimselerin Kudüs'teki Halilurrahman Evkafı'na bağlı köylerden bazılarını geçmişte görev yapmış mütevellilerden maktu bir bedel karşılığında alıp tasarruf ettikleri, vakfa zarar veren bu tür uygulamaların tamamen kaldırılarak söz konusu köylerin vakıf mütevellisi tarafından tasarrufu ve gelirlerinin vakfa devrinin sağlanması.

بعض الشخصيات المتنفذة أخذت في السيطرة على بعض القرى التابعة لأوقاف خليل الرحمن في القدس بدفع بعض المبالغ ، يجب منع هذه الممارسات التي تضر بالأوقاف، السيطرة على هذه القرى يجب أن تكون من قبل متولي الأوقاف وعليهم توريد دخل هذه القرى إلى الأوقاف.

That some inflential figures took the control of some villages that were governed by the Halilurrahman Waqfs in Al Quds by paying some amount, that such practices which harm the waqf shall be eliminated and these villages shall be controlled by the waqf guardians and their income shall be transferred to the waqf.

1 Rebî'ülevvel sene [10]52 **(30 Mayıs 1642)**

Yazıldı.

Şâm muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Şâm kādısına ve Kudüs-i Şerîf kādısına ve Kudüs beğine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Hazret-i Halîlürrahman Sahra[tullah] Evkāfı karyelerinin ba'zıların zî-kudret kimesneler mukaddemâ mütevellî olanlardan maktû'iyyet üzre alup "maktû'" nâmıyla vakfa cüz'î nesne virüp vakfın karyelerin kendüler zabteylemekle vakfa ol vechile gadrolduğu sem'-i hümâyûnuma ilkā' olunmağla, evkāf-i mezbûre karyelerinin ol makūle maktû'ları bi'l-külliye ref' olunup vakfın ol makūle karyeleri ve taraf-ı Saltanat-i aliyyemden mütevellî nasb u ta'yîn olunan kimesneye zabt ve vâkı' olan mahsûlâtın ve rüsûmâtın vakıf içün ahz ü kabz etdirilüp, "İcâre-i tavîle ile mütevellî-i sâbıkdan aldık" diyü ta'allül idenler akçelerin virdikleri yerlerden şer'le alup ol bahâne ile vakıf karyeler mu'ârazadan men' olup bir ferde ta'allül etdirilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi evkāf-ı mezbûr[e] karyelerinin vech-i meşrûh üzre maktû'iyyet tarîkıyla zabtolunan karyelerin evkāf-ı mezbûr mütevellîsi olanlara ve sâ'ir karyeler ile ma'an zabt ve vâkı' olan mahsûlâtın [ve] rüsûmâtın vakf-i mezbûr içün bi't-tamâm ahz ü kabz etdirüp min-ba'd ol vechile "Mukaddemâ mütevellî olanlardan maktû'iyyet üzere alınmışdır" diyü bir ferde dahl ü ta'arruz etdirmeyesin ve bi'l-cümle evkāf-i mezbûr karyelerinin maktû'ları bi'l-külliye ref' olmuşdur. Ol makūle karyeleri emrim üzre evkāf-ı mezbûre mütevellîsi olana vakıf içün zabt u tasarruf etdirüp, "Mütevellî-i sâbıkdan icâre ile aldık" diyü ta'allül idenlerin akçelerin kime virmişler ise anlardan girü alup vakıf karyelere mu'âraza etdirmeyesiz ve mahsûl-i kurâdan cüz'î nesne almışlar ise mütevellî-i mezbûra ba'de's-sübût alıviresiz.

d.89, s.16, h.42

Kudüs'te Halilürrahmân Evkafı'na bağlı bazı köylerin gelirleri konusunda, aynı vakıftan vazifeye mutasarrıf bazı kimseler tarafından yolsuzluk yapıldığı yönündeki iddiaların araştırılması, bu köylerin idaresine mütevellilerin vaziyet etmesi, vakfın artan geliri olduğu takdirde sadaka olarak dağıtılması ve vakıf şartlarından kesinlikle taviz verilmemesi.

الشكوى بحدوث فساد في ايرادات بعض القرى التابعة لأوقاف خليل الرحمن في القدس من قبل بعض الافراد في إدارة الوقف، يجب على المسئولين الإشراف على إدارة هذه القرى، إذا كان هناك دخل اضافي للأوقاف توزع كصدقة بدون الاخلال بشروط الأوقاف.

That the claims concerning that corruption was committed on the income of some of the villages that were governed by the Halilurrahman Waqfs by some of the people from the waqf administration, the guardians shall oversee the governance of these villages, if there is extra income of the waqf it shall be distributed as sadaqa and waqf conditions shall not be wavered.

[1 Rebî'ülevvel sene 1052] **(30 Mayıs 1642)**

Yazıldı.

Şâm eyâletine mutasarrıf olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Şâm-ı Şerîf ve Kudüs-i Şerîf kādılarına hüküm ki:

Kudüs-i Şerif'de vâkı' Hazret-i Halîlürrahman Evkāfı'nın mürtezikası gelüp; "Vakf-i mezbûrun köylerinden ba'zı karyelerin yine vakıfdan vazîfeye mutasarrıf olanlar vazîfeleri mukābelesinde zabtidüp mahsûl-i vakfı ekl ü bel' eylemeleriyle vakfa gadreylediklerin" bildirüp, ol makūleler men' u def' olunup hilâf-ı şart-i vâkıf kimesneye iş itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim recâsına i'lâm olunmağın, vakf-i mezbûrun köyleri ol makūle vazîfe sâhiblerinden ref' olunup mütevellî olan kimesne cânib-i vakf içün köyleri zabtidüp erbâb-ı vezâ'ife şart-i vâkıf üzre vazîfelerin virmeyüp köylere karışılmayup ve şart-i vâkıfdan ziyâde kimesneye vazîfe virmeyüp ve imâreti işledüp ve mürtezikaya vazîfeleri virilüp ziyâde nesne artarsa ol vakit fukarâya sarfolunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Sâdır olan fermân-ı şerîf mûcebince mufassal hüküm yazılmışdır.

d.89, s.16, h.43

Kudüs'te Halilürrahman Evkafı'nın mütevellisi olup adı yolsuzluğa karışan Şahin, nezaret görevini yürüten oğlu ve diğer bazı görevlilerin azledilmeleri, zimmetlerine geçirdikleri vakıf mallarının kendilerinden tahsil edilerek yeni atanan mütevelliye teslim edilmesi.

يفصل شاهين المتولي على أوقاف خليل الرحمن في القدس والذي ارتبط اسمه بالفساد ويفصل معه بعض المسؤولين الأخرين من مناصبهم، وترد الممتلكات التي اختلسوها إلى الأوقاف، ويتم تعيين متولي جديد للأوقاف.

That Şahin who was the guardian of the Halilurrahman Waqfs in Al Quds and whose name began to be raised with corruption and some other officials shall be removed from their positions, the properties that they embezzled shall be taken back and given to the new guardian.

[1 Rebî'ülevvel sene 1052] **(30 Mayıs 1642)**

Yazıldı.

Şâm eyâletine mutasarrıf olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Şâm-ı Şerîf ve Kudüs-i Şerîf kādılarına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de Hazret-i Halîlürrahman Evkāfı'nın bundan akdem mütevellîsi olan Şâhin ve nâzırı olan oğlu Sefer ve başkâtibi İbrâhim ve anbâr kâtibi ( ) mâl-i vakfı ekl ü bel' idüp ve erbâb-ı vezâ'ifin vazîfelerin virmeyüp gadr ü hayf eyledüklerin ve evkāf-i mezbûre mürtezikası tazallüm itmeleriyle mezbûr Şâhin tevliyetden ve oğlu Sefer nezâretden ve niyâbetden ref' olunup ve îrâd ü masraf defterleri ile Şâm'a ihzâr olunup yerlü yerinden teftîş ve zimmetlerinde zuhûr eyleyen mâl-i vakfı bi't-tamâm tahsîl ve bi'l-fi'l mütevellî olan ( ) *zîde kadruhû*ya vakıf içün alıvirilmek bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü vech-i meşrûh üzre hüküm yazılmışdır.

d.89, s.13, h.34

Nüfuzlu bazı kimselerin Kudüs'teki Halilurrahman Evkafı köylerinden bazılarını geçmişte görev yapmış mütevellilerden maktu bir bedel karşılığında devraldıkları, vakfı zarara uğratan bu uygulamanın tamamen kaldırılarak söz konusu köylerin mütevelli marifetiyle idare edilmesi.

بعض الشخصيات المتنفذة أخذت في السيطرة على بعض القرى التابعة لأوقاف خليل الرحمن في القدس بدفع بعض المبالغ ، يجب منع هذه الممارسات التي تضر بالأوقاف، ويجب على أمناء القرى إدارتها.

That some men of privilege have taken over some of the Halilurrahman Evkaf villages in Al Quds in exchange for a fixed price from the trustees who had served there in the past; and this practice inflicts damages to the waqf and should be completely abolished, and the villages should be managed by the trustees.

10 Rebî'ülevvel sene [10]52 **(8 Haziran 1642)**

Yazıldı.

Şâm beğlerbeğisine ve kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Hazret-i Halîlürrahman Evkāfı karyelerinin ba'zıların zî-kudret olan kimesneler mukaddemâ mütevellî olanlardan maktû'iyyet üzre alup "maktû'" nâmıyla vakfa cüz'î nesne virüp vakfın karyelerin kendüler zabtetmekle vakfa ol vechile gadrolduğun sem'-i hümâyûnuma ilkā' olunmağla, evkāf-i mezbûre karyelerinin ol makūle maktû'ları bi'l-külliye ref' olunup vakfın ol makūle karyeleri dahi taraf-ı Saltanat-i aliyyemden mütevellî nasb u ta'yîn olunan kimesneye zabt ve vâkı' olan mahsûlâtın ve rüsûmâtın vakıf içün ahz ü kabz itdirilüp min-ba'd bir ferde ta'allül ü tereddüd itdirilmemek bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki;**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı kazâ-cereyânım üzre amel idüp dahi evkāf-ı mezbûre karyelerinin vech-i meşrûh üzre maktû'iyyet tarîkıyla zabtolunan karyelerin evkāf-ı mezbûre mütevellîsi olanlara sâ'ir karyeler ile ma'an zabt ve vâkı' olan mahsûlât ve rüsûmât vakf-i mezbûr içün bi't-tamâm ahz ü kabz itdirüp min-ba'd ol vechile mukaddemâ mütevellî olanlardan maktû'iyyet üzre "Uğurdur" diyü bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyesin ve bi'l-cümle evkāf-i mezbûre karyelerinin maktû'ları bi'l-külliye ref' olunmuşdur. Ol makūle karyeleri emrim üzre evkāf-ı mezbûre mütevellîsi olana vakıf içün zabt u tasarruf itdirüp min-ba'd şer'-i şerîfe muhâlefet etdirmeyesin, şöyle bile[sin].

d.89, s.13, h.35

Kudüs'te Halillürrahman Evkafı mütevellisi olup yolsuzluk yaptığı iddia edilen Şahin, nezaret görevini yürüten oğlu ve diğer bazı görevlilerin sorgulanması, zimmetlerine geçirdikleri vakıf mallarının kendilerinden tahsil edilerek vakfa iade edilmesi.

شاهين الذي كان وصيا على أوقاف خليل الرحمن في القدس، والمتورط في الفساد ادعى أن ابنه هو المسئول، يجب التحقيق، والممتلكات التي اختلسها يجب أن تؤخذ منهم وتعاد إلى الأوقاف.

That Şahin who is the guardian of the Halilurrahman Waqfs in Al Quds and claimed to have involved in corruption his son who is in charge and some offficials shall be investigated, the properties they embezzled from the waqf shall be taken back and returned to the waqf.

[10 Rebî'ülevvel sene 1052] **(8 Haziran 1642)**

Yazıldı.

Şâm beğlerbeğisine [ve] Şâm ve Kudüs-i Şerîf kādılarına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Hazret-i Halîlürrahman Evkāfı'nın bundan akdem mütevellîsi olan Şâhin ve nâzırı olan oğlu Sefer ve başkâtibi ( ) ve anbar kâtibi ( ) mâl-i vakfı ekl ü bel' idüp ve erbâb-ı vezâ'ifin vazîfelerin virmeyüp gadr ü hayf eylediklerin [ve] evkāf-ı mezbûre mürtezikası tazallüm itmeleriyle mezbûrlar îrâd ü masraf defterleriyle Şâm'a ihzâr olunup yerlü yerinden teftîş ve zimmetlerinde zuhûr eyleyen mâl-i vakf bi't-tamâm tahsîl ve bi'l-fi'l mütevellî olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân ( ) *zîde mecdühû*ya vakıf içün alıvirilmek bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buvurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince mezbûrları Şâm-ı Şerîf'e ihzâr ve bi'l-fi'l mütevellî olan mûmâ-ileyh ile beraber idüp mukaddemâ bir def'a şer'le muhâsebeleri görülmeyen eyyâmın görilüp şübhe olan mevâddı yerlü yerin[den] müfredât defterleri mûcebince tamâm

hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; i'lâm olunduğu gibi ise mezbûrların zimmetlerinde zuhûr eyleyen mâl-i vakfı bi't-tamâm tahsîl idüp vakıf içün alıvirüp min-ba'd şer'-i şerîfe muhâlefet itdirmeyesin, şöyle bilesin.

d.89, s.13, h.36

Kudüs'te Halilürrahmân Evkafı'na bağlı bazı köylerin gelirleri konusunda, bazı kimseler tarafından yolsuzluk yapıldığı yönündeki iddiaların araştırılması, bu köylerin mütevellileri marifetiyle idare edilmesi, vakfın artan geliri olduğu takdirde sadaka olarak dağıtılması ve vakıf şartlarından kesinlikle taviz verilmemesi.

الشكوى بشأن مزاعم فساد بعض المسؤولين في أوقاف خليل الرحمن في القدس، يتم التحقيق في الشكوى، يجب أن تخضع هذه القرى لإدارة امنائها، يتم توزيع الإيرادات الإضافية من الوقف كصدقة، والتأكد من عدم الاخلال بشروط الوقف.

That the claims concerning alleged corruption by some officials of the Halilurrahman Waqfs in al Quds shall be investigated, these villages shall be governed by the guardians, the extra income of the waqf shall be distributed as sadaqa and the conditions of the waqf shall not be wavered.

[10 Rebî'ülevvel sene 1052] **(8 Haziran 1642)**

Yazıldı.

Şâm beğlerbeğisine ve Şâm ve Kudüs-i Şerîf kādılarına hüküm ki:

Kudüs-i Şerif'de vâkı' Hazret-i Halîlürrahman Evkāfı'nın mürtezikası Südde-i sa'âdetime gelüp arz-ı hâl sunup; "Vakf-i mezbûrun karyelerinden ba'zısın yine vakıfdan vazîfeye mutasarrıf olanlar vazîfeleri mukābelesinde zabtidüp mahsûl-i vakfı ekl ü bel' itmeleriyle vakfa gadrolduğun" bildirüp, ol makūleler men' u def' olunup hilâf-ı şart-i vâkıf kimesneye iş itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim recâsına i'lâm olunmağın, vakf-i mezbûrun köylerin ol makūle vazîfe sâhiblerinden ref' olunup mütevellî olan kimesne cânib-i vakfdan köylerin zabtidüp erbâb-ı vazîfe şart-i vâkıf üzre vazîfelerin virüp ziyâde nesne artarsa ol vakitde fukarâya sarfolunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki;**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince amel idüp dahi vakf-i mezbûrun köylerin ol makūle vazîfe sâhiblerinden ref' idüp mütevellî olan kimesneye cânib-i vakfdan zabtetdirdip, erbâb-i vezâ'if şart-i vâkıf üzre vazîfelerin virdirüp ve şart-i vâkıfdan ziyâde bir akçe vazîfe virmeyüp ve imâretin eyledrüp mürtezika vazîfelerin virüp ziyâde nesne artarsa fukarâya sarfitdirdüp şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye iş etdirmeyesin.

d.89, s.14, h.37

Kudüs'te Halîllürrahman Evkafı'na bağlı köylerden alınan vergilere idareciler ve hariçten bazı kimseler tarafından müdahale edilmemesi, buna karşın vakıf reayasından suçu sabit olanların vakfın mütevellisi marifetiyle cezalandırılması ve kendilerinden "bedel-i siyaset" adıyla bir harç alınmaması.

الضرائب المأخوذة من القرى التابعة لأوقاف خليل الرحمن في القدس، لايجب أن يتدخل في إدارتها أي افراد أو مسئوليين من الخارج، وأولئك الذين تمت إدانتهم بالجريمة يجب معاقبتهم من قبل متولي الأوقاف.، ويجب اعفائهم من دفع الرسوم التي تسمى "بديل السياسة".

That the taxes taken from the villages governed by Halilurrahman Waqfs in Al Quds shall not be interfered by the administrators and people from outside, and those whose crimes are proved shall be punished by the waqf quardians, and they shall be exempt from the payment called "bedel-i siyaset".

[10 Rebî'ülevvel sene 1052] **(8 Haziran 1642)**

Yazıldı.

Hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Halîlürrahman mütevellîsi olan dârende ( ) *zîde kadruhû* Südde-i sa'âdetime arz-ı hâl idüp; "Evkāf-ı mezbûre karyeleri min-külli'l-vücûh maktû'u'l-kadem ve mefrûzü'l-kalem serbestdir, hâricden dahlolunmak câ'iz değildir." İmdi; **buyurdum ki:**

Resm-i cürm ü cinâyet ve resm-i arûsâne ve bâd-i hevâ ve kul ve câriye müjdegânesine ve sâ'ir bâd-ı hevâsına beğlerbeği ve sancakbeği âdemleri ve sübaşıları ve ümenâ vü ummâl ve mübâşir-i emvâl ve nâzırı ve nüzzâr ve sâ'ir iş erlerinden ve gayrıdan muhassılan hiçbir ferde dahlitdirmeyüp anın gibi evkāf-ı mezbûre re'âyâsının birinden cürm-i galîz sâdır olup bi-hasebi'ş-şer'i'ş-şerîf salb ü siyâsete müstahıkk olsa, ol vakitde hükm-i kādı lâhık olup mücrîm-günân sâdır olduğu mahalde vakf-i mezbûre mütevellîsi ma'rifetiyle hakkında lâzim geleni şer'le icrâ etdirüp hârice alup gitmeğe komayup ve "bedel-i siyâset" diyü bir akçe vü habbelerin almayalar ve aldırmayup men' u def' eyleyesin, şöyle bilesin.

d.89, s.35, h.90

Kudüs'teki Halîlürrahman Evkafı'nın eski mütevellisi Şahin'in Şam'daki hesapları incelenerek yolsuzluk yaptığı tespit edildiğinden, zimmetine geçirdiği meblağın kendisinden tahsili ve vakfın ihtiyaçları için sarfedilmesi.

ثبتت تهمة الفساد على شاهين الوصي السابق لأوقاف خليل الرحمن عن طريق فحص حساباته في القدس، تصادر منه كل الأموال التي اختلسها وتستخدم لتلبية احتياجات الوقف.

Since it was confirmed as a result of the investigation into his accounts that the former trustee of the Halilurrahman Waqfs in al Quds Şahin was quilty of corruption, the amount that he embezzled shall be taken from him and be used for the needs of the waqf.

Fî 28 Ş sene 1052 **(21 Kasım 1642)**

Yazıldı.
Hüseyin Efendi almışdır.

Şâm-i Şerîf muhâfazasında Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Şâm-ı Şerîf kādısına ve ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan Mehmed Paşa'ya ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Sen ki Şâm-i Şerîf muhâfazasında olan vezîr-i müşârun-ileyh *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*sun; Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Hazret-i Halîlürrahman *alâ-nebiyyinâ ve aleyhi's-salâtü ve's-selâm*ın evkāfının asılların dahi ve mütevellî-i sâbıkın îrâd ü masrafı teftîş ü tefahhus ve ba'zı karyelerine icâre ile vâz'u'l-yed olanlar men' ve cânib-i vakfdan zabtolunmak emrim olmağla, fermân-ı şerîfim mûcebince mütevellî-i sâbık Şâhin'in Şâm-ı Şerîf'de muhâsebesi görilüp; bir sene ve iki aylık muhâsebesinde mezbûr Şâhin'in üzerinde üç bin altı yüz guruş zuhûr etmekle Şâm Kal'ası'nda habs ve oğlu Ca'fer nâm kimesne edâsına müte'ahhid olmağla, mütevellî-i cedîd ile Kudüs-i Şerîf'e gönderilüp ve vakfın karyelerine icâre ile vaz'-i yed idenler men' olunup cânib-i vakfdan zabtitdirildüğin" i'lâm eyledüğin ecilden, meblağ-i mezbûr şer'le tahsîl olunup evkāfın lâzim gelen mühimmâtına sarfolunmak bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrim üzre amel idüp dahi mütevellî-i sâbık mezbûrun zimmetinde zuhûr iden mâl-i vakfı vakıf içün şer'le tahsîl ve vakfın lâzim gelen mühimmâtına sarfitdiresiz. Vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virilmişdir.

d.89, s.46, h.118

Sahratullah'ın kubbe tamiratı için Kirkor Kalfa riyasetinde gönderilen dokuz zimmî marangoza, seyahatleri esnasında ve Kudüs'e vardıktan sonra herhangi bir zorluk çıkarılmaması ve kendilerinden kanuna aykırı herhangi bir şey talep edilmemesi.

تم ارسال تسعة نجارين ذميين لترميم قبة صخرة الله تحت قيادة الأسطى كيرك يجب تذليل أي صعوبات تواجههم اثناء رحلتهم إلى القدس، وازالة إي عراقيل غير قانونية من امامهم عند وصولهم إلى القدس.

That nine dhimmi carpenters who were sent for the restoration of the dome of Sahratullah under the leadership of Master Kirkor shall not be given any trouble during their journey and after arrival to Al Quds and nothing illegal shall be demanded from them.

[Fî 6 L sene 1052] **(28 Aralık 1642)**

Yazıldı.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan Mehmed Paşa'ya ve kādıya hüküm ki:

Hâliyâ Sahratullâh'ın kubbesi ta'mîri lâzim gelmekle, dokuz nefer zimmî neccâra Kirkor nâm zimmî baş u buğ ta'yîn olunduğu hâssa mi'mârbaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Kāsım *dâme mecdühû* tarafından i'lâm olunmağla, cem'an on nefer neccâr zimmî gemi ile gitdikleri mahallerde kimesneye rencîde etmeyüp ve mahalline vardıklarında Kamâme'de ve âhar yerlerde kimesneye ta'addî etdirilmeyüp ve bir akçe ve bir habbelerin aldırılmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince Sahratullâh ta'mîri içün gönderilen on nefer zimmî neccârın yollarda ve mahalline vardıklarında ve Kamâme'de bir akçe ve bir habbeleri aldırılmayup kimesneye ta'addî vü tecâvüz etdirilmeye, men' u def' idesiz.

d.89, s.46, h.119

Sahratullah'ın tamiratı için daha fazla marangoz ustasına ihtiyaç olduğu bildirildiğinden; Kamame'de çalışan zimmî ustaların Sahratullah inşaatında çalıştırılmak üzere bina eminine teslim edilmesi.

الإبلاغ عن الحاجة لمزيد من الاسطوات النجاريين لاجراء إصلاحات في صخرة الله. هناك اسطوات ذميين يعملون في كنيسة القيامة يتم ارسلهم لترميم مباني صخرة الله.

As it was reported that more master carpenters were needed for the restoration of Sahratullah, the dhimmi masters working in Kamame shall be sent to the trustee of the building to work in the construction of Sahratullah.

[Fî 6 L sene 1052] **(28 Aralık 1642)**

Müşârun-ileyhe hüküm ki:

Sahratullâh'ın fermânım olan ta'mîrine ziyâde üstâd bennâ lâzim olmağla, Kudüs-i Şerîf'de olan üstâdlardan Nâim, Ermeni milletinden Vasil Halîfe ve Karabet Ermeni ve Kostantin zimmî ve İsali Ermeni ve Arin Kilisesi'nden Karamal Nikovari'nin karındaşı Kiryaki ve Dimitri nâm zimmîler neccârlar olup,

Kamâmeler'den ihrâc olunup Sahratullâh binâsında işletdirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Zikrolunan bennâları Kamameler'den ihrâc ve binâ emînine teslîm eyleyesin.

d.89, s.63, h.155

Kudüs'teki Halilürrahman Evkafı'nın eski mütevellisi Şahin'in zimmetine geçirmiş olduğu vakıf gelirlerinin kendisinden acilen tahsili, bu iş için gerekirse mal varlığının satılması ve direnirse İstanbul'a gönderilmesi.

تصادر وعلى وجه السرعة ايرادات الأوقاف التي تم اختلاسها من قبل الوصي السابق لوقف خليل الرحمن شاهين، وإذا لزم الأمر يجري بيع ممتلكاته لهذا الغرض، وإذا رفض وجب ارساله الى إسطنبول.

That the waqf income that were embezzled by the former trustee of the Halilurrahman Waqf Şahin shall be urgently taken from him, his properties shall be sold for this purpose if needed and if he resists he shall be sent to İstanbul.

Yevmü'l-Ahad, *bârekallâhü te'âlâ,* [fî] gurre-i mâh-i mübârek Muharremi'l-harâm, sene selâse ve hamsîn ve elf **(22 Mart 1643)**

Yazıldı.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan Mehmed Paşa ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Halîlürrahman tevliyetine bundan akdem mutasarrıf olan Şâhin'in sâbıkā Şâm kādısı olan Mevlânâ Abdurrahman *zîdet fezâ'ilühû*nun gördüğü üzre ba'de'l-hesâb bi-hasebi'ş-şer'i'ş-şerîf üç bin beş yüz guruş hâsıl sicill ü hüccet olmuşken edâsında ta'allül üzre olmağla vakfa gadrolmağın, "Mezbûrdan tahsîl olunup, ta'allül ider ise cümle emvâl ü erzâkı ma'rifet-i şer'le fürûht itdirilüp mâl-i vakf be-her-hâl tahsîl etdirile, mâni' olup muhâlefet ider ise muhkem kayd ü bend ile ber-vech-i ta'cîl Âsitâne-i sa'âdetime gönderile" diyü mufassal ve mü'ekked hüküm yazılmışdır.

A.DVNS.MHM.ZYL.d. 10, s.65, h.206*

Kudüs sakinlerinden Cârullah oğlu Ali'nin esnaftan birine olan borcunun tahsil edilmesi, borcunu ödemek istemediği takdirde tutuklanarak İstanbul'a sevk edilmesi.

---

* Sayfanın sol kenarı kopmuş olduğundan, hükmün okunamayan bu kısımları (...) şeklinde gösterilmiştir.

الزام علي بن جارالله من سكان القدس بدفع كامل الديون المستحقة عليه لأحد أصحاب المحال التجارية، إذا امتنع عن الدفع يلقى القبض عليه ويرسل إلى إسطنبول.

That the debt of Carullah the son of Ali from the residents of Al Quds to one of the shopkeepers shall be collected in full, if he refuses to pay he shall be arrested and sent to İstanbul.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî gurre-i Cemâziyelevvel sene 1054] **(6 Temmuz 1644)**

Yazıldı.

Kudüs-i Şerîf mollâsına ve Kudüs-i Şerîf sancağbeğine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf sâkinlerinden Cârullah oğlu Ali şakî olup yine mahrûse-i mezbûre sükkânından Şeyh (...) olan hakkın taleb eyledikde, edâsında ta'allül üzre hakka râzı olmaduğın bundan akdem livâ-i mezbûra mutasarrıf olan Mustafa *dâme ikbâlühû* (...) mahallinde şer'le hakkı alıvirilüp ta'allül ider ise mezbûr Ali kayd ü bend ile Âsitâne-i sa'âdetime gönderilmek emrim olmuşdur diyü **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince amel idüp dahi mezbûr Şeyh Ebûbekir el-Ku'ûdî'nin merkūm (...) hakkın hükmidüp bî-kusûr alıviresiz. Şöyle ki; yine ta'allül ider ise mezbûr Ali'yi muhkem kayd ü bend ile Âsitâne-i (...) emirler oluna.

MHM.ZYL.d. 10, s.89, h.352*

Kudüs'te bir şahsı katletmekle itham edilen Hüseyin'in hakkındaki iddiaların araştırılması ve adı geçen şahsın adil bir biçimde yargılanması.

التحقيق في الادعاءات حول حسين المتهم بقتل شخص في القدس،والشخص المعني يقدم لمحاكمة عادلة.

That the allegations against Hüseyin who was accused of killing a person in Al Quds shall be properly investigated and the relevant person shall be tried in justice.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 2 C sene 1054] **(6 Ağustos 1644)**

Şâm muhâfazasında [olan] Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Erbâb-ı tîmârdan Mustafa arz-ı hâl ider. Bundan (...) Köper nâm karyede Dire(?) nâm kimesnenin evinde misâfir iken mecrûhan maktûl ve zikrolunan mevâdd mezbûr Hüseyin'in üzerine sâbit (...) yek-dil olmağla edâ-yı hakk mümkin olmadığı ecilden, şer'le görilüp edâ-yı hakk olunmak üzre şurûtuyla hüküm yazılmışdır.

A.DVNS.MHM.d. 90, s.33, h.108

Kudüs'e bağlı Remle nahiyesinde Şeyh Şehabeddin tarafından yaptırılmış olan zaviyenin Hintli müslümanlara tahsis edildiği, Kudüs kadısının Hintlileri bu zaviyeden çıkartma yönündeki kararının kadim bir kanun ve teamüle dayanmıyorsa iptal edilmesi.

إن دارالضيافة التي بناها الشيخ شهاب الدين في بلدة الرملة في القدس مخصصة للمسلمين الهنود، يلغى الحكم الذي أصدره قاضي القدس بطرد المسلمين الهنود من دار الضيافة لأنه لم يستند القانون القديم والعرف.

That the convent constructed by Sheikh Shehabeddin in the Remle province of Al Quds is allocated to the Indian Muslims, and if the decision of the Al Quds Qadi to expel the Indian Muslims from the convent is not based upon an old law and tradition, it shall be cancelled.

Yazıldı.

Kudüs-i Şerîf monlâsına ve Kudüs-i Şerîf sancağbeğine hüküm ki:

Şeyh İsmâil Kudsî Südde-i sa'âdetime arz-ı hâl idüp; "Kudüs-i Şerîf kazâsına tâbi' Remle nâhiyesinde vâkı' Şeyh Şehâbeddin binâ eyledüği zâviye Hindî fukarâsına meşrûta olup ber-mûceb-i şart-ı vâkıf sâkinler olup rencîde olunmak îcâb itmez iken Kudüs-i Şerîf kādısının nâhiye-i mezbûreye göndermedüği bâbında zikrolunan zâviyeden Hindî fukarâsın çıkarup mahkeme etmeleriyle gadrolduğun" bildirüp hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, kadîmî mahkeme değil ise ref' olunmak üzre emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâsıtı M sene 1056 **(27 Şubat-8 Mart 1646)**

d.91, s.85, h.274

Kafileyle birlikte Aşkale köyü yakınında konaklayan Çölham taifesinden Terkes adlı bir zımminin geceleyin 1100 kuruş kıymetindeki malının çalındığı, yapılan tahkikatta köylülerden hiçbirinde çalıntı mal bulunamadığı, Terkes'in bununla yetinmeyip İstanbul'dan aldığı bir emre istinaden köyde yeniden bir arama yaptırmaya kalkıştığı ve halkı taciz ettiği bildirildiğinden; adı geçen zatın bu tür keyfi ve itham edici hareketlerine izin verilmemesi.

ادعى احد الذميين من سكان شالوم انه كان يقضي الليل في محيط بلدة اشكول مع مجموعة، وتمت سرقة ممتلكاته بقيمة ١١٠٠ قرش، واجريت التحقيقيات ولم يتم العثور على المسروقات، حاول احدهم التحريض على أخذ أمر من اسطنبول لإعادة التحقيق من جديد في القرية ، لايجوز أن يسمح لفرد بمثل هذا العمل التعسفي واتهام سكان القرية باطلاً.

That 1100 ghurush from the properties of a dhimmi called Terkes from the residents of Çölham who was spending the night around Aşkale village with a group, that the stolen properties were not found under the possession of the villagers, that Terkes tried to instigate a new search in the village based upon an order taken from İstanbul and oppressed the residents, therefore the discretionary actions of this person shall not be allowed.

Yazıldı.

Erzurum beğlerbeğisine ve Kudüs-i Şerîf mollâsına hüküm ki:

Sen ki vezîr-i müşârun-ileysin; Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Bundan akdem Çölhâm keferesi tâ'ifesinden Terkes nâm zimmî Aş Kal'ası nâm karyenin berüsüne kāfile ile nüzûl eyledikde gice ile bin yüz guruşluk mâlı sirka olmağla, zikrolunan emvâli zuhûra gelmek içün karye-i mezbûre ve etrâfında olan kurâ ahâlîsin şer'i-şerîfe ihzâr idüp hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus oldukda; kimesnenin üzerine şer'an ve kānûnen bir nesne sâbit ü zâhir olmaduğundan gayrı, mezbûr zimmînin ol mikdâr akçesi olduğu dahi kimesnenin ma'lûmu olmayup dahi nâ-ma'lûm ve üzerlerine bir nesne zuhûr etmemekle, şer'le cevâbı virilmişken mezbûr kanâ'at etmeyüp şirret üzre olmağla, bundan akdem Asitâne-i sa'âdetime gelüp 'Da'vâm hakk üzre görülmedi' diyü hilâf-i inhâ ile bir emr-i şerîf almağla ve karye-i mezbûre etrâfında olan kurâ ahâlîsini tekrâr şer'-i şerîfe ihzâr idüp üzerlerine şer'an bir nesne sâbit olma[ma]ğın, karye-i mezbûre memerrü'n-nâs olmağla âmed ü şûdunda ta'addîsinden perîşân olup kırk elli seneden berü hâlî vü harâb etmeğin, sonradan birer tarîkle görilüp yerlerinde iskân ve ebnâ-i sebîle şiddet-i şitâda hidmet üzre bir karyede zarar u ziyânları olmayup kendü hâllerinde iken 'Vech-i meşrûh üzre ta'addî olunur ise tekrâr perâkende vü perîşân oluruz' diyü ilhâh eyledüklerin" bildirüp, husûs-ı mezbûr ve sâ'irden üzerlerine şühûd-ı udûl ile bir nesne sâbit ü zâhir olmadıkca hilâf-ı şer' u kānûn karye-i mezbûre rencîde vü remîde olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâsın arzeylediğin ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince amel idüp şurûtuyla yazılmışdır.

[Fî evâhiri Ca sene 1056] **(5-14 Temmuz 1646)**

d.91, s.135, h.426

Kudüs'te sakin Haham İsak Sayah'ın Yahudilerin mallarını gaspettiğine ve içlerinden biri vefat ettiğinde mirasına el koyduğuna dair şikâyetler nedeniyle Kudüs'ten sürülmesi yönünde alınan kararın gereğinin yapılması.

أن الحاخام اسحق صياح من سكان القدس يستولي على اموال وممتلكات اليهود عند وفاة أحد منهم. وبثبوت الشكوى ضده ينفى من القدس.

Rabi İsak Sayah who lives in Al Quds shall be exiled from Al Quds as a result of the decisions taken in light of the claims that he has expropriated the properties of Jews and when one of them passed away took up his inheritance.

Yazıldı.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağında mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû* ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Yehûdî tâ'ifesi Südde-i sa'âdetime arz-ı hâl idüp; "Kudüs-i Şerîf'de sâkin Haham İsak Sayah nâm Yehûdî mezbûrların mâlların alup rencîde vü remîde eyledükden gayrı, içlerinden birisin mürdden defn veyâhûd hasta oldukda cümle metrûkâtın ve esbâbın ahz ve beytülmâlcıya mütebâkîsinde nice ta'addîsin idüp bunun emsâli zulm ü cevrinin nihâyeti olmaduğın" bildirüp inâyet recâ eylemeğin ecilden, içlerinde mezbûr hahamun fukarâya zulmü olmağla, mezbûru Kudüs-i Şerîf'den ihrâc itmek emrim olmuşdur.

Vusûl buldukda, sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi mezbûr Haham İsak Sayah nâm Yehûdînin fukarâya zulmü olmağla, Kudüs-i Şerîf'den ihrâc ve fukarâdan zulmün def' idüp bir vechile ta'allül ü inâd ve hıyânet etmeyüp vech-i meşrûh üzre olan emrimi yerine getüresiz, şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

[Fî evâhiri Şa'bân] sene 1056 **(2-10 Ekim 1646)**

Sächsische Landes-bibliothek-Staats -und Universitätsbibliothek Dresden, nr. Eb.837, vr.44b, h.1

Vefat eden Kudüs kadısı Seyyid Mustafa Efendi'nin yerine Ömer Efendi'nin tayin edildiği, sâbık kadının hayli borcunun olduğu tespit edildiğinden mal varlığı zapt edilerek borçlarının ödenmesi hususunda gereğinin yapılması.

تعيين عمر أفندي قاضياً للقدس بدلا من المتوفى سيد مصطفى أفندي. وقد تقرر أن القاضي السابق كان غارقاً في الديون ، لذا يتعين اتخاذ الخطوات اللازمة لمصادرة ممتلكاته لدفع تلك الديون.

That Omar Effendi was appointed instead of deceased Sayyid Mustafa Effendi as the Qadi of Al Quds. Since it was determined that the former Qadi was deeply in debt, necessary steps shall be taken to confiscate his property for the pay-off.

Kudüs-i Şerîf paşasına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf kādısı olan Seyyid Mustafa fevtolup kazâ-i mezbûr hâlâ mevâlîden Mevlânâ Ömer *zîdet fezâ'ilühû*ya tevcih olunup, lâkin müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin düyûn-ı kesîresi olmağla, hâlâ olan kādı varup Kudüs-i Şerîf'e dâhil olunca kazâ-i mezbûru yine müteveffâ-yı merkūm Seyyid Mustafa'nın ol cânibde nâ'ibi olan Mevlânâ ( ) zabt ve hâsıl olan küllî ve cüz'î mahsûlü deyni içün ahz ü kabz itdirilmek emrim olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili Z 1071 **(28 Temmuz-6 Ağustos 1661)**

Eb.837, vr.46b, h.1

Kudüs sâkinlerinden Şerafeddin'in genel asayiş ve huzuru bozduğundan sürgün edilerek Payas Kalesi'nde hapsedilmesi, sürgün yerindeki görevlilerin neticeyi merkeze bildirmeleri ve adı geçen sahsın affedildiğine dair ferman gönderilmedikçe kesinlikle salıverilmemesi.

نفي وسجن المدعو شرف الدين، من سكان القدس، في قلعة باياس لإطلاقه النار الذي عكر الأمن والسلم العام. ويتعين على المسئولين عن السجن إرسال التقرير إلى المركز وعدم الإفراج المذكور مطلقاً ما لم يصدر مرسوم العفو عنه.

That Sharafeddin, a resident of Al Quds, was exiled and imprisoned in the fortress of Payas for disturbing the public order and peace. The officers at the detention center should report the corollary to the headquarters and never release him unless a forgiveness edict has been issued for the named person.

Be-işaret-i Hazret-i Şeyhülislâm

Kudüs-i Şerîf paşasına ve monlâsına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf ahâlîsinden Şerefüddîn'in (...) fesâd ü şekāveti zâhir olmağla, Kudüs-i Şerîf'den nefy ve Payas Kal'ası'nda habs-i medîd ile habsolunmak bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuşdur. Sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre amel idüp dahi bir ân tevakkuf itdirmeyüp mezbûr Şerefüddîn Kudüs-i Şerîf'den ihrâc ve yanına mu'temedün-aleyh âdemler koşup Payas Kal'ası'nda habs-i medîd ile habsolunmak üzre yerine irsâl eyleyesin. Mezbûru mahall-i merkūmede habsolunduğuna Payas Kal'ası dizdârından ve zâbıtından temessük olunup Âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyesin. Mâdâm ki emr-i şerîfim sâdır olmadukca mezbûr Şerefüddîn habsdan ihrâc ü ıtlak olunmakdan begâyet ihtirâz üzre olmak içün mü'ekked hükm-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâ'ili Zilhicce 1071 **(28 Temmuz-6 Ağustos 1661)**

Eb.837, vr.67b, h.3

Kudüs paşası Mehmed Paşa'nın; birlikte asi Arapların tedibine memur edildiği Şam muhafızı Vezir Mustafa Paşa'nın yanına askeriyle giderek istenilen görevi yerine getirmesi.

يجب على باشا القدس محمد باشا مع قواته مرافقة محافظ دمشق الوزير مصطفى باشا في مهمة تأديب المتمردين من العربان.

That the Pasha of Al Quds Mehmed Pasha should accompany with his troops the Damascus guard Wazir Mustafa Pasha in fulfilling his duty of punishing the rebellious Arabs.

Kudüs-i Şerif paşası Mehmed Paşa'ya hüküm ki:

Şam muhâfazasında olan Kıbleli(?) Vezîr Mustafa Paşa ile Arab üzerine me'mur olmuşsundur. Mükemmel kapun ve sancağın askeriyle kalkup varup vezîr-i müşarun-ileyhin yanına varup vech ü münâsib gördüğü üzre ma'an hidemat-ı hümâyûnda bulunasın diyü yazılmışdır.

Fi evahiri L sene 1072 **(9-18 Haziran 1662)**

A.DVNS.MHM.d. 94, s.27, h.120

Kudüs'e sürgüne gönderilen Şir Hasan adlı şahsın yeni bir talimat gönderilmedikçe serbest bırakılmaması.

المدعوالشاعرحسن الذي تم نفيه إلى القدس لا يجب أن يترك طليقاً ما لم يتم إرسال أمر جديد.

That the person called Şir Hasan who was sent to exile in Al Quds shall not be left free unless a new order is sent.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Şîr Hasan nâm kimesne Kudüs-i Şerif'e nefyolunması fermânım olmağla, mezbûru gereği gibi hıfzidüp tekrâr emr-i şerîfim vârid olmadıkca ıtlâk olunmamak içün mü'ekked hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene 1073 **(5-13 Ekim 1662)**

d.94, s.43, h.216

Kudüs'teki Katolik rahiplerin dinî-idarî işlerine karışıp sahte emirlerle paralarını alan Şahin oğlu Ahmed'in İstanbul'da yakalandığı, ancak Kudüs'teki üç oğlunun kanunsuz aynı icraatları sürdürdükleri; bu konuda gereken önlemlerin alınması ve söz konusu kişiler yine sahte emir veya evrak ibraz ederlerse bunların kese içinde incelenmek üzere İstanbul'a gönderilmesi.

إن أحمد بن شاهين الذي كان يتدخل في الشؤون الإدارية والدينية للأساقفة الكاثوليك في القدس ويستولي على أموالهم بأوامر مزورة قد ألقي القبض عليه في اسطنبول، ولكن أبناؤه الثلاثة استمروا في أعمالهم غير القانونية في القدس، لذلك يجب اتخاذ التدابير اللازمة وإذا كان هؤلاء الأفراد مازالوا يصدرون الأوامر المزورة تجمع هذه الأوامر وترسل في صندوق خاص إلى إسطنبول.

That Ahmet the son of Şahin who interfered into the administrative-religious affairs of Catholic bishops in al Quds and took their money with false orders was captured in İstanbul, but his three sons continued their illegal actions in Al Quds, therefore necessary measures shall be taken and if these individuals again issue false orders and documents these shall be sent within a special box to İstanbul.

Kudüs-i Şerîf monlâsına ve Kudüs-i Şerîf sancağbeğine hüküm ki:

Âsitâne-i sa'âdetde Françe pâdişâhının tüccâr vekîli Reboli arz-ı hâl gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'de mütemekkin Françe tâ'ifesinin râhibleri umûrına karuşup sahte emir peydâ iden Şâhin oğlu Ahmed nâm mezbûr Âsitâne-i sa'âdetde ahzolunup, lâkin mezkûr Ahmed'in Kudüs-i Şerîf'de sâkin Sâlih ve Murâd ve Mahmûd nâm oğulları dahi Kudüs-i Şerîf'de mütemekkin olan mezbûr râhiblerine aslâ rahat virmeyüp her-bâr manastırlarına varup envâ' kâzib cevâb ile akçelerin ekl ü bel' idüp bunun emsâli ta'addî vü fesâdlarının nihâyeti olmadıkların" bildirüp, mezbûrlar kendü hâllerinde olup aslâ manastırlarına girmeyüp ve kendülere müte'allik maslahatlarına karuşmayup kendü hâllerinde olalar. Bundan sonra bir emir veyâhûd hubût kâğıd ibrâz ider ise teftîş ü tefahhus olunup zuhûr iden sahte emirleri ve kâğıdları der-kîse olunup Âsitâne-i sa'âdetime arz ve îsâl olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledüği ecilden, mezbûrlar ruhbânân-ı mezkûrların min-ba'd umûrlarına karışmayup ve sahte emirleri der-kîse olunup Âsitâne-i sa'âdetime irsâl oluna ve bu makûle fesâda şurû' iderler ise ellerinde olan ahkâm-i şerîfeye dikkat oluna ki def'-i mazarrat olunup manastırlarına ve umûr-i âharlarına müdâhale etdirilmemek bâbında şurûtuyla yazılmışdır.

Fî evâsıtı L sene [10]75 **(27 Nisan-6 Mayıs 1665)**

Sächsische Landes-bibliothek-Staats -und Universitätsbibliothek Dresden, nr. Eb.837, vr.144a, h.1

Ma'anoğulları'ndan Ahmed'in, Dürzileri de etrafında toplayarak yaptığı eşkıyalığa son verilmesi görevine tayin edilen Safed beylerbeyi Halil Paşa'nın, yine bu iş için görevlendirilen Trablusşam valisi, Aclun, Gazze ve Leccun sancakbeyleri ve Şam ve Kudüs mütesellimleriyle işbirliği yaparak Sayda-Beyrut ile diğer bölgeleri eşkıya tehdidinden muhafaza etmesi.

تعيين بيلرباي صفد خليل باشا، في مهمة القضاء على عصابة اللصوص وميليشيا الدروز، التي جمعها أحمد من أبناء معان، وذلك بالتعاون مع والي طرابلس ومتصرفي غزة وليجون وولاة دمشق والقدس، من اجل الحفاظ على صيدا - بيروت وغيرها من المناطق من خطر العصابات.

Assigned to the task of terminating the gang of bandits and Druze militia gathered by Ahmed from Maanoğulları, Safed Beylerbeyi Halil Pasha is to collaborate with Wali of Tripoli, Gaza and Leccun sancakbeys and Damascus and Jerusalem mütesellims, in order to keep Sayda-Beirut and other regions from the threat of bandits.

Safed beğlerbeğisi Halil *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Hâ'in-i Devlet-i aliyyemden olup cezâları virilen Ma'anoğulları'ndan bakıyyetü's-süyûf olan Ahmed nâm şakî hâlâ hevâsına tâbi' bir mikdâr Dürûzî eşkıyâsın yanına cem' idüp sayd idüp ve ol etrâfda fesâd ü şekāvet üzre oldukları sem'-i şerîfime ilkā' olunmağla, bi-inâyetillâhi te'âlâ zikrolunan eşkıyâ ele getürilüp haklarından gelinüp vücûd-ı habâset-alûdlarından ol havâlî pâk ü tathîr olunmak murâd-i hümâyûnum olmağın, düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Trablusşam eyâletine mutasarrıf olan vezîrim Mustafa Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*nun mükemmel âdemleriyle kethüdâsı ve Şâm-i Şerîf mütesellimi ve Şâm kulları ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve Aclun ve Gazze ve Leccun sancakları beğleri *dâme ızzühüm* ve Kudüs-i Şerîf mütesellimi seninle ma'an ta'yîn olunup her birlerine evâmir-i şerîfem irsâl ve husûs-i mezbûresin baş u buğ ta'yîn olunmuşsundur. İmdi, işbu emr-i şerîfim sana varduğı sâ'at te'hîr u tevakkuf itmeyüp bu cümleyi yanına getürdüp ve kendü yarar ve müsellah âdemlerinle ve dahi ol etrâfda darb u harbe kādir tüfenk-endâz vâfir ve müstevfî askeriyle dernek ü cem'iyyet-birle kalkup mezbûrdan şakîlerin her kande iseler üzerlerine varup Ma'anoğlu merkūm Ahmed'i ve hevâsına tâbi' yanında müctemi' olan eşkıyâyı alâ-eyyi hâl ele getürüp ve dernek-i bî-bereketlerin dağıdup ele gelenlerinin birine emân u zemân virilmeyüp haklarından gelinüp def' [u] ref'-i mazarratlarında bezl-i makdûr ve say'-i mevfûr eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince amel idüp dahi işbu emr-i şerîfim sana varduğı sâ'at tevakkuf u ârâm itmeyüp zikrolunan eşkıyânın vech-i meşrûh üzre def'-i mazarratları içün seninle ma'an ta'yîn olunup evâmir-i şerîfem gönderilen vezîr-i müşârun-ileyhin mükemmel âdemleriyle kethüdâsın ve Şâm-ı Şerîf mütesellimin ve Şâm kulları ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve Aclun ve Gazze ve Leccun sancakları beğleri *dâme ızzühüm* ile Kudüs-i Şerîf mütesellimin serî'an yanına getürdüp kendü yarar ve müsellah âdemlerin ve dahi ol etrâfda darb [u] harbe kādir vâfir ve müstevfî asker ile gereği gibi dernek ü cem'iyyet ile kalkup mezbûrûn şakîler ve Ma'anoğlu Ahmed her

kande iseler bilâ-tevakkuf üzerlerine varup bi-eyyi vechin-kân ele getürüp bi-fazlillâhi te'âlâ cem'iyyet-i menhûsların dağıdup ele gelenlerinin birine emân u zemân virilmeyüp haklarından gelinüp def' u ref'-i mazarratlarıyla Sayda-Beyrut ve ol havâlîyi pâk ü tathîr eylemeğe sa'y u dikkat ve zimmetine havâle olunan hidemât-i hümâyûnumun husûle getürilmesine envâ' sarf-i kudret u miknet eyleyesin. Sen ki mîr-i mîrân-i müşârun-ileyhsin; bu husûs senin re'yine havâle olunmuşdur. Cümle ile muvâfakat ve ma'iyyet-birle eşkıyâ-yı mezbûrun def' u ref'-i mazarratları bi-inâyetillâhi te'âlâ ele getürilüp cezâların virilmesi içün hâb u râhatı kendüne harâm idüp itmâm-i hidmetde bezl-i makdûr eyleyesin ve seninle ma'an tâ'yîn olanlardan nev'an ihmâl ve müsâhele üzre olup emr-i şerîfime adem-i itâ'at ider olur ise ol makūleye aslâ emân u zemân virilmeyüp bilâ-te'hîr haklarından gelüp yerine hidemât-i hümâyûnuma lâyık istikāmet üzre olanları istihdâm eyleyesin, şöyle bilesin.

Fî evâ'ili Za sene [10]75 **(16-25 Mayıs 1665)**

Eb.837, vr.144b, h.3

Ma'anoğulları'ndan Ahmed'in Dürzileri de etrafında toplayarak yaptığı eşkıyalığın önlenmesi, bu amaçla başbuğ tayin edilen Safed beylerbeyi Halil'e Kudüs mütesellimінin de askerleriyle birlikte destek olması.

يجب القضاء على قطع الطرق الذي يقوم بها أحمد من أبناء معان بواسطة من جمعهم من الدروز، ويتم دعم بيلرباي صفد خليل الذي تم تعيينه كقائد لهذه المهمة مع متسلم القدس وقواته.

That banditry performed by Ahmed from Maanoğulları by gathering Druzes around him shall be prevented, and the Safed Beylerbeyi Halil who was appointed as the commander in this mission shall be supported with the Al Quds mütesellims and his troops.

Kudüs-i Şerîf mütesellimine hüküm ki:

Ma'anoğulları'ndan bakıyye-i seyf olan Ahmed nâm şakî hevâsına tâbi' Dürûzî eşkıyâsın yanına cem' idüp sayd idüp ve ol etrâfda şekāvet üzre olmalarıyla, def'-i mazarratları ve her kande iseler bi-inâyetillâhi te'âlâ ele getürilüp vücûd-ı habâset-alûdlarından ol havâlî pâk ü tathîr olunması bâbında hâlîyâ Safed beğlerbeğisi olan emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Halîl *dâme ikbâlühû* baş u buğ ta'yîn olunmuşdur. İmdi, işbu emr-i şerîfim sana vardığı gibi bir ân eğlenmeyüp mükemmel ve müsellah ve vâfir ve müstevfî âdemlerin ve livâ-i mezbûrda darb u harbe kādir tüvânâ tüfenk-endâz ve atlu ve piyâde ile binüp ale'l-acele müşârun-ileyhin yanına varup anın re'yi ve münâsib gördüğü üzre hareket ve eşkıyâ-yı mezbûr her kande iseler ele getürülmesiyçün bezl-i kudret idüp min-ba'd müşârun-ileyhin sözüne muhâlefet ve emrine mu'ânedetden begâyet ihtirâz eylemen bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ'ili Za sene [10]75 **(16-25 Mayıs 1665)**

A.DVNS.MHM.d. 96, s.115, h.576

Kudüs'te İdris adlı şahsın Hüseyniye Evkafı'nın idari-mali işlerine müdahale ettiği ve haksız kazanç sağladığı resmi kayıtlar incelenerek tespit edildiğinden; hariçten vakfa ve görevlilere müdahalenin engellenmesi hususunda gerekli önlemlerin alınması.

المدعوإدريس يتدخل بصورة شخصية في الشؤون الإدارية والمالية لوقف الحسينية في القدس، وحقق أرباح غير مشروعة، لذلك يجب اتخاذ التدابير اللازمة لمنع تدخلاته في المسائل الرسمية

That the person known as İdris has interfered into the administrative and financial affairs of Hüseyniye Waqf in Al Quds and realized unjust earnings, therefore necessary mesaures shall be taken to prevent unjust external interventions to the waqf and its officials.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Hüseyniye Evkāfı'nın meşrûtiyet üzre ber-vech-i iştirâk berât-ı şerîfimle mütevellî ve nâzırı olan mefâhirü's-sâdâti'l-kirâm Seyyid Bedreddin ve Seyyid Ali ve Seyyid Mustafa *zîde şerefühüm* arz-i hâl idüp; "Mezbûrlar vakf-i mezbûrun eben an-ceddin mütevellî ve nâzırı olup âhardan kimesnenin alâka ve medhali yoğiken İdris nâm kimesne şart-i vâkıfa ve Defter-i Hâkānî'ye mugâyir 'Hankāh-i Hüseyniye fâ'izinden yevmî elli akçe vazîfe itdirdim' diyü vazîfe ihdâs idüp kendülere ve mürtezika-i vakfa gadreylediklerin" bildirüp, mezbûrun ihdâs eylediği vazîfe ref' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledikleri ecilden, Anadolu Muhâsebesi defterlerine nazar olundukda; vakf-i mezbûrun tevliyet ve nezâreti vech-i meşrûh üzre ber-vech-i iştirâk bunların üzerlerinde olup elli akçe vazîfe ihdâs idüp İdris'in kaydı olmaduğı der-kenâr olmağla, "Hilâf-ı şart-i vâkıf rencîde olunmayup men' u def' olunmak içün şer'le görülmek emrim olmuşdur" diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı B sene [10]89 **(28 Ağustos-7 Eylül 1678)**

d.96, s.125, h.627

Hacı Mustafa isimli şahsın Gazze İskelesi'ne kereste gönderdiği, ancak geminin batması üzerine Gazze mutasarrıfı tarafından malına el konulduğu, mutasarrıf vefat edince kardeşinin bu malı iade etmediği bildirildiğinden; mağdur Hacı Mustafa'nın vekiline mallarının iadesinin sağlanması.

المدعو الحاج مصطفى أرسل اخشاب إلى ميناء غزة، ولكن السفينة غرقت و ومتصرف غزة وضع يده على البضاعة، وبعد وفاة المتصرف لم يرد شقيقه البضائع إلى الضحايا، ترد البضائع إلى وكيل الحاج مصطفى.

That the person known as Hacı Mustafa has sent some timber to the Gaza Port, but the timber was expropriated by the Gaza governor when the ship sank, it was reported that his brother did not return the timber upon his death, therefore the goods shall be returned to the representative of Hacı Mustafa.

Şâm-i Şerîf paşasına ve Kudüs-i Şerîf ve Gazze kādısına hüküm ki:

Hacı Mustafa arz-ı hâl idüp; "Bin seksen altı senesinde ticâret içün Ahmed Reîs sefînesine ve Şitâlim(?) kalyonuna bir mikdâr kereste tahmîl idüp diyâr-ı âhara gönderüp mezbûr Ahmed Reîs Gazze İskelesi'nde ve kalyon-i mezbûr diyârda helâk olmağla, Ahmed Reîs sefînesinin alât ü bisâtın ve yükü kerestesin târih-i mezbûrda Gazze'ye mutasarrıf olan ( ) kabzetmekle, bundan akdem emr-i şerîfimle bunun vekîli ve şerîki taleb ve da'vâ içün vardıkda, alât ü bisât ve keresteyi kabziden mûmâ-ileyh fevtolup livâ-i mezbûr karındaşı ( ) *dâme ızzühûya* tevcîh olunmağla, 'Kabziden fevtoldu' diyü hakkını virmeyüp gadreyledüğin ve tarafından ( ) nâm kimesneyi vekîl nasbeyledüğin" bildirüp vekîle ve mezbûra alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin, şer'le görülmek emrim olmuşdur.

[Fî] evâ'ili Ş sene 1089 **(18-28 Eylül 1678)**

d.96, s.134, h.675

Kudüs patriki; bir takım mahalli görevlilerin, daha önce Maliye ve Divan tarafından verilmiş emirlerin tarihleri eski olduğu gerekçesiyle gayrimüslimlerden fazladan ücret talep ettiklerini bildirdiğinden; bu tür iddiaların araştırılması ve hukuka aykırı bu tür taleplere müsaade edilmemesi.

ابلغ بطريرك القدس. أن فريق من المسؤولين المحليين طالب برسوم إضافية من غير المسلمين بدعوى أن أوامر صدرت من الديوان والمالية في وقت سابق. للتحقيق في هذه الدعوى ومنع مثل هذه الطلبات غير المشروعة.

The Patriarch of Al Quds reported that some of the local officials demanded extra salaries from the non Muslims claiming that the previous orders given by Divan and Finance officers were outdated, hence these claims shall be investigated and illegal deamnds shall not be allowed.

Âsitâne-i sa'âdetimden Kudüs-i Şerîf'e varup gelince [yol üzerinde vâkı'] kādılara hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'in Rûm patriki ( ) nâm râhib arz-ı hâl idüp; "Yollarda gıfarcılar ve deveciler ve sâ'ir ehl-i örf elinde olan Mâliye ve Dîvân taraflarından virilen evâmir-i şerîfeye muhâlif, 'Târihleri eskidir' diyü akçe talebiyle rencîde etmeleriyle" emr-i şerîf recâ etmeğin, "Yedlerinde olan evâmir-i şerîfeye mugâyir hilâf-i şer' u kānûn yollarda ta'arruz olunmamak emrim olmuşdur" diyü yazılmışdır.

[Fî] evâhiri Ş sene 1089 **(7-17 Ekim 1678)**

d.96, s.136, h.681

İstanbul'a gelip tekrar Kudüs'e dönecek olan Rum patrikinin, seyahati esnasında gerekli güvenlik önlemlerinin alınması, kendisine ve maiyetine hariçten hukuka aykırı herhangi bir müdahalede bulunulmaması.

اتخاذا التدابير الامنية اللازمة اثناء رحلة بطريرك اليوناني الذي سيأتي إلى اسطنبول ويعود مرة أخرى الى القدس، ولا يجوز أن يتعرض هو أو الوفد المرافق له لأي أجراء خارجي غير قانوني.

That necessary security measures shall be taken during the visit of Greek Patriarch who would come to Istanbul and then return to Turkey, and no illegal intervention shall be made to himself and entourage from outside.

Âsitâne-i sa'âdetimden Kudüs-i Şerîf'e varup gelince yol üzerinde vâkı' kādılara ve mütesellim ve kethüdâyiri ve serdâr ve iş erlerine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de Rûm patriki olan Dusonios nâm râhib arz-ı hâl idüp; "Ba'zı mesâlihi içün Rikâb-ı hümâyûnuma varup girü Kudüs-i Şerîf'e gitmek iktizâ itmekle, her kangınızın taht-i kazâsına varup dâhil olur ise yolda vü izde ve menâzil ü merâhilde 'akar' nâmıyla kendüsine ve esbâb ü davarlarına müdâhale olunmamak" bâbında emr-i şerîf recâ etmeğin, "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur" diyü yazılmışdır.

[Fî] evâsıtı Ş sene 1089 **(28 Eylül-7 Ekim 1678)**

d.96, s.166, h.846

Kudüs mahkemesinde muhzırbaşı olan İbrahim; tahsis edilen maaşına ve vekili olarak gönderdiği Hüseyin'e bazı idarecilerin müdahalede bulunduklarını ve mahkemede bazı kimseleri himaye ettiklerini bildirdiğinden; iddiaların araştırılması ve hukuka aykırı bu tür keyfi müdahalelerin engellenmesi.

شكى ابراهيم المحضرباشي في محكمة القدس من تدخل بعض المسؤولين ضد وكيله حسين وحمايتهم لبعض الأفراد في المحكمة، يتم التحقيق في الدعوى وتمنع مثل هذه التدخلات غير المشروعة.

İbrahim who was muhzırbaşı in the Al Quds court reported that some of the officials interfered into his representative Hüseyin and protected some individuals in the court, the claims shall be investigated and illegal interventions shall be prevented.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf ( ) *dâme ikbâlühûy*a ve monlâsına hüküm ki:

Bi'l-fi'l berât-i şerîfimle Kudüs-i Şerîf mahkemesinde muhzırbaşı olan İbrâhim *zîde kadruhû* arz-ı hâl idüp; "Zikrolunan muhzırbaşılık altıncı bölükde mutasarrıf olduğu yevmî sekiz akçe Dergâh-ı mu'allâm kapucılığı ulûfesi yeden kendüye tevcîh olunup berât-ı şerîfim virilmekle, mezbûr dahi tarafından zabteylemek içün Hüseyin Beğ dimekle ma'rûf kimesneyi ta'yîn idüp yedine vekâlet temessükü virüp irsâl eyledikde mezbûr Hüseyin zabtidüp, lakin Kudüs-i Şerîf mütesellimi ve kal'a dizdârı ve alaybeği ve nakîbüleşrâf kā'im-makāmı olan kimesneler kānûn üzre kendüye â'id olan rüsûmuna dahl ve kuvvet[i] olanların ve mahkemeye gelen ba'zı kimesnelerin himâye eylediklerin bildirüp emir recâ etmeğin, "Kānûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur" diyü şurûtuyla yazılmışdır.

[Fî] evâhiri Za sene 1089 **(3-13 Ocak 1679)**

d.180, s.43, h.183

Zulümleri günden güne artan Arap eşkıyasını etkisiz hale getirmek ve hacıların yol emniyetini sağlamak amacıyla Şam, Sayda, Beyrut, Gazze ve Kudüs idarecilerinin seferden muaf askerlerle asileri tedip ve bölgede asayişi temin etmeleri.

تتزايد يوما عن يوم الاعمال الوحشية التي يرتكبها قطاع الطرق من العربان عند سفر الحجاج،على المسئولين في الشام وصيدا وبيروت وغزة والقدس ضمان أمن وسلامة الطريق وتأديب تلك العصابات بالاعتماد على الجنود الذين تم اعفائهم من الحملات العسكرية.

That the governors of Damascus, Sayda, Beirut, Gaza and Al Quds shall provide security in the area with the soldiers that are exempt from military expeditions in order to neutralize the Arab bandits whose repression and damage increased day by day.

Ber-vech-i arpalık Gazze ve Kudüs-i Şerîf sancaklarına mutasarrıf olan Sâlih Paşa'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Hâlâ Reşîdoğlu'nun akrabâ vü âdemlerinden Hasan Feyyaz oğlu ve mevâlîden ba'zıları hevâlarına tâbi' urbân-i şekāvet-nişân ile cem'iyyet ve fesâd ü şekāvetleri günden güne ziyâde olmağla def' u izâleleri lâzim ü mühimm olduğun" i'lâm eyledüğin ecilden, huccâc-i zevi'l-ibtihâc hidmeti içün

Şâm sancağının seferden alıkonulan altı binden aşağı erbâb-i tîmârıyla alaybeği vekîlleri sâ'ir eyâlet-i mezbûrda vâkı' sefer-i hümâyûnda olmayan sancakların alaybeğileriyle zü'amâ ve erbâb-i tîmârı ve Sayda ve Beyrut beğlerbeğisi İsmâil *dâme ikbâlühû* mükemmel ü müretteb kapusıyla me'mûr ve sen üzerlerine baş u buğ ta'yîn olunmuşsuz. İmdi; emr-i şerîfim varduğı sâ'at te'hîr ü tevakkuf etmeyüp tavâ'if-i askeri yanına cem' ve mîr-i mîrân-i müşârun-ileyh ile haberleşüp mu'în ü ittifâk ve tamâm hüsn-i tedbîr ü vifâk ile kalkup üzerlerine varup def' u izâleleri husûsunda gereği gibi kemâl-i dikkat ü ihtimâm itmeniz bâbında yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ca sene [10]95 **(16-25 Nisan 1684)**

d.180, s.48, h.202

Şam civarında toplanıp hac yolunu tehdit eden Arap eşkıyasının Kudüs ve Nablus sancaklarından gönderilen askeri birlikler tarafından dağıtılması, bu suretle bölgede ve hac yolunda asayişin yeniden sağlanması.

يتجمع قطاع الطرق العربان في تخوم الشام ويهددون طريق الحج، يجب ارسال القوات العسكرية من القدس ولواء نابلس، واستعادة الأمن في جميع أنحاء المنطقة وطريق الحج.

That the Arab bandits who threaten the Hajj route by gathering around Damascus shall be dispersed by the military forces sent from the Al Quds and Nablus Sandjaks, and security around the region and the Hajj route shall be established in this way.

Şâm mîr-i hâccına hüküm ki:

Hâlâ urbân-i şekāvet-nişânın ol etrâfda cem'iyyet ve fesâd ü şekāvete cesâret idüp tarîk-i hacc-ı şerîfe ihtilâl virdikleri sem'-i hümâyûnuma ilkā' olunup def' u izâleleri ehemm ü mühimmât-i dîn ü devlet ve elzem-i levâzimât-i mülk ü saltanatımdan olmağla, husûs-ı mezbûrun def' u ref'ine Kudüs-i Şerîf sancağından iki bin ve Nablus sancağından iki bin tüfenk-endâz levendât ve ceng ü harbe kādir il erleri me'mûr ve ta'yîn olunmuşdur. İmdi; emr-i şerîfim varduğı sâ'at te'hîr ü tevakkuf itmeyüp etrâfa âdem ve haber gönderüp tavâ'if-i mezbûreyi ber-vech-i ta'accül getürdüp bini cem' ve sâ'ir me'mûr olan asâkir-i İslâm nusret-şi'ârım ile kalkup üzerlerine varup bi-inâyetillâhi te'âlâ cem'iyyetlerin perâkende vü perîşân ve def' u izâleleri husûsunda niyyet ve ihtimâm idüp ibâdullâhı fesâd ü şekāvetlerinden halâs ve tarîk-i hacc-ı şerîfi pâk ü tathîr ve emniyyet ü nizâm virmeğe bezl-i kuvvet ü kudret eyleyüp ihmâl ü müsâheleden begâyet ihtirâz eylemen bâbında yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [10]95 **(6-15 Mayıs 1684)**

d.180, s.68, h.288

Kudüs'te Halilürrahman kasabasında eşkıyalık yapanların Şam hac emiri tarafından yakalanması, asilerin yargılanarak gereken cezaya çarptırılması ve süratle bölgede asayişin sağlanması.

يجب على أمير الحج في دمشق القاء القبض على قطاع الطرق في بلدة خليل الرحمن في القدس،، وسرعة إرساء الأمن في المنطقة ومحاكمة قطاع الطرق ومعاقبتهم.

That those who are involved in rubbery in the Halilurrahman province of Al Quds shall be captured by the Hajj Governor of Damascus, the rebels shall be tried and penalized and security shall be established in the region urgently.

Şâm mîr-i hâccına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Halîlürrahman kasabası ahâlîsinin husamâsıyla ahvâllerin şer'le görmek içün Kudüs-i Şerîf'den hareket ve Melhul nâm mahalle vardığında ahâlî-i kasaba hevâlarına tâbi' eşkıyâ ile üzerine hücûm ve seninle me'mûr olan zü'amâ ve erbâb-i tîmârdan birkaç neferin katl ve emvâl ü erzâkların yağma vü gâret ve fesâd ü şekâvet eylediklerin i'lâm eyledüğin ecilden, imdi; o makûle fitne vü fesâda bâ'is olan eşkıyâyı bi-eyyi vechin-kân ahz ve ele getürüp mukteẑâ-yı şer'-i şerîf üzre icrâ-yı hakk eyledikden sonra ol havâlînin gereği gibi nizâm u intizâmı husûsunda ve sâ'ir ibâdullâha ve memlekete nâfi' hidemât-ı celîle vücûda getürmekde bezl-i dikkat ü ihtimâm eylemen bâbında yazılmışdır.

Fî evâsıtı B sene [10]95 (24 Haziran-3 Temmuz 1684)

d.180, s.168, h.701

İstanbul'daki Fransız elçisi Kudüs'teki Ortodoks Rum patrikinin Katolik rahiplerin bir takım imtiyazlarını ihlal ettiği ve kendilerine karşı olumsuz bir tavır takındığını bildirdiğinden; Fransızlarla 1673 yılında yapılan ahidnamenin hükümlerine aykırı bu tür hareketlere izin verilmemesi, Kudüs ve Kamame'de ikamet eden Katolik rahiplerin hak ve imtiyazlarının korunması.

أفاد السفير الفرنسي في اسطنبول أن بطريرك الروم الأرثوذكس في القدس قد أخل بحقوق الأساقفة الكاثوليك الذين يقيمون في كنسية القيامة وتبنى موقفا سلبيا تجاههم، وهذه الإجراءات تعد خرقا للاتفاق الذي عقد مع الفرنسيين في ١٦٧٣ وهذا غير جائز، يجب حماية حقوق وامتيازات القساوسة الكاثوليك الذين يقيمون في كنسية القيامة.

Since the French Ambassador in Istanbul reported that the Orthodox Greek patriarch has breached some of the rights of the Catholic bishops and adopted a negative attitude towards them, actions in breach of the agreement made with the French in 1673, and the rights of Catholic bishops residing in Al Quds and Kamame shall be protected.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Françe pâdişâhının Âsitâne-i sa'âdetimde mukîm elçisi kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye Kont de Giragas *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* Dergâh-i mu'allâma arz-ı hâl gönderüp; "Bin seksen dört senesinde inâyet olunan ahid-nâme-i hümâyûn-ı şevket-makrûnuma mugâyir Kudüs-i Şerîf'de sâkin ve mütemekkin olan Efrenc râhiblerin Kudüs-i Şerîf'in Rûm patrikin rencîde eyledüğin" bildirüp ahid-nâme-i hümâyûnum mûcebince hükm-i hümâyunum recâ itmeğin, ahid-nâme-i hümâyûnuma nazar olundukda; "Kudüs-i Şerîf'in hâricinde ve dâhilinde ve Kamâme nâm kilisede kadîmden olıgeldüği üzre temekkün eyleyen Frenk ruhbânlarının hâlâ sâkin olup ellerinde olan ziyâretgâhların kemâ-kân Frenk râhiblerinin ellerinde olup kimesne dahleylemeye ve tekâlîf talebiyle rencîde eylemeyeler ve da'vâları zuhûr eyledikde, mahallinde faslolmaz ise Âsitâne-i sa'âdetime havâle oluna ve Kudüs-i Şerîf'e varan Fransız ve anlara tâbi' olan her ne cinsden olur ise varmada ve gelmede kimesne dahleylemeye" diyü mastûr u mukayyed olmağla, ahid-nâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda ahid-nâme-i hümâyûnum mûcebince sâdır olan emrim üzre amel idüp min-ba'd hilâfına rızâ vü cevâz göstermeyesin, ammâ; mukayyed olasın ki bu bahâne ile Rûm patriki eline virilen evâmir-i aliyyeme muhâlif vaz' u hareket olunmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri M sene [10]96 (28 Aralık 1684-6 Ocak 1685)

d.98, s.11, h.32

Kudüs ve diğer bölgelerde meskûn Yahudilerin kendileri ve büluğ çağına ermiş çocuklarından talep edilen cizye ve haraç vergileri yüksek, orta ve düşük sınıflarda kaydedilerek maktu bir şekilde tahsil edildiğinden; bu konudaki suistimallerin önlenerek vergilerin adil ve ayrı cemaatler halinde tahrir ve tahsil edilmesine gayret gösterilmesi, toplanan cizyelerin de merkeze gönderilmesi.

في القدس والمناطق الأخرى، تطلب الجزية والضرائب من اليهود المقيمين وأبنائهم في سن البلوغ وبحسب الفئات المرتفعة والمتوسطة والمنخفضة. ويتم تحصيلها نقدا؛ ويجب أن تبذل الجهود لمنع أي إساءات بهذا الصدد ويكون تسجل وتحصيل الضرائب والجزية عادل ولكل فئة على حدة، وترسل الجزية إلى المركز.

That in Al Quds and other regions, the jizyah and tribute taxes demanded from the resident Jews and their children of the age of puberty were recorded in the high, middle and low classes; and be collected in cash; efforts should be spared to prevent the abuses hereof and to make the registration and collection of the taxes in fair and separate congregations, and collected jizyahs shall be sent to the headquarters.

Bursa ve İzmir ve Tire ve Mağnisa mollâlarına ve Kuşadası kādısına ve zikrolunan kādılara Yehûdî tâ'ifesi tahrîrine me'mûr olan ( ) *zîde kadruhû*ya hüküm ki:

Bundan akdem bilâd-ı İslâmiyye'nin emn ü emânı ve Hazîne-i âmire ve emvâl-i mukarrere ve gayr-i mukarrerenin vefret ü kesreti zamânlarında Memâlik-i mahrûsemde mütemekkin olan Yehûdî tâ'ifesinden harac-i şer'î noksân üzre taleb ve Hazîne-i âmirem defterlerine kaydolunup sinîn-i sâbıkada zıll-i zalîl-i hüsrevânîde âsûde vü hoş-hâl ve cizyeleri şey'-i kalîl olup imhâl olunduğundan her vechile müreffehü'l-bâl idiler. El-hâletü hâzihî tâ'ife-i mezkûre mütemekkin bulundukları yerde kendüleri ve emred ü mürâhik olup harâc-i şer'î taleb olunmak bi-hasebi'ş-şer' ve'l-kānûn câ'iz olanların müceddeden kendülerinin ve babalarının isimleri ile ale'l-esâmî a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibâriyle harâc-ı şer'î taleb olunmak üzre defter olunup ve defter mûcebince her birinden râyic-i fi'l-vakt olan dirhem-i şer'î hesâbı üzre a'lâsından sekiz yüz on altı akçe ve evsatından dört yüz sekiz akçe ve ednâsından iki yüz dört akçe harâc-ı şer'îleri, irsâl olunan mübâşir ma'rifetiyle tahsîl itdirilüp ber-maktû' kaydolmuşidi. Veyâhûd "Hâneye bağlu idin" diyü bu illet ü bahâne itdirilmeyüp tahrîr oldukları üzre tahsîl ve Ordu-yı hümâyûnuma irsâl ve mühimmât-i seferiyye içün teslîm-i Hazîne-i âmire itdirilüp ve sen ki muharrir-i mûmâ-ileyhsin; me'mûr olduğun tahrîr ve tahsîl husûsunda emr-i şerîfimle vardıkdan sonra bir dürlü özr ü bahâne ve te'hîr ü terâhî üzre olup şekl-i âhar içün "Bir def'a arz idemem" diyü imhâl itdirilmek bu bâbda senin ve kādıların özrü mesmû'-ı hümâyûnum olmayup ecdâd-i izâmım *enârallâhü teâlâ berâhitihim*in ervâh-ı tayyibeliriyçün mes'ûl ü mu'âteb olmanızı mukarrer bilüp ana göre ma'iyyet ü ittifâk üzre tahrîr ve tahsîl husûsunda sadâkat ü istikāmet üzre mücidd ü sâ'î olup cemâ'at-be-cemâ'at ale'l-esâmî tahrîr ve sebt-i defter idüp ve defterlerin imzâlayup ve mühürleyüp tahsîl olunan cizyeleri mâlı ile Ordu-yı hümâyûnuma irsâl ve itmâm hidmetine ziyâde ihtimâm idüp tâ'ife-i merkūmeden bir ferdi himâyet ü sıyânet ile a'lâyı, ednâyı ve evsatı a'lâ tahrîrinden ve bir ferdi ketm etmeden ihtirâz idüp câdde-i hakdan udûl ü inhirâf göstermeyesin diyü Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle, mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı M sene 1100 **(5-14 Kasım 1688)**

Bir sûreti Haleb ve Şâm ve Kudüs-i Şerîf ve Trablusşam ve zikrolunan eyâletlerde vâkı' kādılıkların kādılarına ve Sayda ve Safed ve Sayda-Beyrut sancaklarında vâkı' olan kādılara ve Yehûdî tâ'ifesi tahrîrine me'mûr olan ( ) *zîde kadruhû*ya hüküm ki.

...

d.98, s.74, h.231

Safed sancağında eşraftan bazı kimselerin mukataa tasarrufu için rehin vermemeleri ve eşkıya ile işbirliği yapıp isyana kalkışmaları nedeniyle devlet gelirlerinde ciddi bir kayba yolaçtıkları bildirildiğinden; söz konusu zararın kendilerinden tahsili konusunda gerekli adımların atılması.

الافادة أن بعض الأفراد من الشخصيات البارزة في قضاء صفد قد تسببوا في خسائرة فادحة للدولة بامتناعهم عن تسليم ايرادات المقاطعة وتعاونهم مع قطاع الطرق، تتخذ التدابير اللازمة لمعالجة هذه الخسائر وتحصيلها منهم.

Since it was reported that some people from the leading figures in Safed sandjak caused serious decline in state income by not giving any collateral for mukataa usage and entering into revolts, necessary measures shall be taken to get back the relevant loss from them.

Trablusşam ve ber-vech-i arpalık Kudüs sancağına mutasarrıf ( ) ve ( ) *dâme ikbalühumâ* ile Şâm mütesellimine hüküm ki:

Sayda-Beyrut eyâletine mutasarrıf olan vezîrim İsmâil Paşa *edâmallahü te'âlâ iclâlehû* tarafından Dergâh-i mu'âllâma arz-i hâl gelüp; eyâlet-i mezbûre mülhakātından Safed ve Müşâra nâm mukāta'alar kurâlarında sâkin olan şeyhler mâl içün kendü evlâd ü akrabâlarından mukāta'a-i mezbûr zâbıtına rehîn vaz' idegelmişler iken Safed sancağında sâkin meşâyihden Ayn-i Sehâr mütevellîsi Şeyh Mustafa Ahmed ve Şeyh Tâki' ve diğer Şeyh Ahmed ibn-i Abdülhâlık ve Şeyh Urâm(?) ve sâ'ir karyeler meşâyihi olan Şeyh Ömer ve meşâyihden Şeyh Ahmed ve karındaşı Şeyh Abdullah ve Sumeyn karyesi şeyhi olan Şeyh Ömer ve Müşârâ mukāta'ası şeyhi diğer Ömer ve Ali nâm kimesneler mû'tâd-ı kadîm üzre olan rehîni virmediklerinden mâ'adâ, kendü hevâlarına tâbî' eşkıyâ ile yek-dil ü yek-cihet ve isyân üzre olup mukāta'a-i mezbûre mâl-i mîrîlerin tahsîline dahi ve adem-i itâ'at üzre olmalarıyla, siz ki mîr-i mîrân ve mîr-i mûmâ-ileyhimâ ve mütesellim-i mezbûresiz; mezkûrlar üslûb-ı sâbık üzre mâl-i mîrîyi ibtâl ve ihtilâle ba'is olurlar ise vezîr-i müşârun-ileyh ile ma'an mâl-i mîrî tahsîline imdâd ü i'ânet eylemeniz bâbında diyü hüküm yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]100 **(3-12 Ocak 1689)**

d.98, s.79, h.242

Şam valisi Vezir Ahmed Paşa'ya sefere çıkma talimatı verildiğinden, Kudüs sancağına mutasarrıf olan Şam hac emiri Salih'in, Şam ve Kudüs'ün timar erbabı ve ayrıca Nablus ve Aclun beyleriyle birlikte hareket ederek, hac mevsimine değin bu bölgelerin muhafazasına nezaret etmesi.

اعطيت التعليمات إلى محافظ دمشق الوزير أحمد باشا و القائم بأعمال القدس وامير الحج في الشام صالح وارباب التيمارات في القدس والشام إلى جانب رجال ممثلين عن نابلس وعجلون للخروج في حملة عسكرية للإشراف على حماية هذه المناطق في موسم الحج.

As the Governor of Damascus Vizier Ahmet Pasha was given to the order to join a military expedition, the Hajj Ameer of Damascus Salih who is also the mutasarrıf in Al Quds Sandjak shall act together with the timar holders in Damascus and Al Quds as well as the Nablus and Aclun Beys and oversee the protection of these regions upn until the Hajj season.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olup Şâm mir-i hâccı olan Sâlih *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Bu sene-i mübârekede düstûr-i mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Şâm vâlîsi olan vezîrim Ahmed Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* eyâlet-i merkūmenin zü'amâ ve erbâb[-i tîmârı] ve ağalarıyla ma'an beş yüz nefer Şâm kuluyla sefer-i hümâyûnuma me'mûr olmağın, sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm ber-vech-i arpalık Nablus sancağına mutasarrıf olan Hüseyin *dâme ikbâlühû ve kadruhû* ve ümerâ'il-kirâm Aclun sancağı beği Usâk *dâme ızzühû* ve Kudüs sancağının zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve livâ-i Şâm'ın altı binden aşağı mîr-i mîrân berâtıyla tîmâra mutasarrıf olan erbâb-ı tîmârıyla sen bi-lütfillâhi te'âlâ ol havâlînin hıfz u hırâseti ve vâkı' olan fermân-ı aliyyeme me'mûr olmağın, mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhe ve mîr-i merkūma mükemmel ü müretteb kullarıyla ma'kūl ü münâsib gördüğün vech üzre hidemât-i aliyyemde bulunmak üzre emr-i şerîfim gönderilüp tenbîh-i hümâyûnum olmuşdur. İmdi; inşâallahü te'âlâ hac mevsimine değin vech-i meşrûh üzre hıfz u hırâset-i memleket ve himâyet ü sıyânet-i ra'iyyet ve sâ'ir hidemât-ı aliyyemde kemâl-i basiret ü intibâh üzre hareketde hac mevsimi hulûlunda inşâallahü te'âlâ avdet idüp gelince hidemât-i aliyyemde olmak üzre birini Nablus sancağı mutasarrıfı Hüseyin *dâme ikbâlühû*ya vekîl nasbeylemen bâbında emir yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene 1100 **(3-12 Ocak 1689)**

d.98, s.80, h.243

Şam valisi Vezir Ahmet Paşa'ya maiyetindeki birliklerle sefere çıkma talimatı gönderildiğinden, Nablus sancağına mutasarrıf olan Hüseyin'in Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan Şam hac emiri Salih'e destek vermesi ve elbirliğiyle bölgenin muhafazasına nezaret etmeleri.

أعطيت التعليمات لمحافظ دمشق الوزير أحمد باشا وجنوده بالانضمام إلى الحملة العسكرية، وعلى محافظ سنجق نابلس حسين تقديم الدعم للمحافظ سنجق القدس و صالح أمير دمشق. وعليهم جميعا الأشراف والمراقبة لأمن المنطقة.

Since the Governor of Damascus Vizier Ahmet Pasha was given the order to join the military expadition with his military forces, the Governor of Banlus Sandjak Hüseyin shall provide support to the Governor of Al Quds Sandjak and Ameer of Damascus Salih and they shall monitor security of the region together.

Ber-vech-i arpalık Nablus sancağına mutasarrıf olan Hüseyin *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Bu sene-i mübârekede düstûr-i mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Şâm vâlîsi Vezîr Ahmed Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* sefer-i hümâyûna me'mûr olup emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olup Şâm mîr-i hâccı olan Sâlih *dâme ikbâlühû* ol havâlînin hıfz u hırâsetine ve vâkı' olan hidemât-ı aliyyenin edâ ve tekmîline ta'yîn olunmağın, imdi; sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; sen dahi mükemmel ü mürettеb kapun ve yarar u müstevfî âdemlerinle mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhin re'y-i savâb-dîdi üzre fermân-ı aliyyemin iktizâsına bezl-i makdûr eylemen bâbında diyü emir yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene 1100 **(3-12 Ocak 1689)**

d.98, s.86, h.266

Hz. Ömer devrinde verilen, Yavuz Sultan Selim döneminde yenilenen ahidname, tapu ve senetlere dair Kudüs'teki Rum patrikliğinin ibraz ettiği temessüklerin kontrol için Divan-ı hümayuna gönderilmesi yönündeki talimata rağmen idareci ve kadıların gereğini yapmadıkları, bu tür davaların ilgili yerde değil Divan-i hümayunda görülmesi gerektiği.

الأبلاغ أن المسؤولين والقضاة لم يتخذوا أي إجراءات على الرغم من الأوامر بشأن الوثائق التي أظهرتها البطريركية اليونانية في القدس من مسودات و اتفاقات وسجلات الأراضي التي منحت لهم في زمن عمر رضي الله عنه وجددت في عهد السلطان ياوز سليم، أن البت في هذه الحالات يكون من قبل الديوان الهمايوني بدلا من المحكمة المحلية.

It was reported that administrators and Qadis did not take action despite the orders stressing that the documents shown by the Greek Patriarchy in Al Quds concerning agreements, land registers and notes which were given during Hz Ömer and renewed during the reign of Yavus Sultan Selim, that these cases shall be seen by Divan-ı Humayun, rather than the local court.

Yazıldı.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû* ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm patriki ve Rûm ruhbânı fukarâsı gelüp; "Hazret-i Ömerü'l-Hattâb *radıyallâhü anh* hazretlerinin zamân-ı sa'âdetlerinde virilüp yedlerinde olan ahid-nâme-i şerîf mûcebince selâtîn-i mâzıyeden olan temessükât ve merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Selim Hân *tâbe serâhû* Mısır ve Kudüs-i Şerîf'i fetheyledikde, mukarrer ve yedlerine hatt-i hümâyûn ile mu'anven ahid-nâme virilüp ve ol zamândan bu âna değin murâfa'adan ve tecdîd tarîkıyla hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnlarıyla mu'anven virilen evâmir-i şerîfede 'Gerek müste'men ve gerek gayrı millet-i Nasârâ vech-i meşrûh üzre yedlerinde olan temessükât feshine bir tarîkle emir yâhûd hîn-i murâfa'ada fesholunan temessükâtdan bir dürlü temessük kalup Kudüs-i Şerîf'de ibrâz iderler ise amel olunmayup ve hukkâm istimâ' eylemeyüp der-kîse olunup Dîvân-ı hümâyûnuma havâle oluna' diyü tasrih olunmuşken, hâliyâ hukkâm tama'-ı hâm sebebi ile bu makūle bir tarîkle alınan temessükât ve Asitâne-i sa'âdetimden bir tarîkle temessük alamadıkları hâlde dahi kādılar ve hukkâm icrâsına çalışup nizâ' u ihtilâle bâ'is olduğun" bildirüp, bu makūle yedlerinde olan temessükât feshine bir tarîkle emir yâhûd gayrı temessük alup ibrâz iderler ise mâdâm ki Asitâne-i sa'âdetimden müstakil âdem ve fermân olmadıkca müdâhale ve istimâ' olunmayup mukaddem virilen evâmir-i şerîfe mûcebince da'vâları Dîvân-ı hümâyûnumda görülmek üzre havâle olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene 1100 **(13-22 Ocak 1689)**

d.98, s.144, h.470

Sefer giderlerini karşılamak amacıyla Kudüs ve Şam sancaklarından talep edilen meblağın henüz toplanıp gönderilmediği, ihtiyacın aciliyeti sebebiyle toplanmış ne kadar akçe varsa görevliye teslimi ve merkeze gönderilmesi konusunda azami gayretin sarf edilmesi.

أن المبلغ الذي طلب من القدس ودمشق لتلبية نفقات الحملة العسكرية لم يجمع ويرسل بعد، ونظرا للحاجة الملحة تسلم كل الأموال المحصلة للمسؤول وبذل اقصى الجهود ليتم إرسالها إلى المركز.

That the amount demanded from Al Quds and Damascus sandjaks were not collected and sent to meet the expenses of the military expedition, due to its urgency all the collected akçes shall be submitted to the official and sent to the centre with maximum care.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf ve Şâm-i Şerîf sancaklarında vâkı' olan kādılara ve zikrolunan kazâlarda vâkı' vazîfe-horân-i evkāf ve neferât-i kılâ'a imdâd-i sefer-i hümâyûnum içün altışar aylık ulûfelerin tahsîline me'mûr olan Rüstem *zîde mecdühû* ve zikrolunan kazâlarda vâkı' evkāf mütevellîleri ve kılâ' dizdârları ve a'yân-i vilâyet ve sâ'ir iş erlerine hüküm ki:

Taht-i hükûmet ve kazânızda vâkı' vazîfe-horân-i evkāf ve neferât-i kılâ'dan imdâd-i sefer-i hümâyûnum içün tahsîli fermânım olan altışar aylık vazîfe şimdiye değin tahsîl, sefer-i hümâyûnum masârifiyçün teslîm-i Hazîne-i âmirem itdirilmesi üzerinize ehemm ü elzem iken henüz eseri zuhûr itmedüğinden mücerred sizin ihmâl ü tekâsülünüze hamlolunmuşdur. Bu sefer-i hümâyûnum sâ'irlerine kıyâs olunmayup küllî hazîne[ye] muhtâc olmağla, imdi; işbu emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn olunan ( ) *zîde kadruhû* vardığı gibi, tahsîl olunmuş her ne kadar hâzır u mevcûd akçe bulunur ise mübâşir-i merkūma teslîm ve hüccet itdirilüp ve yanlarına mû'temedün-aleyh âdemler koşup bir gün ve bir sâ'at mukaddem Hazîne-i âmireme irsâl ü îsâl eyleyüp bakāyâsı dahi hareket-i hümâyûnumdan mukaddem aslâ kusûr u küsûr kalmamak üzre cümlesin mukaddemâ Mâliye tarafından virilen emr ü defter mûcebince cem'-i tahsîl ve her ne tarîkle olur ise olsun Hazîne-i âmireme teslîm itdirilmekde her biriniz takayyüd ü ihtimâm eyleyesiz. Şöyle ki; bundan sonra avk ü te'hîr ve vakt ü zamânıyla gelüp irişmeyecek olur ise bir vechile özr ü cevâbınız mesmû'-i hümâyûnum olmayup mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrerdir. Ana göre takayyüd ü ihtimâm eylemeniz bâbında diyü mü'ekked hüküm yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ca sene [1]100 **(21-30 Şubat 1689)**

d.98, s.123, h.405

Baharda çıkılacak sefer için, Şam ve Kudüs'te hacıların güvenliğini sağlamakla yükümlü olanlar hariç, mülki idarecilerin timar ve zeamet askerleriyle birlikte hareket ederek Edirne'de hazır bulunmaları.

من اجل الحملة التي ستنفذ في الربيع، على الأداراين المدنيين والتيمار والزعامات ومعاهم العساكر تحركهم جميعا للاستعداد في إدرنة. ويستثنى أولئك الذين يتحملون مسؤولية حماية طرق الحج في دمشق والقدس.

That the local administrators and timar and zeamet soldiers shall be prepared and depart for Edirne for the expedition that will be realized in Spring, except those who are responsible for providing security in Damascus and Al Quds.

Şâm vâlîsi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

İnşâallahü te'âlâ evvel bahâr-ı huceste âsârda mütevekkilen alallâhi te'âlâ ihyâ-i dîn-i mübîn içün bizzât sefer-i ferhunde-esere teveccüh-i hümâyûn-ı nusret-makrûnum mukarrer ü muhakkak olup virilen fetvâ-yı şerîfe mûcebince âmme-i Müslimîn üzerine cihâd farz-i ayn olmağla, nefîr-i âmm tarîkıyla cümlesi sefer-i hümâyûnuma me'mûr olup sen dahi mükemmel ü müretteb kapun ve yarar u güzîde vü müstevfî ve müsellah âdemlerin ve eyâlet-i merkūmenin zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve alaybeğileri ve tîmâr defterdârı ve defter kethüdâsı ve tezkirecisi ve ağaları ve zâbıtlarıyla beş yüz nefer ceng ü harbe kādir müsellah Şâm kulu ile sefer-i hümâyûnuma me'mûr olup Şâm sancağının mîr-i mîrân berâtıyla altı binden aşağı tîmâra mutasarrıf olanları ve Kudüs-i Şerîf sancağının dahi zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı alaybeğleriyle kemâ-fi'l-evvel me'mûr oldukları üzre huccâc ve züvvâr hidmetinde alıkoyup zikrolunandan mâ'adâ umûmen zü'amâ ve erbâb-ı tîmârın kānûn üzre cebelüleriyle ve vech-i meşrûh üzre ağaları ve zâbıtları beş yüz nefer Şâm kuluyla sen kalkup bir ân ve bir sâ'at bir yerde meks ü ârâm eylemeyüp sür'at ü isti'câl üzre inşâ'allahü te'âlâ alâ-eyyi hâlin Nevrûz-ı fîrûzdan mukaddem Edirne sahrâsında Ordu-yı hümâyûnuma mülhak u mülâkî ve dernek ü cem'iyyet mevcûd ve sefer-i hümâyûnumda hidemât-i aliyyemde bezl-i makdûr eylemen bâbında sana bundan akdem hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-i celîlü'ş-şânım sâdır ve sana tenbîh-i hümâyûnum olmuşdu. İmdi; hareket-i hümâyûnuma karîb vakit teng olmağla, emr-i şerîfim sana ne hâlde ve mahalde varup olur ise aslâ bir yerde meks ü ârâm etmeyüp mükemmel ü müretteb kapun ve seninle ma'an me'mûr olan neferât-i sâ'ire ile sürüp at boynuna düşüp ılgâr ile şitâb ü isti'câl ve Edirne'den hareket-i hümâyûnum vukū'undan mukaddem gelüp mülhak u mülâkî olup rızâ-yı hümâyûnumu tahsîle ikdâm ü ihtimâm eylemen bâbında diyü hüküm yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]100 **(2-11 Mart 1689)**

d.98, s.205, h.714

Rum patrikliğinin talebi doğrultusunda, Kudüs'teki Beytüllahim Manastırı'nda rahiplerin ve ziyaretçilerin ihtiyaç duydukları oda, mahzen, mutfak, fırın, değirmen ve ahır gibi müştemilâtın yapılmasına engel olunmaması, fakat bu bahane ile kilise inşası ve tamirine müsaade edilmemesi.

بناء على الطلب الخطي من بطريرك الروم، انهم و من اجل الأساقفة وزوار دير بيت لحم في القدس بحاجة إلى بناء غرفة و مطبخ و مخبز ومطحنة وملحقات أخرى كالاسطبل، لا يجوز منعه من ذلك، ولكن لا يجب أن يتم بناء كنائس جديدة أو تغيير ماهو موجود تحت هذه الذريعة.

That the construction of facilities needed by the bishops and visitors to the Beytüllahim Monastery in Al Quds such as storage, kitchen, bakery, mill and barn shall not be prevented upon the demands of the Greek Patriarchy, but the construction of new churches or renovations upon this matter shall not be allowed.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf paşasına ve mollâsına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm patriki ve sâ'ir ruhbânları Ordu-yı hümâyûnuma arzıhâl idüp; "Hazret-i Ömer ibnü'l-Hattâb *radıyallahü te'âlâ anh* hazretlerinin zamân-ı sa'adetlerinde yedlerine virilen ahid-nâme-i şerîf ve ol zamândan bu âna değin virilen hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnlarıyla mu'anven evâmir-i şerîfeler ve sâ'ir temessükâtları mûcebince Kudüs-i Şerîf hâricinde vâkı' zabt u tasarruflarında olan Beytüllahim dimekle ma'rûf manastırlarında ruhbân ve züvvârı iskân idecek odaları olmayup zarûret çekmeleriyle, kilise-i merkūm kurbunda vech-i meşrûh üzre yedlerinde olan hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnlarıyla mu'anven evâmir-i şerîfe ve sâ'ir temessükâtları mûcebince kendülere mahsûs olup zabt u tasarruflarında olan mülk arsaları üzerinde kıble ve garb tarafında kendü mâllarıyla fevkānî ve tahtânî birkaç odalar ve sağîr hâne ve mahzen ve matbah ve etmek fırûnı ve havlîsinin hâricinde bağçe dîvârı ve bir değirmen ve âhûr binâ etmek murâd eylediklerin" bildirüp, izn-i şer'le keşf ü hüccet ve binâ eylediklerinde kimesne rencîde eylememek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, müdâhale vü mu'âraza olunmayup amma; bu bahâne ile kilise binâ ve ta'mîr olunmakdan ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıtı Ş sene [1]100 **(30 Mayıs-9 Haziran 1689)**

d.98, s.208, h.729

Geçmişte bahşedilmiş imtiyazlar çerçevesinde müste'men statüsünde olup, Kudüs'e gelip giden ve üç yıl ikamet izni olan bazı rahiplerin buraya yerleşme çabaları ve ayrıca Ortodoks Rumları Katolik yapma yönündeki faaliyetlerine izin verilmemesi.

في سياق الامتيازات التي منحت في الماضي كمستأمن لبعض الأساقفة، يمنح الاساقفة حق الخروج والدخول مع تصريح إقامة لمدة ثلاث سنوات في القدس، ولا يسمح لهم بتحويل الأرثوذكس اليونان إلى الكاثوليكية.

That the efforts of some bishops who were in the status of müstemen in the context of previous privileges and went to Al Quds with three years living permit shall not be allowed to settle and their efforts to convert Greek orthodox to catholicism shall not be allowed.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağı mutasarrıfına ve Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm patriki ve sâ'ir râhibleri Ordu-yı hümâyûnuma arz-i hâl idüp; "Hazret-i Ömer ibnü'l-Hattâb *radıyallahü te'âlâ anh* hazretlerinin zamân-ı şerîflerinde virilen ahid-nâme-i şerîfe ve ol zamândan bu âna değin hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven sâdır olan emr-i şerîfe ve hüccet-i şer'iyye ve sâ'ir temessükâtlarında müste'men tâ'ifesinden Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde ve sâ'ir ziyâretgâhlarda otuz altı nefer ruhbânları mütemekkin ve üç senede bir vilâyetlerine gidüp yine gelen, 'Ol mikdârı gelüp mütemekkin olalar' diyü tasrîh olduğundan gayrı, Rûm milletinden olan Rûm tâ'ifesi ve Rûm re'âyâsı evlâdların ayardup kimini kendü dinlerine döndürüp ve kimini âhar vilâyete getürüp ta'addî eylemeleriyle, hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven virilen evâmir-i şerîfe ile men' olmuşiken dahi yine birkaç seneden berü Kudüs-i Şerîf'de ve Beytüllahim'de Rûm milletinde olan ahid-nâme-i şerîfe ve hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven evâmir-i şerîfe ve sâ'ir temessükâtları mûcebince amel olunup vech-i meşrûh üzre olan ta'addîleri men' u def' olunmak" bâbında hüküm recâ eyledikleri ecilden, ahid-nâme-i şerîfe ve hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven evâmir-i şerîfe ve hüccet-i şer'iyye mûcebince amel olunup o makûle olan ta'addîleri men' u def' olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ş sene [1]100 **(30 Mayıs-9 Haziran 1689)**

d.98, s.255, h.953

Kudüs'teki Katolik Frenk rahipler ile Ortodoks Rum rahiplerin Beytüllahim'deki kutsal mekanlar konusunda yaşadıkları anlaşmazlıkların, tarafların ellerinde bulunan hüccet, ahidname ve tapu senetleri incelenerek adil bir biçimde çözümlenmesi.

الخلافات بين الأساقفة الكاثوليك الفرنجة في القدس والأساقفة الأرثوذكس الروم في بيت لحم بشأن الأماكن المقدسة، يجب ان تحل بطريقة عادلة عن طريق فحص سندات الملكية والاتفاقيات والمواثيق.

Disagreements between Catholic French bishops in Al Quds and Orthodox Greek bishops in Beytüllahim concerning sacred places shall be solved by using the registers, agreements and proofs.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

France padişahının Asitâne-i sa'âdetimde mukîm elçi vekîli olan Cirardin *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* Ordu-yı hümâyûnuma arz-i hâl gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'in dâhilinde ve hâricinde ve Kamâme nâm kilisede kadîmden olıgeldüği üzre temekkün eyleyen Frenk râhiblerinin, hâlâ sâkin olup ellerinde olan ziyâretgâhları kemâ-kân Frenk râhiblerinin ellerinde olup, 'Kimesne dahleylemeye ve tekâlîf talebiyle rencîde itmeyeler' diyü ahid-nâme-i hümâyûnda mastûr u mukayyed olup bir vechile dahlolunmak îcâb eylemez iken kadîmden Kudüs-i Şerîf'de sâkin olan Efrenc tâ'ifesinin Beytüllahim dimekle ma'rûf mahalde tasarruflarında olan ziyâretgâhlarına ve beher üç senede bir diyârlarından re'isleri geldikde kadîmden mahall-i merkūmda kilim döşeyüp icrâ idegeldikleri âyînlerine ve kadîmden bu âna gelinceye değin zapt u tasarruflarında olan amûd ve hâkûre(?) ve istitrâflarına ve kadîmî sâkin olan ruhbân ve arganotlarına kadîme muhâlif Rûm râhibleri dahl ü ta'arruzdan hâlî olmadıkların" bildirüp, hüccet-i şer'iyye ve ahid-nâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunup kadîm ziyâretgâhlarına vech-i meşrûh üzre âyînleri icrâsına ve kadîmden sâkin olıgelen ruhbânlarına ve kadîmî arganotlarına Rûm tâ'ifesi taraflarından mümâna'at ve ta'arruz olunmayup hilâf-ı ahid-nâme-i hümâyûn rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, imdi; siz ki mîr-i mîrân ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimâsız; tarafeynin temessükâtını gönderüp, bakup ve birbirlerinin kadîmî ziyâretgâh-i mahsûsalarına ve icrâ idegeldikleri âyînlerine ve kadîmden sâkin olıgelen ruhbânlarına hüccet-i şer'iyye ve ahid-nâme-i hümâyûn ve kadîme muhâlif dahl ü ta'arruz ve rencîde vü remîde itdirmeyüp âhar tarafeyne himâye ve garazdan begâyet ihtirâz eylemeniz bâbında hüküm yazılmışdır.

Fî evâ'ili Z sene 1100 **(16-25 Eylül 1689)**

d.99, s.103, h.331

Kudüs'teki Rumların Hz. Peygamber ve Hz. Ömer devirlerinden beri tekâlif-i şakka denilen vergilerden muaf tutulduğu, Sultan Selim'in fethinden sonra da bu muafiyetin sürdüğü, ancak mazul Salih Paşa'nın teamüllere aykırı olarak Rumlardan yedi yıl boyunca vergi aldığı, haleflerinin de hukuka aykırı bu uygulamayı sürdürmelerine izin verilmemesi konusunda gereğinin yapılması.

الروم في القدس معفيين من الضرائب المعروفة بأسم تكاليف السقا منذ زمن النبي (صل الله عليه وسلم) وعمر (رضي الله عنه) واستمر هذا الاعفاء بعد الفتح من قبل سلطان سليم، ولكن المعزول صالح باشا فرض علي الروم ضرائب غير قانونية ولمدة سبع سنوات، لا يجوز أن يسمح خلفائه بمواصلة هذه الممارسات غير القانونية، وتتخذ التدابير اللازمة.

That the Greeks in Al Quds were exempt from taxes known as tekalif-i şakka since the time of Prophet (SAW) and Omar (R.A) and this exemption continued after the conquest by Yavuz Sultan Selim, but mazul Salih Pasha charged unlawful taxes to for seven years, his successors shall not be allowed to continue this unlawful practice and necessary measures shall be taken.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve Rûm ruhbân fukarâsıyla Kudüs-i Şerîf dâhilinde olan harâc-güzâr Rûm re'âyâsı gelüp; "Cenâb-ı Resûl-i ekrem *sallallâhü te'âlâ aleyhi ve sellem* hazretlerinin ve cenâb-ı Ömer ibnü'l-Hattâb *radıyallâhü te'âlâ anh* hazretlerinin zamân-ı sa'âdetlerinde virilen mu'âf-nâmesin mûcebince ruhbân fukarâsı ve Kudüs-i Şerîf dâhilinde olan re'âyâ fukarâsı cümle tekâlîf-i şâkkadan mu'âf olup ve selâtîn-i mâzıyeden dahi mu'âf-nâmeleri olduğundan mâ'adâ, merhûm ve mağfûrun-leh ceddim Sultân Selim Hân *tâbe serâhû* Mısır ve Kudüs-i Şerîf'i fetheyledikde minvâl-i meşrûh üzre mu'âf-nâme virüp ol zamândan berü ecdâd-i izâmımdan her birinin zamânında Kudüs-i Şerîf paşaları ve kādıları tekâlîf-i şâkka ile müdâhale eyledikce yedlerinde olan ahid-nâme-i şerîfe ile men' olunup fukarâ âsûde-hâl iken Sâlih Paşa Kudüs-i Şerîf paşası olmağla, yedlerinde olan temessükâta amel etmeyüp zulmen 'tekâlîf-i şâkka' ve 'bid'atlar' nâmıyla yedi seneden berü akçelerin alup ta'addî itmekle, iki üç def'a i'lâm-i hâl eylediklerinde men'i içün kat'î evâmir-i şerîfe virilüp, gönderüp ibrâz eylediklerinde amel itmeyüp zulmünü ziyâde idüp tekrâr bin doksan dokuz senesinde kat'î emr-i şerîfim virilüp ve unvânına hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum sâdır olup ve hâliyâ Sâlih Paşa azlolunup, lâkin bundan sonra Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olanlar mücerred Sâlih Paşa'nın 'tekâlîf-i şâkka' nâmıyla zulmen alduğı akçeyi 'Âdetdir' diyü fukarâdan taleb ve rencîde olunmak ihtimâli olduğun" bildirüp, yedlerinde virilen hatt-i

hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla mu'anven emr-i şerîfim mahalline götürdüklerinde kayd ü icrâ ve fukarâ zaleme ta'addîsinden tahlîs olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, ellerinde olan temessükât-i ma'mûlün-bihâya mugâyir Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olanlar ve kādılar hilâf-i şer'-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle rencîde vü remîde itmeyeler. Memnû' olmayup, sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; "Sabıkā Kudüs-i Şerif sancağına mutasarrıf olanlar zulmen ve bi-gayrı hakk akçelerin aldı" diyü anın zulmünü mu'tâd i'tibâr idüp mukaddemâ ve hâlâ virilen evâmir-i şerîfeye mugâyir hilâf-i şer'-i şerîf tekâlîf-i şâkka ile ta'addî vü tecâvüze cesâret idenleri sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; Der-i Devlet-medârıma arzeylemeniz bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

[Fî] evâhiri Ca sene [1]101 **(2-11 Mart 1690)**

d.99, s.103, h.329

Kudüs'te Kamame ve Beytüllahim kiliselerinin çatı tamiratı için izin alınmadığı gerekçesiyle sancak idarecilerinin rahiplerden para talep ettikleri bildirildiğinden; hukuka aykırı bu tür taleplerden sakınılması, bununla birlikte söz konusu tamirat gerekçesiyle kilise ve manastırların mevcut binalarının genişletilmesine de izin verilmemesi.

الإبلاغ عن مسئولين السنجق يطالبون المال من الرهبان من اجل السماح لهم بإصلاح سقف كنيستي القيامة وبيت لحم في القدس، يجب منع هذه المطالبات غير القانونية، وفي الوقت نفسه يتم ترميم المباني القائمة دون التوسع وبناء مباني جديدة.

It was reported that sandjak administrators were demanding money from the monks for the roof repair of the Kamame and Beytüllahim churches in Al Quds using the precept that no permission was taken, such illegal demands shall be avoided, but at the same time expansion of the existing buildings of the churches on the basis of repair work shall be prevented.

Kudüs-i Şerîf sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû* ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve Rûm ve Gürci ruhbânları gelüp; "Kudüs-i Şerîf'de vâkı' feth-i hâkānîden berü zabt u tasarruflarında olan Kamâme ve Beytüllahim nâm kenîselerinin fetihden berü üzerleri kurşun ve ağaç tahta ve kereste ile örtülü olmağla, ba'zı zamânda şedîd rüzgârdan kurşun ve ağaç tahtaların ve kerestesin atup veyâhûd mürûr-i eyyâmla çürüdükde kurşun tahtaların döküp, kurşun ve ağaç tahta ve keresteyi yeniden koduklarında kādılar ve sâ'ir ehl-i örf tâ'ifesi 'Bizden izin almadınız' diyü hilâf-i şer' akçe talebiyle rencîde ve cebrle akçelerin alup ta'addî eylediklerin" bildirüp, ol-makūle kurşun

ve ağaç tahtaları ve keresteyi rüzgâr atup veyâhûd mürûr-ı eyyâmla çürüyüp müceddeden yerine koduklarında Kudüs-i Şerîf kādıları ve ehl-i örf tâ'ifesi müdâhale eylemeyüp ve "izin" nâmına cebrle akçe talebiyle rencîde olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, kadîmen yedlerinde terkolunan kenîselerin zarûret olan meremmetleri vukū'unda asıl binâsına bir nesne ziyâde olunmamak üzre meremmet itmelerine kimesne mâni' olmayup rencîde olunmayalar diyü fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

[Fî] evâ'ili C sene [1]101 **(12-21 Mart 1690)**

d.99, s.103, h.330

Kudüs'teki sancak idarecilerinin manastır ve kiliselerdeki rahiplerden çeşitli gerekçelerle para talep ve vermedikleri taktirde "keşif" icrasıyla tehdit ettikleri, gönderilen talimatlara rağmen bazı idarecilerin geri adım atmadıkları bildirildiğinden; hukuka aykırı bu tür uygulamalara derhal son verilmesi.

الإبلاغ أن مسئولي السنجق يطلبون من الرهبان في الكنائس والأديرة اموال بصورة غير قانونية، وإذا لم يرسلوا لهم هذه الاموال يهددونهم وينضمون زيارة "للكشف". بعض المسئوليين لم يتراجعوا بالرغم من تحذيرهم. مثل هذه الاعمال غير القانونية يجب ايقافها فوراً.

Since it was reported that sandjak administrators in al Quds were charging illegal money from the monks in the churches and monastries and threatened them with organizing "inspection" visits; since some of the administrators did not back of despite the warnings, such illegal activities shall be stopped immediately.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve Rûm ve Gürci ruhbânlarının; "Feth-i hâkānîden berü Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde olan manastır ve kenîselerin Kudüs-i Şerîf paşaları ve kādıları mücerred ta'cîz ve celb-i mâl içün 'Siz kenîse ve manastırlarınızı ta'mîr etmişsiz ve gâh câmi' kurbundadır ve içinde câmi' vardır' diyü ve sâ'ir bahâne ile 'Bize akçe virin yâhûd a'yân-ı vilâyet ile üzerine varup keşf ü arz ideriz' diyü rencîde eylemeleriyle, bundan akdem men'i içün hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnumla mu'anven emr-i şerîfim virilüp bu makūle zulm ü ta'addî men' olunmuşiken hâliyâ yine mukaddemâ virilen evâmir-i şerîfeye muhâlif 'Kenîse ve manastır ta'mîr etmişsiz' ve 'Câmi' kurbundadır' ve 'İçinde câmi' vardır' diyü ve sâ'ir bahâne ile rencîde eylediklerin" bildirüp, yedlerinde olan hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnumla mu'anven emr-i şerîfim ve sâ'ir evâmir-i şerîfe ve hüccet-i şer'iyyeleri mûcebince amel olunup kenîse ve manastırların bilâ-fermân mücerred ta'cîz ve celb-i mâl

içün "keşif" nâmıyla müdâhale olunmayup ol bahâne ile ruhbân fukarâsı rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, bilâ-fermân "Keşif bahâne idüp hilâf-ı şer'-i şerîf akçe alınmayup ve aldırılmayup rencîde olunmamak emrim olmuşdur" diyü yazılmışdır.

[Fî] evâ'ili C sene [1]101 **(12-21 Mart 1690)**

d.99, s.132, h.422

Yafa Kalesi'nin muhafazası için Şam hac emiri tarafından Gazze ve Kudüs sancaklarından kâfi miktardaki askerin münavebe usulü ile adı geçen kaleye gönderilmesi.

على أمير الحج في الشام وسناجق القدس وغزة، وبالتناوب، ارسال عدد كاف من الجنود لحماية قلعة يافا.

That sufficient number of soldiers from the Gaza and Al Quds Sandjaks shall be sent interchangeably to the Yafa Castle by the Hajj Governor of Damascus for the protection of the castle.

Ber-vech-i arpalık Gazze ve Kudüs-i Şerîf sancaklarına mutasarrıf Emîrü'l-Hâcc-i Şâm olan Murtazâ Paşa *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Remle kurbunda leb-i deryâda vâkı' Yafa Kal'ası'nın muhâfaza olunması lâzim ü mühimm idüği i'lâm olunmağın, imdi; sen ki mîr-i mirân-i mûmâ-ileyhsin; Gazze ile Kudüs-i Şerîf sancakları zü'amâ ve erbâb-ı tîmârından alâ-tarîkı'l-münâvebe kal'a-i merkūme muhâfazasıyçün kifâyet mikdârı âdem ta'yîn itmen bâbında yazılmışdır.

[Fî] evâhiri C sene [1]101 **(1-9 Nisan 1690)**

d.99, s.157, h.502

Tûr-i Sînâ dağındaki manastırda Hz. Ömer ibn-i Âs devrinden beri rahiplerin ikamet ve içerisindeki mescidde Müslümanların ibadet ettiklerine, rahiplerin Hıristiyanlardan topladıkları sadakalarla Müslüman hacılara yemek verdiklerine, ancak Kudüs ve İstanbul patriklerinin rahiplerin sadaka toplamalarını yasaklamalarıyla çok zor duruma düştüklerine dair şikâyetleri üzerine, patriklerin sadaka toplayan rahiplere müdahalelerine izin verilmemesi konusunda gereğinin yapılması.

الشكوى من الرهبان المقيمين في دير في جبل سينا منذ عهد عمر بن العاص أنهم يقدمون الطعام ويجمعون الصدقات من المسلمين الذين ياتون للصلاة في المسجد داخل الدير، ولكن بطاركة اسطنبول والقدس منعوا الرهبان من جمع الصدقات من المسلمين وهذا يجعلهم في وضع صعب، تمنع التدخلات من البطاركة في جمع الصدقات.

Upon the complaints that monks were residing in the monastry in the Mount Sina since the time of Omer ibn As and the muslims were praying in the masjid within, that the monks were giving food to the muslim pilgrims with the handouts they collected from Christians, but as the Patriarchs of İstanbul and Al Quds forbid the collection of handouts, difficulties were experienced and the interventions of patriarchs to the monks shall be perevented.

İstanbul ve Kudüs-i Şerîf monlâlarına hüküm ki:

Cebel-i Tûr-i Sînâ'da vâkı' deyrin râhibleri Dergâh-ı mu'allâma arz-i hâl idüp; "Deyr-i merkūmda kadîmden Hazret-i Ömer ibn-Âs zamânından berü ruhbân tâ'ifesi sâkin olup dâhilinde olan mescîd-i şerîfe dahi ehl-i İslâm gelüp edâ-yı ferâ'iz idüp mescid-i merkūmun mefrûşât ve kanâdîli ma'mûr u fürûzân, şe'â'ir-i İslâmiyye edâ olunup, bunlar etrâf u eknâfında diyâr-ı Rûm ve sâ'ir memâlikimde sâkin millet-i Nasârâdan cem'-i sadakāt idüp mahall-i mezbûrda müsâferet tarîki üzre mürûr iden Müslimîn ve urbân ve huccâc-i zevi'l-ibtihâcı it'âm idüp ve mahall-i merkūm muhavvef ve arz-ı münkatı' olup umrânına bu tarîkle bâ'is iken, hâlâ Kudüs-i Şerîf ve İstanbul patrikleri diyâr-ı Rûm'da olan millet-i Nasârâyı deyr-i merkūm fukarâsına tasaddukdan men' ile zarûret-i hâl ve ma'îşetlerinin muzâyakalarına sebeb olup bunlar dahi millet-i Nasârânın tasaddukātına münhasıra olmalarıyla, mahall-i merkūmda ikāmete mecâlleri kalmayup perâkende vü perîşân olmalarına bâ'is ve arz-ı merkūmun harâbına husûsan diğerinin mu'attal ve hâlî kalmasına bâdî oldukların" bildirüp, kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince selâtîn-i İslâm'ın takrîrleri ve yedlerinde olan fetevâ-yı şerîfim ve evâmir-i aliyye mûcebince sadakātların ke'l-evvel cârî olup Kudüs-i Şerîf ve İstanbul patrikleri bî-vech mu'ârazadan men' u def' ve millet-i Nasârânın kadîmden ittifâk itdikleri ṣadakātları kemâ-fi'l-evvel kat' itdirmemeleri bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, tasadduk-ı ehl-i zimmet hakkında dahi tasaddukāt-i câ'izeden olup murâd itdikleri yere sarfeylemesinden men' olunmaları hilâf-i akd-i zimmet olmağla, patrik-i mezkûr ve gayrısı bir vechile mezbûrları deyr-i merkūm ruhbânlarına îsâr-i tasaddukātdan men' ve mu'âraza eylememeleri içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı B sene [1]101 **(20-29 Nisan 1690)**

d.100, s.98, h.382

Tûr-i Sînâ dağında bulunan manastırdaki rahiplerin sadaka toplayabilmelerine dair Divan-i hümayundan verilmiş emrin hilâfına, manastırdaki piskoposun bu sadaka gelirlerine vergi ve aidat diyerek el koyduğu, bir şekilde Maliye'den aldığı emirle bu uygulamayı meşrulaştırdığı anlaşıldığından, söz konusu emrin iptali ve rahiplerin sadaka toplamalarına hariçten müdahalenin engellenmesi.

إن رئيس الأساقفة في دير طور سيناء يسيطر على ايرادات الصدقة مدعيا أنها ضرائب ورسوم العضوية ،خلافا للقرار الذي اتخذه الديوان الهمايوني والذي يسمح فيه للأساقفة في دير طور سيناء بجمع الصدقات،من المعلوم أنه شرع هذا القرار بواسطة وثائق أخذت من وزارة المالية،يجب إلغاء نظام جمع الصدقات ومنع التدخلات الخارجية.

That the Archbishop in the monastery took hold of the handout income claiming that it was tax and membership fee on the contrary to the decision taken by Divan-i Humayun which stated that the bishops in the monastery of Tur-i sina shall be allowed to collect handouts, it was understood that he legitimized this decision by some form of document taken from the Finance Department, hence this order shall be cancelled and outside interventions to the collection of handouts shall be prevented.

İstanbul ve Kudüs-i Şerîf monlâlarına hüküm ki:

Cebel-i Tûr-i Sînâ'da vâkı' deyrin râhibleri Ordu-yı hümâyûnuma arz-i hâl idüp; "Deyr-i merkūmda kadîmden Hazret-i Ömer ibn-Âs zamânından berü ruhbân tâ'ifesi sâkin olup dâhilinde olan mescîd-i şerîfde dahi ehl-i İslâm gelüp edâ-yı ferâ'iz idüp mescid-i merkūmun mefrûşât ve kanâdîli ma'mûr u fürûzân, şe'â'ir-i İslâmiyye edâ olunup, bunlar etrâf [u] eknâfında diyâr-ı Rûm ve sâ'ir memâlikimde sâkin millet-i Nasârâdan cem'-i sadakāt idüp mahall-i merkūmda müsâferet tarîki üzre mürûr iden Müslimîn ve urbân ve huccâc-i zevî'l-ibtihâcı it'âm idüp ve mahall-i merkūm muhavvef ve arz-ı münkatı' olup umrânına bu tarîkle bâ'is iken, hâlâ Kudüs-i Şerîf ve İstanbul patrikleri diyâr-ı Rûm'da olan millet-i Nasârâyı deyr-i merkūm fukarâsına tasaddukdan men' ile zarûret-i hâl ve ma'îşetlerinin muzâyakalarına sebeb olup bunlar dahi millet-i Nasârânın tasaddukātına münhasıra olmalarıyla, mahall-i merkūmda ikāmete mecâlleri kalmayup perâkende vü perîşân olmalarına bâ'is ve arz-ı merkūmun harâbına husûsan diğerinin mu'attal ve hâlî kalmasına bâdî olduklarıın" bildirüp, kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince selâtîn-i İslâm'ın takrîrleri ve yedlerinde olan fetevâ-yı şerîfe ve evâmir-i aliyye mûcebince sadakātların ke'l-evvel cârî olup Kudüs-i Şerîf ve İstanbul patrikleri bî-vech mu'ârazadan men' u def' ve millet-i Nasârânın kadîmden ittifâk itdikleri sadakātları kemâ-fi'l-evvel kat' itdirmemeleri bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, tasadduk-ı

ehl-i zimmet hakkında dahi tasaddukāt-i câ'izeden olup murâd eyledikleri yere sarfolunmakdan men' olunmaları hilâf-i akd-i zimmet olmağla, patrik-i mezkûr ve gayrısı bir vechile mezbûrları deyr-i merkūm ruhbânlarına îsâr-i tasaddukātdan men' ve mu'âraza eylememeleri içün bundan akdem emr-i şerîfim verilmişiken, ol tarafda piskopos olan râhib mücerred ta'cîz içün zikrolunan tasaddukātı hukūk ve rüsûm ve avâ'id ta'bîr idüp râhibler kendüleri almayup ve "Ta'addî vü ta'cîz eylemeyeler" diyü hilâf-i inhâ ile mukaddemâ Mâliye'den emir alup ve hâlâ yine bir tarîkle tecdîd itdirüp şer'-i şerîfe muhâlif olmağla, imdi; vech-i meşrûh üzre Mâliye'den virilen emrin mazmûnu ilgâ olunup mukaddemâ Edirne'de Dîvân-i hümâyûnum tarafından virilen emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında yazılmışdır.

[Fî] evâhiri Z sene [1]101 **(25 Eylül-4 Ekim 1690)**

d.100, s.123, h.468

Kudüs'teki Rum ve Gürcü rahiplerin Sultan I. Selim devrinden beri vergilerden muaf tutuldukları, Kudüs eski sancakbeyi Salih Paşa'nın buna aykırı hareket etmesinden dolayı azledildiği, haleflerinin de "Gelenektir" diyerek benzer uygulamalara kalkışmalarının engellenmesi, keza keşif ve teftiş adı altında hukuka aykırı bir takım harçlar toplanmasına müsaade edilmemesi.

احتفظ الأساقفة اليونانين والجورجين في القدس بإعفائهم من أي شكل من أشكال الضرائب منذ عهد السلطان سليم الأول، وقد عزل صالح باشا والي سنجق القدس من منصبه بسبب مخالفته لهذا التقليد.ولذلك يمنع خلفائه من ارتكاب أفعال مماثلة من خلال الزعم أنه هو التقليد، وجمع الضرائب غير القانونية تحت عنوان التفتيش أو الكشف.

That the Greek and Georgian bishops in Al Quds were kept exempt from any form of tax since the time of Sultan Selim I and the former Sandjakbey of Al Quds Salih Pasha was removed his post for acting against this tardition; therefore his successors shall also be prevented from committing similar acts by claiming that it is a tradition, and collection of illegal taxes under the title of inspection or discovery.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve Rûm ve Gürci ruhbân fukarâsıyla Kudüs-i Şerîf dâhilinde olan harâc-güzâr Rûm zimmî re'âyâsı arz-i hâl idüp; "Feth-i hâkānîden berü cümle tekâlîf-i şâkkadan mu'âf olmak üzre ceddim Sultân Selim Hân *tâbe serâhû* ve sâ'ir selâtîn-i mâzıyeden müteverrid hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla mu'anven mu'âf-nâmeleri olmağla, Kudüs-i Şerîf paşaları ve kādıları ve mütesellimler ve sâ'ir ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından tekâlîf-i şâkka talebiyle müdâhale eyledikce yedlerinde olan hatt-i hümâyûn ile mu'anven

mu'âf-nâmeleri ile men' olunup fukarâ âsûde-hâl iken, mîr-i mîrân-i sâbık Sâlih Paşa birkaç sene Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olmağla yedlerinde olan temessükâta amel etmeyüp zulmen tekâlîf-i şâkka ve bid'atlar ve sâ'ir bahâne ile akçelerin alup ta'addî ve zulmitmekle bu makûle tekâlîf-i şâkka ve bid'atlar men'iyçün Hudâvendigâr-ı sâbık zamânında hatt-i hümâyûn ile mu'anven birkaç def'a evâmir-i şerîfe virilüp tenbîh olunduğundan gayrı, bin doksan dokuz senesinde minvâl-i meşrûh üzre men'iyçün hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla mu'anven emr-i şerîfim virilüp lâkin Sâlih Paşa azlolunmağla, sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; Sâlih Paşa'nın zulmen alduğı akçe 'Âdetdir' diyü 'tekâlîf-i şâkka' nâmına ve sâ'ir bahâne ile akçeleri alınmağla, ol vechile ve bilâ-fermân kilise ve manastırları 'teftîş ü keşf' nâmıyla rencîde olunmamak içün bin yüz bir Cemâziyelevvelîsinde iki kıt'a emr-i şerîfim virilüp ve mübâşir ta'yîn olunup mahalline getürüp sicille kayd ve tenbîh olunmuşiken, hâliyâ 'Sizin ihrâc idüp getürdiğiniz fermânlar devlet tarafından virilmedi' diyü amel itmeyüp tekrâr fukarâ tekâlîf-i şâkka ve sâ'ir bahâne ile rencîde eyledüğinizden mâ'adâ, kilise ve manastırların bilâ-fermân 'teftîş ü keşf' nâmıyla ta'addî vü rencîde olunduğundan bir vechile sükûta iktidârları kalmayup hâlleri diger-gûn ve perîşân olmalarına bâ'is olduğun" bildirüp, mukaddemâ hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla mu'anven virilen evâmir-i şerîfe mûcebince amel olunup tekâlîf-i şâkka ve bilâ-fermân "keşif" nâmıyla rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itdikleri ecilden, ahkâm kaydına mürâca'at oldukda; vech-i meşrûh üzre evâmir-i şerîfim virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, mukaddemâ virilen evâmir-i şerîfim mûcebince amel olunup hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ü ta'addîden men' olunmak bâbında yazılmışdır.

[Fî] evâhiri R sene [1]102 **(22-30 Ocak 1691)**

d.101, s.72, h.224

Tûr-i Sînâ Manastırı piskoposları Kudüs patrikleri tarafından atanıp Rum patrikinin izniyle emrindeki rahiplerin sadaka toplayageldikleri, daha sonra patriklik makamının bu usulün dışına çıkarak keşişlerin sadaka toplamalarına mani oldukları bildirildiğinden kanun ve teamüllere aykırı bu tür uygulamalara izin verilmemesi.

الأساقفة في دير طور سيناء الذي عيينهم بطريرك القدس يقومون بجمع الصدقات بإذن من البطريرك اليوناني، لكن بعد ذلك البطريرك ارد التخلي عن هذه الطريقة ومنع جمع الصدقات. لذلك لايجوز السماح لأي إجراءات تتعارض مع القوانين والتقاليد.

That the bishops of monestry in the Mount Sina were appointed by Al Quds patriarchs and they have been collecting handouts with the permissoin of the Greek patriarch, but then the patriarchy went out of this method and prevented collection of handouts. Therefore such actions that contradict laws and traditions shall not be allowed.

Âsitâne-i sa'âdetimde Sadâret-i uzmâ kā'im-makāmına ve İstanbul ve Kudüs-i Şerîf kādılarına ve ( ) kādısına hüküm ki:

İstanbul ve Kudüs-i Şerîf Rûm patrikleri Ordu-yı hümâyûnûma arz-i hâl idüp; "Kadîmü'l-eyyâmdan berü Tûr-i Sînâ Manastırı piskoposları Kudüs patrikleri ma'rifetiyle nasb ve sadakāt ü tezevvür içün râhibleri gezdiklerinden, Rûm patriki izin ve kâğıdıyla gezegelmişken birkaç seneden berü Tûr-ı Sînâ piskoposu olanlar kendülerinden âyînlerine muhâlif kâğıdlar peydâ ve re'âyâ beyninde ihtilâl virüp, bunlar dahi beynlerinde tenbîh ve men' etmeleriyle mezbûr keşîşlerden birkaç nefer keşîşler şirrete sülûk ve 'Sadakamıza patrikler mâni' olurlar' diyü şekvâ eylediklerinden, âyînlerine muhâlif alıvâlleri yoğise bilâ-sebeb mâni' olunmamak üzre emr-i şerîf virilmekle, bunlar dahi âyînleri üzre sadakāt ü tezevvür içün kâğıd virmişken mezbûrlar mücerred ta'cîz içün birkaç def'a Dîvân-i hümâyûnumda ve sâbıkā İstanbul kādısı huzûrunda murâfa'a-i şer' olduklarında şer'an cevâb virilüp men' olunmuşlar iken ba'zı zî-kudret kimesnelerin himâyesiyle bir tarîk ile hüccet peydâ ve tekrâr Dîvân-ı hümâyûnuma çıkdıklarında hüccetlerin şakk u men' ve 'Âyînlerinizi beyninizde görün' diyü tenbîh olunmuşken hâlâ yine kanâ'at eylemeyüp gâh İstanbul'da gâh Kudüs-i Şerif'de ve sâ'ir bulundukları yerlerde mücerred ta'cîz içün âyînlerine muhâlif kâğıd taleb ve hilâf-ı şer'-i şerîf ta'addî vü rencîde eylediklerin" bildirüp, ta'addîleri men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, şer'le görilüp hilâf-ı şer'-i şerîf ta'addîleri men' olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ş sene [1]102 **(20-28 Mayıs 1691)**

d.101, s.80, h.250

Gazze'de mevcut vakıflara ait bazı görev ve gelirleri adeta tekellerine alan Kudüs ahalisinin yükümlülüklerini yerine getirmemelerinden dolayı vakıfların büyük kayıplara uğradığı, bu sebeple söz konusu vazifelere tayin önceliğinin ve gelirlerin Kudüs ahalisinden alınması ve Gazze halkından müstahak olan kimselere verilmesi.

تتكبد الأوقاف خسائر فادحة نظرا لأحتكار اهالي القدس للخدمات والواجبات الخاصة بالأوقاف في غزة، لذلك يجب أن تعطى الأولوية للاهتمام بالأوقاف المعنية، يجب أن تؤخذ الأيرادات ذات الصلة من أهالي القدس وتعطى لمن يستحقونها من اهالي غزة.

That the waqfs incurred serious losses due to the negligence of Al Quds residents who took some of the duties and income related with the waqfs in Gaza, therefore priority of appointment shall be given to the waqfs concerned, the relevant income shall be taken from Al Quds residents and given to those residents that deserve them in Al Quds.

Kudüs-i Şerîf mollâsına ve Gazze müftîsine ve Gazze'nin müderrisîn ve ulemâ ve meşâyih ve a'yânına hüküm ki:

Gazze'nin ulemâ vü sulehâ ve sâ'ir ahâlîsi Ordu-yı hümâyûnuma mahzar gönderüp; "Gazze'de vâkı' olan evkāfın tevliyet ü nezâret ve sâ'ir cihât ü vezâ'ifine Kudüs-i Şerîf ahâlîsi müstevlî olup birer takrîb ile alup yine Kudüs-i Şerîf'de sâkin olup umûr-i evkāfı görmediklerinden nâşî, evkāf harâb olduğundan gayrı Gazze'de sâkin olan erbâb-ı istihkākın dahi emr-i ma'âşdan ziyâde zarûret ü muzâyakalarına bâ'is oldukların" bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyh ve Gazze müftîsi ve müderrisîn ve ulemâ ve sâ'ir â'yânısız; Kudüs-i Şerîf ahâlîsinin bu makūle tasallutlarına rızâ-yı hümâyûnum olmamağla, Gazze'de olan tevliyet ü nezâret ve sâ'ir vezâ'if ü cihâtdan Kudüs ahâlîsinin vech-i meşrûh üzre ellerinde olan cihât her ne ise Gazze ahâlîsinden mahall ü müstahıkk olanlara tevcîh olunmak üzre tahrîr ü defter ve ale'l-esâmî taraf-i Devlet-i aliyyeme arzolunup; bu emirde, "Bir ferdi himâyeden tevakkî eylemeniz bâbında" diyü hüküm yazılmışdır.

Fî evâsıtı N sene [1]102 **(8-17 Haziran 1691)**

d.102, s.103, h.438

Kudüs'teki Kamame Kilisesi'nin tamire muhtaç bölümlerinin mimarbaşı marifetiyle tespit edilmesi, tamirat gerekçesiyle mevcut kilise binasına yeni ilaveler yapılmasına izin verilmemesi ve tamirat işlerine hariçten kimsenin müdahale etmesine müsaade olunmaması.

الأجزاء التي تحتاج إلى تجديد في كنيسة القمامة(القيامة) في القدس لابد أن يحددها كبيرالمهندسين المعمارين، ولا يسمح بإضافة أجزاء جديدة لبناء الكنيسة ولا يسمح لأحد من الخارج أن يتدخل في عملية التجديد.

That the parts of the Kamame church in Al Quds that need renovation shall be determined by the chief architect, addition of new parts to the church building shall not be allowed and nobody from the outside shall be allowed to intervene in the renovation jobs.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf mutasarrıfı ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve Kudüs-i Şerîf kādısı Mevlânâ Halîl *zîdet fezâ'ilühû*ya hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, Dergâh-i mu'allâma mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Kamâme Kilisesi'nde Efrenc tarafından vekîl olan Abdülahad nâm râhib meclis-i şer'a varup Kamâme-i mezbûrenin ba'zı mahalleri harâba müşrif olup keşf ü tahrîr olunup Der-i Devlet-medârıma arz u i'lâm olunmasın iltimâs itmekle, kıbel-i şer'-i enverden Mehmed Selim ve tercümân Osman *zîde ilmühümâ* mahallinde keşf ü tahrîr içün ta'yîn olunmağla, mezbûrlar dahi Kamâme-i mezbûreye varup huzûr-i Müslimînde akd-i meclîs idüp ve ta'mîre muhtâc olan mevâzı'da mi'mârbaşılar ma'rifetiyle keşf ü tahrîr eylediklerinde; fi'l-hakîka büyük kubbe ve ba'zı mahalleri mürûr-ı a'vâm ü dühûr ile münhedim olmağa yüz tutup termîme muhtâc olduğu keşf ü hüccet olunduğun" ilhâhlarıyla arzeylediğin ecilden, imdi; mahallinde keşif vearzolunduğu üzre asıl vaz'ından ziyâde ve tağyîr ile bir nesne ihdâs olunmayup mesâğ-ı şer'î olduğu mertebe kendülere mahsûs olan kubbe ve sâ'ir termîme muhtâc olan yerlerinin termîmine kimesne mâni' olmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]103 **(22-31 Aralık 1691)**

d.102, s.109, h.460

Kudüs'teki Rum ve Gürcü rahiplerin I. Selim devrinden beri vergilerden muaf oldukları, geçmişte ellerindeki resmi evraka rağmen muafiyetlerinin görmezden gelindiği, gerekli tahkikatın yapılarak kendilerinden çeşitli vergiler ve kilise teftişi adı altında ilave ücretler talebi gibi hukuka aykırı uygulamalara derhal son verilmesi.

الأساقفة اليونانيين والجورجيين تم اعفائهم من الضرائب منذ عهد السلطان سليم الأول، وعلى الرغم من الوثائق التي لديهم، تم تجاهل اعفائهم السابق،يجب إجراء التحقيقات اللازمة، وتمنع الممارسات غير القانونية مثل المطالبة بالضرائب وأي رسوم إضافية ويمنع تفتيش الكنيسة.

That the Greek and Georgian bishops have been immune from taxes since the time of Sultan Selim I, and despite the documents they hold, their immunity was disregarded, therefore necessary investigations shall be made and illegal practices such as demanding various taxes and undue payments such as church inspection shall be prevented.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve Kudüs-i Şerîf mollâsına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve Rûm [ve] Gürci ruhbân tâ'ifesi Dergâh-i mu'allâma arzıhâl idüp; "Feth-i hâkānîden berü cümle tekâlîf-i şâkkadan mu'âf olunmak üzre merhûm ve mağfûrun-leh ceddim Sultân Selim Hân *tâbe serâhû*

ve sâ'ir selâtîn-i mâzıyeden hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven mu'âf-nâmeleri olmağla, Kudüs-i Şerîf paşaları ve kādıları geldiklerinde rızâları[yla] pîşkeş virdikleri çuka ve kumaş ve şekere kanâ'at itmeyüp paşalar ve kādılar zulmen kudûm ve pîşkeş ve aylık ve hidmet ve sâ'ir bahâne ile zulmen akçelerin alup ziyâde zulm ü ta'addî eylediklerinden mâ'adâ Sâlih Paşa dahi nice nice bid'atlar itmekle, Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olanlar, 'Sâlih Paşa ve andan mukaddem olan paşaların aldıkları akçe âdetdir' diyü bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka ve bilâ-emr kilise ve manastırları 'teftîş ü keşf' nâmıyla rencîde itmeleriyle, bin doksan dokuz ve yüz iki senelerinde Hudâvendigâr-i sâbık karındaşım merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Süleyman Hân *tâbe serâhû* zamânında hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla mu'anven müte'addid evâmir-i şerîfeler virilmişken, sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; mukaddemâ virilen evâmir-i şerîfeye mugâyir yedlerinde olan temessükâta amel itmeyüp zulmen tekâlîf-i şâkka ve bid'atlar ve sâ'ir bahâne ile akçe taleb ve 'Hediyyeniz ile her ay gelin buluşun' diyü haber ve kudûm ve pîşkeş ve aylık ve hidmet ve sâ'ir bahâne ile zulmen akçelerin alup ve bilâ-fermân-i âlî-şân ve manastırların 'teftîş ü keşf' nâmıyla rencîde eylediğinden, bir vechile sükûta iktidârları kalmayup hâlleri diger-gûn ve perîşân olmağa ba'is olunduğun" bildirüp, mukaddemâ hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla mu'anven virilen evâmir-i şerîfeler mûcebince amel olunup yedlerinde olan temessükâta mugâyir hilâf-ı şer'-i şerîf ve bilâ-emr-i hümâyûn tekâlîf-i şâkka ve pîşkeş ve kudûm ve aylık ve hidmet ve bilâ-fermân kilise ve manastırları "teftîş ü keşf" nâmıyla rencîde olunmamak bâbında müceddeden hükm-i hümâyûn recâ eyledikleri ecilden, mukaddemâ virilen evâmir-i şerîfe mûcebince hilâf-ı şer' ta'addîleri men' u def' olunup bilâ-emr "tekâlîf-i şâkka" ve "teftîş-i kilise" nâmıyla rencîde olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]103 **(1-10 Ocak 1692)**

d.102, s.125, h.521

Şam hac eski emiri Şerif Yahya'nın, Kudüs ahalisine dağıtmak üzere gönderilmiş olan 2480 altını Surre eski emini Mahmud'dan hac yolunda teslim aldığı, ancak henüz ahaliye dağıtılmadığı anlaşılan bu meblağın kendisinden tahsil edilerek sahiplerine verilmesi ve ilgili hüccetin İstanbul'a gönderilmesi.

امير حج الشام السابق الشريف يحيى أخذ ٢٤٨٠ جنيه ذهب أرسلت ليتم توزيعها على أهالي القدس من محافظ الصرة السابق محمود السابق وهو في طريقه إلى الحج، ولكن هذا المبلغ على ما يبدو لم يوزع على الناس، يوزع المبلغ للمستحقين وترسل سندات الاستلام إلى إسطنبول.

That the former Hajj Ameer of Damascus Şerif Yahya took 2480 golds sent to be distributed to the residents of Al Quds from the former Surre Governor Mahmud on the way to Hajj, but it was understood that this amount was not distributed to the people, therefore the amount shall be distributed and the confirming receipts shall be sent to the center.

Şâm emîrü'l-hâccı olan Usâk *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Emîrü'l-ümerâ'il-kirâm sâbıkā Şâm emîrü'l-hâccı olan Şerîf Yahyâ *dâme ikbâlühû* Kudüs-i Şerîf ahâlîsine mu'ayyen olan iki bin dört yüz seksen şerîfî altun surreyi yine Kudüs-i Şerîf'e vardıkda ashâbına teslîm eylemek üzre sâbıkā surre emîni olan Mahmûd *zîde mecdühû* yedinden tarîk-i hacda ahz ü kabz ve yedine memhûr temessük virüp, ba'dehû vech-i meşrûh üzre meclîs-i şer'de ikrârı hüccet olunup meblağ-i merkūmun mûmâ-ileyhden tahsîli ve ashâbına hakk u adl üzre tevzî' u taksîmi mühimm ü muktezî olmağla, imdi; sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; mûmâ-ileyhin virdiği temessük ve hüccet-i şer'iyye mûcebince Kudüs-i Şerîf surresi mâlından zimmetinde olan iki bin dört yüz seksen altunı mûmâ-ileyhden tahsîl ve mahallinde ashâbına tevzî' u teslîm ve hüccet-i şer'iyye alup taraf-i Devlet-i aliyyeme irsâl eylemen üzre hüküm yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ca sene [1]103 **(20-29 Ocak 1692)**

d.102, s.141, h.564

Kudüs'te Kamâme Kilisesi, ek yapıları, kubbeleri, kubbe altındaki türbe ve sair bölümlerinin tamiratına izin verilmesi ve bu süreçte mevcut yapılara yeni ilavelerin yapılmaması hususunda azami dikkatin gösterilmesi.

إعطاء اقصى اهتمام لكنيسة القمامة(القيامة)، المبان الإضافية، والقباب، المقابر تحت القباب والأقسام المختلفة ويجب أن يعطى التصريح اللازم للترميم، ولكن لا بد من إيلاء الاهتمام لمنع إضافة مبان جديدة إلى الهيكل القائم تحت مبدأ الترميم.

Utmost attention must be shown to the Kamame Church, additional buildings, domes, tombs under the domes and various sections and necessary permission shall be given, but attention must be given to prevent the addition of new buildings under the precept of restoration.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Rûm ruhbânları ve sâ'ir Memâlik-i mahrûsenin zimmî re'âyâsı Dergâh-i mu'allâma arzıhâl idüp; "Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Kamâme ve tevâbi'i ve kubbeler ve kubbenin altında türbe ve sâ'ir mahalleri termîme muhtâc olmağla, kubbe ve sâ'ir termîme muhtâc olan mahallerin termîmi içün Frenk tâ'ifesi yedlerine

bundan akdem emr-i şerîfim virilüp, lâkin Kamâme cümle milel-i Nasârânın ziyâretgâhları olmağla, bin seksen yedi senesinde termîm olundukda Rûm ve Ermeni ve Frenk ma'an termîm eylemek üzre emr-i şerîf virildüğin" bildirüp, mukaddemâ termîm eyledikleri vech üzre mesâğ-ı şer'î-i mürettebeleri ma'an termîm itdirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, vaz'-i kadîminden ziyâde bir şey ihdâs olunmamak üzre mesâğ-i şer'î olduğu mertebe vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki**:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel [olunmak] dahi vech-i meşrûh üzre Kamâme ve tevâbi'i ve kubbeler ve kubbenin altında türbe ve sâ'ir termîme muhtâc olan mahallerin mesâğ-ı şer'î olduğu mertebeleri vaz'-i kadîminden ziyâde bir nesne ihdâs olunmamak üzre kadîmîsi üzre mu'ayyen ile termîm itdirilüp münâza'a itdirmeyesin. Ammâ; mukayyed olasın ki vaz'-i kadîminden ziyâde bir nesne ihdâs olunmak ihtimâli olmayup vârid olan emr-i şerîfime vaz' u hareketden begâyet ihtirâz, tama'-i hâm sebebi ile vaz'-i kadîmîni tecâvüzden ve bu bahâne ile fukarâdan celb-i mâl olunmakdan ictinâb eyleyesin, şöyle bilesin.

Fî evâsıtı Ca sene [1]103 **(30 Ocak-8 Şubat 1692)**

d.102, s.201, h.781

Kudüs sancağına atanan yeni mutasarrıfın Nablus ve Remle kasabasında kendisine verilen hediyeleri yetersiz bulduğu, Katolik, Rum ve Ermeni rahiplerden kanunlara aykırı olarak vergi tahsil ve ücret talep ettiği bildirildiğinden; gerekli tahkikatın yapılması ve hukuka aykırı bu tür uygulamalara izin verilmemesi.

الشكوى ان المحافظ الجديد المعين لسنجق القدس وجد ان الهدايا الممنوحة له في محافظات نابلس الرملة غير كافية، فطالب بضرائب ورسوم غير قانونية من الأساقفة الكاثوليك والروم والأرمن، تجرى التحقيقات اللازمة ويجب ألا يسمح لمثل هذه الأعمال غير المشروعة.

That the new governor appointed to the sandjak of Al Quds found the gifts given to him in Nablus and Remle provinces insufficient, and it was reported that he claimed illegal taxes and payments from the Catholic, Greek and Armenian bishops, therefore necessary investigations shall be made and such illegal actions shall not be allowed.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Dergâh-i mu'allâma mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Nasârâ ruhbânlarından Efrenc ve Rûm ve Ermeni râhibleri meclîs-i şer'a varup Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olanlar Nablus veyâhûd Remle kasabasına geldiklerinde birkaç seneden berü hüsn-i ihtiyârlarıyla bilâ-icbâr ba'zı hediyye ile varup bulunmalarıyla karîn-i kabûl ve âhar nesne mutâlebesiyle rencîde

olunagelmiş değiller iken, bu sene livâ-i merkūma mutasarrıf olan ( ) Paşa hediyyeye kanâ'at itmeyüp mezbûrlara nice dürlü eziyyet ve bilâ-emr-i şerîf tekâlîf ve bi-gayrı hakk akçe talebiyle rencîde vü remîde itmekle, sikāt-i muvahhidînden istihbâr olundukda; 'buluşmak' nâmına olan şeylerin hâdis olduğun haber virmeleriyle, gayr-i meşrû' olmağın, üzerlerinden men' u def' olunmak" bâbında hükm-i hümâyûnum recâsına vâkı'-i hâllerin ilhâhlarıyla arzeyledüğin ecilden, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; vech-i meşrûh üzre bi-gayrı hakk bir nesne mutâlebesiyle rencîde vü remîde itdirilmeyüp hilâf-ı şer' cevr ü ta'addî olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri B sene [1]103 **(8-17 Nisan 1692)**

d.104, s.103, h.464

Tercüman vekili Osman'ın bazı devlet görevlileriyle işbirliği yapıp sekban taifesiyle birlikte evleri basarak eşkıyalık, gasp ve katil hareketlerine kalkıştığı tespit edildiğinden; derhal Kudüs'ten sürgün edilmesi.

ثبت أن نائب رئيس المترجمين عثمان تعاون مع بعض الموظفين العموميين وهاجموا المنازل مع المجموعات السكبان وشارك في أعمال السرقة والقتل، ينفي من القدس حالا.

It was determined that the deputy of chief translator Osman collaborated with some of the public officials and attacked houses with the sekban groups, was involved in actions of theft and murder, he shall be immediately exiled from Al Quds.

Şâm beğlerbeğisi Mehmed Paşa'ya ve Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ulemâi'l-mütefakkıhîn Kudüs-i Şerîf müftîsi Seyyid Muhammed ibn-i es-Seyyid Abdurrahim *zîde ilmühû* ile medîne-i Kudüs-i Şerîf ahâlîsi Dergâh-i mu'allâma âdem ve arz-ı hâl gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'de sâkin tercümân vekîli olan Osman nâm kimesne kendü hâlinde olmayup ehl-i örf tâ'ifesiyle yek-dil ü yek-cihet ve ibâdullâha eziyyet ve Seyyid Abdurrahim'in ve mezkûr Seyyid Muhammed'in ammîlerinin sekbân tâ'ifesiyle hânelerin basup kapuların kırup eşyâların gâret ve kendülerin kal'a-bend eyleyüp fesâd ü şekāvetin nihâyeti olmaduğın" bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûn recâ etmeğin, sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; tercümân vekîli mezkûr Osman ıslâh-ı nefs idince Harpes(?) cezîresine nefyolunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]104 **(10-19 Aralık 1692)**

d.104, s.216, h.1009

Şam'dan yola çıkan hacıların güvenli bir şekilde seyahat edebilmesi için, Şam hac emirinin bu işe nezaret amacıyla asker temin edip göndermesi; göreve gitmeyen askerlerin dirliklerinin ellerinden alınması için isimlerinin merkeze bildirmesi.

يجب على أمير الحج في دمشق تنظيم وإرسال جنود لضمان طريق آمن لحجاج بيت الله الحرام. وهؤلاء الجنود الذين لا يقبلون إداء هذه المهمة يجب إبلاغ المركز عنهم وتصادر أراضي الاقطاعية منهم.

That the Hajj ameer in Damascus shall organize and send soldiers to ensure the safe passage of pilgrims; and those soldiers who do not accept the mission must be reported so that their dirlik lands shall be taken from them.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf ve Nablus sancaklarına mutasarrıf olup emîrü'l-Hâcc-i Şâm olan Usâk *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Iskāt-i farîzâ-i hacc içün Şâm-i Şerîf'den şedd-i zâmile-i azîmet iden huccâc ve züvvâr Makāmeyn-i muhteremeynin bi-avnihî te'âlâ âminen iyâb ü zihâbları içün takayyüd ü ihtimâm, a'zâm-i mehâmm-i dîn ü Devlet-i aliyyemden olup hıfz u hırâsetleri senin uhde-i zimmetine müfevvez olmağla, sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; kemâ-fi'l-evvel me'mûr olmuşsundur. İmdi; emr-i şerîfim vardığı gibi me'mûr olduğun hidmet ne mertebede umûr-i mu'azzamadan olduğunu mülâhaza ve teşmîr-i sâ'id-i himmet idüp mu'tâd üzre Şâm'dan huccâc ile me'mûr olan asâkiri tamâmen ihrâc ve mahallinde yoklayup nâ-mevcûdunu başka defter idüp mühürleyüp Der-i Devlet-medârıma irsâl eyleyesin ki dirlikleri âhara tevcîh olunduktan sonra me'mûr oldukları hidmetde taksîrlerine binâ'en haklarında tertîb-i cezâ oluna. Bu husûsda kemâ-yenbağî bezl-i mechûd idüp mükemmel kapun ve tâmmü's-silâh âdemlerin ve Şâm'da mû'tâd üzre mu'ayyen olan Şâm asâkiri ile huccâc-i Müslimîni leyl ü nehâr hıfz u hırâset ve himâyet ü sıyânet iderek emn ü itmînân ile iyâb ü kufûllerine ikdâm ü ihtimâm eylemen bâbında yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ş sene [1]104 **(16-25 Nisan 1693)**

d.105, s.43, h.205

Şam valisi İsmail Paşa'nın maiyetindeki birliklerle Şam'da kalıp hac yollarının güvenliğini sağlaması; Gazze ve Kudüs sancakları mutasarrıfı olan Ahmed Paşa'nın ise baharda yapılacak sefer için askerleriyle, Leccun sancakbeyi Hasan ile birlikte Edirne'de hazır bulunması.

على محافظ دمشق إسماعيل باشا البقاء في دمشق وتوفير الأمن لطرق الحج. وأحمد باشا حاكم قضاء غزة و القدس يجب عليه الانضمام إلى الحملة العسكرية في يونيو، جنبا إلى جنب مع حاكم قضاء لجون حسن.

That the governor of Damascus İsmail Pasha shall remain in Damascus and provide the security of Hajj routes; Ahmed Pasha who is the governor of Gaza and Al Quds snadjaks shall join the military expedition in June, along with the sandjakbey of Leccun Hasan.

Ber-vech-i arpalık Gazze ve Kudüs-i Şerîf sancaklarına mutasarrıf olan vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Memâlik-i İslâmiyye'ye istilâ kasdında olan küffâr-ı düzah-karârın nevâ'ir-i şerr ü fesâd ve tuğyân inâdı gitdikçe iltihâb ü işti'âl bulup eyyâm-ı muhârebe vü mukātele ve zamân-i müşâcere vü mücâdele mütemâdî olup ıtfâ'-i nâ'ire-i şerr ü mazarrat ve ihmâr-i şerâre-i mekr-i mekîdetleri bâbında bu taraflarda bulunan asâkir-i İslâm ve karîb olan mücâhidîn-i ehl-i İslâm bezl-i mechûddan hâlî olmayup, lâkin muharribînin birbirlerinden istimdâd ü istinsâr ve isti'ânet ü istinâdları sebebi ile bu âna değin mazarratları mündefi' ve zulâm-ı küfr-i nuhûsetleri tahazzüm-i Dârüsselâm'dan mürtefi' ve mütefessih olmayup indifâ' ve inkişâfları̇yçün bilâd-ı ba'îdede olan ehl-i İslâm'ın dahi ber-mûceb *harridi'l-mü'minîne ale'l kıtâl* cihâd-i a'dâya tahrîs ve istinfâr olunmaları evked-i ferâ'iz-i dîn ve âtîde ahkâm-i kitâb-i mübînden olup, nass-i kerîme: "*Yâ eyyühellezîne âmenû hel-edüllüküm alâ-ticâretin tüncîküm min-azâbin elîm. Tü'minûne billâhi ve resûlihî ve tücâhidûne fi-sebîlillâhi bi-emvâliküm ve enfüsiküm zâliküm hayrün leküm in küntüm ta'lemûn. Yağfir-leküm zünûbeküm ve yüdhilküm cennâtin tecrî min-tahtihe'l-enhârü ve mesâkine tayyibetin fi-cennâti Adn'in zâlike'l-fevzü'l-azîm*" mefhûm-i şeref-mevsûmundan hissedâr olmak recâsıyla, inşâ'allahü te'âlâ bu sene-i mübârekenin evvel bahârında a'dâ-yı dîn[le] cihâd içün hâlîsan li-vechillâhi'l-a'lâ ve i'lâ'en li-kelîmeti'l-ulyâ azm ü tasmîm olunan gazve-i hümâyûnuma ziyâde asker tedâriki muktezî olup, düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Şâm vâlîsi vezîrim İsmâil Paşa *edâmâllâhü te'âlâ iclâlehû* Şâm'ın yerlü kullarıyla kemâ-fi'l-evvel umûr-i huccâc-i Müslimîn içün Şâm'da kalup eyâlet-i Şâm'ın zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnumla sefer-i hümâyûnuma me'mûr olmağla, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Leccun sancağı beği Kavvâs-zâde Hasan *dâme ızzühû* karşucu ta'yîn olunmağın, bi'l-iktizâ eyâlet-i Şâm'ın zü'amâ ve erbâb-ı tîmârının önlerine düşüp inşâ'allahü te'âlâ gelüp rûz-i Hızır'da Edirne'de bulunmak üzre sen dahi me'mûr olmuşsundur. İmdi; hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnumla sâdır olan emr-i şerîfim vardığı gibi, Şâm eyâletinin zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve alaybeğileri ve defter kethüdâsı ve tîmâr defterdârı ve tîmâr tezkirecisi ve defterî kâtibleri ve çavuşlar kethüdâsı ve çavuşânı ile umûmen, "*Ve e'ıddû lehüm mesteta'tüm min-kuvvetin ve min-ribâtıl hayl*" esbâb-ı kâr u zâr ve âlât-i ceng ü kıtâllerini müheyyâ vü âmâde ve cümlesi yivlü tüfengleriyle tâmmü's-silâh ve mükemmelü'l-edevât olup bir neferi tüfengsiz olmamak üzre şimdiden techîz ve i'dâd ve tertîb ü tekmîl ve inşâ'allahü

te'âlâ rûz-i Hızır'da bi-eyyi hâl Edirne sahrâsında mevcûd bulunup, atlarınız düstûrü'l-mükerrem müşîr-i mufahham ve nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzımü'l-ümem Vezîr-i a'zâm ve Serdâr-i ekrem Ali Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ve idâ'at(?) iktidârehû* ile serhadd-i mansûreme karîb mahallerde çayırladup dinç ve kuvvetlü bulunmak üzre vakt ü zamânıyla hareket, *"Ve sâri'û ilâ mağfiratin min-rabbiküm ve cennetin arzuha's-semâvâtü ve'l arz"* mâ-sadakınca sebeb-i cihâdda edâ-yı farz etmeğe gereği gibi cidd ü ihtimâm eyleyüp, göreyim seni; vakt-i mezbûrda gelüp huzûr-ı hümâyûnumda alay göstermeğe ikdâm ve bu emr-i celîlü'l-kadrimin mazmûn-i münîfi tenfîz ü icrâ ve vezîr-i a'zam ve serdâr-i ekremim müşârun-ileyhin re'y-i savâb-dîdi üzre hidmetde bulunmağa bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyüp ve müsâheleden ve bir takrîb ile özr ü bahâneden begâyet ihtirâz ve ictinâb eylemen bâbında hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnumla fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur.

Fi evâhiri R sene [1]106 **(9-18 Aralık 1694)**

d.106, s.20, h.35

Kudüs'ün dışında bulunan Musallebe Manastırı'nın eskiden mescit olduğu yönündeki iddiaların yapılan keşif neticesinde asılsız olduğunun anlaşıldığı, rahiplerin bu konuda taciz edilmemesine dair daha önce gönderilen ve defalarca yenilenen emre aykırı hareket edilmemesi.

الشكوى أن ديرالمصلبة الدير الذي يقع خارج القدس يعدل ليستخدم كمسجد، تم التحقيق من قبل في الموضوع واتضح ان هذه المزاعم خاطئة. وفي وقت سابق أرسل الأسقفة عن المضايقات في هذا الصدد. يجب مراعاة الترتيب السابق وعدم القيام باعمال مخالفة.

The claims that stated that Musallebe Monastry outside Al Quds used to be a masjid in the past were investigated and found out to be wrong, therefore the previous order which was sent in repitition towards non-interence with the bishops shall be observed.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve Rûm ruhbân fukarâsı gelüp; "Feth-i hâkānîden berü zabt u tasarruf iden ve gayrıların icrâ idegeldikleri kadîmî Musallebe dimekle ma'rûf manastırları Kudüs-i Şerîf'den hâric[d]e olup kurbunda ve etrâfında aslâ şenlik ve eser-i binâ yoğiken, ashâb-i ağrâzdan ba'zı kimesneler mücerred celb-i mâl içün 'İki yüz seneden mukaddem mescid ve minâre-i şerîfesi var imiş' diyü gayr-i vâkı' mevâdd iddi'â eylemeleriyle, birkaç def'a Asîtâne-i sa'âdetimden evâmir-i şerîfe ile mübâşir ta'yîn olunup bil-âhire Müslimânlar ile mahall-i nizâ'ın üzerine varılup şer'le keşfolundukda aslâ eser-i binâ olmayup iddi'âları şirret ve lağv ü mahz olduğu şer'an sâbit ü zâhir olmağın,

mu'ârazâdan men'-birle cânib-i şer'den müte'addid hücec-i şer'iyye virilüp ve mûcebince amel olunup bir daha istimâ' ve müdâhale olunmamak üzre tekrâr emr-i şerîf ve mübâşir ta'yîn olunup muhkem tenbîh olunmuşiken yine gelen kādılar ve ba'zı ehl-i örf tâ'ifesi mücerred celb-i mâl içün elli seneden mukaddem bir hüccet ve hüccet sûreti peydâ idüp, 'Bize akçe virin yâhûd manastırınızı câmi' idüp ve garaz ideriz' diyü rencîde eylemeleriyle, tekrâr bin yüz senesinde bir daha istimâ' olunmamak içün emr-i şerîf virildüğin" bildirüp, yedlerinde olan hücec-i şer'iyye ve evâmir-i şerîfe mûcebince amel olunup tekrâr keşf ü istimâ' olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; "Vech-i meşrûh üzre amel olunup istimâ' olunmaya" diyü emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmışdır.

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi bu makūle bir def'a şer'le görilüp faslolunup hüccet-i şer'iyye virilen da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû'dur. Bu husûsun defa'ât ü kerrât ile görülmüş olacağı üzre ibkāsı, ba'dehû şer'-i şerîf ve hücec-i şer'iyyeye ve mukaddemâ ve hâlâ virilen evâmir-i şerîfeye muhâlif tekrâr vech-i meşrûh üzre keşf ü istimâ' ta'addîsiyle rencîde vü remîde itdirmeyesin, şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumu sicille kayd ve yedlerinde ibkā idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Fî evâhiri Ş sene [1]106 **(6-14 Nisan 1695)**

d.106, s.120, h.417

Kudüs'teki timar sahiplerinin gelirleri düşük olduğundan 1691 yılından beri seferden muaf tutuldukları ve bunun karşılığında Hz. İbrahim ve Hz. Musa türbelerini ziyaret eden hacıların emniyetini sağlamakla mükellef kılındıkları, bu nedenle kendilerine sefer vazifesi yüklenmemesi.

التي تم الاحتفاظ بها أصحاب التيمار في القدس معفاة من البعثات منذ ١٦٩١ كما كان دخلهم منخفض، وفي المقابل اصبحوامسؤولين عن توفير الأمن للحجاج الذين يزورون قبور الأنبياء إبراهيم وموسى عليهم السلام. لذلك، لا يجوز إعطاءهم واجبات إضافية.

That the timar owners in Al Quds were kept exempt from expeditions since 1691 as their income was low, and in return they were kept responsible to provide the security of pilgrims who visit the tombs of Prophets Hz. Ibrahim and Moses. Therefore, additional duties shall not be given to them.

Kudüs-i Şerîf kādısı Mevlânâ Mustafa *zîdet fezâ'ilühû*ya hüküm ki:

Dergâh-i mu'allâma mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'in ulemâ vü sulehâ ve meşâyih ü fukarâsı meclîs-i şer'-i şerîfe varup, Kudüs-i Şerîf sancağında vâkı' zü'amâ ve erbâb-ı tîmârın ze'âmet ve tîmârlarının karyeleri sengistân olmağla bî-

hâsıl olup kendüleri fukarâ olduklarından gayrı, diyârları serhadd-i urbân olup Hazret-i İbrâhim-i Halîlürrahman ve Hazret-i Mûsâ *kelîmullâh âlâ nebiyyinâ ve aleyhimâ efdalü's-salâti ve ekmelü's-selâm* ziyâretlerine teveccüh ve cehren azîmet iden huccâc ve züvvârı âminen ve sâlimen götürüp dâ'imâ muhâfazada olmalarıyla, hidmetleri mukābelesinde sefer ve bedel teklîf olunmamak üzre yedlerine selâtîn-i mâzıye *meverallâhü merâkıdehüm* ezmine-i sa'âdet-iktirânlarında hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûn ile mu'anven evâmir-i şerîfe virilmekle, hasbe'l-umûr lâzime-i zimmetleri olan hidmeti edâya sa'y ü ihtimâm üzreler iken bu sene-i mübârekede vâkı' gazve-i hümâyûna Şâm eyâletinin zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnum ile mu'anven emr-i şerîfle me'mûrlar olup livâ-i merkūme dahi eyâlet-i merkūmede olmağla, hâllerine merhameten sefer teklîfi üzerlerinden ref' olunmak" recâsına vâkı'-ı hâlleri ilhâhlarıyla arzeyledüğin ecilden, imdi; sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; Kudüs-i Şerîf sancağının zü'amâ ve erbâb-ı tîmârları çürük ve bî-hâsıl olmağla, bin yüz üç senesinden berü bedelleri afv ü in'âm olunduğu Başmuhâsebe'de der-kenâr olunmağla, ancak livâ-i mezkûrun zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ol havâlîden mürûr ü ubûr iden huccâc-i Müslimîni âminen ve sâlimen geçürmek şartıyla sefer teklîfi ile rencîde olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıtı L sene [1]106 **(25 Mayıs-3 Haziran 1695)**

d.106, s.318-319, h.1271

Kudüs'teki Rum patriki ve Ortodoks ahali, mezhep ve yorum farklılıklarından ötürü Katolik Frenklerle Kamame Kilisesi'nde icra edilen ayin ve merasimlerde anlaşmazlık yaşadıklarını bildirdiklerinden; konunun etraflıca araştırılması, sahte evrak tanzimine de cüret eden Katoliklerin kadim imtiyaz ve teamüllere aykırı hareket etmelerine izin verilmemesi.

ابلغ بطريرك الروم الأرثوذكس في القدس، أن لديهم خلافات في الرأي مع الكاثوليك بشأن الاحتفالات في كنيسة القمامة نتيجة للاختلافات المذهبية، يجب التحقيق في القضية بالتفصيل، والكاثوليك الذين تجرأوا على ترتيب وثائق مزورة لتمكينهم من التصرف مخالف للامتياز العرفي ولا يسمح لهم بذلك.

It was reported that the Greek patriarch and orthodox christians had differences of opinion with the Catholic French regarding the ceremonies in the Kamame church due to their sectarian differences, the issue shall be investigated in detail, and the Catholics who dared to organize false documents shall not be allowed to do so.

Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm patriki ve ruhbân tâ'ifesiyle sâ'ir Memâlik-i mahrûsemde olan ehl-i zimmet re'âyâ fukarâsı Südde-i sa'âdetime arzıhâl idüp;

"Bunların âyînleri papa mezhebinde olan Efrenc tâ'ifesine uymayup başka olup Kudüs-i Şerîf'de Kamâme nâm kilisenin içinde vâkı' Kabr-i Îsâ *aleyhisselâm* zu'm itdikleri mahall Iyd-i Nasârâ addolunan günde Rûm tâ'ifesiyle Efrenc'in mezheblerinde mugâyeret olmağla, ziyâretgâh additdikleri mahallerin tasarrufu gerek Efrenc ve gerek Rûm tâ'ifesinde iken yevm-i merkūmda Rûm patriki veyâhûd vekîli kabr-i mezbûra girüp bulduğu nârdan mum yandırup Efrenc tâ'ifesinden mâ'adâ, Ermeni ve sâ'ir milel-i Nasârânın başları olanlar dahi patrik-i mezbûrun elinde olan mumdan mum yakup ve Rûm milletinden kapu önünde olan ziyâretçiler dahi patrik-i mezbûr veyâhûd vekîlinin elindeki mumdan mum yakup kadîmden papa mezhebinde olan Efrenc tâ'ifesi bu mâddeye karışmayup hattâ ol zamânda cümle ziyâretçiler def'aten hücûm idüp fesâd ü nizâ'-i mü'eddî olmamak içün yevm-i mezbûrda Haseki Evkāfı'nın mütevellîsi olanlar kabr-i merkūmun kapusın mühürleyüp ol vakitde açup âyînlerin icrâ idüp bu âna değin münâza'a olunmaz iken Efrenc râhiblerine ziyâretler tasarruf içün nişân-ı hümâyûn virilmekle, bin yüz altı senesinde mütevellînin mührün bozup ve gıyâblarında bir hüccet peydâ idüp ol takrîb ile bunların kadîmî âyînleri icrâsında ve ziyâretgâh addolunan mahalleri ziyâretden tard u men' sadedinde olup nizâ' eyledikleri" bildirüp, kadîmden olıgelene muhâlif mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, kadîmden bu âna değin olıgeldiği üzre âyînleri icrâsına ve ziyâretlerine mümâna'at olunmayup bî-vech müdâhaleleri men' olunmak emrim olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim **[319]** mûcebince amel eyleyüp dahi vech-i meşrûh üzre kadîmden bu âna değin olıgeldiği üzre mütevellî-i mezbûr kabr-i mezbûr türbesinin kapusın mühürleyüp yevm-i mezbûrda açup vech-i meşrûh üzre âyînlerin icrâsına ve ziyâretlerine mümâna'at ve nizâ' itdirtmeyüp bî-vech müdâhalelerini men' u def' eyleyesin, şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumu yedlerinde ibkā idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Fî evâhiri Ca sene [1]107 **(28 Aralık 1695-6 Ocak 1696)**

d.108, s.29, h.93

Şam valisi Osman Paşa'nın, hacıların güvenliği ve ihtiyaçlarının karşılanması hususunda, Şam hac emirliğine atanan ve Kudüs, Gazze ve Cebel-i Aclun sancaklarını mutasarrıf olan Musa'ya her konuda destek ve yardımcı olması.

من أجل تلبية احتياجات وسلامة الحجاج يقوم محافظ دمشق عثمان باشا بدعم موسى الذي يعين امير حج الشام ومحافظ اقضية القدس و وغزة وجبل عجلون.

That the Governor of Damascus Osman Pasha shall support Musa who was the Governor of Al Quds, Gaza and Cebel-i Aclun Sandjaks and was appointed as the Hajj Ameer of Damascus.

Şâm vâlîsi Vezîr Osman Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ Gazze ve Cebel-i Aclun sancakları inzimâmıyla Şâm mîr-i hâclığı emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan Mûsâ *dâme ikbâlühû*ya tevcîh olunup huccâc-i Müslimînin âmin ü mutma'in iyâb ü zihâbları ve terfîh-i ahvâlleri husûsu sâ'ir umûra kıyâs olunmayup cümle mühimmâtın ehemm ü akdemi olmağla, imdi; sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; bu sene sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan Şâm kullarının mâ'adâsın ve sinîn-i sâbıkāda olduğu vech üzre sâ'ir hacc-i şerîf hidmetine me'mûr olanları dahi mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhin yanına koşup ve huccâc-i Müslimînin levâzim [ü] mühimmâtını görüp kemâ-yenbağî tertîb ü tekmîl ve her umûrlarına nizâm virüp ve'l-hâsıl, tertîb-i levâzim ü mühimmât-i huccâc ve imdâd ü i'ânet-i emîrü'l-hâc husûsu Şâm vâlîlerinin zimmetlerine müfevvez bir işdir. Sen dahi vech-i meşrûh üzre ihtimâm idüp gerek huccâc-i zevi'l-ibtihâcın iktizâ iden levâzim ü mühimmâtların tertîbinde ve gerek emîrü'l-hâclığa müte'allik ü müteferri' umûr u husûsda mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhe i'ânetde cidd ü ikdâm ve sa'y-i tamâm idüp tekâsül ü tesâmühden ittikā eyleyesin diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]107 **(27 Aralık 1695-7 Eylül 1696)**

d.108, s.132, h.558

Kudüs, Gazze, Cebel-i Aclun sancaklarını mutasarrıf Şam hac emiri Musa'nın İranlı hacıların güvenliğinin sağlanması, ihtiyaçlarının karşılanması, haksız müdahalelerden korunması ve memleketlerine dönüşleri hususunda gerekli önlemleri alması.

موسى متصرف اقضية القدس، غزة، جبل عجلون وهو أيضا امير الحج في الشام يجب عله اتخاذ جميع التدابير اللازمة لضمان أمن الحجاج الإيرانيين، وتلبية احتياجاتهم، وحمايتهم من التدخلات غير العادلة، وضمان سلامة عودتهم إلى ديارهم.

The governor of Hajj in Damascus Musa who is also responsible for Al Quds, Gaza, Cebel-i Aclun sandjaks shall take all necessary measures to ensure the security of Iranian pilgrims, to meet their needs, to protect them from unjust interventions, and to ensure their safe return home.

Gazze ve Cebel-i Aclun sancakları inzimâmıyla ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olup Şâm mîr-i hâccı Mûsâ *dâme ikbâlühû*ya ve Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere kādılarına hüküm ki:

Iskāt-i farîza-i hacc içün Deyr-i Acem'den şirzâme-i azîmet iden huccâc ve züvvârın Memâlik-i mahrûsemde kemâl-i emniyyet ü selâmet ve mezîd-i itmînân ü refâhiyyet ile zihâb ü kufûlleri levâzim-i zimmet-i himmet-i cihân-bânîden olmağla, edâ-yı farz-i hacc içün Haremeyn-i Şerîfeyn tarafına tevcîh-i vech-i azîmet iden huccâc-i Acem'den esnâ-yı râhda ve menâzil ü merâhilde hilâf-ı şer'-i şerîf revîşlerine vaz'-i megârim ve darb-i mükûs ve bunun emsâli mezâlime bid'a ihdâsıyla emvâl ü a'râzlarına ta'arruz olunmayup âminen ve sâlimen tiz menzil-i maksûda vusûllerine gereği gibi takayyüd ü ihtimâm olunmak içün bundan akdem evâmir-i ekîde ile tenbîh-fermâ olunup benim dahi zamân-ı hilâfet ve evân-i saltanatımda hilâf-i şer'-i şerîf bunun gibi ahvâlin hudûsüne rızâ-yı hümâyûnum olmamağla, imdi; Deyr-i Acem'den edâ-yı ferâ'iz-i hacc içün Bağdad yolundan Haremeyn-i Şerîfeyn tarafına müteveccih ü âzim olan Acem huccâcının esnâ-yı râhda ve menâzil ü merâhilde hilâf-ı şer'-i şerîf bunun emsâli müteberri'ât-ı seniyye ile emvâl ü a'râzlarına ve ahmâl ü eskâllerine dahl ü ta'arruz olunmayup zıll-i zalîl-i ma'delet-intimâmızda kemâl-i emniyyet ü selâmet ile haccı tekmîl ve zi[ya]ret-i Ravza-i Mutahhara-i Seyyidü'l-enâm *aleyhi efdalü's-salavâti ve's-selâmı* tetmîm eylediklerinden sonra kendü rızâlarıyla Bağdad yolundan mürâca'at murâd idenlere vechen mine'l-vücûh kimesne mâni' u müzâhim olmayup, anlara bir mu'temed ü mütedeyyin kimesne mîr-i hâcc ta'yîn ve her vecihle turuk u menâzili te'mîn itmeye sa'y u ikdâm oluna. Bağdad yolundan mu'âvedetleri mümkin olmaz ise sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; kendün ile ma'an mer'î ve mükerrem tutulup Şâm-i Şerîf'e getürülüp mezbûrları âminen ve sâlimen vilâyetlerine i'âde eyleyüp hilâfını irtikâbdan bunları tevakkî eylemen bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri B sene [1]107 **(24 Şubat-5 Mart 1696)**

d.108, s.131, h.556

Kudüs, Gazze ve Cebel-i Aclun sancaklarını mutasarrıf Şam hac emiri Musa'nın hacıların ihtiyaçlarının karşılanması için selefi Mustafa'ya gönderilen 10.000 kuruşu teslim alması, yollarda güvenliği sağlaması ve hiçbir aksaklığa meydan vermemesi.

ارسل موسى حاكم اقضية القدس وغزة وجبل عجلون وأمير حج الشام دمشق ١٠,٠٠٠ قرش سلفة الى مصطفى من اجل تلبية احتياجات الحجاج وتوفير الأمن على الطرق، يجب ألا يسمح بحدوث أي مشاكل.

That the Governor of Al Quds, Gaza and Cebel-i Aclun Sandjaks Musa who was appointed as the Hajj Ameer of Damascus shall receive 10.000 ghurush that was sent to his predecessor, provide security on the roads and shall not allow any problems.

Gazze ve Cebel-i Aclun sancakları inzimâmıyla ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olup Şâm mîr-i hâccı olan Mûsâ *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Âsitâne-i mübârekede ıskāt-ı farîza-i hacc içün şirzâme-i azîmet iden huccâc-i zevi'l-ibtihâcın kemâl-i emn ü selâmet ve mezîd-i itmînân ü refâhiyyet ile zihâb ü kufûlleri ve tiz menzil-i maksûda vusûlleri lâzime-i zimmet-i himmet-i cihân-bânîden olup bu emirde gayret ü hamiyyet ile senden hidemât-i pesendîde me'mûl ü muntazır olmağla, tarîk-i hacda harc u sarf içün Gazze ve Nablus sancaklarının bin yüz yedi senesi bedelleri mâlından mîr-i hacc-ı sâbık Mustafa *dâme ikbâlühû*ya on bin guruş havâle olunmuşidi. Hâlâ meblağ-i mezkûr, sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; sana hâvâle olunup Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle, imdi; emr-i şerîfim sana varduğı gibi zikrolunan on bin guruşu Mâliye tarafından virilen emr-i şerîfim mûcebince havâle olunan mâl-i merkūmdan tamâmen ahz ü kabz ve mukaddemâ ve hâlâ fermânım olduğu üzre kemer-i gayreti ber-miyân ve zûriş-i havâb ü râhatın kendüne harâm idüp işbu sene-i mübârekede huccâc-i Müslimînin tarîk-i hacc-ı şerîfde kemâl-i emniyyet ü selâmet ve mezîd-i itmînân ü refâhiyyet ile iyâb ü zihâblarına ve tiz menzil-i maksûda vusûllerine bezl-i vüs' u kudret eyleyüp, senden me'mûl-i hümâyûnum olduğu üzre hidemât-ı pesendîde vücûda getürmeğe bezl-i tâb ü tüvân eylemen bâbında diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ş sene [1]107 **(6-16 Mart 1696)**

d.108, s.132, h.559

Kudüs ve Gazze sancakları ile Şam hac emirliği tevcih olunan Mehmed Paşa'nın, hacıların güvenliğinin sağlanması, tüm ihtiyaçlarının karşılanması ve memleketlerine dönüşleri hususunda idari-askeri manada hiçbir aksaklığa meydan vermemesi.

اقضية القدس وغزة مع امارة حج الشام منحت محمد باشا اتحاذ ذ التدابير الإدارية والعسكرية اللازمة لضمان آمن حجاج بيت الله الحرام، وتلبية كافة احتياجاتهم وعودتهم سالمين إلى ديارهم.

That Mehmed Pasha who was appointed as the hajj ameer of Al Quds and Gaza sandjaks and Damascus shall not give way to any failures concerning the meeting of all needs of the pilgrims, providing their safety and safe journey home with necessary administrative and military measures.

Ber-vech-i arpalık Kudüs ve Gazze sancaklarıyla Şâm emîrü'l- hâccı olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki:

İşbu sene-i mübârekede tavâf-ı Beytullâhi'l-Harâm ve ziyâret-i Ravza-i Mutahhara-i Hazret-i Seyyidü'l-enâm *aleyhi efdalü's-salavâti ve's-selâm* içün

niyyet ve azîmet iden huccâc-i zevi'l-ibtihâcın kemâl-i emniyyet ü selâmet ve mezîd-i itmînâ[n] ü refâhiyyet ile iyâb ü zihâbları lâzime-i zimmet-i himmet-i cihân-bânîden olup sen ki vezîr-i müşârun-ileysin; bundan akdem vezâretin ref' olunmuşiken hâlâ senden sadâkat ü istikāmet ve gayret ü hamiyyet ile bu husûsda küllî hidmet me'mûl-i tab'ı hümâyûnum olmağla, vezâretin ibkā ve avâtıf-i aliyye-i hüsrevânemden ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf ve Gazze sancaklarıyla Şâm mîr-i hâclığı sana tevcîh olunup ( ) mâlından dahi ( ) bin guruş inâyet ü ihsânım olmağla, imdi; huccâc-ı Müslimînin umûru akdem umûr-i Devlet-i aliyyemden olmağla, tedârikin görüp mûcebince hac vaktine değin bir kusûr komayup cümlesin tekmîl ü tetmîm ve inşâ'allahü te'âlâ vakt ü zamânı geldikde mu'tâd üzre hacc-i şerîf hidmetine me'mûr olan Şâm askerini huccâc-i Müslimîn ile kalkup ve inşâ'allahü te'âlâ kemâl-i ihtimâm ile esnâ-yı tarîkde urbân eşkıyâsından hıfz u hırâset iderek gönderüp ve getürüp ve sâ'ir emîrü'l-hâclığa müte'allik olan umûr u husûsda bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr idüp, hâsıl-i kelâm huccâc-i Müslimînin umûru sâ'ire kıyâs olunmayup a'zam-ı umûrdan olmağla, göreyim seni; senden me'mûl-i hümâyûnum olduğu üzre kemâl-i gayret ü hamiyyet ile hareket ve me'mûr olduğun üzre bi-eyyi hâl huccâc-i Müslimînin refâh-i hâl ve ferâğ-i bâl ile zihâb ü kufûllerine bezl-i vüs' u kudret ve izhâr-i gayret ü hamiyyet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ş sene [1]107 **(6-16 Mart 1696)**

d.108, s.133, h.560

Şam valisi Osman Paşa'nın, hacıların güvenliğinin sağlanması, tüm ihtiyaçlarının karşılanması ve memleketlerine dönüşleri hususunda Kudüs ve Gazze sancaklarını mutasarrıf olup Şam hac emiri tayin edilen Mehmed Paşa'ya her konuda yardımcı olması.

عثمان باشا، والي الشام، عليه ضمان سلامة حجاج بيت الله الحرام، وتلبية جميع احتياجاتهم وعودتهم سالمين إلى ديارهم وخصوصا في اقضية القدس وغزة وعلى أمير حج الشام تعيين محمد باشا للمساعدة الكاملة.

That Damascus Governor Osman Pasha shall help Mehmet Pasha who was the Governor of Al Quds and Gaza Sandjaks was appointed as Damascus Hajj Ameer in every aspect of meeting the security and logistical needs of the pilgrims during their journeys and return.

Şâm vâlîsi Vezîr Osman Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ Kudüs-i Şerîf ve Gazze sancaklarıyla Şâm mîr-i hâclığı düstûr-i mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem sabıkā Habeş vâlîsi olan vezîrim Mehmed

Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*ya tevcîh olunup, huccâc-i Müslimînin âmin ü mutmain iyâb ü zihâbları ve terfîh-i ahvâlleri husûsu sâ'ir umûra kıyâs olunmayup cümle mühimmâtın akdemi olmağla, imdi; sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; mu'tâd üzre hacc-i şerîf hidmetine me'mûr olan Şâm askerini vezîr-i müşârun-ileyhin yanına koşup ve huccâc-i Müslimînin levâzim ü mühimmâtın görüp, kemâ-yenbağî tertîb ü tekmîl ve her umûrlarına i'ânete cidd ü ikdâm ve sa'y-i tâmm idüp tekâsül ü müsâmahadan ittikā eylemen bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ş sene [1]107 **(6-16 Mart 1696)**

d.108, s.202, h.856

Kudüs'te Kamame Kilisesi içerisinde Hz. İsa'nın kabri olarak addedilen yerin ziyareti, yortularındaki ayin ve ritüellerin ifası konusunda Rum, Ermeni ve Katolik Frenkler arasında ciddi anlaşmazlıklar yaşandığı bildirildiğinden; iddiaların araştırılması ve sorunun kadim kanunlar ve teamüller çerçevesinde çözümlenmesi.

الإفادة بحدوث خلافات خطيرة بين الروم، والأرمن والكاثوليك الفرنسيين على أداء شعائر وطقوس العيد، والصلاة داخل كنيسة القمامة وزيارة قبر النبي عيسى عليه السلام في القدس يجب التحقيق في الدعوى ويتم حل المشكلة وفقا للقوانين والتقاليد القديمة.

Since it was reported that serious disagreements were experienced between the Greeks, Armenians and Catholic French regarding the visits and prayers to be made to the place within the Kamame church in Al Quds accepted as the tomb of Prophet Hz. Isa during thanksgiving, the claims shall be investigated and the problem shall be solved in accordance with old laws and traditions.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm patriki olan Disyonus nâm patrik ile Rûm ruhbânı tâ'ifesi ile sâ'ir Memâlik-i mahrûsemde olan ehl-i zimmet re'âyâ kurâsı arz-i hâl idüp; "Bunların âyînleri Papa mezhebinde olan Efrenc tâ'ifesine uymayup başka olup Kudüs-i Şerîf'de Kamâme nâm kilîsenin içinde vâkı' Kabr-i Îsâ *aleyhi's-selâm* zu'm etdikleri mahall Iyd-i Nasârâ addolunan günde Rûm tâ'ifesiyle Efrencin mezheblerinde mugâyeret olmağla, ziyâretgâh addeyledikleri mahallerin tasarrufu gerek Efrenc ve gerek Rûm tâ'ifesinin iken yevm-i merkūmda Rûm patriki veyâhûd vekîli kabr-i mezbûra girüp tutduğu nârdan mum yandurup Efrenc tâ'ifesinden mâ'adâ, Ermeni ve sâ'ir millet-i Nasârânın başları olanlar dahi patrik-i mezbûr veyâhûd vekîlinin elinde olan mumdan mum yakup ve Rûm milletinden kapu önünde olan ziyâretçiler dahi patrik-i mezkûrun veyâhûd vekîlinin elindeki mumdan mum yakup kadîmden Papa mezhebinde olan Efrenc tâ'ifesi bu mâddeye karuşmayup hattâ ol zamânda

cümle ziyâretçiler def'aten hücûm idüp fesâd ü nizâ'ı mü'eddî olmamak içün yevm-i mezbûrda Haseki Evkāfı'nın mütevellîsi olanlar kabr-i mezbûr türbesinin kapusın mühürleyüp ol vakitde açup âyînlerin icrâ idüp bu âna değin münâza'a olunmaz iken Efrenc râhiblerine ziyâretler tasarrufıyçün nişân-i hümâyûn virilmekle, bin yüz altı senesinde kadîme muhâlif mütevellînin mührün bozup nizâ' ve hevâlarına tâbi' fuzûlî gıyâblarında bir hüccet peydâ idüp ol takrîb ile bunları kadîmî âyînleri icrâsından ve ziyâretgâh addolunan mahallerin ziyâretinden tard u men' sadedinde olup nizâ' etmeleriyle, bundan akdem kadîmden bu âna değin olıgeldüği üzre yevm-i mezbûrda mütevellî-i merkūm da kabr-i mezbûrun kapusın mühürleyüp ol vakit açup âyînlerin icrâsına ve ziyâretlerine muhâlefet olunmayup bî-vech müdâhalelerin men' olunmak üzre emr-i şerîf virildüğin ve patrik-i mezbûr Kudüs-i Şerîf'de olmadığı zamânda âyînlerin icrâsıyçün tarafından vekîl nasbeylemek üzre âdetleri olduğun" bildirüp, kadîmden olıgeldüği üzre vakf-i merkūm mütevellîsi yevm-i mezbûrda kabr-i mezbûr türbesinin kapusın mühürleyüp ol vakit açup vekîli âyînlerin icrâ eyledüklerinde mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur" diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ş sene [1]107 **(25 Mart-3 Nisan 1696)**

d.108, s.253, h.1078

Kudüs'teki gayrimüslimlere, mahalli idarecilerin farklı isimler altında kanun ve teamüllere aykırı bir takım ek vergiler yükledikleri bildirildiğinden; kadılar tarafından konunun incelenmesi ve özellikle Salih Paşa döneminde adeta zulme dönüşen hukuka aykırı bu tür icraatların mutlak surette engellenmesi.

الشكوى أن المسؤولين المحليين في القدس فرضوا ضرائب وأعباء غير قانونية على غير المسلمين، يقوم القضاة بالتحقيق في المسألة والممارسات غير العادلة ومنع مثل هذه الأفعال التي تتعارض مع القانون وتحولت إلى اضطهاد في عهد صالح باشا.

Since it was reported that the local administrators in Al Quds put on illegal taxes and burdens to the non-muslims in al Quds, the Qadis shall investigate the matter and unfair practices which turned into tyranny during the reign of Salih Pasha shall be prevented.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm patriki ve Rûm ve Gürci ruhbân tâ'ifesiyle Kudüs-i Şerîf dâhilinde olan ehl-i zimmet Rûm re'âyâsı arz-i hâl idüp; "Bunlar feth-i

hâkānîden berü cümle tekâlîf-i şâkkadan mu'âf olmak üzre ecdâd-i izâmımdan yedlerine hatt-i hümâyûn ile mu'anven ahid-nâme ve müte'addid evâmir-i şerîfe virildiği, hukkâm olanlar amel ve bir dürlü tekâlîf-i şâkka talebiyle rencîde olunmaz iken sinîn-i sâbıkada hukkâm ile hoş geçinmek içün eslâfları rızâlarıyla livâ-i mezbûr mütesellimi vardıkda, 'kudûm' nâmına on yedi buçuk guruş ve tevâbi'ine üç guruş ve paşaları vardukda 'kudûm' nâmına yetmiş beş guruş ve kethüdâsına yedi buçuk guruş ve yine paşaya çuka ve kumâş ve hidmeti içün beş yüz guruş ve kethüdâsına elli guruş ve tevâbi'iyçün on dört guruş ve ayda paşaya yirmi beş guruş ve kethüdâsına altı guruş ve tevâbi'iyçün üç guruş ve paşaya şeker ve balmumu ve 'ıydiyye' nâmına atlâs ve kethüdâsına yedi buçuk guruş ve tevâbi'iyçün on dört guruş ve harca dört guruş ve kavvâsa üç guruş ve yine taşra suya gitdikde paşaya 'hidmet' nâmına iki yüz guruş ve kethüdâsına yirmi guruş ve cümle nefere üç guruş bir seneden bir seneye tamâmına değin bunu virüp, Sâlih Paşa zamânına gelince bundan gayrı bir nesne virmeyüp ve hukkâm dahi almayup cümle fukarâ âsûde-hâl iken Sâlih Paşa rızâlarıyla vech-i meşrûh üzre virügeldiklerine kanâ'at itmeyüp ve yedlerinde olan temessükâta dahi amel etmeyüp sene-be-sene zulmünü dahi ziyâde ve cebren almağla, birkaç def'a hatt-i hümâyûn ile mu'anven evâmir-i şerîfe ile mübâşir ta'yîn vaz' olunmuşiken, sonra livâ-i mezbûr mutasarrıfı olanlar Sâlih Paşa'nın zulmünü âdet i'tibâr ve temessükâtlarına mugâyir sene-be-sene zulmünü dahi ziyâde idüp kendüleri ve mütesellimleri cebren aldıklarından mâ'adâ, yedlerinde olan fermânları ibrâz eyledikde, 'Bu fermânlar selâtîn-i mâzıye fermânıdır' diyü amel etmeyüp ve re'âyânın içlerinden biri Şeyh-i Nasârâ nasb ve her esnâfın akçelerin aldıklarından mâ'adâ, patrik ve vekîlleri dahi bize her ayda gelüp buluşup mücerred celb-i mâl içün 'kilise teftîşi' ve 'keşif' nâmıyla ta'addî vü rencîde ve cebren akçelerin aldıklarından gayrı, paşaları mîr-i hâcc olup gitdikde mütesellimleri dahi minvâl-i meşrûh üzre rencîde etmeleriyle gerek re'âyâ ve gerek ruhbân fukarâsı bir vechile virmeğe iktidârları kalmayup kimin perâkende vü perîşân ve kalanların dahi perâkende olmağa bâ'is olmalarıyla, yedlerinde olan harâc temessükâtlarına amel olunup vech-i meşrûh üzre eslâfları rızâlarıyla virdiklerinden gayrı, Sâlih Paşa ve sâ'ir paşalar zamânından berü izdiyâd eyledikleri zulmün ref' olunup yedlerinde olan temessükâtlarına muhâlif hilâf-i şer'-i şerîf tekâlîf-i şâkka talebiyle min-ba'd rencîde olunmamak içün merhûm ve mağfûrun-leh ammim Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhû* zamânında emr-i şerîf virilüp ve unvânına dahi emr-i şerîf-i cihân-mutâ'ım mûcebince amel idüp, 'Deyr-i Kudüs-i Şerîf'de ve deyr-i etrâf nâhiyelerde zulm ü ta'addî olunduğuna rızâm yokdur. Bir zulüm mesmû'um olur ise cezânızı viririm' diyü hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnları keşîde kılınmışiken yine mücâb olmayup, nicedir bu bahâne ile zulm ü ta'addî eylediklerinden mâ'adâ, feth-i hakānîden berü Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde gerek kendülerinin ve gerek Gürci ve Habeş ve Sırb ve sâ'ir zabt u tasarruflarında olan kilise ve manastır ve sâ'ir vakıflarıyçün

min-ba'd müdâhale ve keşf ü teftîş ve sâ'ir bahâne ile rencîde olunmamak üzre yedlerinde müte'addid evâmir-i şerîfeleri var iken, geçen sene Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan Mûsâ Paşa mücerred celb-i mâl içün 'Zabt u tasarruflarında olan kilise ve manastırlarınızı keşf ü teftîş iderim' diyü ol bahâne ile zulmetmek murâd itmekle, yedlerinde olan fermânları mûcebince Kudüs-i Şerîf kādısı men' ve hüccet-i şer'le virildüğin" bildirüp, müddet-i medîde bu âna gelince yedlerine inâyet ü ihsân olunan gerek hatt-i hümâyûn ile mu'anven ve gerek evâmir-i şerîfe ve hücec-i şer'iyye ve sâ'ir temessükâtlarına amel olunup Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde zabt u tasarruflarında olan kendülerinin ve Gürci ve Habeş ve Sırb ve sâ'ir kilise ve manastır ve vakıfların mücerred celb-i mâl içün "keşf ü teftîş" nâmıyla rencîde olunmayup ve rızâlarıyla virdiklerinden mâ'adâ, bir dürlü "tekâlîf-i şâkka" ve "hidmet" ve "pîşkeş" ve "Her hafta hedâyâ ile gelin buluşun" ve "Ziyâfet idin" ve sâ'ir bahâne ile bunları ve re'âyâ fukarâsını ta'addî vü rencîde olunmayup men' u def' oluna. Bundan sonra gerek paşa ve mütesellimleri ta'addî etmek murâd iderler ise Kudüs-i Şerîf kādısı olanlar yedlerinde olan temessükâtları mûcebince müdâhale itdirmeyüp fermânları icrâ eylemek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüği mastur u mukayyed bulunmağla, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün mü'ekked hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ş sene [1]107 **(25 Mart-3 Nisan 1696)**

d.108, s.254, h.1079

Kudüs'ün fethinden beri bölgedeki Rumların Ortodoks oldukları, ancak zamanla Katolik rahiplerin türlü hileler ve Papalıktan aldıkları destekle Rumların mezhep değiştirmelerine yol açtıkları bildirildiğinden; iddiaların araştırılması ve Katolik rahiplerin bu yöndeki faaliyetlerinin engellenmesi.

الشكوى أنه ومنذ فتح القدس، والروم في المنطقة هم من المسيحيين الارثوذكس، ويسعى القساوسة الكاثوليك إلى تحويلهم عن مذهبهم إلى الكاثوليكية وبشتى الحيل والدعم الذي يتلقونه من البابوية. التحقيق في هذه الشكوى ومنع القساوسة الكاثوليك من القيام بهذه الاعمال.

Since it was reported that the Greeks in the region were Orthodox Christians since the conquest of Al Quds and the Catholic Priests converted them to Catholicism with different tricks and the support they received from the Papacy. Therefore the claims shall be investigated

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf ve Gazze sancaklarına mutasarrıf olup mîr-i hâcc olan Vezîr ( ) Paşa'ya ve Kudüs-i Şerîf kādısına ve a'yân-ı vilâyet ve sâ'ir iş erlerine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ehl-i zimmet Rûm tâ'ifesinin patrik ve kendüye tâbi' piskopos ve ruhbân tâ'ifesi arz-i hâl idüp; "Feth-i hakānîden berü Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde ve etrâf u nevâhîsinde olan kurâları Rûm milletinden olup ehl-i zimmet olan Rûm re'âyâsı yedine virilen berât-ı âlî-şânım mûcebince ahvâllerin görüp âhar millet papasları ve ruhbânları karışmayup bir vechile müdâhale eylememek üzre tasrîh olunduğundan mâ'adâ, nice evâmir-i şerîfe ve hüccetler dahi verilmişiken bir vechile bizde Efrenc ruhbânları Rûm milletinden olup ehl-i zimmet olan re'âyâyı ve papasları ve keşîşleri ve kalogoryaların idlâl ve kendü işlerine uydurup gün-be-gün ehl-i zimmet re'âyâyı Frenk idüp ihtilâl virmeleriyle, bundan akdem Sakız cezîresinde Papa mezhebinde olan Frenklerin küllî ihânet ü fesâdları zâhir olup ve bundan mâ'adâ, Papa'dan gönderilen ba'zı Frenk râhibleri dahi birer tarîk ile emir alup tebdîl-i câme idüp vilâyet-be-vilâyet gezüp gerek Rûm ve gerek Ermeni ve sâ'ir milel-i Nasârâyı ihtilâl ü ifsâd ile kadîmî âyînlerinden döndürüp Frenk mezhebine mütâba'at itdirüp ehl-i zimmet re'âyâ niyyet-i fesâd ü ihtilâle bâ'is ü bâdî olduklarını sem'-i hümâyûnuma ilkā' olunup, bu makūle kazıyye-i nâ-marzıyyenin hudûsuna bir vechile rızâ-yı hümâyûnum olmayup men' u def'i bâbında hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnum sâdır olmağla, imdi; işbu fermân-i vâcibü'l-imtisâlim vusûlünde bir sûreti sicill-i mahfûza kayd ve mazmûn-ı münîfi i'lân ü işâ'at olunup ol havâlîdeki ehl-i zimmet re'âyâsı kadîmî hâllerinde ve âyînlerinde olup vech-i meşrûh üzre ihtilâl ü ifsâdlarıyla Papa mezhebine dönmüş var ise yine evvelki âyînlerinde olmak üzre muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ve ba'de't-tenbîh ol makūle ihtilâl ü ifsâda cesaret idenler dahi ele getürilüp haklarında şer'an lâzim gelen cezâları virilüp şerr ü fesâdları def' u ref' olunmağın, takayyüd ü ihtimâm ve bu bahâne ile kendü hâlinde olanlara tevahhuş ve akçe pul alınup celb-i mâl olunmakdan begâyet ihtirâz olunmak içün hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşiken yine ısgâ' etmeyüp minvâl-i meşrûh üzre re'âyâya ihtilâl ü ifsâd ve ihtilâl virdiklerinden gayrı, ol makūle ehl-i zimmet re'âyâ içün 'Bunlar bize şimdi mütâba'at etmedi. Birkaç sene mukadddem mütâba'at itmişidi.' diyü halt ve yine re'âyâyı ihtilâl ü ifsâd eyledüklerin" bildirüp, ol makūle ehl-i zimmet re'âyâya min-ba'd Efrenc râhibleri karışmayup ve bu âna değin ihtilâl ü ifsâd idenleri, re'âyâyı yine kadîmî âyînlerine döndürüp bundan sonra Rûm milletinden olan ehl-i zimmet re'âyâya karışup ihtilâl iderlerse hukkâm olanlar men' idüp mücâb olmazlar ise mukaddemâ hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı âlî-şânım mûcebince şer'an lâzim gelen cezâları virilmek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; vech-i meşrûh üzre hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince fermân-i âlî-şânım virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, "Vech-i meşrûh üzre amel oluna" diyü mü'ekked hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ş sene [1]107 **(25 Mart-3 Nisan 1696)**

d.108, s.254, h.1080

Kudüs'te Deyr-i Musallebe Manastırı'nda geçmişte minaresi de olan bir mescidin bulunduğunun iddia edilmesi üzerine yerinde üç kez keşif yaptırıldığı, iddianın asılsız olduğunun tespit edildiği, netice olarak adı geçen manastıra ve ehl-i zimmete müdahalenin engellenmesi hususunda gereğinin yapılması.

الإدعاء أنه في الماضي كان هناك مسجد بمئذنة في دير المصلوب في القدس، وتم الكشف على الدير ثلاث مرات وتبين أن هذا الادعاء لا أساس لها، في النهاية الأمر تقرر أن تتخذ الخطوات اللازمة لمنع التدخلات غير العادلة لأهالي الزعامات على الدير.

That three inspections were made in Deyr-i Musallebe Monastry in Al Quds upon claims that in the past there was a masjid with a minaret and it was found that the claim was baseless, at the end it was decided that necessary steps shall be taken to prevent unjust interventions to the monastry and ehli zimmet.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm patriki ve Rûm ve Gürci ruhbân tâ'ifesi arz-i hâl idüp; "Bunların Kudüs-i Şerîf hâricinde feth-i hakānîden berü zabt u tasarruf ve âyîn ü âdetlerin icrâ eyledikleri Deyr-i Musallebe dimekle ma'rûf manastır, mahsûs manastırları iken üç yüz seneden mukaddem eşrâfdan ba'zı kimesneler ve ehl-i örf tâ'ifesi mücerred celb-i mâl içün 'Manastır-ı mezbûrda mescid ve minâre-i şerîfesi vâr imiş' diyü gayr-i vâkı' mevâdd iddi'â eylemeleriyle, dokuz yüz elli senesinde fermân ile Şâm vâlîsi ve mahsûs mütevellî ta'yîn olunup mahall-i nizâ'ın üzerine varılup şer'le keşfolundukda; iddi'â olunan ahvâl gayr-i vâkı' olup aslâ eser-i binâ olmayup iddi'âları şirret ve lağv olmağla, mu'ârazadan men' ve bir daha keşif ve müdâhale olunmamak üzre hüccet-i şer'iyye mûcebince emr-i şerîf virildikde, yine dokuz yüz yetmiş iki senesinde bir daha keşfolundukda; minvâl-i meşrûh üzre iddi'âları lağvolmağla, 'keşf ü teftîş' nâmıyla müdâhale ve istimâ' olunmamak içün emr-i şerîf virilüp, ba'dehû yine dokuz yüz doksan altı senesinde Der-i Devlet-medâr tarafından mübâşir ta'yîn olunup keşfolundukda; yine minvâl-i meşrûh üzre iddi'âları lağvolmağla mu'ârazadan men' ve arzolundukda, 'Bir daha rencîde vü ta'addî olunmaya' diyü emr-i şerîf virilmişiken mücâb olmayup ba'zı eşirrâ her gelen kādılara ve ehl-i örf tâ'ifesine mücerred celb-i mâl içün gamzitmeği âdet idinüp birkaç senede bir 'keşif' nâmıyla bi-gayrı hakk akçelerin alup ta'addî eylemeleriyle, merhûmûn ve mağfûrun-lehüm babam Sultân Mehmed Hân ve amm-i büzürg-vârlarım Sultân Süleyman Hân ve Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhüm* zamân-i sa'âdet-iktirânlarında dahi evâmir-i şerîfe virilmişiken yine bu makūle üçyüz seneden berü men' u istimâ' ve müdâhale olunmamak içün hücec-i şerîfe mûcebince

müte'addid evâmir-i şerîfe virilüp men' olunmuşiken yine gâh-be-gâh ba'zı eşirrâ ve ehl-i örf tâ'ifesi, 'Hüccet ve şâhidler vardır ve sicilde mastûrdur' diyü rencîde vü ta'addî ve bi-gayrı hakk cebren akçelerin alup gadr ü zulümlerinden hâlleri diger-gûn olduğun" bildirüp, yedlerinde olan hücec-i şer'iyye ve evâmir-i şerîfe mûcebince amel olunup bir daha keşf ü teftîş ve istimâ' olunmayup ta'addîleri men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; "Vech-i meşrûh üzre amel olunup istimâ' olunmaya" diyü emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün mü'ekked hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ş sene [1]107 **(25 Mart-3 Nisan 1696)**

d.108, s.196, h.840

Kudüs'te Kamame Kilisesi rahiplerinin kullanımında olan bahçe, meyve ağaçları, zeytinlik ve vakıf arazisinden elde edilen gelir Sultan Ahmed Camii Evkafı'na aktarılagelmişken, rahiplerin bir şekilde elde ettikleri resmi belgelere istinaden söz konusu geliri vakfa göndermedikleri bildirildiğinden; konunun araştırılması ve sonucun merkeze bildirilmesi.

إن ايرادات حدائق وأشجار الفاكهة الزيتون، وأرض الوقف التي كانت قيد الاستخدام من الكنيسة القمامة في القدس تم التبرع بها لوقف جامع السلطان أحمد، واستنادا إلى الوثائق الرسمية التي حصلوا عليها أن الأسقفة لم يرسلو الإيرادات من الأساس، يتم التحقيق في القضية و إبلاغ النتيجة إلى المركز.

The income of the gardens, fruit trees, olive gardens, and waqf land that was under the usage of Kamame Church in Al Quds has been donated to the waqf of Sultan Ahmed, but it was reported that the bishops did not send the income in the light of false documents they somehow received, the issue shall be investigated and outcome should be reported to the centre.

Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

Merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhû* Câmi'-i şerîfi Evkāfı'nın mütevellîsi olan Ali, Ordu-yı hümâyûnuma arz-i hâl idüp; "Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Kamâme nâm kenîse ruhbânların tasarruf eyledikleri bağçe ve zeytûnluk ve sâ'ir eşcâr-i müsmire ve arâzî-i vakfın a'şâr-i şer'iyyesi mukābelesinde müşârun-ileyhin câmi'-i şerîfi ve türbe-i münîf ve imâret-i âmire ve dârü'ş-şifâ acûzeleri masârifiyçün senede bin esedî guruş Haremeyn-i Şerîfeyn defterlerine vakfa hâsıl kaydolunmuşiken Frenk râhibleri bir tarîkle emir almağla, bin yüz iki senesinden berü meblağ-i mezbûr virilmeyüp vakfa gadrolunduğun" bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, sen ki

mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; mahallinde tamâm hakk u adl üzre tefahhus ve zikrolunan bağçe ve zeytûnluk ve sâ'ir eşcâr-i müsmire ve arâzî hâlâ Rûm tâ'ifesi ruhbânları tasarrufunda mıdır yohsa Efrenc ruhbânların tasarruflarında mıdır? Vukū'u ve sıhhati üzre arz u i'lâm olunmak bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili N sene [1]107 **(4-14 Nisan 1696)**

A.DVNS.MHM.ZYL.d. 11, s.60, h.254

Kudüs Rum patriki Dostas ile Boğdan eski voyvodası Kantemir arasındaki alacak-verecek meselesine Kantemir'in vefatından sonra oğullarının müdahil oldukları, Kantemir'in patrike verdiği meblağa, daha sonra borcuna karşılık hazine tarafından el konulduğu, bu nedenle varislerinin hukuka aykırı taleplerinde herhangi bir haklılık payının bulunmadığı ve söz konusu davanın yeniden görülmesinin mümkün olmadığı.

إن ابناء الحاكم السابق لبوجدان فويفود معنيون بمسألة المستحقات التي بين بطريرك الروم دوتاس في القدس بعد وفاة ابيهم،المبلغ الذي اعطاه الحاكم إلى البطريرك تمت مصادرته من وزارة الخزانة وبالتالي لم يكن هناك أي أساس قانوني لمطالبات ورثته الشرعيين، و حمكت المحكمة أنه لا يمكن أن ينظر مرة أخرى في هذه القضية.

That the sons of former Bogdan Voivode Kantemir were involved in the debt issue between him and the Greek Patriarch of Al Quds Dostas after his death, the amount that Kantemir gave to Dostas was expropriated by the treasury in vfiew of his deaths, therefore there was no basis in the claims of his successors for illegality, and the court case in question cannot be seen again.

İstanbul ve Edirne kā'im-makāmlarına ve İstanbul ve Edirne ve Kudüs-i Şerîf kādılarına ve ( ) ve ( ) kādılarına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm tâ'ifesinin patriki Dostas nâm patrik arz-i hâl idüp; "Mezbûr bin yüz dört senesinde Boğdan vilâyetine vardıkda, sâbıkā Boğdan voyvodası olan Kantemür hâl-i sıhhatinde otuz kîselik altunı emânet tarîkıyla vaz' ve yedinden iki kıt'a temessük alup, ba'dehû patrik-i mezbûr Boğdan'dan Eflak vilâyetine vardıkda mezbûr Kantemür hâlik olmağla yerine voyvoda olan Kostantin meblağ-i merkūm emânete vaz' olduğun haber aldıkda, sâbıkā vezîr-i a'zam olup hâliyâ Sayda eyâletine mutasarrıf olan vezîrim Mustafa Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* sene-i mezbûrda Eflak vilâyetine vardıkda, hâlik-i mezbûrun mîrîye olan deyni içün taraf-ı mîrîden kabzolunmak üzre voyvoda-i mesfûr i'lâm itmekle, vezîr-i müşârun-ileyh dahi tarafından Eflak voyvodasına hitâben buyurulup ve iç mehterbaşısı Kara Osman nâm kimesneyi mübâşir ta'yîn ve Eflak boyarlarından Drago nâm boyar ile ma'an varup patrik-i mezbûr Bükreş

nâm mahalde iken konağın basup zikrolunan otuz kîselik altunı mîrî içün bi't-tamâm tegallüben ahz ü kabz eyleyüp zimmetinde bir nesne kalmış değil iken hâlik-i mezbûrun oğulları Anrivaş(?) ve Dimitraşko nâm zimmîlerin yüz yedi senesinde İstanbul'da patrik-i mezbûru tutup, 'Babamız hâlik-i mezbûr Kantemür sana otuz kîselik altunı emânet vaz' eylemiş idi. Patrik hâlik olmağla izn-i şer'le bize intikāl eyledi.' diyü da'vâ ve İstanbul kā'im-makāmı ve İstanbul kādısı huzûrlarında murâfa'a-i şer' olunup ahvâlleri şer'le görüldükde; meblağ-i merkūm vech-i meşrûh üzre vezîr-i müşârun-ileyh tarafından mîrî içün kabzolunup patrik-i mezbûr zimmetinde olmaduğı zâhir olmağla, mu'ârazadan men'-birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye virilmişiken yine kanâ'at eylemeyüp tekrâr da'vâ itmeleriyle meblağ-i merkūmu kabziden mübâşir-i merkūm ihzâr olunup tekrâr Edirne sahrasında Ordu-yı hümâyûnumda Vezîr-i a'zam Mehmed Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*nun ve kādıaskerlerim huzûrlarında murâfa'a olunup şer'le görüldükde; mübâşir-i merkūm ile boyar-ı mesfûr meblağ-i merkūmu mîrî içün patrik-i mezbûrdan kabz ve götürüp vezîr-i müşârun-ileyh hazînesine teslîm eylediklerine mukırr ve zâhir ü nümâyân olduğundan mâ'adâ, patrik-i merkūmun zimmetinde kalmaduğına şer'an hüccet lâzim gelmekle, hüccet virilüp ve kat'-i nizâ'-birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye virildüğin ve mezbûr patrik gâh İstanbul'da ve gâh Edirne'de ve gâh âhar yerde gezdiğin bildirüp hüccet-i şer'iyye mûcebince amel olunup hâlik-i mezbûrun oğullarına tekrâr akçe talebiyle rencîde olunmamak" bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, husûs-ı merkūm Ordu-yı hümâyûnumda sadreyn huzûrunda şer'le istimâ' ve sâbıkā Boğdan voyvodası Kantemür oğlu Dimitraşko mu'ârazadan men' olunmağla, yedinde olan iki kıt'a hüccet-i şer'iyyesi mûcebince amel olunup fîmâ-ba'd âhar mahalde istimâ' ve rencîde olunmamak içün hüküm yazıldı.

Fî evâsıtı Za sene [1]107 **(12-21 Haziran 1696)**

A.DVNS.MHM.d. 108, s.413, h.1734

Mısır muhafızı İsmail Paşa'nın, eyalet hazinesinden Şam surre eminine teslim edilen ve Kudüs ile Haremeyn surrelerinin bedeli olan meblağı hacıların Şam'dan hareketinden önce yetiştirerek surre eminine teslim etmesi ve ilgili hücceti merkeze göndermesi

على الوصي في مصر إسماعيل باشا ايصال مبلغ صرة القدس والحرمين والذي قدم إلى خزينة الدولة من وصي صرة الشام، يجب تسليم المبلغ قبل تحرك حملة الحج من دمشق وإرسال الحجة ذات الصلة إلى المركز.

That the guardian of Egypt İsmail Pasha shall deliver the amount for the Al Quds and Haremeyn surra expeditions which was submitted to the state treasury to guardian of Damascus surra expedition before the move of pilgrims from Damascus and send the relevant hucca to the center.

Mısır muhâfızı Vezîr el-Hâc İsmâil Paşa'ya hüküm ki:

Mısır-Kāhire hazînesinden beher sene Şâm-ı Şerîf'de surre emînine irsâl ve teslîm olunacak Haremeyn-i Şerîfeyn ve Kudüs-i Şerîf fukarâsının surreleri olan altmış bin iki yüz yirmi sekiz altunın işbu bin yüz sekiz senesinde dahi irsâli ehemm ü mühimmâtdan olmağla, mübâşire teslîm ve irsâl olunmuşdur. İmdi; sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; sene-i mezbûra mahsûb olmak üzre Haremeyn-i Şerîfeyn ve Kudüs-i Şerîf fukarâsının ol mikdâr surrelerin huccâc-i Müslimîn Şâm-i Şerîf'den hareket etmezden mukaddem Şâm-ı Şerîf'e irsâl ve surre emînine teslîm ve teslîmine hüccet itdirülüp mübâşir-i mûmâ-ileyh ile hüccetin Rikâb-i hümâyûnuma irsâl olunmak bâbında diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]108 **(28 Eylül-7 Ekim1696)**

MHM.ZYL.d. 11, s.98, h.434

Bedevilerin, Bikāa'dan Kudüs'e gelip giden Ermenilerin çocuklarından hukuka aykırı bir takım ücretler talep etmelerinin önlenmesi.

منع البدو من مطالبة رسوم غير قانونية من أبناء الأرمن الذين يأتون ويذهبون من البقاع إلى القدس.

Preventing the Beduins demand illegal fees from the children of Armenians who come and go from Bikaa to Al Quds.

Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve monlâsına hüküm ki:

Ermenî tâ'ifesinden ( ) ve ( ) nâm zimmîler gelüp, "Bunlar ziyâret tarîkıyla Kudüs-i Şerîf'den Bikā'a'ya ve Bikā'a'dan Kudüs-i Şerîf'e gelürler iken esnâ-i tarîkde gafarcı urbân tâ'ifesi bunların sabî evlâdlarından bi-gayrı hakk akçe taleb idüp virmeyenleri sefîneye girmeğe komayup küllî ta'addî eylediklerin" bildirüp men' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, hilâf-ı şer' rencîde olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]108 **(17-26 Kasım 1696)**

MHM.ZYL.d. 11, s.148, h.633

Kudüs'te mutasarrıf ve mütesellimlerin Hıristiyanlardan baskı ve tehditle; keşif, ziyafet, hizmet, hediye, pişkeş ve tekâlif-i şakka namıyla para ve eşya almalarının yasaklanması.

يمنع الولاة والمتسلمين من أخذ الاموال والممتلكات من المسيحيين تحت مسمى كشف، وليمة، خدمة، هدية، بقشيش وتكاليف السقا باستخدام الاضطهاد والتهديد.

That the governors and mütesellims shall be banned from collecting money and belongings from the Christians under the title of discovery, feast, service, present, pişkeş and tekalif-i şakka by using oppression and threats.

Kudüs-i Şerîf kādısına ve ol tarafda Sahratullâh ve Halîlürrahman Evkāfı mütevellîsi sâbıkā Darüssaâdetim Ağası olan Lala Osman Ağa *dâme ulüvvühû*ya hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve Rûm ve Gürci ruhbân tâ'ifesiyle Kudüs-i Şerîf dâhilinde olan ehl-i zimmet Rûm re'âyâsı Dergâh-i mu'allâma arzıhâl idüp; "Bunlar feth-i hâkānîden berü cemî' tekâlîf-i şâkkadan mu'âf olmak üzre yedlerine ecdâd-ı izâmımdan hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven ahid-nâme ve müte'addid evâmir-i şerîfe virilmekle, hukkâm olanlar amel ve bir dürlü tekâlîf-i şâkka talebiyle rencîde olunmaz iken sinîn-i sâbıkāda hukkâm ile hoş geçinmek içün eslâfları rızâlarıyla Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olanlar ve mütesellimleri vardıkda 'hediyye' ve 'pîşkeş' nâmıyla bir mikdâr şey virüp Sâlih Paşa zamânına gelince, fukarâ âsûde-hâl iken Sâlih Paşa rızâlarıyla virdiklerine kanâ'at eylemeyüp yeni bid'atlar ihdâs idüp kilise ta'mîr keşfi ve ziyâfet ve hidmet ve her hafta buluşmak ve sâ'ir dürlü bahâneler ile zulmen ziyâde fesâdları olmağla, sonra gelen Kudüs-i Şerîf paşaları ve mütesellimleri Sâlih Paşa'nın etdüği zulmü ve bid'atı temessük idinüp 'Sâlih Paşa almış, biz dahi alurız' diyü ahz ü habs ve cebr ü zencîr ile zulm ü ta'addî eylemeleriyle, eslâfların zamânında ber-vech-i meşrûh rızâlarıyla viregeldikleri şeylerden mâ'adâ, Sâlih Paşa ve sâ'ir paşalar zamânından berü hilâf-ı şer'-i şerîf ve yedlerinde hatt-i hümâyûn ile mu'anven ve sâ'ir temessükâtlarına mugâyir ihdâs eyledikleri 'bid'at' ve 'tekâlîf-i şâkka' nâmıyla zulmen aldıkları gerek akçe ve gerek sâ'ir eşyâ her ne ise ref' olunup fîmâ-ba'd mutâlebesiyle rencîde olunmamak üzre birkaç def'a mufassal ü meşrûh üzre emr-i şerîfim virilmekle, zikrolunan bid'at ve mezâlimin def' [u] ref'iyçün virilen evâmir-i şerîfemin mazmûn-ı muktezâsın tenfîz ü icrâ eyleyüp eger livâ-i mezbûre paşaları ve mütesellimleri yine memnû' olmayup yedlerinde olan evâmir-i aliyyeme mugâyir zulm ü ta'addîye tasaddî iderler ise siz ki mûmâ-ileyhimsiz; sıhhati üzre Der-i Devlet-medârıma arz u i'lâm eylemek içün emr-i şerîfim virildüğin" bildirüp, mukaddemâ emr-i şerîfim

mûcebince amel olunmak bâbında müceddeden hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; vech-i meşrûh üzre emr-i şerîfim virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]108 **(17-26 Kasım 1696)**

A.DVNS.MHM.d. 110, s.151, h.677

Leccun, Gazze, Kudüs ve Nablus sancaklarıyla birlikte Şam hac emirliğine tayin edilen Şam beylerbeyi Ahmed Paşa tarafından hacıların gidiş ve dönüşlerinde güvenli bir biçimde yolculuk etmelerinin sağlanması hususunda gerekli tedbirlerin alınması.

على البكلربكي أحمد باشا والي اقضية لجون، غزة، القدس نابلس بالإضافة إلى تعيينة امير حج الشام اتخاذ جميع التدابير اللازمة لضمان سلامة الحجاج في رحلتهم من وإلى مكة المكرمة.

That Damascus Beylerbey Ahmed Pasha who was appointed as the hajj ameer of Leccun, Gaza, Al Quds, Nablus and Damascus sandjaks shall take all the necessary measures to ensure the safe journey of pilgrims to and from Mecca.

Leccun ve Gazze ve Kudüs-i Şerîf ve Nablus sancakları inzimâmı ve Şâm emîrü'l-hâclığı ile Şâm beğlerbeğisi olan Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; senin vilâyet-i Şâm ve cânib-i Hicaz'ın umûrına vukūf u şu'ûrun olup tarîk-i hacc-ı Şâmî'de eşkıyâ-yı urbânın def'-i mazarratın ve huccâc ü züvvârın hıfz u hırâsetin ve her vechile ol tarafların emn ü selâmeti husûsunda senden küllî hidmet me'mûl-i hümâyûnum olmağla, inşâ'allahü te'âlâ bu sene-i mübârekede tarîk-i hacca bin nefer piyâde ve beş yüz süvârî ile gidüp ve ta'ahhüdün mûcebince huccâcın istikbâline me'mûr olanlara i'ânet idüp istikbâl husûsuna dahi tamâm nizâm virmek şartıyla avâtıf-i aliyye-i hüsrevânemden zikrolunan sancaklar ile Şâm beğlerbeğiliği ve Şâm emîrü'l-hâclığı sana tevcîh olunup ve dâ'î-i zeynü'l-âlemîn olan huccâc-ı Müslimînin terfîh-i hâl ve tanzîm-i ahvâlleri senin gayret ü hamiyyetine havâle olunmuşdur. İmdi; emr-i şerîfim vusûl bulduğu gibi mu'accelen kalkup mansıbına varup bir gün evvel ol tarafların nizâm-i umûrına kıyâm, bâ-husûs şimdiden tarîk-i haccın levâzim ü mühimmâtı tedârikiyle ziyâde ihtimâm idüp ta'ahhüd eyledüğin bin beş yüz süvârî ve piyâde neferâtı bi'l-cümle tüvânâ vü güzîdesinden olmak üzre techîz ve i'dâd ve zehâ'ir ve mühimmât-i sâ'irlerin dahi tertîb ü tekmîl idüp ve Leccun sancağı ta'ahhüdün mûcebince istikbâle me'mûr olanlara i'ânet ve her ahvâllerine nizâm u intizâm virmek üzre bu mukābelede virilmekle, inşâ'allahü te'âlâ karşucılık ahvâlini dahi kemâ-yenbağî görüp mevsim-i hacc gelmeden avn-i hakkıyla cümle levâzim-i haccı tekmîl ve bâ'is-i tevakkuf ve tereddüd olacak bir mâni'a komayup bu husûsda ziyâde basîret ü intibâh üzre hareket ve

kemâl-i mertebe sa'y ü dikkat eyleyesin. Göreyim seni; ne vechile gayret ü hamiyyet idüp ne minvâl üzre gayret ü himmet idersin. Karşucılık husûsu inşâ'allahü te'âlâ me'mûr olanlar berâ-yı savâb-dîdin üzre hareket ve senin dahi ta'ahhüdün mûcebince i'ânetin ile sûret-i nizâm ve hitâm bulur. Müşâya'at husûsıyçün dahi Cidde sancağı beği Ahmed *dâme ızzühû* beş yüz nefer tüfeng-endâz ile bürke-i mu'azzamada istikbâli ehemm, yine mahall-i mezbûra değin huccâcı müşâya'at etmek üzre me'mûr ve bu vech üzre emr-i şerîfimle tenbîh-i hümâyûnum olmuşdur. Sen dahi her vechile gayret idüp inşâ'allahü te'âlâ huccâc-i Müslimîni âminen ve sâlimen götürüp ve getürüp eger iyâb ve eger zihâblarında bir emr-i nâ-mülâyim hudûsunu müstenbi' olur, kusûr u fütûr olmamak üzre kemâl-i mertebe dikkat ü ihtimâm idüp senden me'mûl olduğu vech üzre mesâ'î-i cemîle vücûda getürmeğe bezl-i tâb ü tüvân eylemen bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]109 **(6-15 Kasım 1697)**

d.110, s.201, h.932

Kudüs'teki Mar-Tagalla ve Sitti Meryem namıyla anılan Rum manastırlarında yıpranmış bazı bölümlerin tamiri için keşif yapılarak onarılmasına izin verildiği, bu nedenle mahalli idareciler tarafından çeşitli bahanelerle manastırların tamiratına müdahale edilmemesi.

يتم الكشف عن الاجزاء التالفة في اديرة الروم المعروفة باسم مار تغلا وستي مريم في القدس، والسماح بإصلاحها، ويمنع المسئوليين المحليين من التدخل في إصلاح الأديرة وتحت ذرائع مختلفة.

That some of the destroyed parts in the Greek monastries known as Mar Tagalla and Sitti Meryem in Al Quds were allowed to be inspected and restored, therefore outside interventions to the restoration of monatries by local administrators shall be prevented.

Kudüs-i Şerîf kâdısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf dâhilinde vâkı' Mar Tagalla ve Sitti Meryem nâm manastırlarda sâkin Rûm ruhbân fukarâsı gelüp; "Manastır-ı mezbûrların kiliselerinden hâric bir mikdâr dîvârları ve sâkin oldukları odalarının ba'zıları münhedim ve ba'zıları termîme muhtâc olmağla, bundan akdem mütesellim ve mi'mâr ve cümle Müslimîn muvâcehesinde şer'le keşf ü hüccet olunup ve cümlenin ma'rifeti ve izn-i şer'le vaz'-i kadîmî üzre ta'mîr ü termîm olunup ve min-ba'd ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından mücerred celb-i mâl içün kilise ve manastırları 'keşf ü teftîş' nâmıyla rencîde olunmamak üzre yedlerine hatt-i hümâyûn ile mu'anven evâmir-i şerîfeleri var iken ba'zı ehl-i örf tâ'ifesi mücerred celb-i mâl içün 'Keşf

ideriz' diyü hilâf-i şer'-i şerîf keşf ü teftîş ta'addisiyle ruhbân fukarâsın rencîde eylediklerin" bildirüp, hüccet-i şer'iyyeleri mûcebince amel olunup ehl-i örf tâ'ifesi mücerred celb-i mâl içün "Keşf ideriz" diyü keşf ü teftîş ta'addîsiyle hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde vü ta'addî olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; "Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde zabt u tasarruflarında olan kilise ve manastırları min-ba'd müdahale ve keşf ü teftîş ve sâ'ir bahâne ile rencîde olunmaya" diyü emr-i şerîf virilerek mastûr u mukayyed bulunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili C sene [1]109 **(15-24 Aralık 1697)**

d.110, s.205, h.941

Kudüs'te Kamâme, Beytüllahim ve sair kutsal mekanlarda Rum rahiplere eskiden beri yamaklık eden Gürcü, Habeş, Süryâni, Kıptî ve Sırplara ait ziyaretgâh, kilise, manastır, bahçe, mezarlık ve vakıflara, Ermeniler tarafından sahte hüccet ve emir ibraz edilerek yapılan müdahalelerin önlenmesi ve bu hususta suçluların tespit edilerek merkeze bildirilmesi.

تمنع التدخلات الخارجية عن طريق تقدم حجج مزورة على الكنائس والأديرة، والمعابد والحدائق والمقابر والأوقاف التي تعود إلى الجورجيين، الاثيوبيين، السريانية، الاقباط والصرب ويخدمها الأساقفة الروم في القمامة وبيت لحم والأماكن المقدسة في القدس. والذين ينتهكون القانون يجب الابلاغ بهم إلى المركز.

That outside interventions to the churches, monastries, tomds, gardens, cemetaries and waqfs that belong to Georgians, Ethiopians, Syriac, Koptic and Serbians who has been assisting Greek bishops in Kamame, Beytüllahim and similar places around Al Quds and those who breach the rules shall be reported to the centre.

İşbu emr-i şerîfin hilâfına Ermeni tâ'ifesine Mâliye tarafından virilen emr-i şerîf mûcebince Dîvân tarafından dahi emr-i şerîf yazılup ve Rûm tâ'ifesinin aldıkları evâmirin kayıdları dahi terkîn olunmağla, işbu mahalle işâret olundu.
Fî evâ'ili N sene [1]146 ***(5-14 Şubat 1734)***

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve Rûm ruhbân tâ'ifesiyle Memâlik-i mahrûsemde vâkı' ehl-i zimmet Rûm re'âyâsı Dergâh-i mu'âllâma arzıhâl idüp; "Kudüs-i Şerîf dâhilinde vâkı' Kamâme ve sâ'ir yerlerde ve hâricinde Beytüllahim ve sâ'ir yerlerde bunlara yamak olan Gürci ve Habeş ve Süryânî ve Kıbtî ve Sırb tâ'ifesinin ziyâretgâhları ve kilise ve manastır ve bağçe ve makbereleri ve vakıfları ve sâ'ir yerleri feth-i hâkānîden berü selâtîn-i mâzıyeden zabt u tasarrufıyçün yedlerinde olan temessükâtları mûcebince ecdâd-ı izâmımdan merhûm ve

mağfûrun-leh ceddim Sultân Selim Hân *tâbe serâhû* Mısır ve Kudüs-i Şerîf'i feth ü teshîr eyledikde tasarruflarında bulunmağla, merhûm-i müşârun-ileyh dahi yine kadîmîsi üzre ibkā ve tasarrufıyçün yedlerine hatt-i hümâyûn ile mu'anven evâmir-i şerîfe virüp ba'dehû merhûmân ve mağfûrun-leh[ümâ] Sultân Süleyman Hân ve Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhumâ* ve ecdâd-ı izâmımdan mesned-nişîn-i Saltanat-i cihân-bânî olanlar dahi vech-i meşrûh üzre tasarrufıyçün yedlerine hatt-i hümâyûn ile mu'anven evâmir-i şerîfe virilmekle, bin altmış yedi senesine gelince; bilâ-nizâ' zabt u tasarruf idüp Ermeni tâ'ifesi ve millet-i Nasârâ tarafından dahl ü nizâ' olunmayup sene-i mezbûrede Ermeni tâ'ifesi hüccet peydâ ve mûcebince müzevver emir ibrâz ve 'Habeş tâ'ifesi bize yamakdır' diyü dahl ü nizâ' etmeleriyle, sene-i mezbûrede merhûm ve mağfûrun-leh vâlid-i mâcidim Sultân Mehmed Hân *tâbe serâhû* zamânında Dîvân-ı hümâyûnumda vüzerâ-i izâm ve sadreyn huzûrunda mesfûr Ermeni tâ'ifesiyle murâfa'a olduklarında; mesfûr Ermenilerin ibrâz eyledikleri hüccet ve emir müzevver olduğu bâbında ve zâhir ü nümâyân ve iddi'âları şirret-mahz olmağla, men' ve yedlerinde olan ahid-nâme ve hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla mu'anven evâmir-i şerîfe ve sâ'ir temessükâtları mûcebince kendülerine yamak olan Gürci ve Habeş ve Süryânî ve Kıbtî ve Sırb tâ'ifesinin bâlâda mastûr olduğu vech üzre olan yerleri bunlara hükmolunup tasarrufıyçün hatt-i hümâyûn ile mu'anven emr-i şerîf ve hüccet-i şer'iyye virilüp ol zamândan berü zabt u tasarruflarında olup, lâkin mesfûr Ermeni tâ'ifesi şirret üzre olmağla gâh-be-gâh dahleylemeleriyle, murâfa'adan hatt-i hümâyûn ile mu'anven yedlerinde olan evâmir-i şerîfe ve hüccet-i şer'iyye ve sâ'ir temessükâtları mûcebince amel olunup kendülerine mahsûs olup Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde hâlâ zabt u tasarruflarında olan Gürci ve Habeş ve Süryânî ve Kıbtî ve Sırb tâ'ifesinin vech-i meşrûh üzre kilise ve manastır ve sâ'ir vakıfları ve yerleri tevâbi' u levâhıkıyla temessükâtları mûcebince kadîmîsi üzre zabt u tasarruf olunup temessükâtlarına mugâyir Ermeni tâ'ifesi dahl ü ta'arruz eylememek içün bin yüz sekiz senesinde emr-i şerîfim virilmişiken yine mesfûrdan Ermeni tâ'ifesi başlarından korkmayup müzevver emir peydâ ve mahallinde ibrâz idüp ihtilâl virdiklerin" bildirüp, müddet-i medîdeden yedlerinde olan gerek hatt-i hümâyûn ile mu'anven ve gerek sâ'ir evâmir-i şerîfe ve hücec-i şer'iyye ve sâ'ir temessükâtları mûcebince amel ü icrâ olunup temessükâtlarına mugâyir Ermeni tâ'ifesi ve sâ'ir millet-i Nasârâya min-ba'd müdâhale vü mu'âraza ve nizâ' itdirilmeyüp ve peydâ itdikleri müzevver emir der-kîse olunup ve bu makūle fesâda şürû' ve müzevver emir peydâ ve ibrâz idenler[i] ism ü resimleriyle yazup Der-i Devlet-medâra arzolunmak bâbında müceddeden hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; kadîmü'l-eyyâmdan berü Gürci ve Habeş ve Süryânî ve Kıbtî ve Sırb tâ'ifesi Rûm tâ'ifesine yamak olmağla, Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde ziyâretgâhları ve kilise ve manastır ve sâ'ir vakıfları ve yerleri zabt u

tasarruf eylemek içün murâfa'adan hatt-i hümâyûn ile mu'anven emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed olunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki**:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince amel idüp dahi kadîmü'l-eyyâmdan berü kendülerine yamak olan Gürci ve Habeş ve Süryânî ve Kıbtî ve Sırb tâ'ifesinin Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve hâricinde vech-i meşrûh üzre hâliyâ zabt u tasarruflarında olan ziyâretgâhları ve sâ'ir kilise ve manastır ve vakıfları ve yerleri tevâbi' u levâhıkıyla yedlerine hatt-i hümâyûn ile mu'anven olan ve gerek sâ'ir evâmir-i şerîfe ve hücec-i şer'iyye ve sâ'ir temessükâtları mûcebince kadîmîsi üzre zabt u tasarruf itdirüp temessükâtlarına mugâyir mesfûrdan Ermeni tâ'ifesini ve âharı dahl ü ta'arruz ve nizâ' itdirmeyesin. Şöyle ki; bundan sonra müzevver emir peydâ ve ibrâz iderler ise sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; ibrâz eyledikleri emri ellerinden alup der-kîse ve ol makūle fesâda şürû' ve cesâret idüp ibrâz idenleri dahi ism ü resimleriyle yazup Der-i Devlet-medârıma arzeyleyüp sâdır olan emr-i şerîfimin mazmûn-i münîfini tenfiz ü icrâ eyleyesin, şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumu sicillâta kayd ve yedlerinde ibkā idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Fî evâhiri Ca sene [1]109 **(5-14 Aralık 1697)**

d.110, s.206-207, h.942

Kudüs'te farklı mezheplere mensup Hıristiyanların Kamame Kilisesi'ndeki ayin ve ritüellerin usul ve erkanı ile icrasında anlaşamadıkları, bazı Ermenilerin rüşvet ve usulsüzlükle elde ettikleri sahte belgelere dayanarak Rumlara verilmiş kadim imtiyazları, keza ayin ve merasimlerin ifasındaki bazı önceliklerini ısrarla değiştirmeye çalıştıkları bildirildiğinden; iddiaların araştırılması, kanun ve teamüllere aykırı müdahale ve uygulamalara kesinlikle izin verilmemesi.

أن المسيحيين من مختلف الطوائف لم يوافق على طريقة بعض الطقوس في كنيسة القمامة، والتي اعلن عنها البعض في محاولة لتغيير الامتيازات التقليدية التي اعطت الروم الأولوية في تنفيذ بعض الاحتفالات والخطب التي يقومون بها، بعض الأرمن وعلى أساس وثائق مزورة اخذوها عن طريق الرشوة والتزوير يسعون للحصول على الامتيازات التي للروم، لذلك يجب التحقيق في الدعوى ولا يسمح بالممارسات تتعارض مع القوانين والتقاليد.

That Christians from different sects could not agree on the method of some of the rituals at the Kamame church, that some Armenians were reported to try and change the traditional privileges given to the Greeks and priorities in the execution of some ceremonies and sermons performed by the Greeks on the basis of false documents taken via bribes and forgery, therefore the claims shall be investigated, practices in conflict with laws and traditions shall not be allowed.

Kudüs-i Şerîf kādısına ve Haseki Evkāfı mütevellîsine hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm tâ'ifesinin patriki ve Rûm ruhbân tâ'ifesiyle sâ'ir Memâlik-i mahrûsemde olan ehl-i zimmet Rûm re'âyâsı Dergâh-i mu'allâma arz-i hâl idüp; "Feth-i hâkānîden berü âyîn ü âdetleri üzre Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Kamâme nâm kiliselerinin içinde vâkı' Kabr-i Îsâ *aleyhisselâm* zu'm itdikleri mahalde zuhûr iden nâr ziyâretiyçün zamânıyla her sene etrâf u eknâfdan gelen Ermeni ve Gürci ve Süryânî ve Habeş ve Kıbtî ve sâ'ir milel-i Nasârâ tâ'ifesi Rûm patriki olanlara mürâca'at idüp ve kilise-i mezbûrede aşağı ve yukaru mahallerinde ve kapu önlerinde tilâvet içün ve eger devr-i ma'bed ve tertîbdir ve eger her gice buhûr salmak ve icrâ eylemek ve zuhûr iden nâr-i mezbûrdan şem' yandırmakdır, milel-i mezbûre ve tavâ'if-i merkūmenin cümlesinden mukaddem Rûm patriki veyâhûd vekîli ve Rûm ruhbânıyla Rûm tâ'ifesi varup âyîn ü âdetlerin icrâ itdikden sonra mû'tâd üzre sâ'ir milel ve tavâ'if dahi yollarıyla varup tarîk-i kadîm üzre anlar dahi devr ve edâ-yı âyîn eylemek üzre selâtîn-i mâzıyeden temessükâtları olduğundan mâ'adâ, ceddim merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Selim Hân *tâbe serâhû* dahi Mısır ve Kudüs-i Şerîf'i feth ü teshîr eyledikde yedlerinde olan temessükâtların ibkā ve mûcebince ahid-nâme ve hatt-i hümâyûn ile mu'anven emr-i şerîf virmekle, andan sonra cülûs-ı hümâyûn vâkı' oldukca temessükâtları ibkā ve tecdîd olunup, bin kırk dört senesine gelince; bilâ-nizâ' minvâl-i meşrûh üzre âyîn ü âdetlerin icrâ iderler iken zikrolunan tavâ'if-i muhtelifeden Ermeni tâ'ifesinden Kızılbaş'dan gelme Gurgor nâm Ermeni ve gayrıları biriküp feth-i hâkānîden berü olagelmişe muhâlif vaz' u hareket idüp akçe kuvveti ve hukkâmın tama'-ı hâmı sebebiyle yedlerinde olan temessükâtlarına muhâlif ve âyîn ü âdetlerine mugâyir bir tarîkle hüccet almalarıyla, "Biz size takaddüm veyâhûd ma'an gidüp ziyâret ideriz" diyü nizâ' ve bin kırk dört senesinde merhûm ve mağfûrun-leh Gâzî Sultân Murad Hân *tâbe serâhû* zamân-ı sa'âdetlerinde Dîvân-ı hümâyûnda vüzerâ-yı izâm ve Rumili ve Anadolu kādıaskerleri huzûrlarında murâfa'a olunup ahvâlleri şer'le görüldükde; Ermeni tâ'ifesinin eyledikleri iddi'â ve nizâ' eyledikleri hüccet yedlerinde olan temessükâta muhâlif ve âyîn-i kadîmelerine mugâyir olmağla fesholunup ve takaddüm bunların olmağla hüküm-birle kat'î cevâb virilüp ve ahvâlleri tafsîl üzre pâye-i serîr-i a'lâya telhîs ve arzolundukda, kadîmden olageldüği üzre Rûm patriki veyâhûd vekîli ve Rûm tâ'ifesi cümle milelden evvel gidüp ve mukaddem âyîn ü âdetlerin icrâ ve sarf-i levâzim ziyâret eyleyüp min-ba'd zikrolunan tavâ'ifden bir ferde takaddüm itdirilmeyüp, şöyle ki; yedlerinde olan temessükâtlarına mugâyir Ermeni tâ'ifesi ve sâ'ir milel kanâ'at itmeyüp girü patrik ile emir ve hüccet veya gayrı temessükât ibrâz idüp bunlara takaddüm veyâhûd "Ma'an ziyârete gideriz" diyü say' ü ikdâm iderler ise ol makūle mücidd-i tarîk ile alup ibrâz eyledikleri temessükleri ellerinden alınup der-kîse ve mühürlenüp Asitâne-i sa'âdet-medâra havâle olunup temessükâtlarına

muhâlif iş eyledikleriyçün getürdilüp haklarından gelüp ve da'vâlarının cevâbı virilmek içün vârid olan hatt-i hümâyûn mûcebince mü'ekked ü müşedded emr-i şerîf virilmekle, ol zamândan berü zikrolunduğu üzre âyîn ü âdetlerin icrâ itdirildikde, bundan akdem ziyâretleri tasarrufıyçün Efrenc tâ'ifesine bir nişân virilüp lâkin Efrenc tâ'ifesinin âyîni bunlara olmayup başka olmağla, bin yüz yedi senesinde Kamâme nâm kiliseleri içinde Kabr-i Îsâ *aleyhisselâm* zu'm itdikleri türbenin kapusın Iyd-i Nasârâ'da kadîmîsi üzre Haseki Evkāfı mütevellîsi mühürleyüp sonradan fermân ile kusûr iden Efrenc tâ'ifesinden mâ'adâ, Ermeni ve sâ'ir milel-i Nasârâ tâ'ifesinden mukaddem Rûm patriki veyâhûd vekîli kabr-i mezbûra girüp zuhûr iden nârdan mum yandırup Rûm milletinden olup kabr-i mezbûr kapu önünde olan ziyâretçiler dahi Rûm patriki veyâhûd vekîlinin elindeki mumdan mum yakup ve sâ'ir milel-i Nasârânın başları olanlar dahi Rûm patriki veyâhûd vekîlinin elindeki mumdan mum yakup kendi milletlerinden olan ziyâretçilerine dahi kendi yerlerine mum oluşdurup kadîmden olageldüği üzre âyîn ü âdetlerin icrâ eylemek içün emr-i şerîf virilmişken Ermeni tâ'ifesi şirrete sülûk ve 'Biz Rûm tâ'ifesiyle ma'an ziyârete gideriz' diyü mukaddemâ bir tarîk ile alup murâfa'adan fesholunan temessükâtı ibrâz ve hevâlarına tâbi' Kudüs-i Şerîf kādısından akçe kuvvetiyle kendi **[207]** takrîrlerine binâ'en bir hüccet almalarıyla, bunların yedlerinde hatt-i hümâyûn ile mu'anven olan evâmir-i şerîfeye muhâlif ve âyîn ü âdetlerine mugâyir bunlar ile ma'an ziyârete girmek üzre aldıkları hüccet mûcebince bir tarîk ile emir almak sadedinde olduklarından, müsâ'id olmaduğından gayrı, mukaddemâ murâfa'adan hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûn ile mu'anven virilen evâmir-i şerîfe ve hüccet ve sâ'ir temessükâtlarına amel olunup kadîmden olageldüği üzre âyîn ü âdetlerin icrâ eyleyüp yedlerinde olan temessükâtlarına mugâyir Ermeni tâ'ifesi ve sâ'ir milel-i Nasârâya müdâhale vü mu'âraza ve nizâ' olunmayup kadîmîsi üzre amel olunmak içün tekrâr bin yüz sekiz senesinde müceddeden emr-i şerîfim virilmişiken tekrâr mezbûr Ermeni tâ'ifesi sahte emir peydâ ve mahallinde akçe kuvvetiyle icrâ eylemek kasdında olup gadritmek murâd eylediklerin" bildirüp, yedlerinde murâfa'adan virilen hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûn ile mu'anven evâmir-i şerîfe ve hüccet ve sâ'ir temessükâtları mûcebince amel ü icrâ olunup, min-ba'd Ermeni tâ'ifesi ve âhar milel-i Nasârâyı müdâhale vü mu'âraza ve nizâ' olunmamak bâbında müceddeden hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına müraca'at olundukda; vech-i meşrûh üzre murâfa'adan hatt-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven evâmir-i şerîfe virüldüği mastûr u mukayyed bulunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi zikrolunan Kamâme Kilisesi'nde vech-i meşrûh üzre edâ-yı âyîn ü âdet ve takaddüm-i ziyâret eyleyüp ve eger kapu önünde İncil kırâ'at eylemekdir ve eger aşağı ve yukaru mahallere varup edâ-yı âyîn ve tertîb eylemekdir ve eger sâ'ir gicelerde

buhûr salmakdır ve her Cum'a gicelerinde nâr-i mezbûrdan şem'a yandırmakdır ve icrâ eylemekdir, Ermeni ve Gürci ve Habeş ve Süryânî ve Kıbtî ve sâ'ir milelin cümlesinden evvel Rûm patriki veyâhûd vekîli ve Rûm tâ'ifesi varup olageldüği âdet-i kadîm üzre edâ-yı âyîn ü âdet ve sarf-i levâzimi ziyâret eyleyüp, min-ba'd bunlara zikrolunan tavâ'ifden bir ferdi "Takaddüm ve ma'an ziyârete gideriz" diyü ta'âllül itdirmeyesin. Şöyle ki; yedlerinde olan temessükâtlarına mugâyir Efrenc tâ'ifesinden mâ'adâ, Ermeni tâ'ifesi ve sâ'ir milel ve tavâ'if kanâ'at itmeyüp girü bir tarîkle emir ve hüccet veya gayrı temessükât ibrâz idüp, bunları "Takaddüm veyâhûd ma'an ziyârete gidelim" diyü sa'y ü ikdâm iderler ise ol makûle bir tarîk ile alup ibrâz eyledikleri temessükâtları ellerinden alınup der-kîse ve mühürlenüp Asitâne-i sa'âdet-medârıma havâle eyleyesin ki yedlerinde olan temessükâtlarına muhâlif iş eyledikleriyçün getürdilüp haklarından geline ve da'vâlarının cevâbı virile. Ve'l-hâsıl bu bâbda hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûn ile mu'anven virilen evâmir-i şerîfe ve sâ'ir temessükâtları mûcebince gereği gibi mukayyed olup vech-i meşrûh üzre Rûm patriki veyâhûd vekîli ve Rûm tâ'ifesi mû'tâd-i kadîm ve olageldüği [üzre] âyînlerine muhâlif Ermeni tâ'ifesinden bir ferde "Ma'an ziyârete gideriz" diyü ta'âllül itdirmeyesin, mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince Iyd-i Nasârâ'da Haseki Evkāfı mütevellîsi kabr-i mezbûre türbesinin kapusın mühürleyüp yevm-i mezbûrda açup patrik-i mezbûr veyâhûd vekîli zuhûr iden nârdan mum yakup vech-i meşrûh üzre âyîn ü âdetlerin icrâ eyleyüp ve kadîmden olageldüği üzre Ermeni ve Gürci ve Süryânî ve Habeş ve Kıbtî tâ'ifesinin cümlesinden mukaddem Rûm patriki ve Rûm tâ'ifesi kilise-i mezbûrda ve sâ'ir ziyâreti lâzim olan mahallerin cümlesinde edâ-yı âyîn ü âdetlerin eylemelerine takaddüm itdirdüp muhâlefet ve nizâ' itdirmeyesin. Yedlerinde olan temessükâtlarına muhâlif tecâvüz ü ta'addî ve tazyîk ü te'ezzî idenleri ve memnû' olmayup inâd ü muhâlefet üzre olup ol makûle sahte emir peydâ ve ibrâz idüp muzırr olanları sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; şer'le haklarında lâzim geleni icrâ ve vârid olan evâmir-i şerîfemin mezâmîn-i münîfesini tenfîz ü icrâ eyleyesin, şöyle bilesin ve bu hükm-i hümâyûnumu sicillâta kayd ve yedlerinde ibkā idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Tahrîren fî evâhiri Ca sene [1]109 **(5-14 Aralık 1697)**

d.110, s.223, h.997

Kudüs sancağındaki zeamet ve timarların kayırmacılık ve suistimal ile ehil olmayanlara verildiği, bu sebeple sancak alaybeyinin arzları Şam beylerbeyi marifetiyle merkeze iletilmedikçe zeamet ve timar beratlarının tevcih edilmeyeceği.

أراضي الزعامات التيمار في سنجق القدس التي أعطيت عن طريق الرشوة والمحسوبية لأولئك الذين لايستحقونها، ولذلك لن تعطى وثائق لأراضي الزعامات والتيمار ما لم يرد تأكيد والي أيالة السنجق عبر بكلربكي دمشق إلى المركز.

That the zeamet and timar lands in Al Quds sandjak were given via bribery and and nepotism to those who are not worthy, therefore the certificates for zeamet and timar lands will not be given unless the confirmation of sandjak alaybey is presented via Damascus beylerbey to the centre.

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; Dergâh-i mu'allâma mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf sancağı alaybeğisi Hüseyin mîr-i mîrân tezkiresine i'tibâr etmeyüp livâ-i mezbûrun ze'âmet ve tîmârlarını tama'-i hâmından nâşî, 'Ashâbı hidmetinde nâ-mevcûddur' diyü hilâf-i inhâ ile âhara garaz idüp tarafından tezkire olunmadın Asîtâne-i sa'âdetimden arzları mûcebince tezkire ve berât itdirmeleriyle, ze'âmet ve tîmârlarınca nâ-müstahıkk kimesnelerin ellerine düşüp livâ-i mezbûra küllî ihtilâl virmekle, fîmâ-ba'd livâ-i mezbûr alaybeğisinin arzları tarafından tezkire olmadıkca Defterhâne-i âmiremden der-kenâr olunmayup ve tevcîh olunmamak" üzre emr-i şerîfim recâsına arzeyledüğin ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı C sene [1]109 **(25 Aralık 1697-4 Ocak 1698)**

d.110, s.317-318, h.1419

Kudüs'te farklı mezheplere mensup Hıristiyanların, Kamame Kilisesi'ndeki ayinlerin icrasında anlaşamadıkları, bazı Ermenilerin rüşvet karşılığında elde ettikleri sahte belgelere dayanarak Rumlara verilmiş kadim imtiyazları ve ayin ve merasimlerin ifasındaki bazı önceliklerini ısrarla değiştirmeye çalıştıkları bildirildiğinden; iddiaların araştırılması ve teamüllere aykırı müdahale ve uygulamalara kesinlikle izin verilmemesi.

الإبلاغ أن المسيحيين من مختلف الطوائف في القدس لا يوافقون على أداء العظات في كنيسة القمامة، بعض الأرمن يحاول عن طريق الرشاوي والوثائق المزورة أن يلغي الامتيازات التقليدية المتعلقة بأداء الشعائر الدينية الممنوحة للروم لايجوز السماح بهذه الإجراءات غير القانونية.

Since it was reported that the Christians from different sects in Al Quds could not agree on the performance of sermons in the Kamame Church and some of the Armenians tried to cancel out the traditional privileges related with the performance of religious ceremonies given to the Greeks on the basis of false documents and bribes, such illegal actions shall not be allowed.

Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm patriki ve Rûm ruhbân tâ'ifesiyle sâ'ir Memâlik-i mahrûsemde olan ehl-i zimmet Rûm re'âyâsı Dergâh-i mu'allâma arzıhâl idüp; "Feth-i hâkānîden berü âyîn ü âdetleri üzre Kudüs-i Şerif'de vâkı' Kamâme nâm kiliseleri içinde Kabr-i Îsâ *aleyhisselâm* zu'm eyledikleri türbenin içine Iyd-i Nasârâ'da cümle milelden mukaddem Rûm patriki veyâhûd vekîli girüp zuhûr iden nârdan mum yakup eger Ermeni ve eger sâ'ir millet-i Nasârânın başları olanlar dahi Rûm patriki veyâhûd vekîlinin elindeki mumdan kapu önünde mum yakup anlar dahi kendü milletlerinden olan ziyâretçilerine kendü yedlerinde mum oluşdurup kadîmü'l-eyyâmdan bu minvâl üzre âyîn ü âdetlerin icrâ idüp nizâ' olunmaz iken, Ermeni tâ'ifesini 'Mukaddemâ ma'an ziyârete gidelüm' diyü nizâ' eylemeleriyle murâfa'a olduklarım, iddi'âları şirret olmağla men' ve murâfa'adan hatt-i hümâyûn ile mu'anven emr-i şerîf virilüp kat'-i nizâ' olunmuşiken üç-dört seneden berü yine temessükâtlarına muhâlif ma'an (...) üzre müdâhale itmeleriyle, yedlerinde olan temessükâtları mûcebince amel olunup müdâhale vü nizâ' olunmamak içün müceddeden virilen birkaç kıt'a evâmir-i celîleye muhâlefet idenlerin haklarından gelinmek üzre tasrîh olunmuşiken hâlîyâ Kudüs-i Şerîf'de sâkin Ermeni tâ'ifesinin vekîller[i] olan Minas nâm Ermeni ile tercümânları ( ) nâm zimmî müzevver emir peydâ ve mahallinde ibrâz ve yedlerine virilen evâmir-i aliyye ibtâline sa'y ve her zamân bu makūle fesâd ü şekāvet eylediklerin" bildirüp, hâlâ yedlerine virilen evâmir-i şerîfe mûcebince amel olunup bu makūle müzevver emir peydâ ve ibrâz iden senedler ahz ve virilen emr-i şerîf mûcebince sâ'ire mûcib-i gayret içün haklarından gelinmek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; **[318]** "Yedlerinde olan temessükâtlarına muhâlif tecâvüz ü ta'addî ve tazyîk ü te'ezzî idenlerin ve memnû' olmayup inâd ü muhâlefet üzre olup ol makūle sahte emir peydâ ve ibrâz idüp muzırr olanların şer'le haklarında lâzim geleni icrâ ve vârid olan evâmir-i şerîfemin mezâmîn-i münîfesini tenfîz ü icrâ eyleyesin" diyü mufassal-i meşrûh emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; ol makūle yedlerinde sahte emir bulunanları ahzidüp müfsidlerin şer'le haklarında lâzim geleni icrâ eylemen içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ş sene [1]109 **(22 Şubat-1 Mart 1698)**

d.110, s.320, h.1428

Kudüs'teki Kamame Kilisesi'nin Katolik rahiplere tahsis edilmiş olan ve hayli yıpranmış durumda bulunan büyük kubbe ve diğer bölümlerinin tamirine mâni olunmaması ve bu iş için kendilerinden herhangi bir talepte bulunulmaması.

لا يجوز منع ترميم القبة الكبيرة وأجزاء أخرى من الكنيسة القمامة التي كانت مكرسة لاستخدام الأساقفة الكاثوليك في القدس، ولايتم رفع أي طلب إضافي لهذا الغرض.

That the repair of the large dome and other parts of the Kamame Church that were devoted to the use of Catholic bishops in Al Quds shall not be prevented, and no extra demand from them shall be raised for this purpose.

Ber-vech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Françe padişahının elçisi Baron De Şatukof arz-ı hâl gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Kamâme Kilisesi'nin Efrenc râhiblerine mahsûs olan büyük kubbe ve ba'zı mahalleri mürûr-ı a'vâm ü dühûr ile münhedim olmağa yüz tutup ta'mîre muhtâc olmağla, mukaddemâ mahallinde ma'rifet-i şer'le keşif ve arzolunduğu üzre asıl vaz'ından ziyâde ve tağyir ile bir nesne ihdâs olunmayup mesâğ-ı şer'î olduğu mertebe kendülere mahsûs olan kubbe ve sâ'ir termîme muhtâc olan yerlerinin termîmine kimesne mâni' olmamak üzre cennet-mekân firdevs-âşiyân ammim Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhû* zamânında emr-i şerîf virilüp lâkin kaht u gâlâ sebebi ile bu âna değin termîmi mümkin olmaduğın" bildirüp, husûs-ı merkūm içün merhûm-i müşârun-ileyhin zamânında virilen emr-i şerîf mûcebince müceddeden hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi mukaddemâ mahallinde ma'rifet-i şer'le keşif ve arzolunduğu üzre asıl vaz'ından ziyâde ve tağyîr ile bir nesne ihdâs olunmayup mesâğ-ı şer'î olduğu mertebe Efrenc râhiblerine mahsûs olan kubbe ve sâ'ir termîme muhtâc olan yerlerinin termîmine kimesneyi mümâna'at itdirmeyesin, ammâ; bu bahâne ile celb-i mâl olunup bir akçe ve bir habbeleri alınmakdan begâyet ihtirâz ü ictinâb olunup mazmûn-i emr-i şerîfimle âmil olasın, şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumu yedlerinde ibkā idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Fî evâsıtı Ş sene [1]109 **(22 Şubat-1 Mart 1698)**

d.110, s.381, h.1668

Kudüs'te Ermenilere mahsus kadim İsa Mesih Manastırı'nın avlu duvarının, eski hali üzre tamir edilmesine yerel idareciler tarafından engel olunmaması ve bu işten maddi çıkar elde etmeye yönelik hareketlerden sakınılması.

يتم إصلاح جدار القديم لباحة دير النبي عيسى في القدس الذي كان مكرسا للأرمن بصورته الأصلية، وعلى المسؤولين المحليين السماح بذلك، وتجنب الحصول على ارباح مالية من هذا العمل.

That the wall of the courtyard of the old Prophet Jesus Messiah Monastery in Al Quds that was devoted to the Armenians shall be repaired in its original version and local administrators shall not block that, and actions to gain financial advantages from this shall be avoided.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Dergâh-i mu'allâma mektûb gönderüp; "Nefs-i Kudüs-i Şerîf'de sâkin Ermeni tâ'ifesi meclîs-i şer'a varup, medîne-i mezbûr hâricinde vâkı' Îsâ Mesih dimekle ma'rûf kadîmî manastırlarının havlî dîvârı harâba müşrif olup termîme muhtâc oldukda, bin yüz ( ) senesinde ma'rifet-i şer'le keşif ve cânib-i şer'den virilen hüccet-i şer'iyye mûcebince mesâğ-ı şer'î olduğu mertebe vaz'-i kadîmîsi üzre emr-i şerîfimle termîm idüp vaz'-i kadîmîni tecâvüz eylemeyüp şer'an müdâhale olunmak icâb eylemez iken, hâlâ ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından ve gayrıdan mücerred celb-i mâl içün 'Siz manastırınızın havlî dîvârını vaz'-i kadîminden ziyâde ta'mir ü termîm itdirdiniz' diyü hilâf-i şer'-i şerîf rencîde itmeleriyle, sene-i mezbûrede fellâh eşkıyâsı gice ile manastır-ı mezbûrun dîvârından geçüp manastırları içinde olan eşyâlarını gâret ve ruhbânlarını katleyledikleri meşhûr u mütevâtir olup ehl-i örf ve gayrıdan celb-i mâl içün bu bahâne ile kimesne rencîde olunmamak" bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına arzitmeğin, "Bu makūle hilâf-ı şer'-i şerîf rencîdeleri men' olunmak emrim olmuşdur" diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı L sene [1]109 **(22 Nisan-1 Mayıs 1698)**

d.110, s.411, h.1805

Kudüs'teki Rum patriki ve rahiplerinin her sene kendi rızalarıyla mutasarrıflara "imdâdiyye" adıyla verdikleri birer kese akçe yerine Mutasarrıf Arslan Paşa tarafından zorla alınan beş kese akçenin sahiplerine iade edilmesi.

كل سنة يقدم بطريرك الروم والاسقفة في القدس طوعا إلى الوالي اقجة واحدة تسمى"عمادي" عوضا عن ذلك طلب منهم الوالي ارسلان باشا وبالقوة تقديم خمس اقج. تعاد النقود التي تم اخذها غصبا إلى أصحابها.

That the five batch akçe collected by force by Governor Arslan Pasha, to replace one batch akçe called "imdadiyye" and was given by the Greek patriarch and bishops in Al Quds to the governors with their own will shall be returned to their owners immediately.

Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; Ordu-yı hümâyûnuma mektûb gönderüp; "Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve ruhbân fukarâsı meclîs-i şer'a varup Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olanlara kadîmden beher sene rızâlarıyla 'imdâdiyye' nâmına birer kîse akçe viregelmişler iken livâ-i mezbûra mutasarrıf olanlar ziyâde taleble rencîde itmeleriyle, bundan akdem ahvâllerin Der-i Devlet-medârıma i'lâm etdiklerinde yedlerinde olan evâmir-i şerîfe mûcebince viregeldikleri, 'Bir kîse akçeden ziyâde alınmaya' diyü hatt-i hümâyûn-ı sa'adet-makrûnumla mu'anven emr-i şerîfim sâdır olmuşiken sâbıkā Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan Arslan Paşa itâ'at-i emr-i şerîf itmeyüp mezbûrları ahz ü habs ve darb idüp bin yüz dokuz senesinde beş kîse akçelerin alup zulm ü ta'addî eyledüğin" bildirüp, mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhin fukarâdan alduğı beş kîse akçe girü ashâbına reddolunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Za sene [1]109 **(21-30 Mayıs 1698)**

d.110, s.414, h.1819

Kudüs'teki Kamame Kilisesi'nin büyük kubbe ve diğer bazı bölümlerinin tamiri için mimar ve mühendisler eşliğinde yeniden ve kapsamlı bir keşif yapıldıktan sonra çıkacak ferman doğrultusunda tamiratına başlanması.

يجب أن تبدأ أعمال الترميم الشامل للقبة الكبيرة وبعض الأجزاء الأخرى من كنيسة القمامة في القدس تحت إشراف المعماريين والمهندسين بعد إجراء الفحص الدقيق وإعلان الفرمان.

That comprehensive repair work shall begin for the big dome and some other parts of the Kamame church in Al Quds under the supervision of architects and engineers following a detailed inspection and announcement of a firman.

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Kamâme nâm kilisenin büyük kubbe ve sâ'ir termîme muhtâc olan mahallerin termîmi içün bundan akdem bin yüz üç senesinde virilen emr-i şerîf tecdîd olunup ve lâkin termîme muhtâc olan ne mahalleri olduğu sıhhati ve hakîkati üzre ma'lûm olmayup tekrâr keşfe muhtâc olmağla, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; emr-i şerîfim vusûlünde yine ahvâline vâkıf mi'mâr ve mühendisler ve ma'rifet-i şer'le kilise-i merkūmenin üzerine varılup termîme muhtâc olan mahalleri tekrâr keşif ve sıhhat ü hakîkati üzre sûret-i sicill ile Ordu-yı hümâyûna arz u i'lâm ve tekrâr fermân-i şerîfim sâdır olmadıkca termîmine mübâşeret olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki.**

Fî evâ'ili Za sene [1]109 **(11-20 Mayıs 1698)**

d.110, s.416, h.1825

Kudüs'teki Kamame Kilise ile ortasındaki türbe, diğer ziyaret yerleri ve Beytüllahim Kilisesi ile müştemilatı eskiden beri Rumların tasarrufunda iken, Katolik Frenk rahiplerin Kamame Kilisesi'ni tamir ettirmek suretiyle adeta kendi mülklerine dönüştürme ve diğerlerini engelleme gayretlerine müsaade olunmaması.

إن الجهود التي يبذلها الأساقفة الكاثوليك الفرنجة لترميم الكنيسة القمامة وبالتالي تحويلها إلى ممتلكات خاصة بهم لمنع الطوائف الدينية الأخرى من استخدام الاماكن المقدسة، ككنيسة القمامة والقبر في القدس وكنيسة بيت لحم ومرافقها وزيارة المواقع الأخرى، والتي هي عرفيا مع الروم.

That the efforts of the Catholic Frenciscan bishops to renovate the Kamame Church and therefore turn it into their own property to prevent other religious denominations from its use shall be prevented as the Kamame Church in Al Quds as well as the tomb, other visiting sites, Beytüllahim church and its facilities were under the usage of the Greeks.

Kudüs-i Şerîf paşasına ve monlâsına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Rûm tâ'ifesinin patriki ve Rûm ruhbân tâ'ifesiyle sâ'ir Memâlik-i mahrûsemde olan ehl-i zimmet re'âyâ fukarâsı Dergâh-i mu'allâma arzıhâl idüp; "Hazret-i Ömer ibnü'l-Hattâb *radıyallâhü te'âlâ* hazretleri Kudüs-i Şerîf'i feth ü teshîr eyledikde Kudüs-i Şerîf dâhilinde vâkı' Kamâme nâm kilise ve ortasında olan türbe ve sâ'ir ziyâretgâhları ve Kudüs-i Şerîf hâricinde Beytüllahim nâm kilise ve sâ'ir tevâbi' u levâhıkıyla zabt u tasarruf ve takaddüm içün yedlerine ahid-nâme virmekle, ol zamândan berü gelen selâtîn-i mâzıyeden dahi tasarrufıyçün yedlerine virilen temessükât mûcebince zabtiderler iken Melik Zâhir zamânında Efrenc tâ'ifesi Kudüs-i Şerîf'i tagallüben aldıklarında tagallüb tarîkıyla zabtidüp ba'dehû Salâhaddin yine Efrenc yedinden Kudüs-i Şerîf'i aldıkda bunlara ibkā etmekle, ol zamândan berü merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Selim Hân *tâbe serâhû* Mısır ve Kudüs-i Şerîf'i feth ü teshîr eyledikde tasarrufu yedlerinde bulunup ve ehl-i zimmet re'âyâ olmağla merhûm-ı müşârun-ileyh dahi yedlerinde olan temessükâtları mûcebince ibkā ve tasarrufıyçün ahid-nâme ve hatt-i hümâyûn ile mu'anven emr-i şerîf virmekle, ol zamândan berü cülûs-i hümâyûn vâkı' oldukca temessükâtları tecdîd ve ibkā olunup ve mukaddemâ birkaç def'a âhar milel nizâ' itdikce Dîvân-ı hümâyûnumda murâfa'a olduklarında yine temessükâtları mûcebince murâfa'adan ibkā olunup, zikrolunan ziyâretler tasarrufu bin yüz bir senesine gelince; bâlâda mastûr olduğu üzre tasarruflarında iken bin yüz bir senesinde sadr-i şehîd-i merhûm Köprülü-zâde Mustafa Paşa zamânında temessükâtlarına

mugâyir Efrenc râhiblerine tasaddur içün bir nişân virilmekle, ana kanâ'at itmeyüp 'Kamâme nâm kilisenin büyük kubbesi ta'mîre muhtâcdır' diyü termîm olunmak içün bir tarîkle fermân alup lâkin murâdları büyük kubbeyi mülk itdirüp ve altında olan kabrin türbesi cümle milel-i Nasârânın müşterek ziyâretgâhları iken ta'mîr sebebiyle ba'zı yerleri bozup kendü âyînlerine döndürüp cümle milel-i Nasârâya gadr murâd itmeleriyle, bunlar dahi ahvâllerin i'lâm eylediklerinde; Kamâme cümle milel-i Nasârânın müşterek ziyâretgâhları olup ve nicesinin ol mahallerden eli ve ayağı kesilmek mümkin olmamağla, Rûm ve Ermeni ve Efrenc ve sâ'ir milel-i Nasârânın rızâsı ve ma'rifetiyle ma'an termîm itmek içün yedlerine emr-i şerîf virilmişiken, hâlâ mezbûr Efrenc râhibleri kendülerine mahsûs olmak üzre tâ'mîr içün emir alup cümle milel-i Nasârâya gadretmek murâd itdiklerin" bildirüp, büyük kubbenin altına termîm bahânesiyle vaz'ı-yed itdirilmeyüp kadîmden ne minvâl üzre ise tebdîl ü tağyîr olunmayup hâli üzre kalup ve termîme muhtâc olan büyük kubbeden kimesneye mahsûs ve mülk olmamak üzre Rûm ve sâ'irlerinin rızâsı ve ma'rifetiyle termîm itdirilüp kimesneye gadrolunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledikleri ecilden, "Vech-i meşrûh üzre amel oluna" diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri L sene [1]109 **(2-11 Mayıs 1698)**

d.110, s.490, h.2213

Kudüs'e bağlı Yafa İskelesi ve çevresinde, geliri hac hizmetleri için ayrılmış olan mukataaların malikâne suretiyle işletilmekte olduğu, bunların gelir ve vergilerinin gereği gibi toplanarak mahalli idareciler tarafından yolsuzluğa alet edilmesinin engellenmesi.

إن أراضي المقاطعة حول ميناء يافا في القدس التي تم تخصيصها لخدمات الحج تم تشغيلها في ظل نظام العزبة، تستوفى الإيرادات والضرائب منها بطريقة مناسبة، ويمنع إساءة استعمالها من قبل المسؤولين المحليين.

That the mukataa lands around Yafa port in Al Quds that were allocated for Hajj services has been operated under a malikane system, the income and taxes from these shall be collected in appropriate fashion and their abuse by local administrators shall be prevented.

Şâm beğlerbeğisi ve mîr-i hâccı ve Şâm ve Kudüs-i Şerîf kādılarına hüküm ki:

Şâm-ı Şerîf hazînesi aklâmından Kudüs-i Şerîf kazâsına tâbi' Gazze ve Remle sancağında vâkı' Yafa İskelesi ve tevâbi'i mukāta'asının mâl-i maktû'u, masârif-i hacc-ı şerîf içün mu'ayyen ve merbût olup ve mukāta'a-i merkūme sâdır olan hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince min-külli'l-vücûh mefrûzü'l-kalem ve maktû'ul-kadem serbestiyet üzre ber-vech-i mâlikâne sâbıkā Belgrad

muhâfızı vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa'nın berât-ı âlî-şânımla uhdesinde iken bin yüz on senesi Muharremi ibtidâsında bi'l-fi'l Reîsülküttâbım olan Mehmed *dâme mecdühûy*a kendü hüsn-i rızâsıyla kasr-i yed ve ferâgat eyledikde, virilen hüccet-i şer'iyye mûcebince sene-i merkūme Muharremi gurresinde ber-vech-i mâlikâne zabt u tasarruf içün yedine berât-ı âlî-şânım virilüp ve mukāta'a-i merkūme min-külli'l-vücûh mefrûzü'l-kalem ve maktû'u'l-kadem serbest olmağla, târîh-i mezbûrdan mûmâ-ileyh tarafından vekîl nasb u tâ'yîn olunan ( ) *zîde kadruhûy*a serbestiyet üzre zabt u rabt ve vâkı' olan mahsûlât ve rüsûmâtın bi-hasebi'l-kānûn ahz ü kabz ve cem' u tahsîl etdirüp ve dahi sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyh ve Şâm mîr-i hâccısın; tarafeynden ve mütesellimlerin ve voyvodalar ve sâ'ir ehl-i örf tâ'ifesi tarafından rüsûm-i serbestiyesine ve sâ'ir mahsûlât ve rüsûmâtına aslâ ve kat'â bir ferdi dahl ü ta'arruz itdirmeyesin diyü Mâliye [emri] mûcebince yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110 **(7-16 Ekim 1698)**

d.110, s.490, h.2214

Kudüs'e bağlı Yafa İskelesi ve çevresindeki mukataaların 8052 kuruşluk yıllık gelirinin hac hizmetleri için ayrıldığı, söz konusu mukataaları işletenlerden vergilerin titiz bir şekilde tahsil edilmesi ve bu konuda yolsuzluğa kesinlikle izin verilmemesi.

يخصص الدخل السنوي البالغ ٨٠٥٢ قرش من ايراد أراضي المقاطعة في ميناء يافا وما حولها في القدس لخدمات الحج. يجب تحصيل هذه الضرائب بصرامة. بلتأكيد يمنع الفساد هذا الصدد.

That the income of 8052 ghurush received from the mukataa lands around Yafa port in Al Quds and around was devoted for Hajj services, taxes shall be taken diligently from those who operate those mukataa lands, and corruption shall not be allowed.

Şâm beğlerbeğisine ve Şâm mîr-i hâccına ve Şâm-i Şerîf ve Kudüs-i Şerîf kādılarına ve Şâm defterdârına hüküm ki:

Şâm-i Şerîf Hazînesi aklâmından Kudüs-i Şerîf kazâsına tâbi' Gazze ve Remle sancağında vâkı' Yafa İskelesi ve tevâbi'i mukāta'asının senede sekiz bin elli iki guruş mâl-i maktû'u, masârif-i hacc-ı şerîf içün mu'ayyen ve merbût olup mukāta'a-i mezbûre ber-vech-i mâlikâne sâbıkā Belgrad muhâfızı vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa'nın berât-ı âlî-şânımla uhdesinde olmağla, bin yüz on senesi Muharremi ibtidâsında bi'l-fi'l Reîsülküttâbım olan Mehmed *dâme mecdühûy*a kendü hüsn-i rızâsıyla kasr-i yed ve ferâgat eyledikde, virilen hüccet-i şer'iyye mûcebince sene-i mezbûre Muharremi gurresinde zabt ve fîmâ-ba'd mâlikâne tasarrufıyçün şürûtuyla yedine berâtın virilmekle, sen ki mîr-i mîrân ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyh ve defterdârsın; bin yüz on senesine mahsûb olmak üzre sene-i mezbûre Muharremi gurresinden berü mukāta'a-i mezbûrenin iskelesi ve

ihtisâbları ve kurâ ve mezâri'i mahsûlât ve rüsûmâtın her kim ahz ü kabz itmiş ise ma'rifet-i şer'le mahallinden teftîş ü tefahhus ve bir akçesi ketm ü izâ'at olunmamak üzre vir ki gereğinin takayyüd ü ihtimâm ve sene-i mezbûre mâlından cüz'î ve küllî alınan her ne ise tahsîli lâzim gelenlerden bi't-tamâm tahsîl ve mûmâ-ileyhin tarafından vekîl nasb u tâ'yîn olunan ( ) *zîde kadruhû*ya teslîm itdirüp, şöyle ki; icrâ-yı şekā ve muhâlefet ider olur ise her kim olur ise olsun ahz ü habs ve zimmetinde zuhûr iden mâl-i mîrîyi bi-eyyi hâl tahsîl ü teslîm etdirdüp mâl-i mukāta'adan kimesne zimmetinde bir akçe ve bir habbe kalmamak üzre takayyüd ü ihtimâm eyleyesin diyü Mâliye [emri] mûcebince yazıldı.

Fî evâ'ili R sene [1]110 **(7-16 Ekim 1698)**

d.110, s.551, h.2561

Halepli Mustafa Ağa'nın sürgün edildiği yerlerden bir şekilde Kudüs'e dönmeyi başardığı, bu zatın mutasarrıflar ve mahalli idarecilerle bir olup zulümlerine devam ettiği bildirildiğinden; iddiaların araştırılması ve Mustafa Ağa'nın aslî vatanı olan Halep'e geri gönderilmesi.

أن مصطفى آغا الحلبي تمكن بطريقة ما من العودة من المنفى إلى القدس، الافادة أن هذا الشخص تعاون مع المحافظين والمسؤولين المحليين لقمع السكان المحليين، ويتم التحقيق في الدعوة، ويرد مصطفى آغا إلى موطنه حلب.

That Halepli Mustafa Agha somehow managed to turn to Aleppo from exile, since it was reported that this person collaborated with the governors and local administrators to oppress the local population, the claims shall be investigated and Mustafa Agha shall be sent back to his motherland Aleppo.

Mezkûr ıslâh-ı nefs itmekle, ba'del-yevm kendü hâlinde olmak üzere ıtlâk içün yazılmışdır. Fî evâhiri Ca sene [1]111 ***(14-23 Kasım 1699)***

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Rûm patriki ve ruhbân tâ'ifesiyle sâ'ir ehl-i zimmet ve re'âyâ Dergâh-i mu'allâma arzıhâl idüp; "Sâbıkā Haleb sâkinlerinden olan Mustafa Ağa dimekle ma'rûf kimesne zâlim ve ehl-i fesâd olmağla, Kıbrıs cezîresine nefyolunup ve Kıbrıs cezîresinde dahi nice şekāvet etmekle cezîre-i mezbûreden dahi nefy ü iclâ olunmağla, birkaç seneden berü Kudüs-i Şerîf'e varup mütemekkin ve Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olanlara gâ[h] mütesellim ve gâh kethüdâ olmağla, ehl-i örf tâ'ifesiyle yek-dil ve nice tekâlîf-i şâkka peydâ idüp fukarâya hadden efzûn zûlm ü ta'addî itmekle, bundan akdem kendü hâlinde olup fukarâya zûlm ü ta'addî etmemek içün emr-i şerîfle tenbîh-i

hümâyûnum olmuşdur. İtâ'at-i emr-i şerîfim itmeyüp ke'l-evvel zulm ü ta'addîden hâlî olmayup perâkende vü perîşân olmalarına bâ'is olmağla, bundan akdem mezkûr Mustafa vatan-i asliyyesi üzre Haleb'e nefy ü iclâ ve vusûlünde Rikâb-ı hümâyûnuma i'lâm olunmak üzre emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn ve mezbûru sâdır olan fermân-i âlî-şânım mûcebince Haleb'e getürüp iskân etdirüp cümle fukarâ zûlm ü ta'addîsinden tahlîs olunmuşlar iken, kanâ'at itmeyüp Kudüs-i Şerîf'e varup sâkin olmak içün bir tarîkle fermân ihrâc sadedinde olup re'âyâ fukarâsı perâkende vü perîşân eylemeği murâd eyledüğin" bildirüp, mezbûr vatan-ı asliyyesi olan Haleb'de sâkin olup Kudüs-i Şerîf'e varmamak bâbında müceddeden hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydına mürâca'at olundukda; "Vech-i meşrûh üzre mezkûr Mustafa vatan-i asliyyesi olan Haleb'e nefy ü iclâ olunup Rikâb-ı hümâyûnuma i'lâm oluna" diyü emr-i şerîfim virilüp mastûr u mukayyed bulunmağın, vech-i meşrûh üzre amel oluna diyü yazıldı.

Fî evâsıtı B sene [1]110 **(13-22 Ocak 1699)**

d.110, s.576, h.2647

Şam hac yolunun eşkıyanın saldırılarından korunması ve hacıların emniyet içinde Hicaz'a götürülüp getirilmesi konusunda gereken bütün tedbirlerin zamanında alınması.

تتخذ جميع التدابير اللازمة لحماية طريق الحج في الشام من هجمات قطاع الطرق، ليذهب الحجاج لإداء مناسك الحج والعودة في أمان.

That all necessary measures shall be taken to protect the hajj route from Damascus from the attacks of bandits and taking the pilgrims to hajj and back in safety.

Kudüs-i Şerîf ve Gazze [ve] Nablus ve Leccun sancakları inzimâmıyla Safed ve Sayda ve Beyrut beğlerbeğisi ve Şâm mîr-i hâccı Kaplan Mehmed *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhsin; tarîk-i hacc-ı Şâmî'de eşkıyâ-yı urbânın def'-i mazârrında ve huccâc ve züvvârın hıfz u hırâseti emrinde her vechile ol tarafların emn ü selâmeti husûsunda senden küllî hidmet ve rızâ-yı şerîfime muvâfık hareket me'mûl-i hümâyûnum olmağla, huccâc-ı Müslimîni âminen ve sâlimen Mekke-i Mükerreme'ye götürüp ve getürüp zihâb ü iyâblarında kemâ-yenbağî hıfz u hırâset ve terfîh-i hâl ve tanzîm-i ahvâllerinde sadâkat ü istikāmet ile bezl-i hidmet eylemen şartıyla Safed ve Sayda ve Beyrut beğlerbeğiliği üzerinde kalup, tarafından mütesellimin zapteylemek üzre Kudüs-i Şerîf ve Gazze ve Nablus ve Leccun sancakları inzimâmıyla Şâm mîr-i hâclığı avâtıf-i aliyye-i hüsrevânemden hatt-i hümâyûn-ı şevket-makrûnumla sana inâyet ve ihsânım olup ve vakit teng olup ve husûs-i merkūme lâzimü'l-isti'mâl olan

umûr-i mu'azzamadan olmağla, mutasarrıf olduğun eyâlet ve elviyeye mütesellimlerin koyup ve kendin mu'accelen kalkup bir gün evvel Şâm'a varup kapunı mükemmel idüp ve tarîk-i hacc-ı şerîfin levâzim ü mühimmât-i sâ'iresin gereği gibi görüp bâ'is-i tevakkuf ve tereddüd olacak bir mâni' komayup bu husûsda ziyâde basiret ü intibâh üzre hareket ve kemâl-i mertebe sa'y-i dikkat ve vedî'a-i Rabbü'l-âlemîn olan huccâc-ı Müslimîni inşâ'allahü te'âlâ âminen ve sâlimen vakt ü zamânıyla götürüp ve getürüp eger iyâb ve eger zihâblarında bir emr-i nâ-mülâyim hudûsunu müstenbi' bir kusûr olmamak üzre kemâl-i mertebe dikkat ü ihtimâm idüp senden me'mûl olduğu vech üzre mesâ'î-i cemîle vücûda getürmeğe ikdâm ü ihtimâm eyleyesiz diyü fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ'ili Ş sene [1]110 **(2-11 Şubat 1699)**

d.110, s.511, h.2356

Kudüs'te Eskanarde Mahallesi'nde fetih sonrasında Yahudilere tahsis edilmiş kadim kilisenin keşfinin icrası, genişletilmeden ve mevcut yapıya herhangi bir ilave yapılmadan eski hâli üzre tamir edilmesine engel olunmaması.

الكنيسة القديمة في حي المتنزه والمخصصة لليهود منذ فتح القدس ترمم بالضبط كما هي في الاصل من دون أي تغيير أو إضافة.

That the old church in the Eskanarde neighbourhood in Al Quds which was allocated to the Jews shall be restored exactly in its original form without any extensions and changes.

Kudüs-i Şerîf monlâsına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de sâkin Yehûdî tâ'ifesi Dergâh-i mu'allâma arzıhâl idüp; "Kudüs-i Şerîf mahallâtından Eskanarde nâm mahalde vâkı' feth-i hâkānîden berü yedlerinde terkolunan kadîmî kiliselerinin sakf ve dîvârları mürûr-ı eyyâm ile harâba müşrif olup ta'mîre muhtâc olduğun ve bu bâbda yedlerinde fetvâ-yı şerîfeleri olduğun" bildirüp, kilise-i merkūmenin ta'mîre muhtâc olan mahalleri ma'rifet-i şer'le keşf ü hüccet olundukdan sonra hüccet-i şer'iyye ve fetvâ-yı şerîfe mûcebince mesâğ-ı şer'î olduğu mertebe vaz'-i kadîmî üzre bilâ-tevsî' ve bilâ-terfî' ta'mîrine mümâna'at olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ itmekle, "Vech-i meşrûh üzre amel oluna" diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Za sene [1]110 **(21-30 Mayıs 1699)**

d.111, s.179, h.638

Kudüs'te vilayet işlerine müdahale ve halka zulmettiği gerekçesiyle Halep'e sürgün cezasına çarptırılan Mustafa'nın, pişmanlığını belirten arzı üzerine serbest bırakılması.

مصطفى الذي حكم عليه بالنفي إلى القدس بسبب قمع الناس والتدخل في شؤون الدولة في ايالة حلب، يطلق سراحه بعد أن أعرب عن أسفه.

That Mustafa who was sent to exile in Aleppo because of oppressing people and intervening into the state affairs in Al Quds has to be set free as he expressed his regrets.

Haleb ve Kudüs-i Şerîf kādılarına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf sükkânından Mustafa arzıhâl idüp; "Bundan akdem vülâta gâh mütesellim ve gâh kethüdâ olup vilâyet umûrına karışup fukarâya zulm ü ta'addîsi vardır diyü Haleb'e nefyi fermânım olmuşidi. Ehl ü ıyâlinden cüdâ düşüp muzdaribü'l-ahvâl olmağla, fîmâ-ba'd mütesellim olmayup ve vilâyet umûrına karışmayup kendü hâlinde olmak üzre sebîli tahliye olunmak" bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin, mezkûr Mustafa ıslâh-i nefs etmekle, ba'de'l-yevm kendü hâlinde olmak üzre ıtlâkıyçün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene 1111 **(14-23 Kasım 1699)**

INDEX | İNDEKS

PERSONAL names | ŞAHIS İsimleri
Places names | Yer Adları
Miscellaneous | Diğer

A

ABDÎ (mütevelli), 42
ABDRURRAHMAN (Mescid-i Aksa müezzini), 39
ABDULLAH Çelebi, 73
ABDULLAH, Şeyh, 109
ABDURRAHMAN (Şam kadısı), 91
ABDÜLAHAD (rahib), 128
ABDÜLHAK (Mescid-i Aksa müezzini), 39
ABDÜLKĀDİR (imaret kileri katibi), 54
ABDÜSSAMED (Melik Salahaddin Hankahı şeyhi), 73
ACEM Ömer Ağa, 26
Aclun, 27, 28, 98, 99, 110, 138, 139, 140, 141
ağaç, 119
ahid-nâme
hilâf ı —, 117
AHMED, 37
AHMED (beylerbeyiliğinden mütekaid), 36
AHMED (Cide sancakbeyi), 155
AHMED (Kudüs kadısı), 68
AHMED (sabık Şam kadısı), 67
AHMED (şaki), 99
AHMED er-Recâî, Şeyh, 64
AHMED Hân, 145, 148, 149, 157, 164
AHMED ibn-i Abdülhâlık, Şeyh, 109
AHMED Paşa (Gazze ve Kudüs mutasarrıfı), 134
AHMED Paşa (Kudüs beyi), 32
AHMED Paşa (Şam beylerbeyi), 154
AHMED Paşa (Şam valisi), 110
AHMED Paşa (vezir), 42, 45, 47, 65, 68, 69, 83, 84, 85, 89, 111, 114
AHMED Reîs, 102
AHMED Teberdâr, 73
AHMED, Şeyh, 44, 109
akçe, 26, 36, 37, 42, 47, 66, 87, 88, 90, 101, 103, 104, 108, 112, 113, 119, 120, 125, 129, 132, 136, 147, 151, 152, 153, 159, 164, 165, 166, 170
ALİ (Müşara mukataası şeyhi), 109
ALİ (Sultan Ahmed Han camii evkafı), 149
ALİ Efendi, 59
ALİ Paşa (veziriazam), 135
altun, 28, 130, 150, 151
ANRİVAŞ(?), 151
Arabistan, 32, 68
arganot, 117
Arin Kilisesi, 90
ARSLAN Paşa (Kudüs sancağı mutasarrıfı), 166
Aş Kal'ası karyesi, 94
AVNİ Efendi, 60, 61, 65
âyîn, 117, 126, 147, 161, 168
Ayn Sehâr, 109

B

Bağdad, 140
BÂLÎ, 28
balyos, 30
Bâr Sâyimâ manastırı, 61
bârgîr, 42
BARON de Şatukof (Françe elçisi), 164

Becle, 30
BEĞZADE Françesko (balyos), 30
Beriyye, 61, 62, 63
Beyrut beylerbeyi, 171
Beyt-i Lahim karyesi, 56
Beytüllahim, 116
— kilisesi, 119, 167
— mağârası, 81
— manastırı, 115
— **nâhiyesi**, 44
beytülmâlcı, 95
Bikâ'a, 152
Boğdan, 150
Bursa, 108
Bükreş, 150

C

CA'FER, 89
CA'FER (Dergah-ı muallam bevvabı), 49
CÂRULLAH oğlu Ali (şaki), 92
Cebel-i Aclun, 139
Celcele, 30
CEVHER Ağa (Darüssaade ağası), 29
CİRARDİN (Fransız elçi vekili), 117
COVAN (Frenk tüccar), 60

Ç

Çölhâm keferesi tâifesi, 94

D

Dâvud Hz. merkadi, 64
Defterhâne-i âmire, 162
Defter-i Hâkânî, 101
Den-Marnikola, 30
DERVÎŞ Kethüdâ, 33
Deyr-i Acem, 140
Deyr-i Musallebe (manastır), 135, 148
Deyr-i Seyf kilisesi, 63
DİMİTRAŞKO, 151
DİMİTRAŞKO (Boğdan voyvodası), 151
DİMİTRİ, 90
DİRE(?), 92
DİSYONUS (patrik), 143
dizdâr, 96
DOSTAS (patrik), 150
Drago (boyar), 150
DUSONİOS (Rum patriği), 103
Dürûzî eşkıyâsı, 82, 99, 100

E

EBÛBEKİR el-Ku'ûdî, şeyh, 92
EBÛBEKİR Hz., 40
Edirne, 113, 114, 124, 133, 134, 150, 151
Eflak, 150
— voyvodası, 150
Efrenc rahibleri, 107
— tâifesi, 56, 64, 75, 138, 143, 167
ekl ü bel', 42, 43, 49, 66, 84, 85, 86, 87, 98
emred oğlanları, 26
Ermeni tâ'ifesi, 75, 76, 80, 81, 159, 163
Ermeniyân tâifesi, 60, 61
Erzurum beğlerbeği, 94
ES'AD, 30
Eskanarde, 172
eşkıyâ, 68, 82, 99, 100, 106, 109, 154, 171
etmek, 66

F

FERRUH Beğ (Kudüs beyi), 35
fesâd ü şenâ'at, 82
FİLO (Frenk tüccar), 60
Françe tâifesi, 63, 98
Frenk râhibler, 31
— ruhbânları, 44
— tâifesi, 30, 44, 130

G

GARAMANİK, 74
gâret-i emvâl, 82
Gazze, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 57, 58, 68, 69, 98, 99, 101, 102, 104, 121, 126, 127, 133, 134, 138, 139, 140, 141, 142, 146, 154, 168, 169, 171
— müftüsü, 127
— İskelesi, 102
GİRAGAS, Kont de (Fransız elçi), 107
Gurgor, 159
guruş, 94
Gürci ruhbân tâ'ifesi, 144, 153
Gürci tâifesi, 30, 31

H

hacc
Iskât ı farîza i —, 140
hacc-ı şerîf, 33, 139, 142, 143, 168, 169
HÂCE Avendro, 77
HÂCE Gassâro, 77
HACI Mustafa, 102

HACI Mustafa (Darüssaade ağası), 45
Haleb, 40, 77, 109, 171, 173
HALÎL (Kudüs kadısı), 128
HALİL (Safed beylerbeyi), 99, 100
Halîlürrahman, 106
— nâibi, 28
— evkafı, 29, 72, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 153
— imareti, 46
— Sahra[tullah] Evkāfı, 83
HALÎLÜRRAHMAN Hz., 68
HÂLİYÂ David, 78
Hama, 34, 35
HAMDÂN Beğ (Aclun sancağı beyi), 28
Hankāh-ı Hüseyniye, 101
Haremeyn-i Şerîfeyn, 36, 37, 140, 149, 152
— Evkāfı, 36, 37
HASAN Feyyaz oğlu, 104
Haseki Evkāfı, 138, 144, 159, 160, 161
HASEKİ Sultân, 69
— evkafı, 49
— Evkāfı, 42, 43, 49
— imareti, 49
— Vakfı, 48
hasta, 95
Hazîne-i âmire, 29, 108, 113
hediyye, 131, 153
HİDÂYET, 26
Hindî fukarâsı, 93
huccâc, 32, 68, 82, 104, 114, 122, 123, 133, 134, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 152, 154, 171
HÜSÂMEDDİN (Kudüs kadısı), 37
HÜSEYİN, 92
HÜSEYİN (Kudüs sancağı alaybeyi), 162
HÜSEYİN (Nablus mutasarrıfı), 110, 111
HÜSEYİN Beğ, 104
HÜSEYİN Hz., 53
Hüseyniye Evkāfı, 101

I

Iyd-i Nasârâ, 138, 143, 160, 161, 163

İ

İBRÂHİM (başkatip), 85
İBRÂHİM el-Kuddûsî, Şeyh, 37
İBRÂHİM Hz., 137
İBRÂHİM Paşa (veziriazam), 34
İBRÂHİM, Şeyh, 36
İLYAS Hz., 30
İMÂM Hanefî, 49

I

ÎSÂ Hz., 30, 44, 60
Îsâ Mesih manastırı, 165

İ

İSAK Sayah (haham), 95
İSALİ Ermeni, 90
İSMÂİL (Sayda ve Beyrut beylerbeyi), 105
İSMÂİL Kudsî, Şeyh, 93
İSMÂİL Paşa (Sayda-Beyrut mutasarrıfı), 109
İSMÂİL Paşa (vezir, Mısır muhafızı), 152
İSMÂİL Paşa (vezir, Şam valisi), 134
İstanbul, 3, 4, 29, 30, 45, 46, 79, 91, 92, 93, 94, 97, 98, 103, 106, 121, 122, 123, 126, 129, 150, 151
İzmir, 108

K

Kabr-i Îsâ, 138
Kadem-i Şerîf, 45, 47
kādıasker, 29
Kadın Çayırı menzili, 35
Kal'a-i Kerek, 28
kalyon, 102
Kamâme, 78, 90
Kamâme kilisesi, 30, 31, 107, 119, 128, 130, 143, 149, 159, 160, 164, 166
Kamâmeler, 91
kandîl, 81
KANTEMÜR (Boğdan voyvodası), 150
KAPLAN Mehmed (Şam hac emiri), 171
KARA Osman (mehterbaşı), 150
KARABET Ermeni, 90
KARAMAL Nikovari, 90
Karaman, 33
Karaoğulları taifesi, 25
karye
Beyt i Lahim —si, 56
Leddi —si, 54
KĀSIM (mimarbaşı), 90
kâtib
anbar —i, 86
baş —, 85, 86
katl-i nüfûs, 28, 82
KAVVÂS-ZÂDE Hasan (Leccun sancakbeyi), 134
KAYITBAY (Mısır sultanı), 30
kereste, 119
— tahmîl, 102

Kıbrıs, 75, 170
Kızılbaş, 159
kilim
— döşeme, 117
KİRKOR (Ermeni patriği), 75
KİRYAKİ, 90
KOSTANTİN, 90
Köper karyesi, 92
KÖPRÜLÜ-ZÂDE Mustafa Paşa, 167
kurşun, 119
Kuşadası, 108

L

LALA Osman Ağa (Darüssaade ağası), 153
Lârende, 35
Leccun, 98, 99, 133, 134, 154, 171
Leddi karyesi, 54
Lûfa karyesi, 53
LUİZ (Fransa kralı sır katibi), 79
LÛT Hz., 25, 47

M

Ma'an eşkıyası, 82
MA'ANOĞLU Ahmed, 99
Mağnisa, 108
MAHMÛD, 98
MAHMÛD (Surre emini), 130
Makber-i Îsâ, 81
Mar Tagalla manastırı, 155
Marhâne, 30
Markerkûş, 30
Martagalla, 30
Martodoroş, 30
Mâteb, 31
medrese, 25
MEHMED, 28
MEHMED (Gazze sancakbeyi), 32, 33, 39
MEHMED (Haseki Sultan vakfı mütevellisi), 48
MEHMED (müteferrika), 49
MEHMED (Reisülküttab), 169
MEHMED Beğ (Nablus sancakbeyi), 34
MEHMED Çavuş (Dergah-ı muallam çavuşu), 51
MEHMED Çavuş (Haseki Sultan evkafı mütevellisi), 50, 56
MEHMED Efendi, 66
MEHMED Han, 148, 157
MEHMED Paşa, 151
MEHMED Paşa (Habeş valisi, vezir, hac emiri), 143
MEHMED Paşa (Kudüs mutasarrıfı), 89, 90, 91
MEHMED Paşa (Kudüs paşası), 97
MEHMED Paşa (Şam beylerbeyi), 132
MEHMED Paşa (vezir, Şam hac emiri), 26, 141
MEHMED Paşa, el-Hâc, 169
MEHMED Paşa, Vezir (Şam muhafızı), 92
MEHMED Selim, 128
MEHMED, Şeyh, 44
Melhul, 106
MELİK Zâhir, 167
MEMİ Çelebi, 72
MEMİ Efendi, 28, 32, 33, 69, 70, 73, 75
meremmet, 120
MERYEM Ana Hz., 30
— makberesi, 30
— Manastırı, 30
meşâyih, 30, 75, 127, 136
Mısır, 112, 118, 157, 167
MİÇO, 74
MİNAS, 163
Mona Flor (deyr), 31
MURÂD, 98
MURAD Hân, 159
murâfa'a, 112, 157, 158, 160, 163, 167
MURTAZÂ Paşa (Hac emiri), 121
MURTEZÂ (Surre emini), 34
MÛSÂ (Kudüs mutasarrıfı), 139
MÛSÂ (Şam hac emiri), 139, 141
MÛSÂ Hz., 25, 47, 68, 80, 137
MÛSÂ Paşa (Kudüs mutasarrıfı), 146
MUSTAFA, 92
MUSTAFA (hac sabık emiri), 141
MUSTAFA (Haseki Sultan evkafı nazırı), 50, 53
MUSTAFA (mutasarrıf), 92
MUSTAFA Ağa, 170
MUSTAFA Ağa (Darüssaade ağası), 43, 47, 51
MUSTAFA Ağa (Haseki Sultan evkafı nazırı), 42, 49, 52
MUSTAFA Ahmed, Şeyh, 109
MUSTAFA Çavuş, 71
MUSTAFA Paşa (vezir, Sayda mutasarrıfı), 99, 150
MUSTAFA Paşa, Kıbleli (vezir), 97
MUSTAFA, el-Hâc (Darüssaade ağası, evkaf nazırı), 72
müderrisîn, 127
mürtezika, 29, 84, 85, 86, 87
müste'men, 112, 115, 116
Müşârâ mukâta'ası, 109

MÜTEFERRİKA Mehmed (Haseki Sultan evkafı mütevellisi), 43

N

Nablus, 33, 68, 105, 110, 131, 133, 141, 171
NÂİM, 90
Nasârâ, 63, 75, 122, 123
— tâifesi merkadı, 63
NASUH Paşa (sabık veziriazam), 69
neccâr, 90
NİYÂZİ, 36

O

OSMAN (Darüssaade ağası), 69
OSMAN (Haseki Sultan evkafı nazırı, Babüssaade ağası), 58
OSMAN (tercüman vekili), 132
OSMAN (tercüman), 128
OSMAN Ağa (Haseki Sultan evkafı nazırı, Babüssaade ağası), 59
OSMAN Efendi, 37, 45
OSMAN Paşa (vezir, Şam valisi), 139, 142

Ö

ÖMER (mevali), 96
ÖMER (Müşara mukataası şeyhi), 109
ÖMER Çavuş (mütevelli), 53
ÖMER Hz., 53, 112, 115, 116, 122, 167
ÖMER ibn-Âs, 122, 123
ÖMER, Şeyh, 109

P

PARİLU (Fransa kralı sır katibi), 79
patrik, 30
PAVLO (Frenk tüccar), 60
Payas Kal'ası, 96
PEREÇNİ İmre (Erdel ayanı), 78
PETRO (Frenk tüccar), 60
Pınarbaşı konağı (Larende), 35

R

râhib, 98, 116, 117, 122, 123, 126, 131, 147, 168
Ravza-i Mutahhara, 140, 141
Ravza-i Şerîf (Hz. İsa), 30
REBOLİ (Françe padişahının tüccar vekili), 98
Remle, 131, 168
Remle nâhiyesi, 93
REŞÎDOĞLU, 104
ruhbân, 117, 122, 124
— fukarâsı, 118, 121, 135, 145, 155, 166
Rûm patriki, 103, 107, 112, 115, 116, 118, 119, 120, 124, 126, 128, 135, 137, 143, 144, 148, 153, 156, 159, 161, 163, 166, 170
Rûm tâ'ifesi, 80, 143, 144, 147, 150, 153, 156, 159, 167

S

SA'ÎD Çelebi, 29
Safed, 99, 109
Safed beylerbeyi, 171
Sahratullâh, 91
— evkafı, 29, 153
—-i Müşerrefe, 29
SALÂHADDİN, 53
SALÂHADDİN (imaret kileri katibi), 54
Salîb Manastırı, 30
Salîb yeri, 30
SÂLİH, 98
SÂLİH (Şam mîr-i hac), 111
SÂLİH Paşa, 118, 125, 129, 145, 153
SÂLİH Paşa (Gazze ve Kudüs mutasarrıfı), 104
SÂLİH Paşa (Kudüs paşası), 118
SÂLİH Paşa (mirmiran), 125
sayd, 99
Sayda, 109, 150
Sayda beylerbeyi, 171
Sayranasi, 30
SEFER, 85
SEFER (Halilürrahman evkafı nazırı), 85
sefîne, 102
SEHÎ Efendi, 79
SELİM Hân, Sultân, 112, 118, 124, 128, 157, 159, 167
SEYFEDDİN, 53
SEYFEDDİN (imaret kileri katibi), 54
Seyfoğulları eşkıyası, 82
SEYYİD Abdurrahim, 132
SEYYİD Ali, 101
SEYYİD Bedreddin, 101
SEYYİD Muhammed ibn-i es-Seyyid Abdurrahim (Kudüs müftüsü), 132
SEYYİD Mustafa, 96, 101
SEYYİD Mustafa (Kudüs kadısı), 96
Sırb, 63
sikke, 28
SİNAN Paşa (veziriazam), 33
sirka, 25, 94
Sitti Meryem manastırı, 155
SLALHİ Üstevân (kapı kethudası), 78

Suhyûn, 64
Sumeyn karyesi, 109
surre emîni, 152
Surre-i Rûmiyye, 45
SÜLEYMAN Hân, 64, 76, 129, 148, 157

Ş

ŞA'BÂN (mütevelli), 42
ŞÂHİN, 85
ŞÂHİN (Halilürrahman evkafı mütevellisi), 67, 85, 86, 89, 91
ŞÂHİN oğlu Ahmed, 98
şakî, 92, 99, 100
Şâm, 26, 33, 40, 45, 47, 66, 67, 68, 69, 70, 84, 85, 86, 89, 99, 102, 105, 109, 113, 114, 133, 140, 152, 168, 169, 172
— beğlerbeğisi, , 28, 33, 36, 37, 73, 85, 86, 87, 132, 154, 162, 168, 169
— hazinesi, 26, 74
— kādısı, 26, 28, 86, 91
— Kal'ası, 89
— mütesellimi, 82, 109
ŞEHÂBEDDİN, Şeyh, 36, 37, 93
şem'dân, 81
ŞEREFÜDDİN, 96
ŞERÎF Yahyâ (Şam hac emiri), 130
ŞÎR Hasan, 97
Şitâlim(?) kalyonu, 102

T

TAHMASB (Kudüs sancakbeyi), 33
TAHMASB Beğ (kethuda), 32
tâife-i muhtârân-ı Ermeniyân, 60
tâife-i Sırb ruhbânları, 61
TÂKÎ',Şeyh, 109
tekâlîf-i şâkka, 58, 118, 124, 129, 145, 153, 170
TERKES, 94
tîmâr, 42, 137
Tire, 108
Trablusşam, 99, 109
Tûr Dağı, 30
Tûr-ı Sînâ Manastırı piskoposları, 125, 126

U

ulemâ, 30, 39, 55, 75, 80, 127, 136
ulûfe, 104
URÂM(?),Şeyh, 109
urbân eşkıyâsı, 82, 142
USÂK (Aclun beyği), 110
USÂK (Şam hac emiri), 133

Ü

Üsküdar, 41, 42

V

VASİL Halîfe (ermeni), 90
Venedik balyosu, 77

Y

Yafa İskelesi, 168, 169
Yafa Kal'ası, 121
Yehûdîler mahallesi, 30
yeniçeri
—ler zümresi, 26
Yorgü, 30
YÛNUS Hz., 25
YÛSUF, 69
YÛSUF (Dergah-ı muallam bevvabı), 49
YÛSUF Hz., 47

Z

ze'âmet, 26, 34, 38, 42, 136, 162
ZEYNELÂBİDİN, 40
zulm ü ta'addî, 28, 46, 67, 72, 120, 129, 145, 153, 166
zü'amâ, 35, 105, 106

COPY OF THE ORIGINAL EDICTS
HÜKÜMLERİN GÖRÜNTÜLERİ

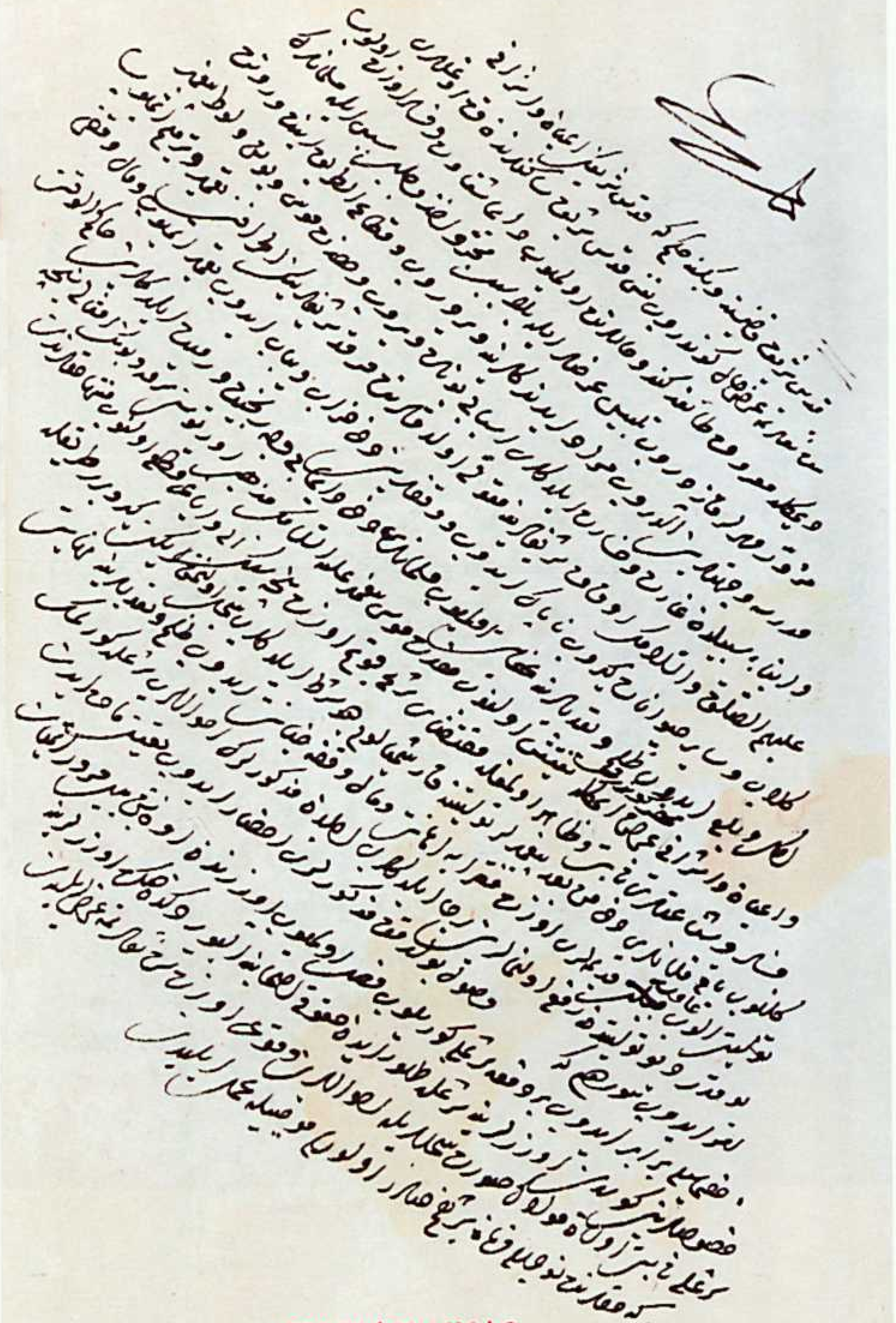

BOA, KK.d. 70, s.636, h.2

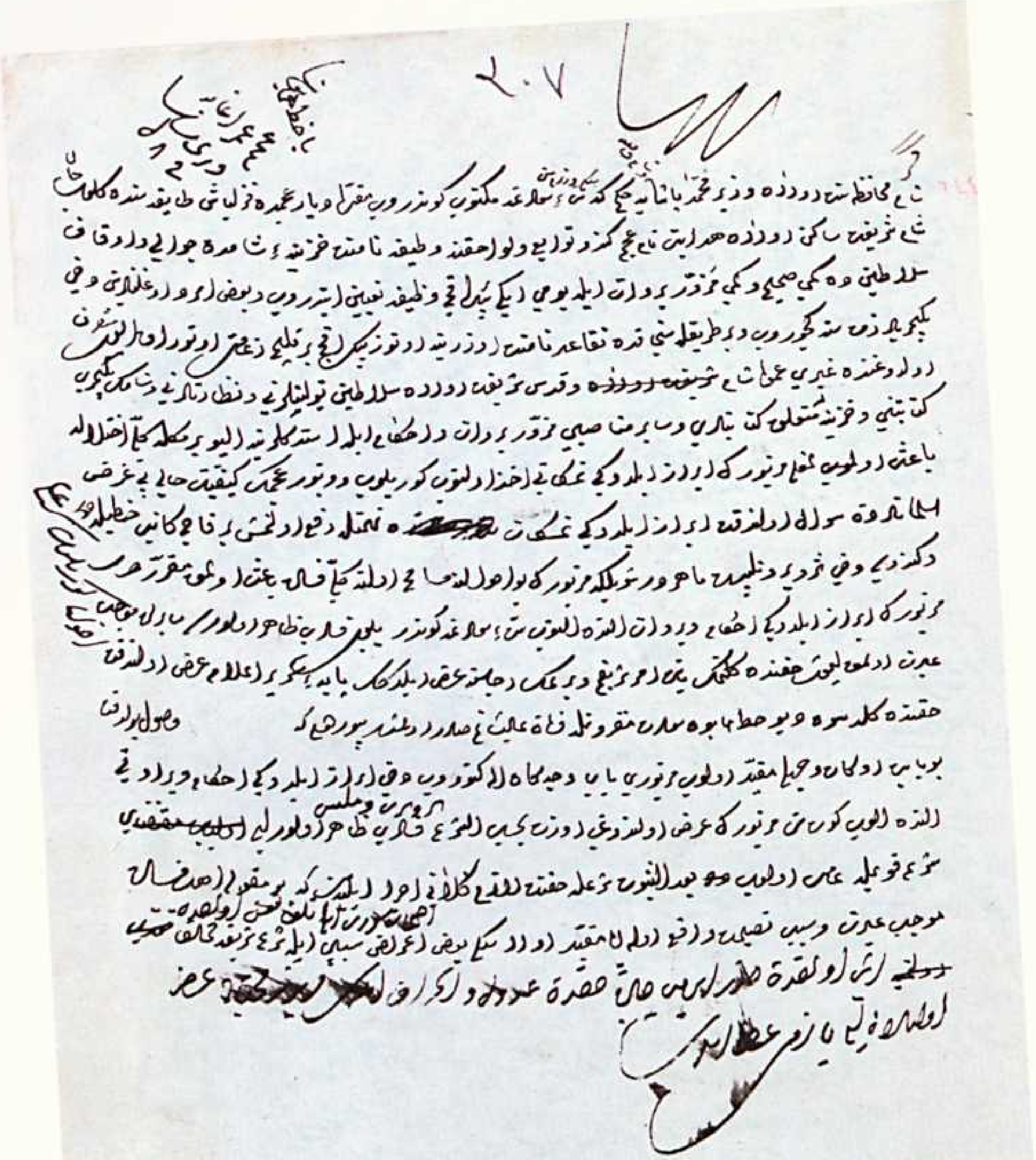

BOA, A.DVNS.MHM.d. 75, s.307, h.644

d.75, s.267, h.558

d.75, s.157, h.292

BOA, A.DVNS.MHM.ZYL.d. 18, vr.42a, h.1

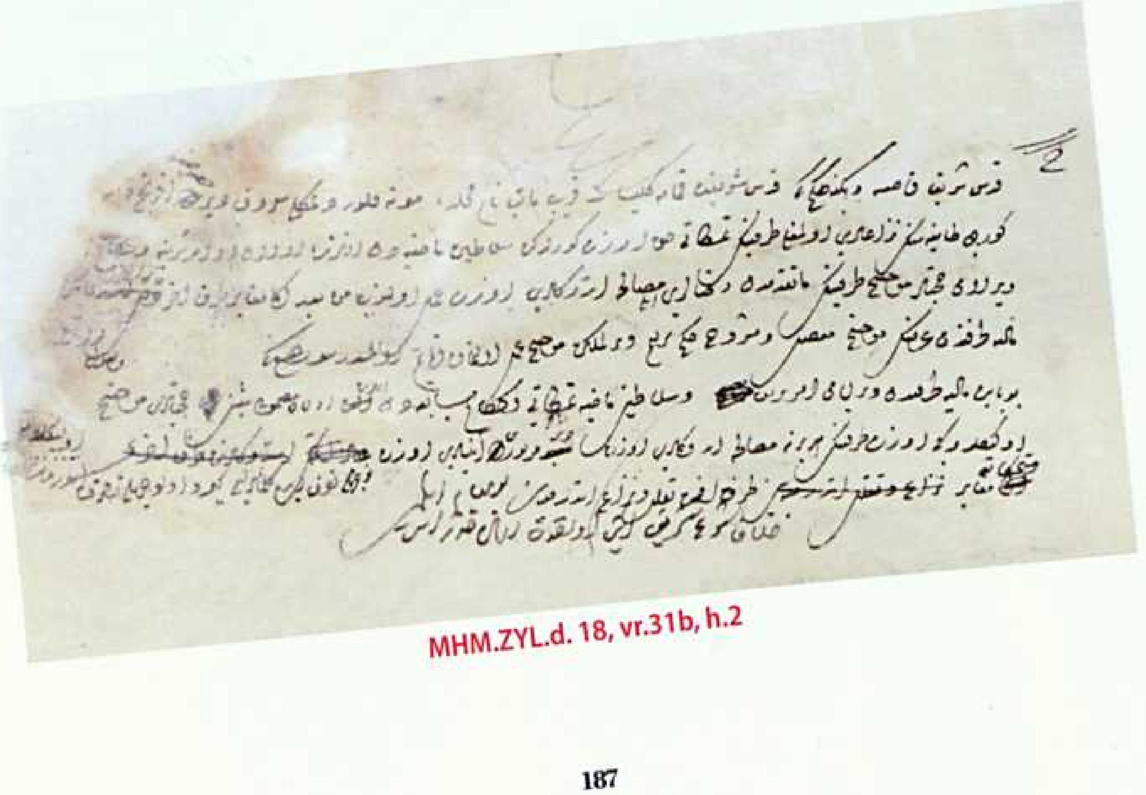

MHM.ZYL.d. 18, vr.31b, h.2

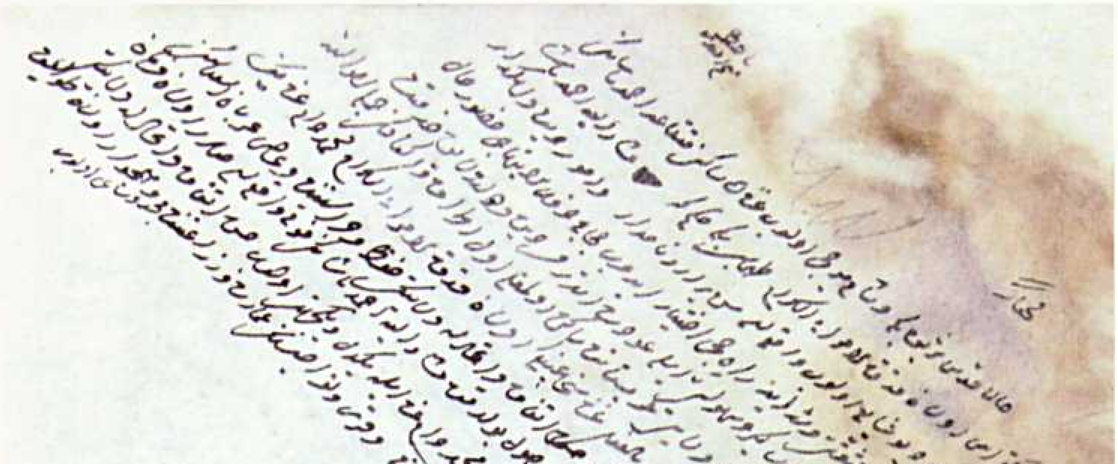

MHM.ZYL.d. 18, vr.246a, h.1

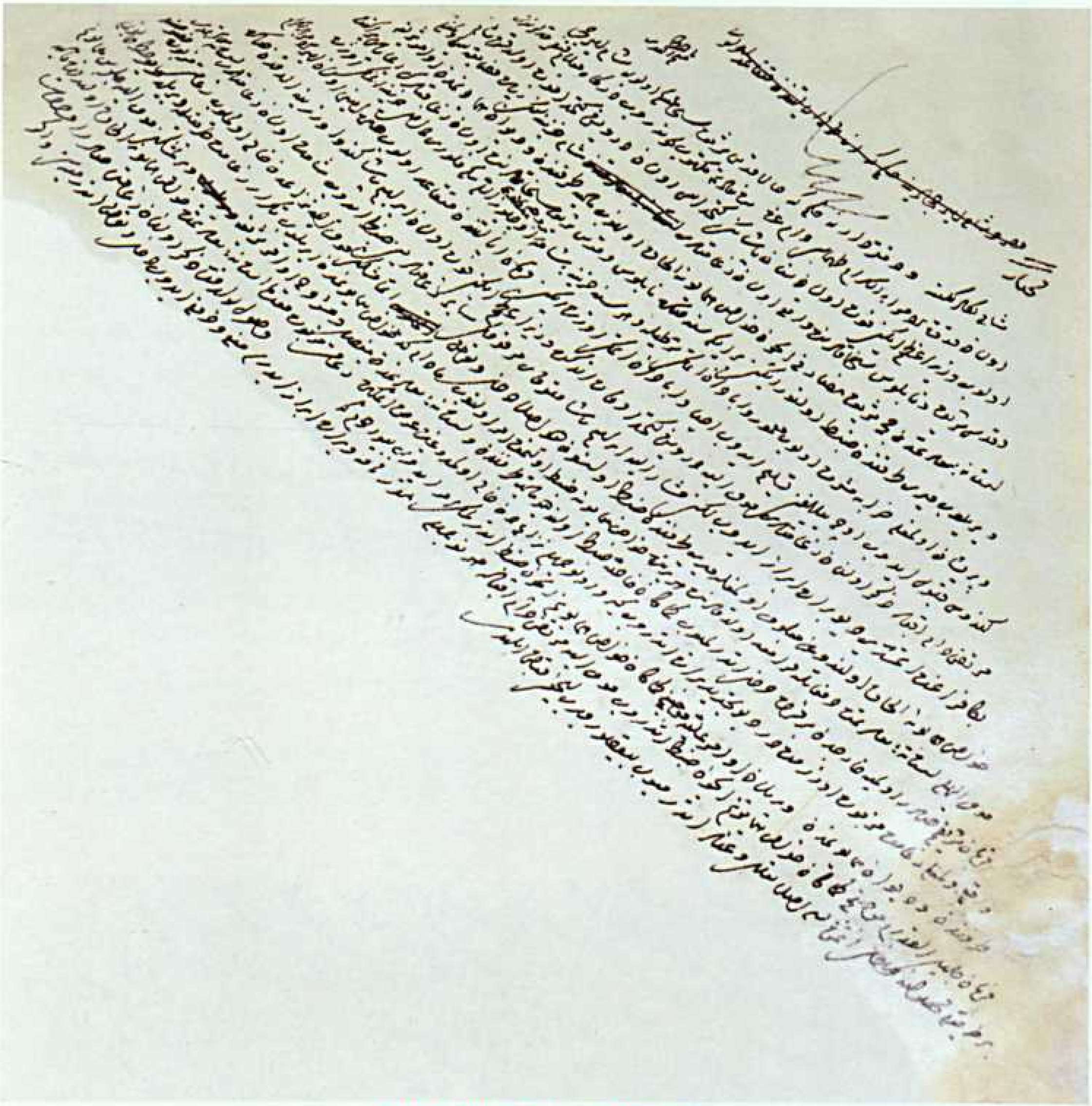

MHM.ZYL.d. 18, vr.246b, h.1

MHM.ZYL.d. 8, s.149, h.862

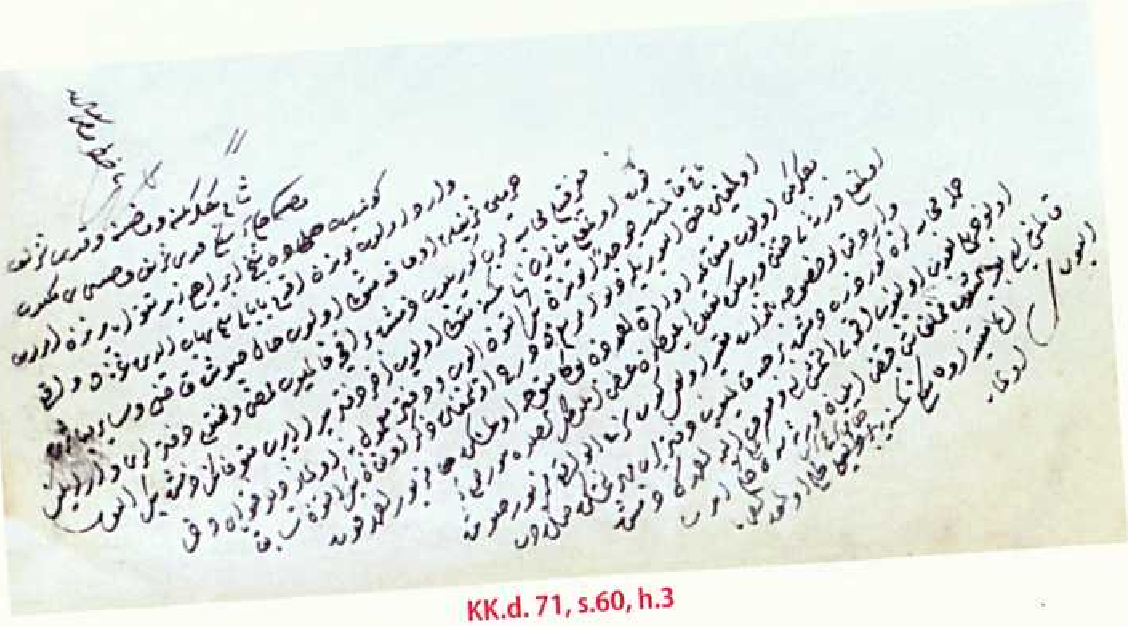

KK.d. 71, s.60, h.3

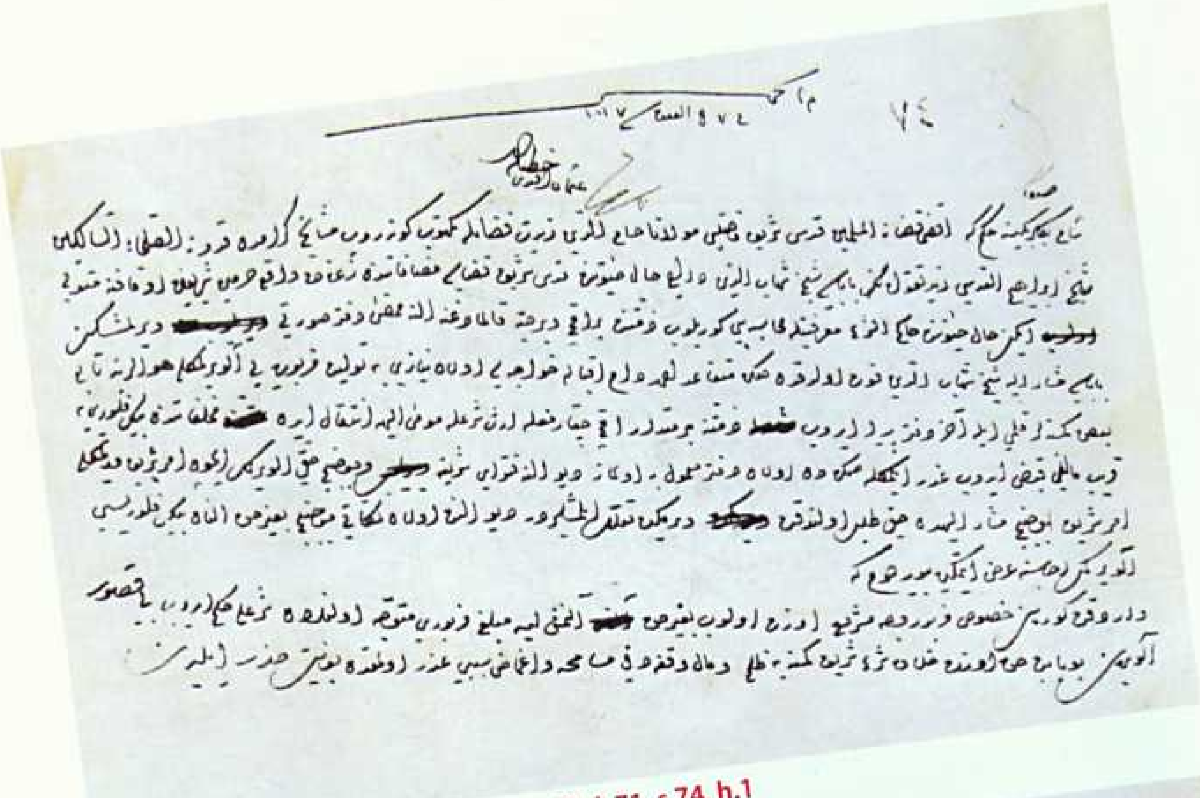

KK.d. 71, s.74, h.1

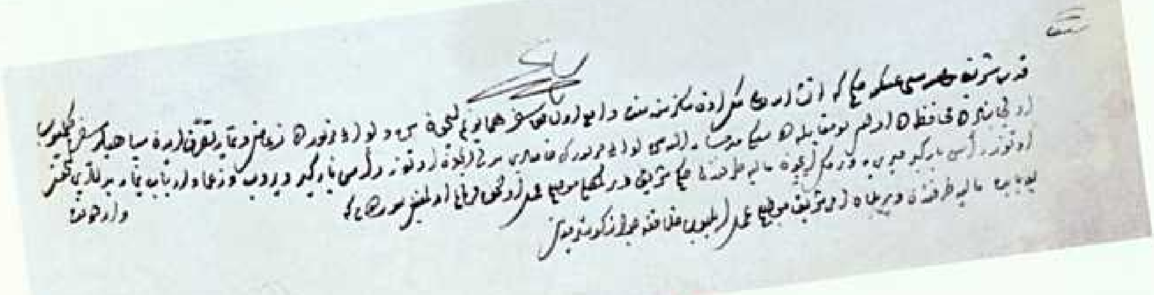

KK.d. 71, s.90, h.4

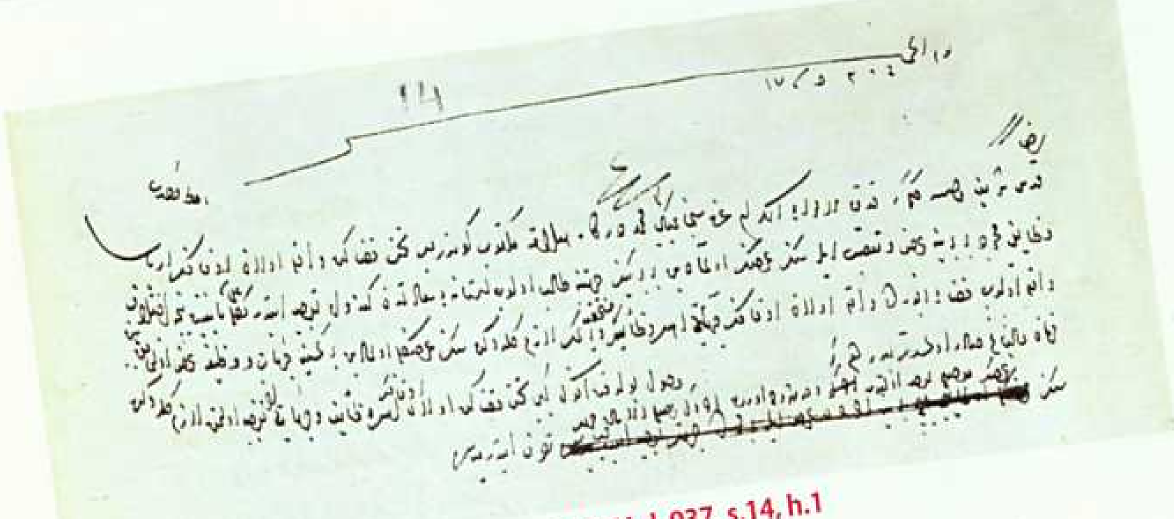

BOA, A.DVN.MHM.d. 937, s.14, h.1

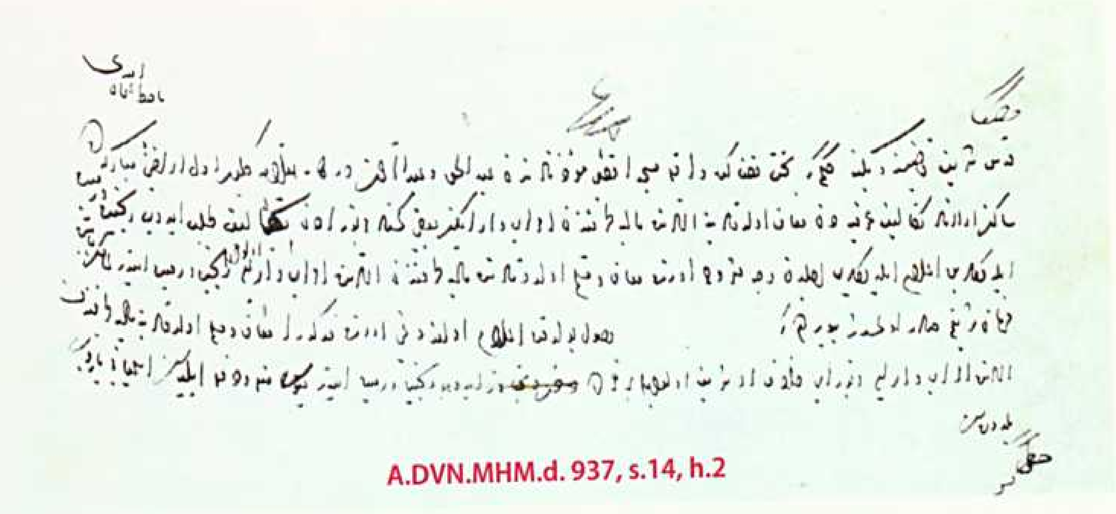

A.DVN.MHM.d. 937, s.14, h.2

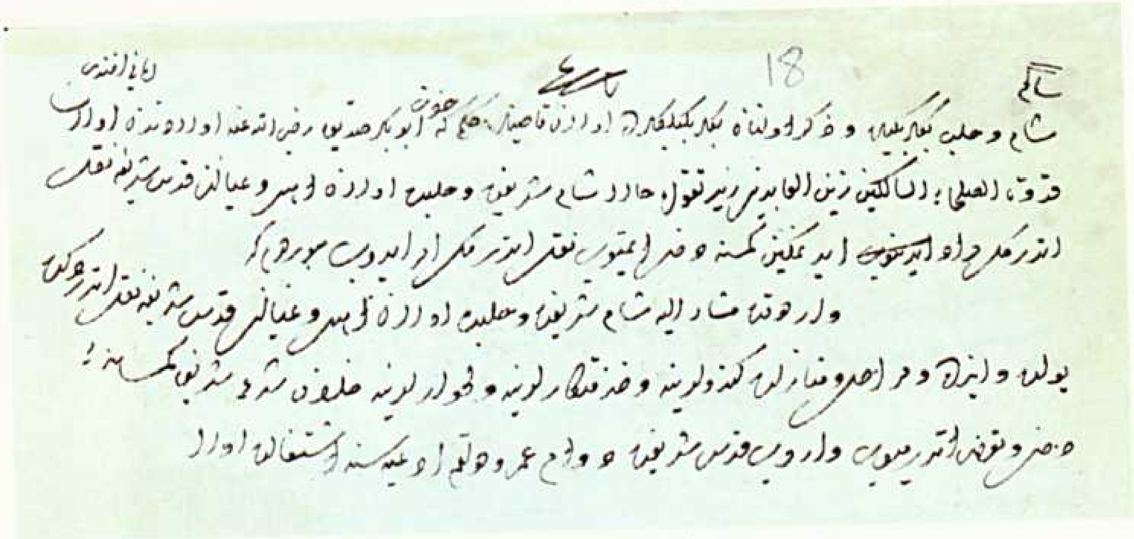

A.DVN.MHM.d. 937, s.18, h.1

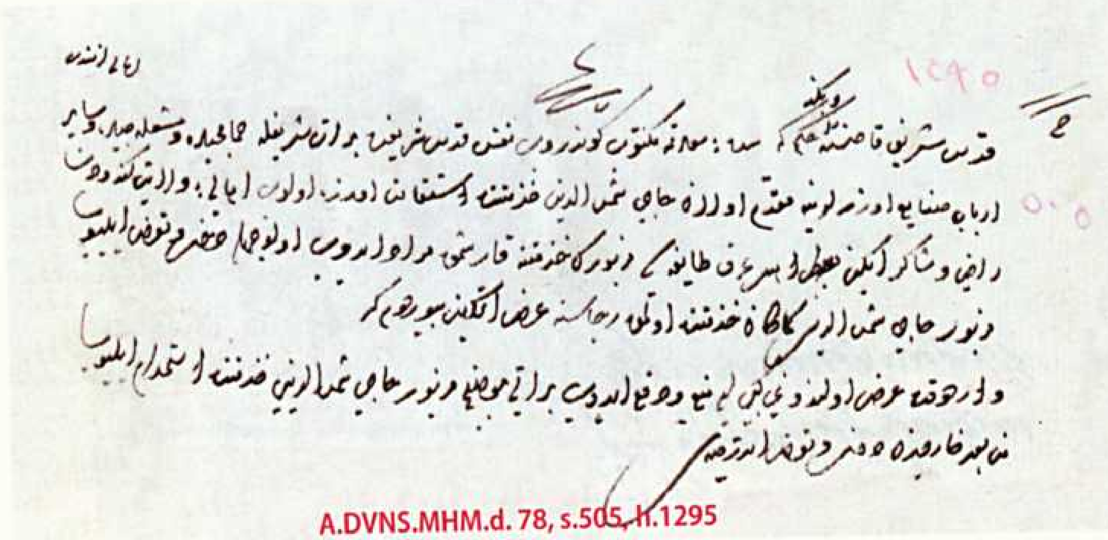

A.DVNS.MHM.d. 78, s.505, h.1295

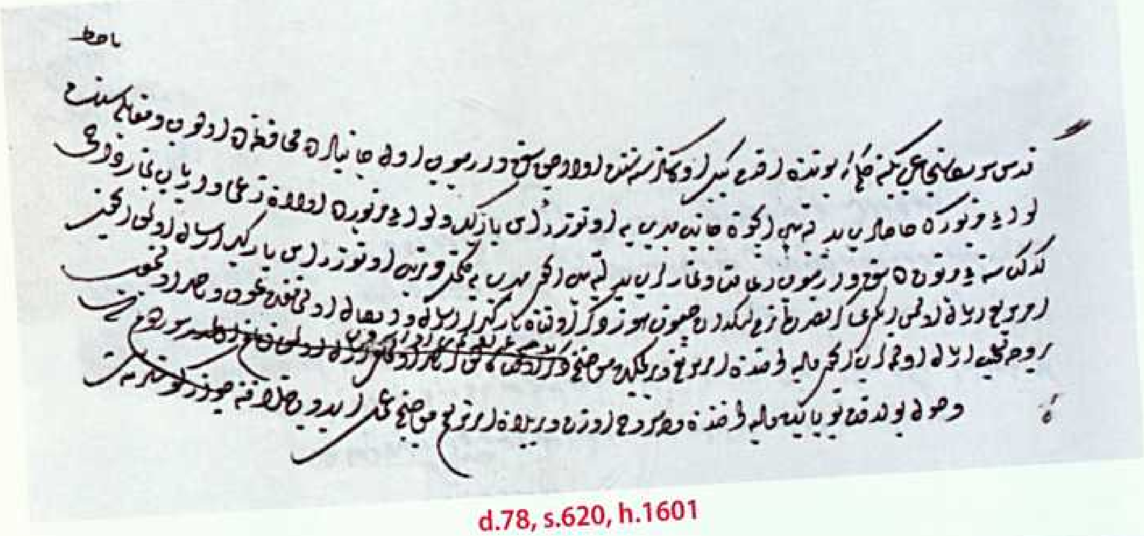

d.78, s.620, h.1601

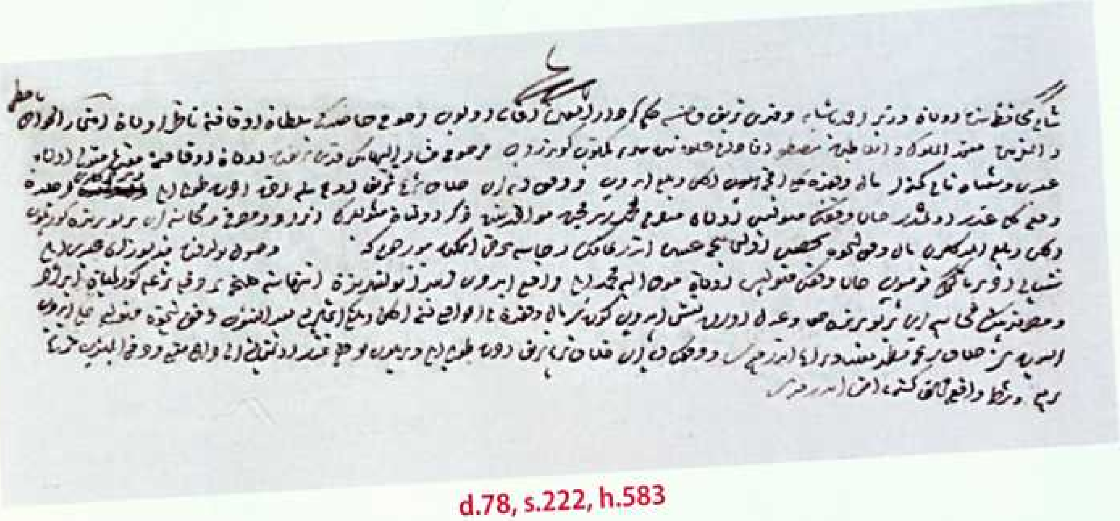

d.78, s.222, h.583

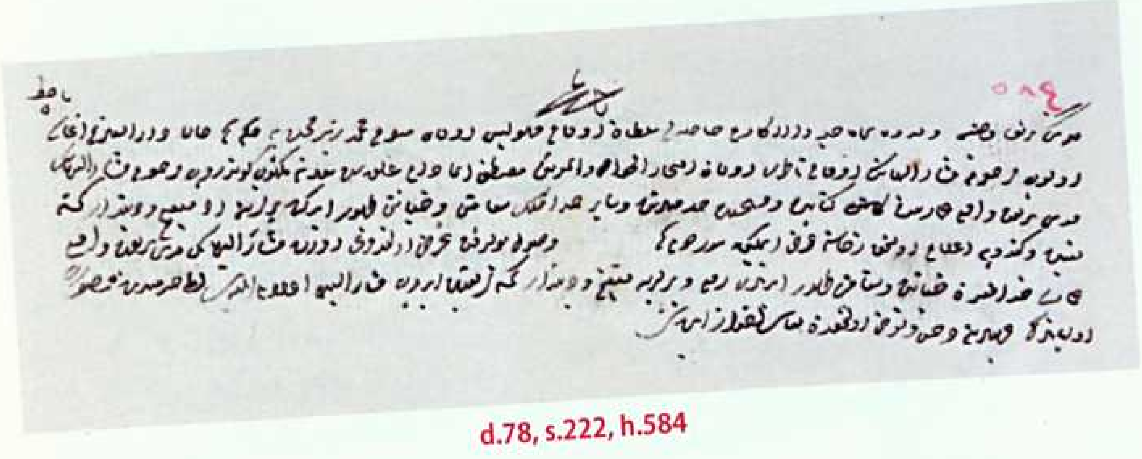

d.78, s.222, h.584

d.78, s.4, h.9

d.78, s.38, h.101

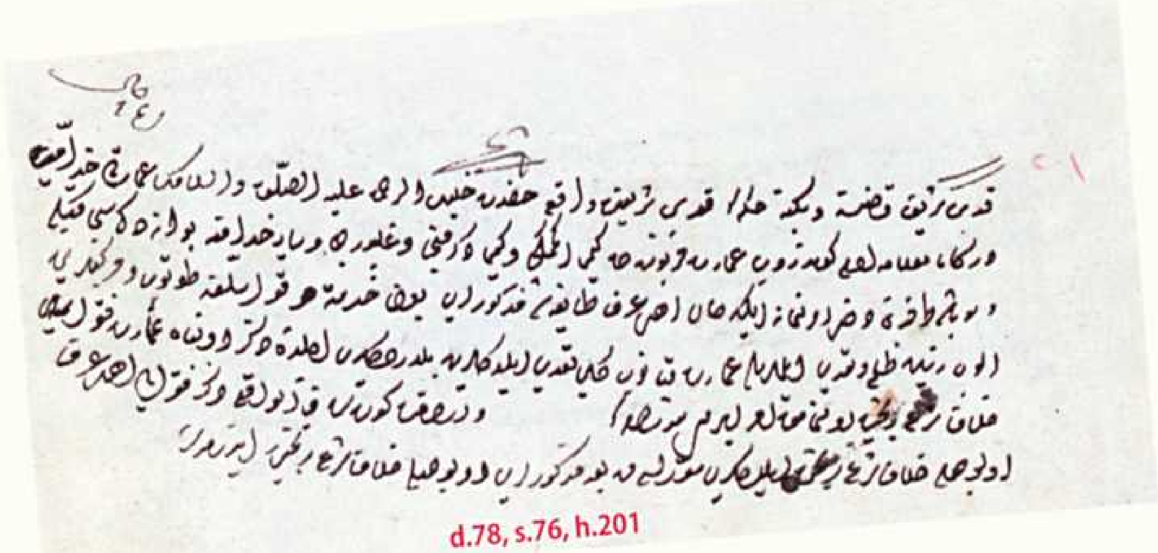

d.78, s.76, h.201

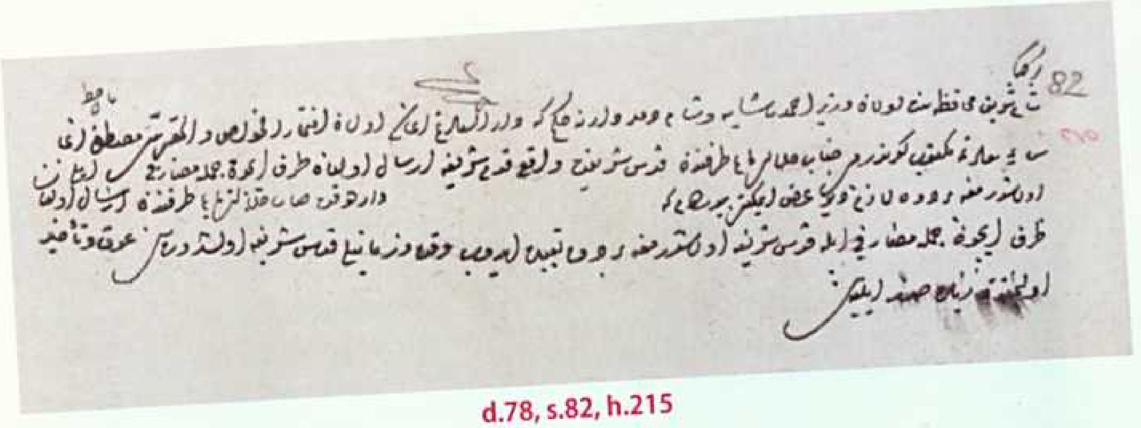

d.78, s.82, h.215

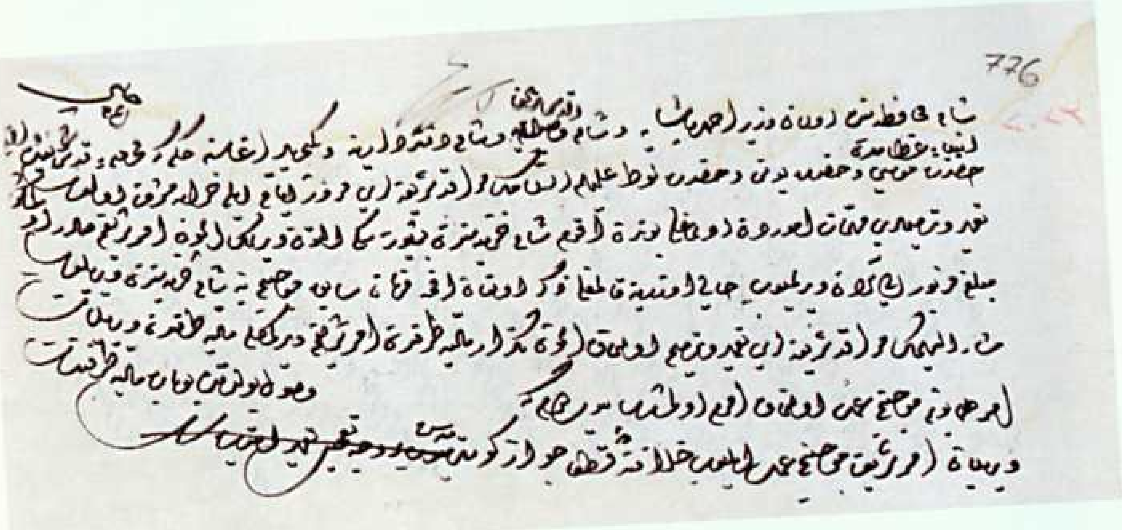

d.78, s.776, h.2023

d.78, s.146, h.368

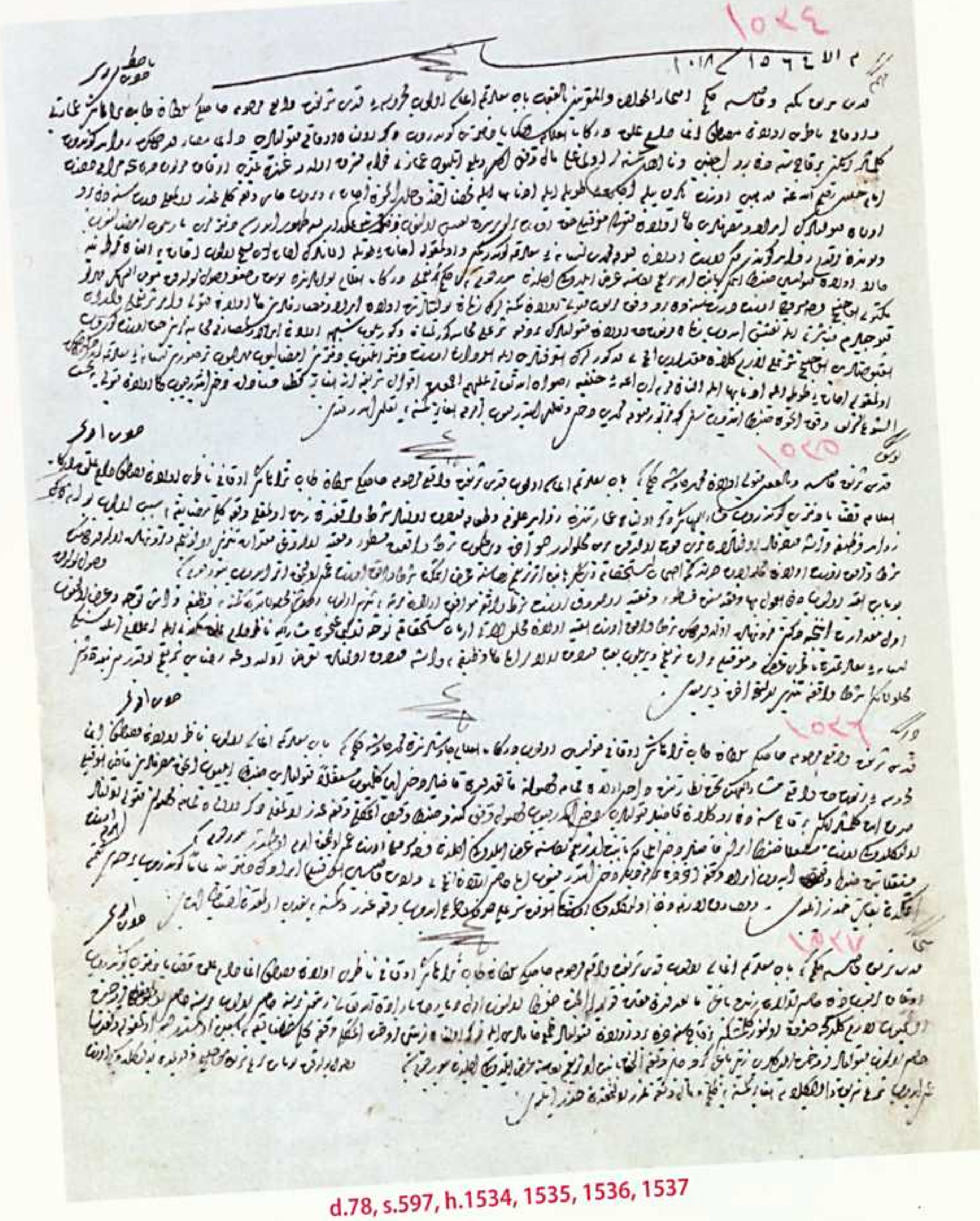

d.78, s.597, h.1534, 1535, 1536, 1537

١٥٣٨

١٥٣٩

d.78, s.598, h.1538, 1539

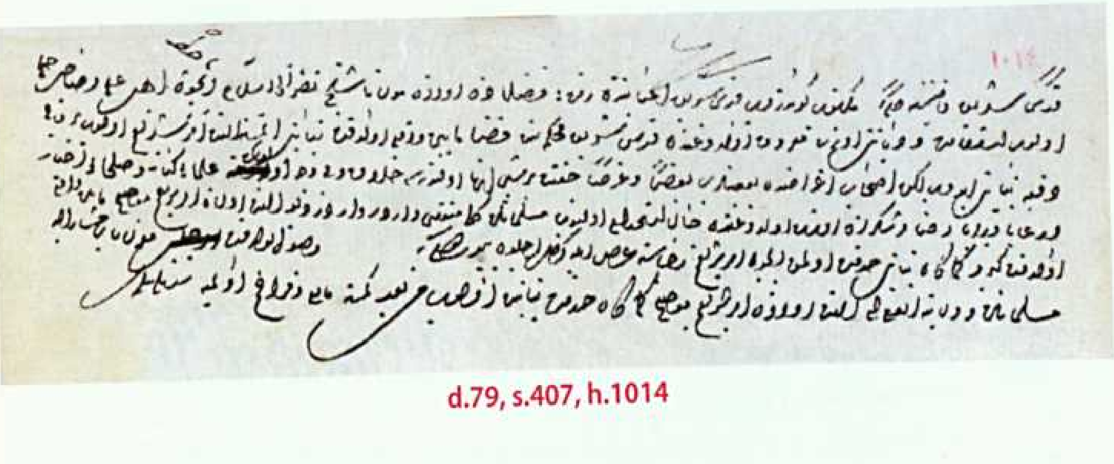
١٠١٤

d.79, s.407, h.1014

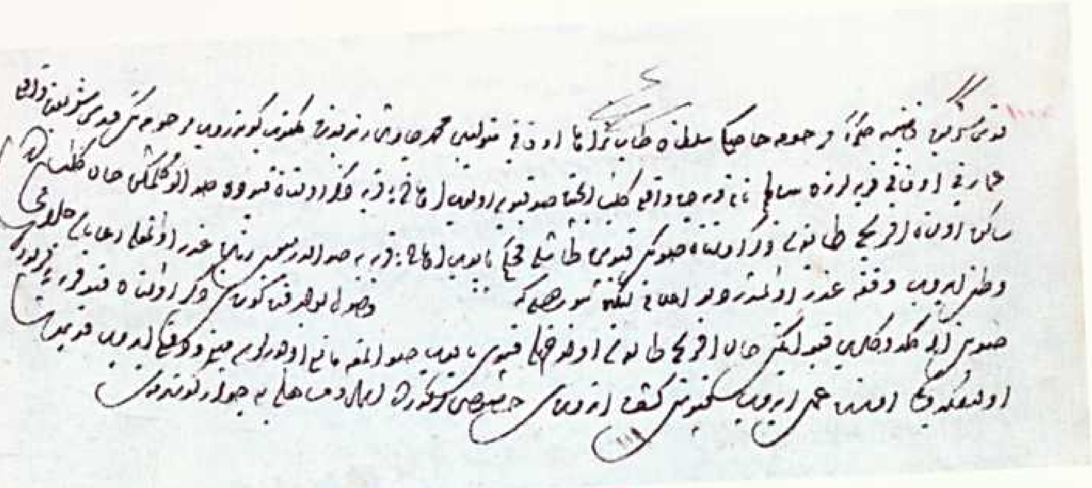

d.79, s.401, h.1005

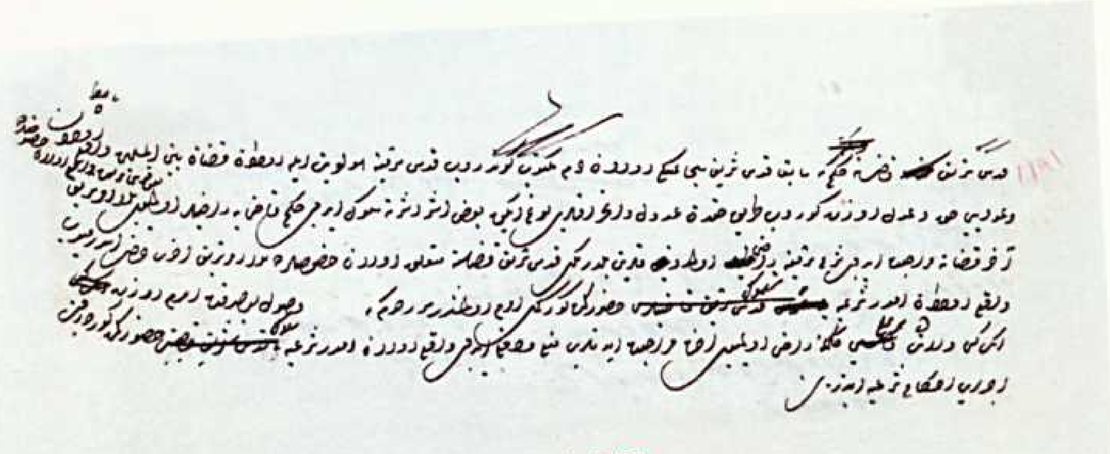

d.79, s.465, h.1191

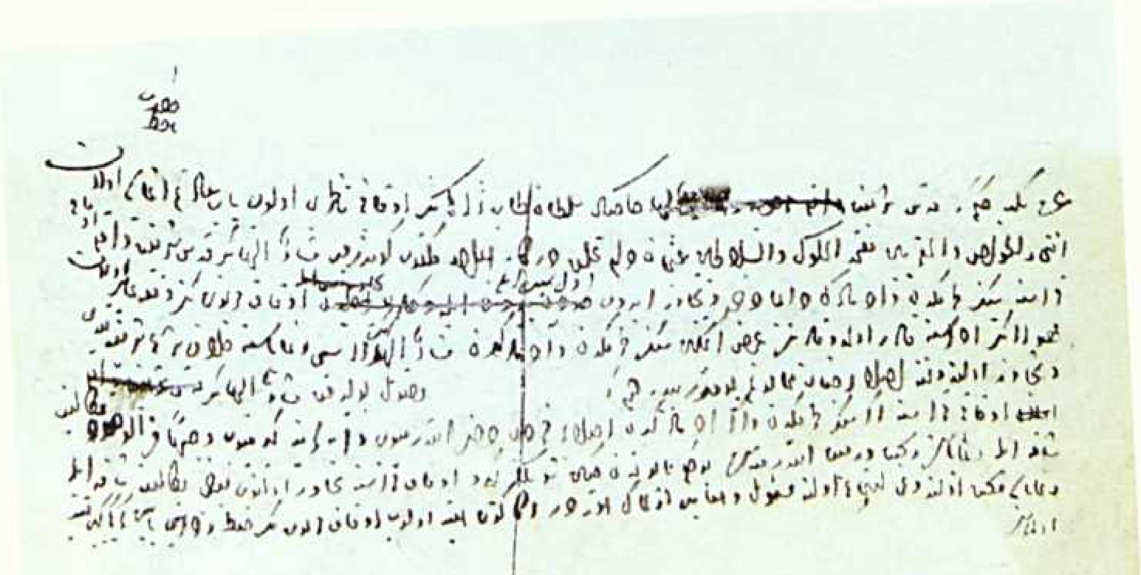

A.DVN.MHM.d. 938, s.48, h.3

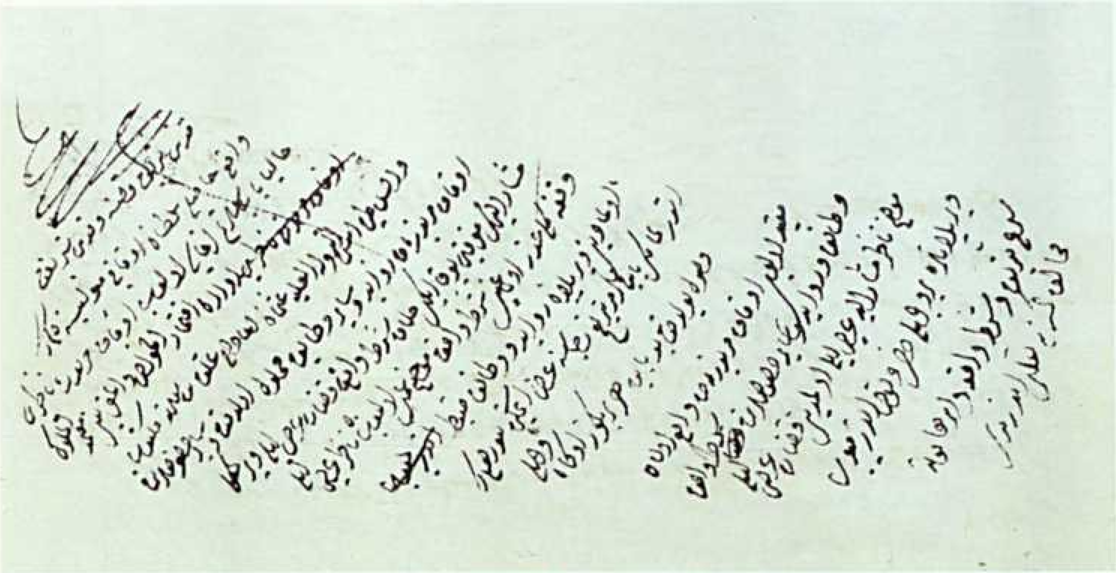

A.DVN.MHM.d. 938, s.49, h.4

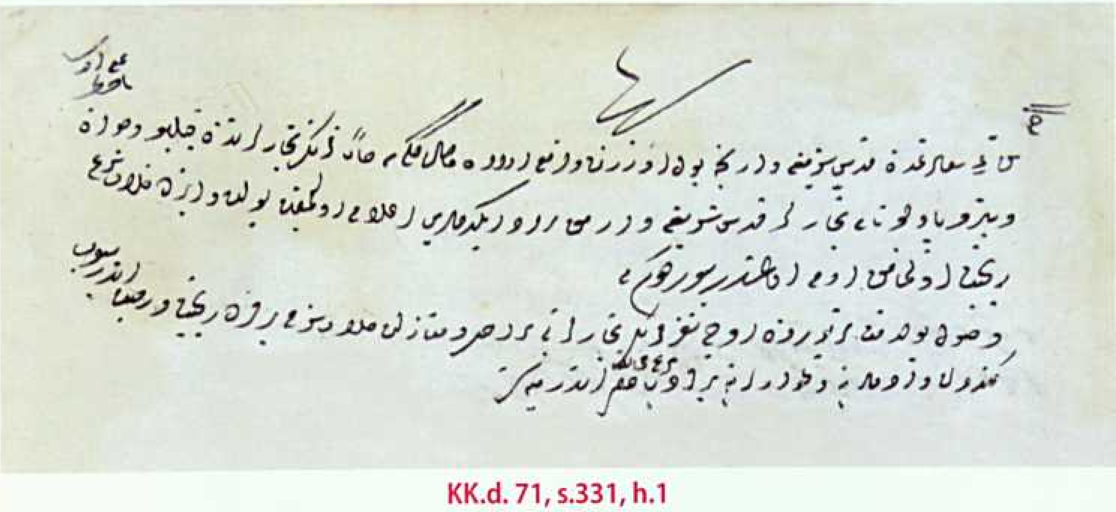

KK.d. 71, s.331, h.1

KK.d. 71, s.337, h.1

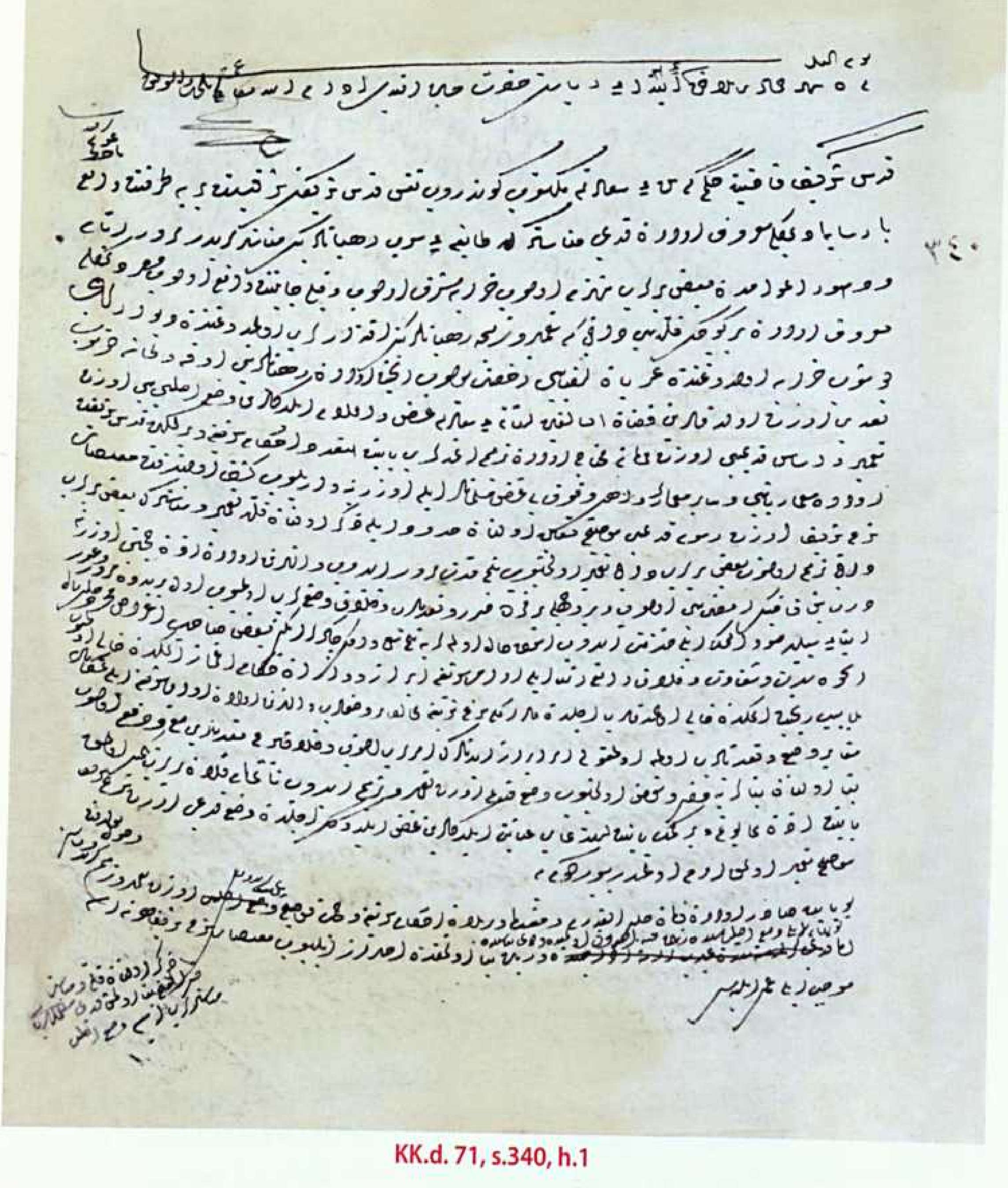

KK.d. 71, s.340, h.1

KK.d. 71, s.350, h.1

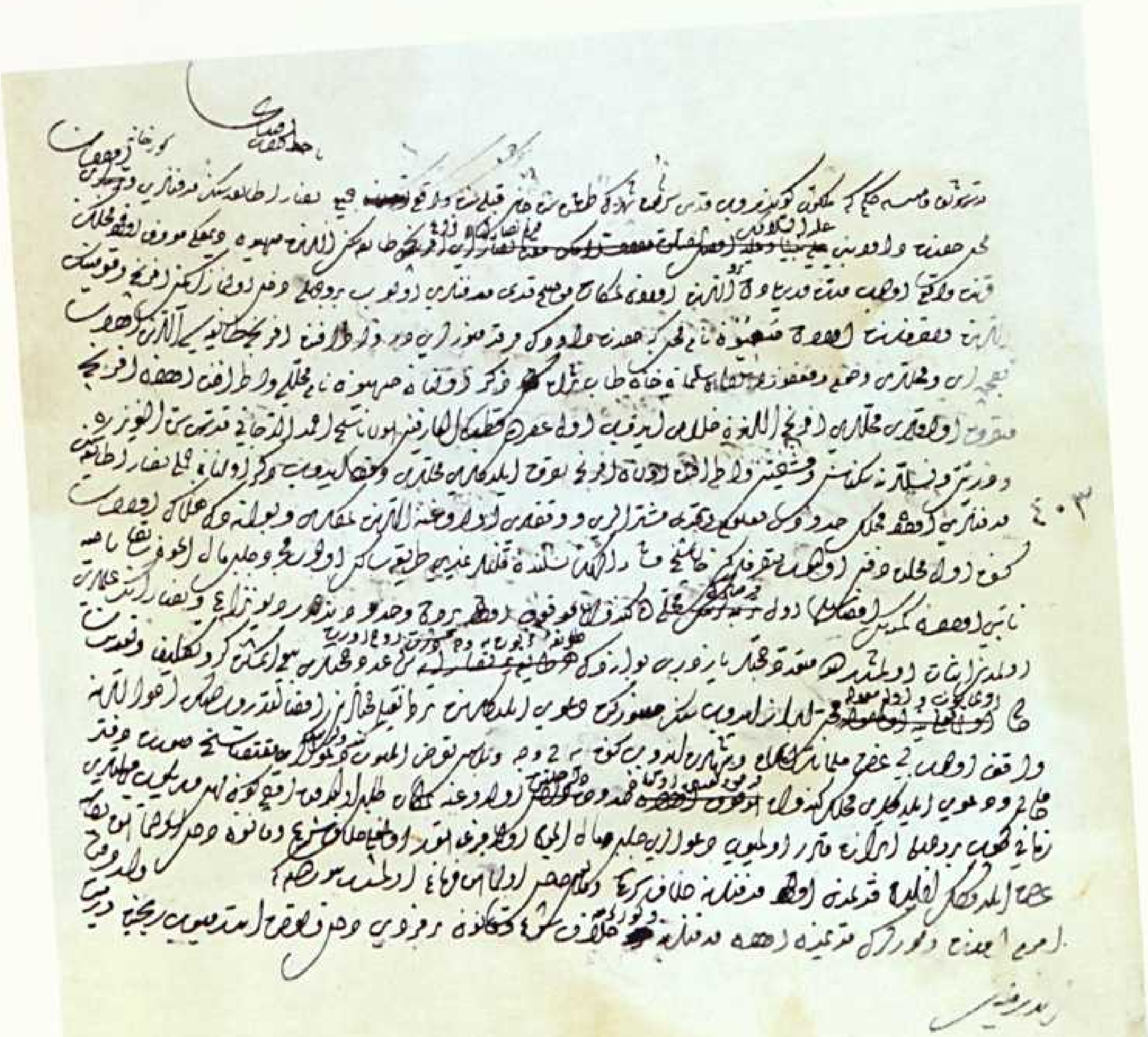

KK.d. 71, s.403, h.2

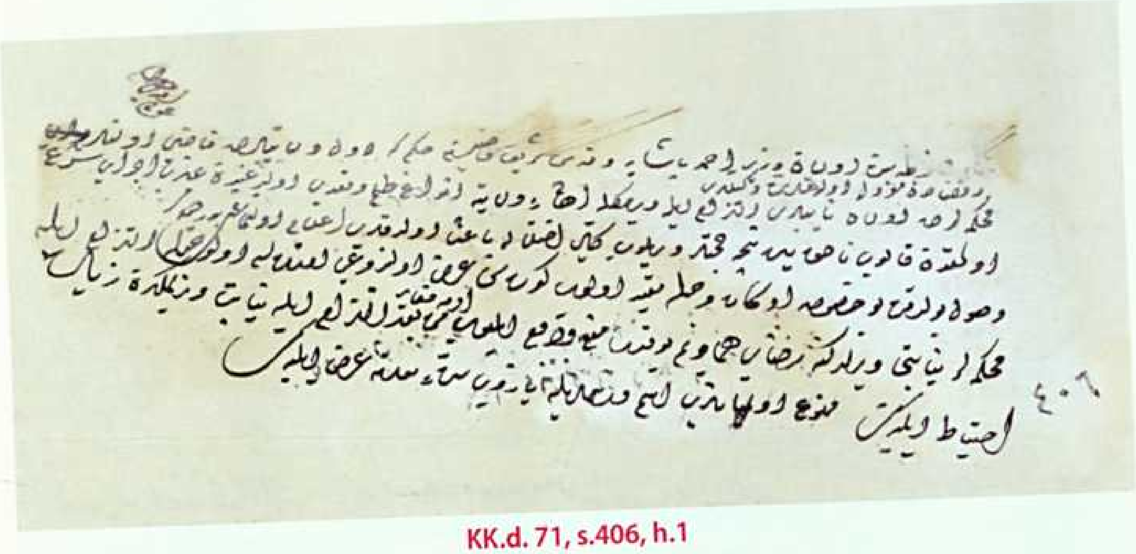

KK.d. 71, s.406, h.1

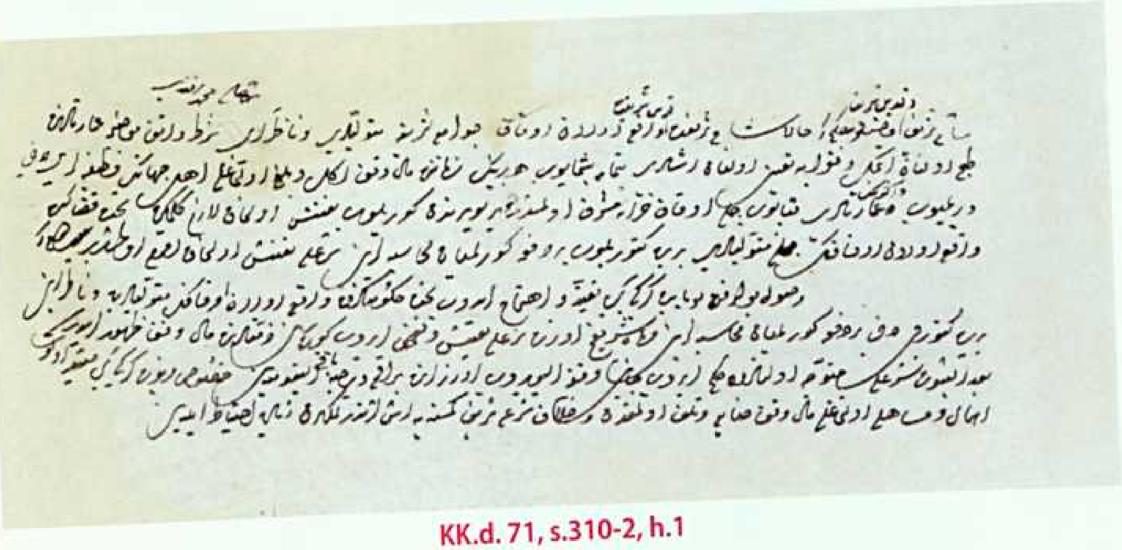

KK.d. 71, s.310-2, h.1

A.DVNS.MHM.d. 80, s.303, h.745

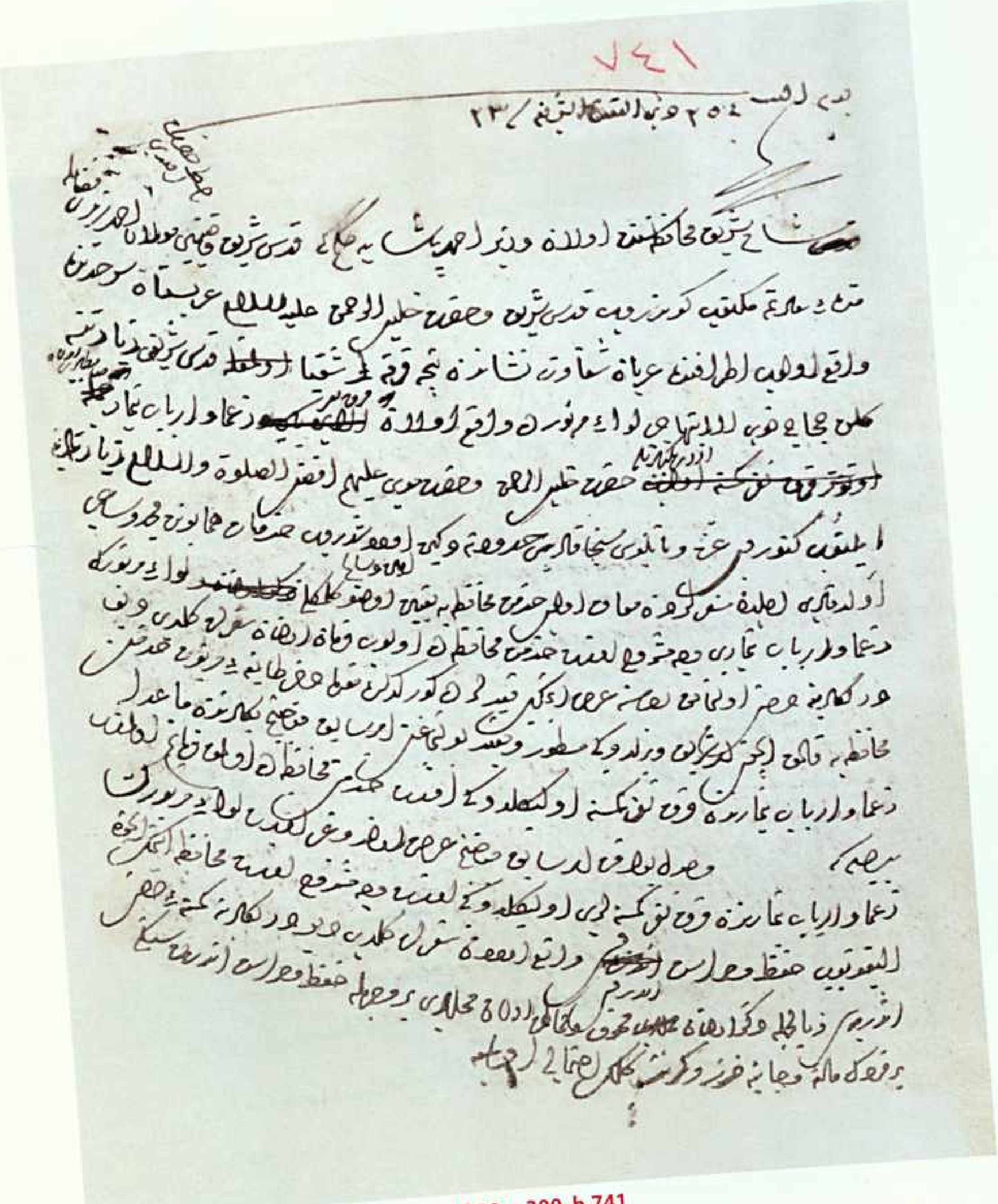

d.80, s.300, h.741

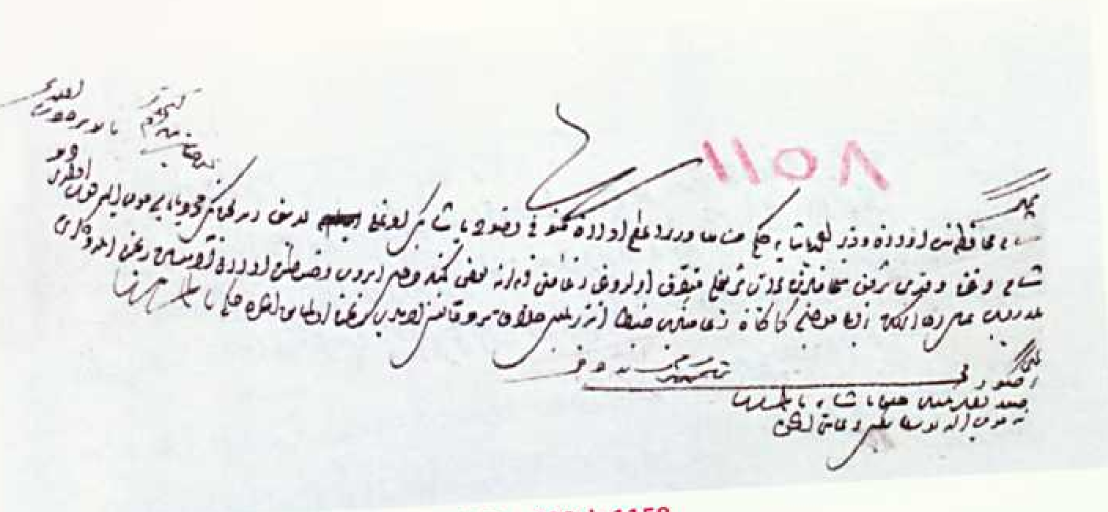

d.80, s.489, h.1158

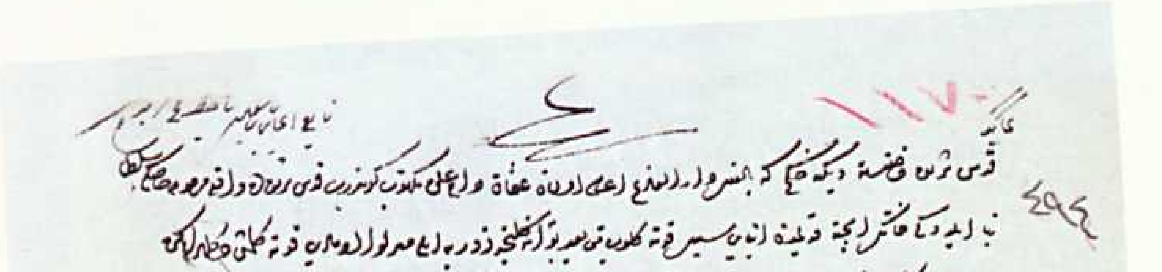

d.80, s.494, h.1170

d.80, s.394, h.951

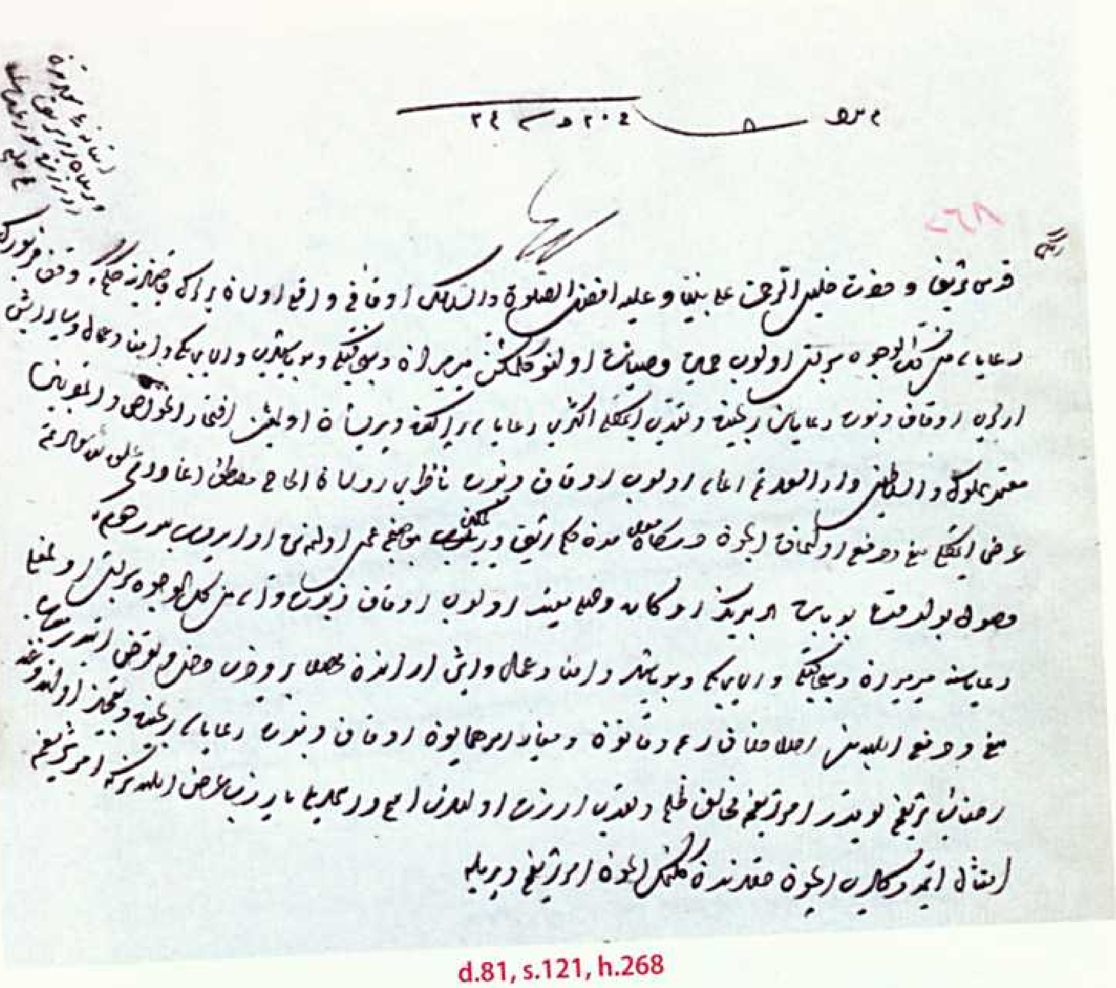

d.81, s.121, h.268

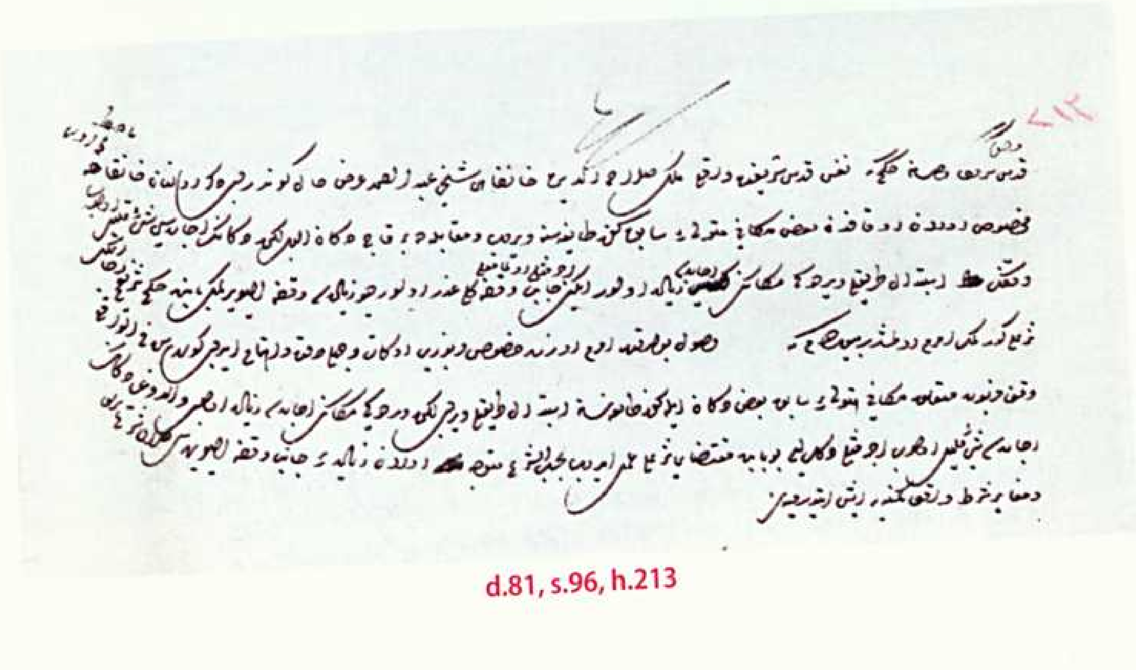

d.81, s.96, h.213

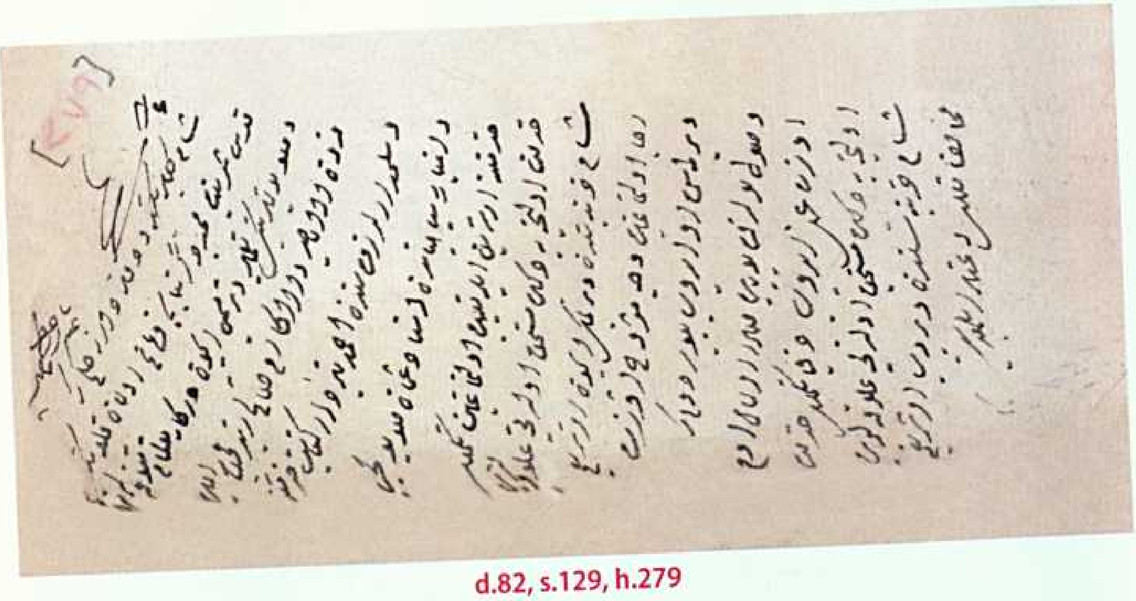

d.82, s.129, h.279

KK.d. 71, s.608, h.1

KK.d. 71, s.783, h.1

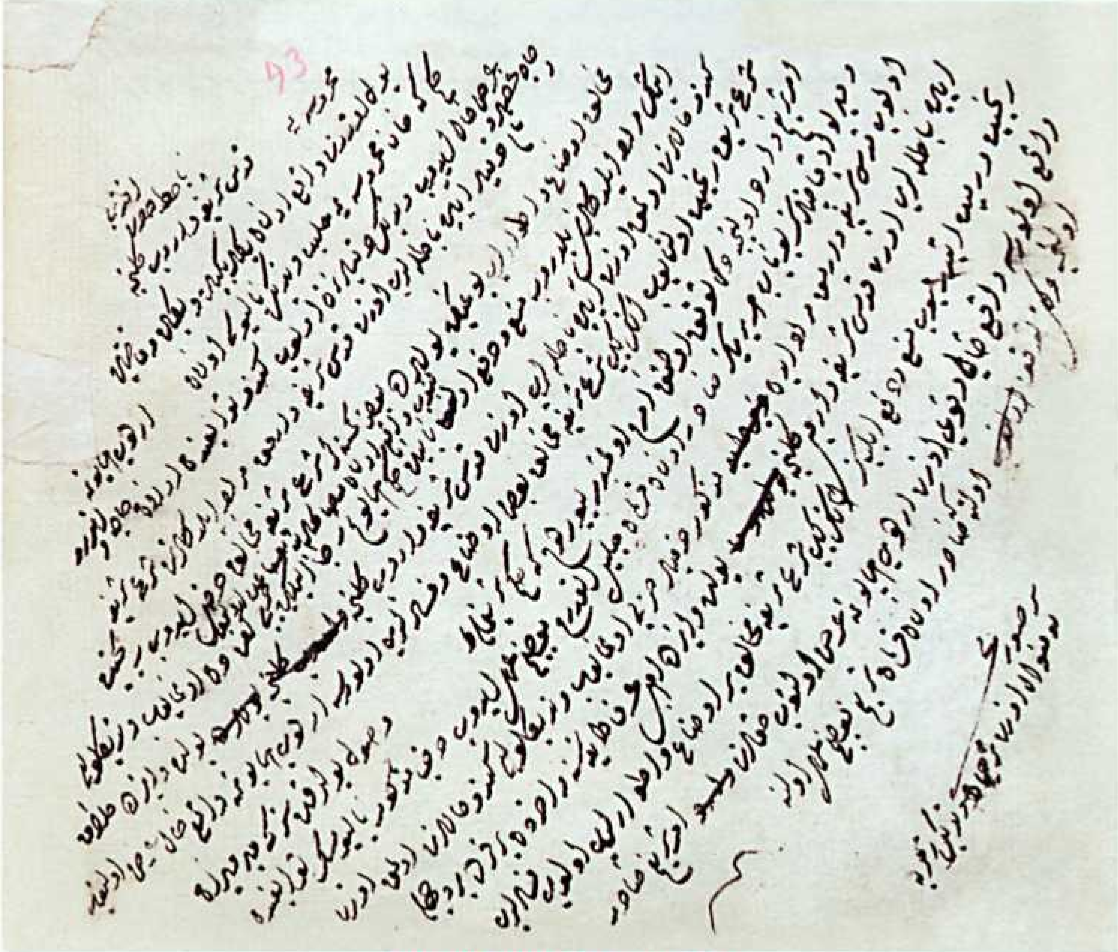

A.DVNS.MHM.d. 84, s.46, h.93

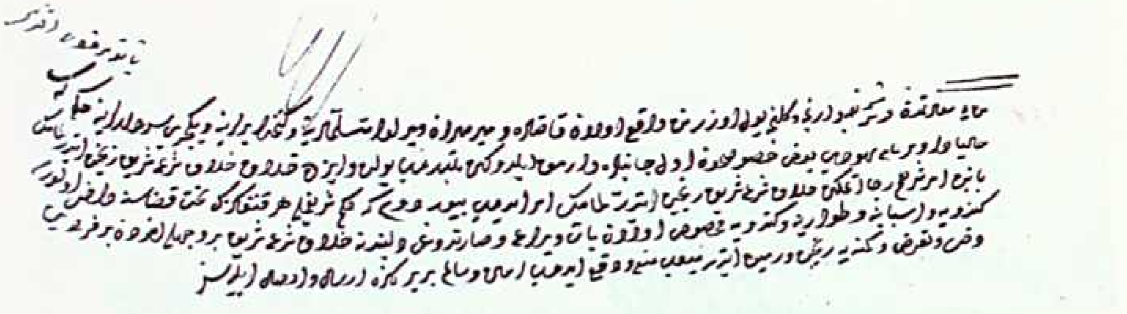

d.85, s.49, h.100

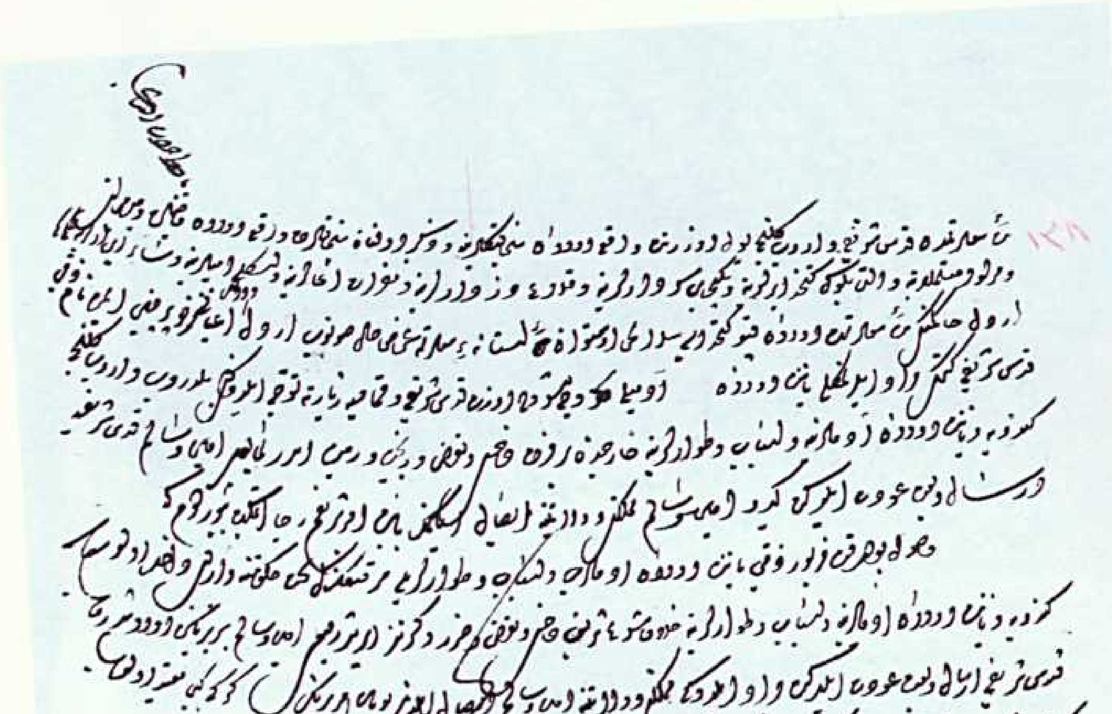

d.85, s.67, h.138

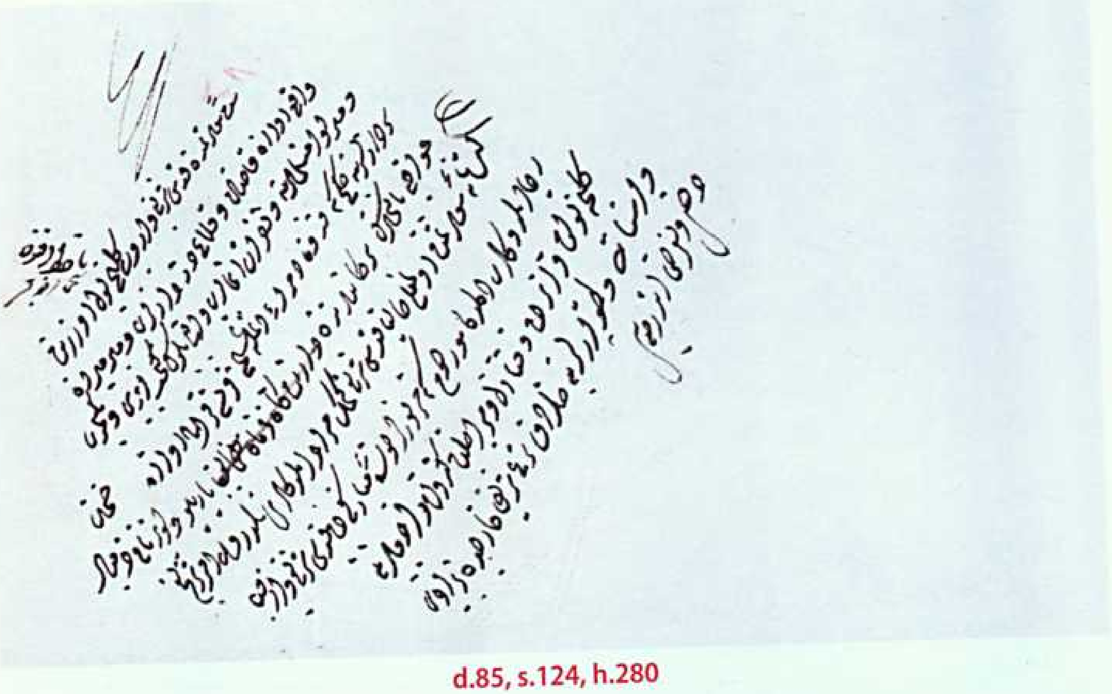

d.85, s.124, h.280

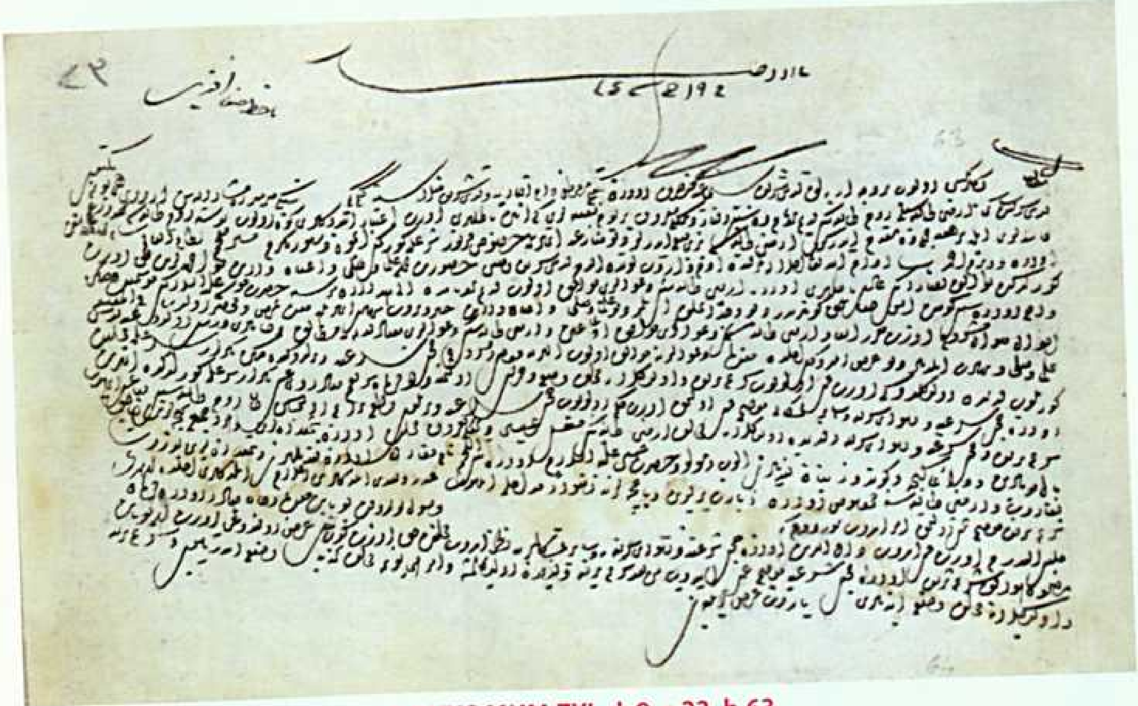

A.DVNS.MHM.ZYL.d. 9, s.23, h.63

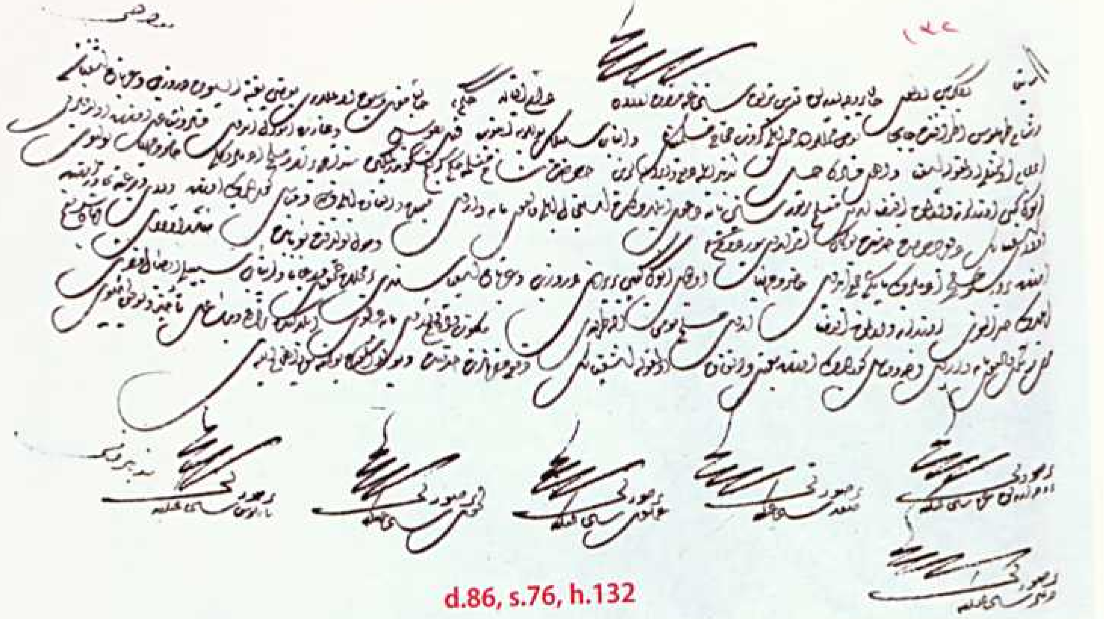

d.86, s.76, h.132

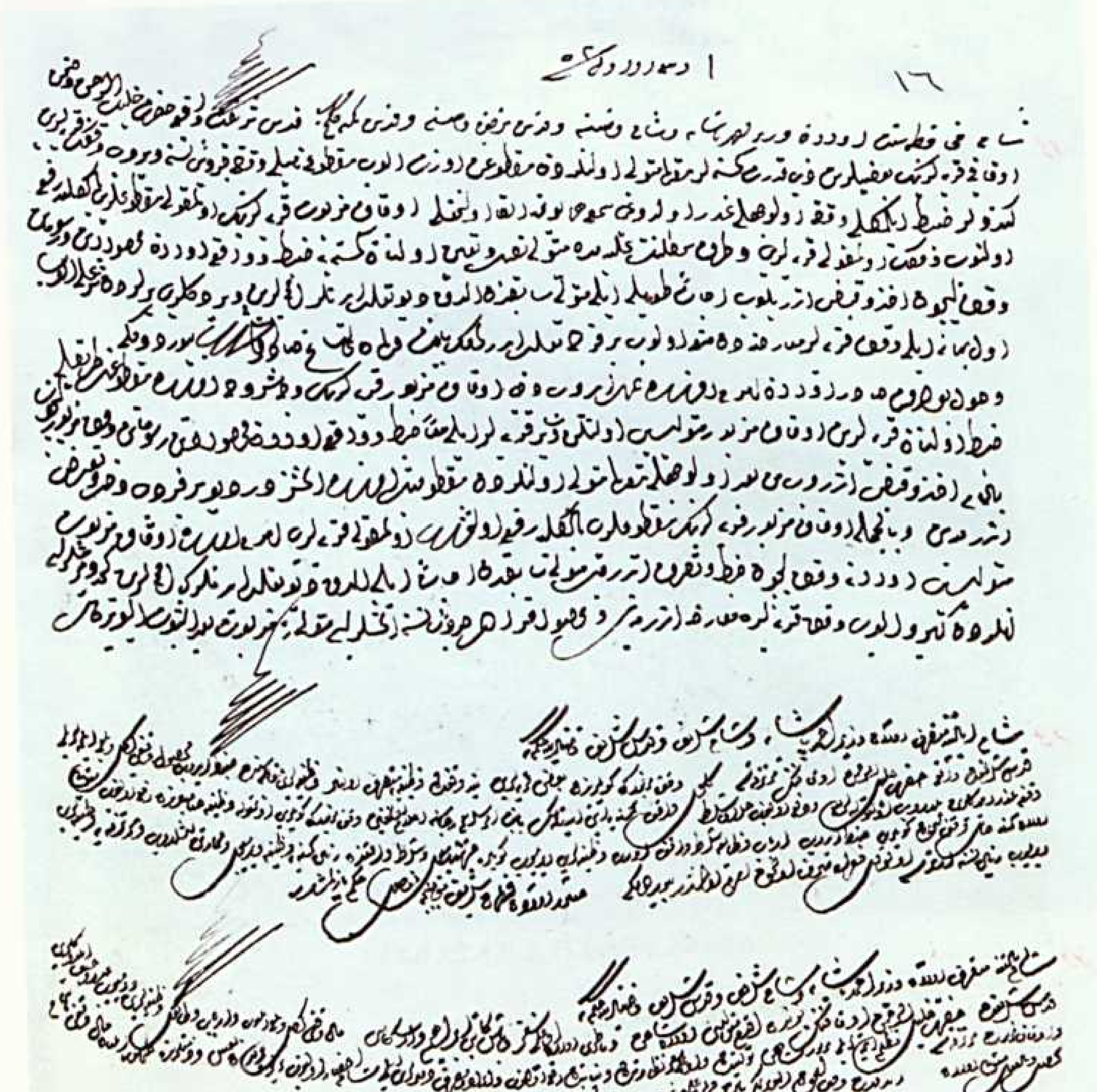

d.89, s.16, h.41, 42, 43

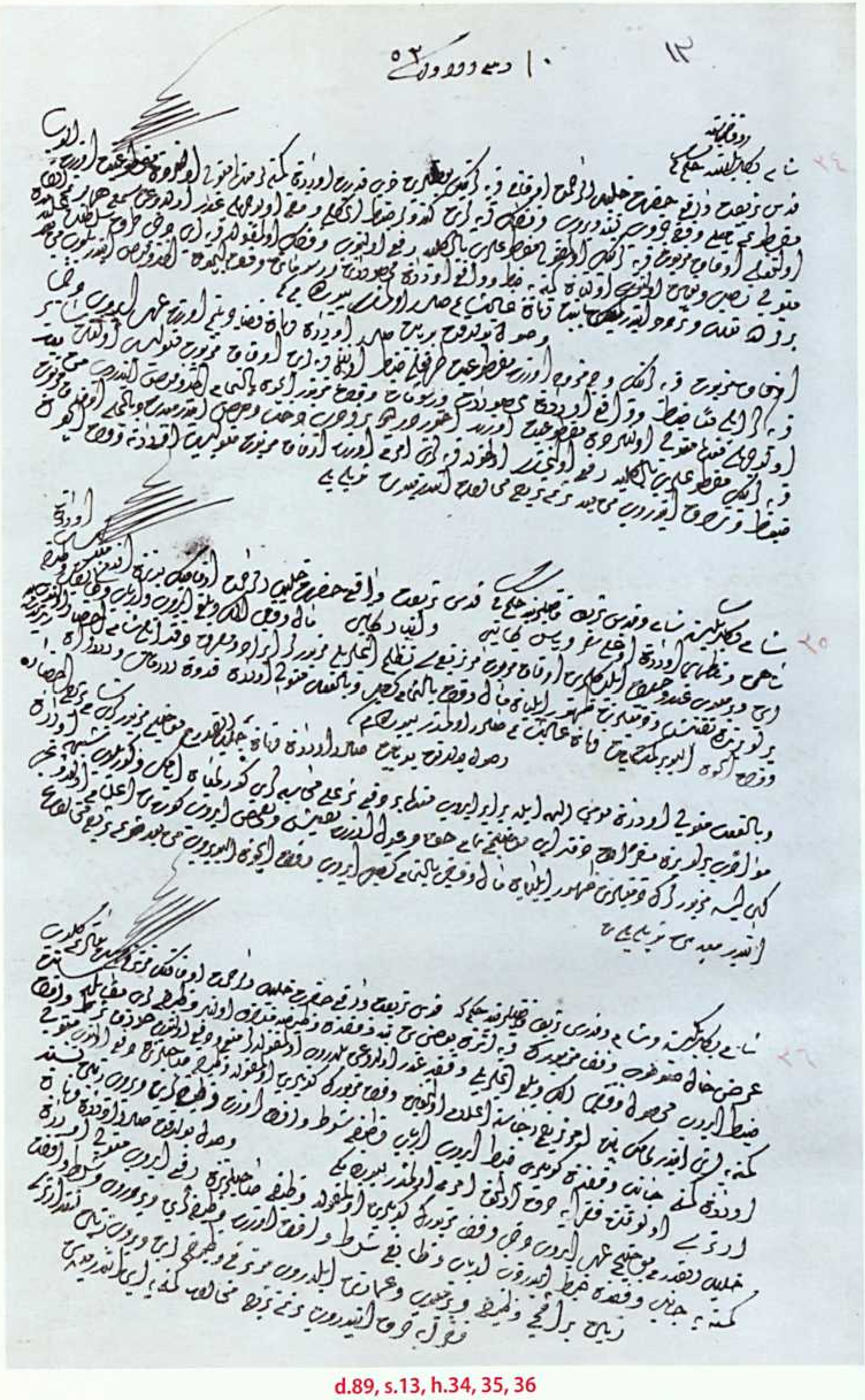

d.89, s.13, h.34, 35, 36

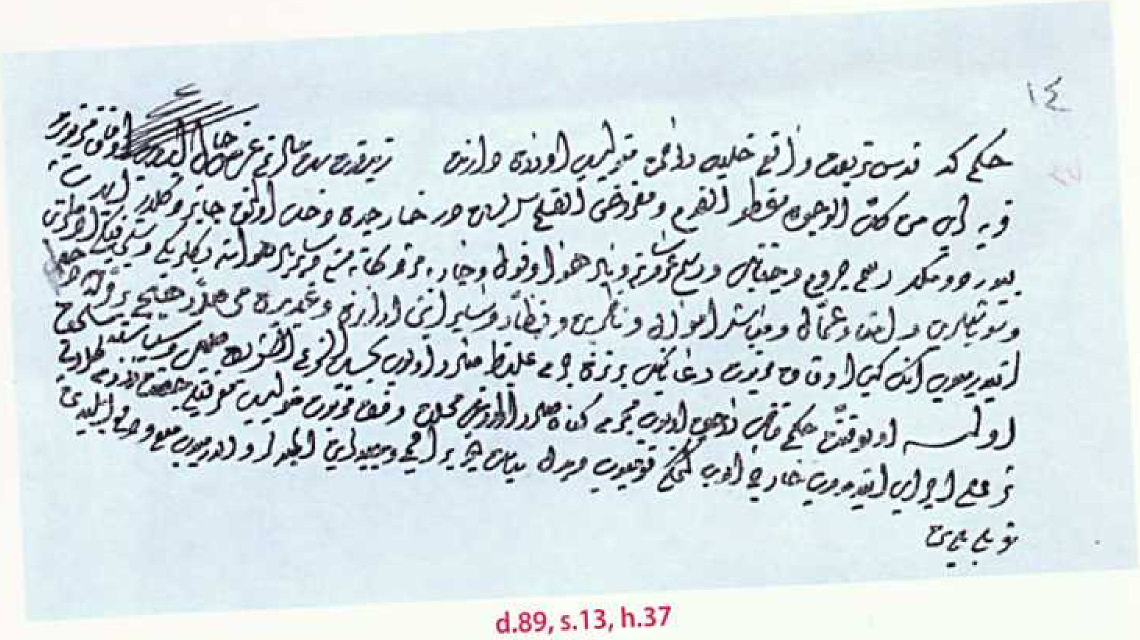

d.89, s.13, h.37

d.89, s.35, h.90

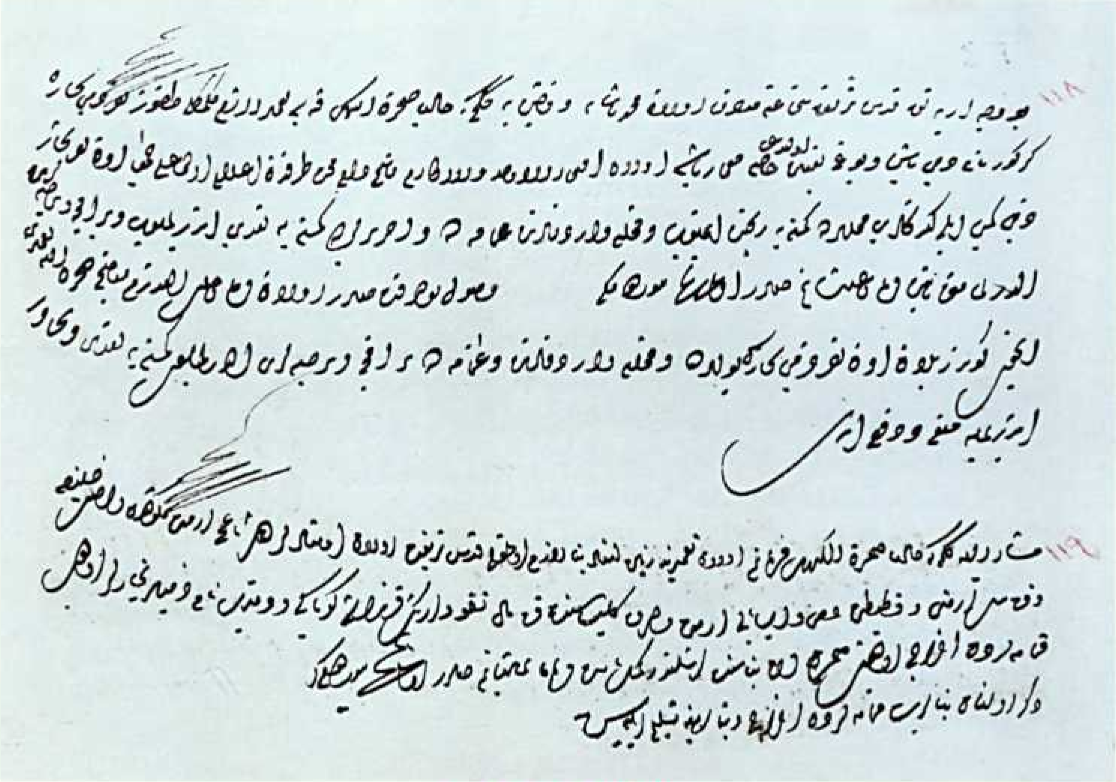

d.89, s.46, h.118-119

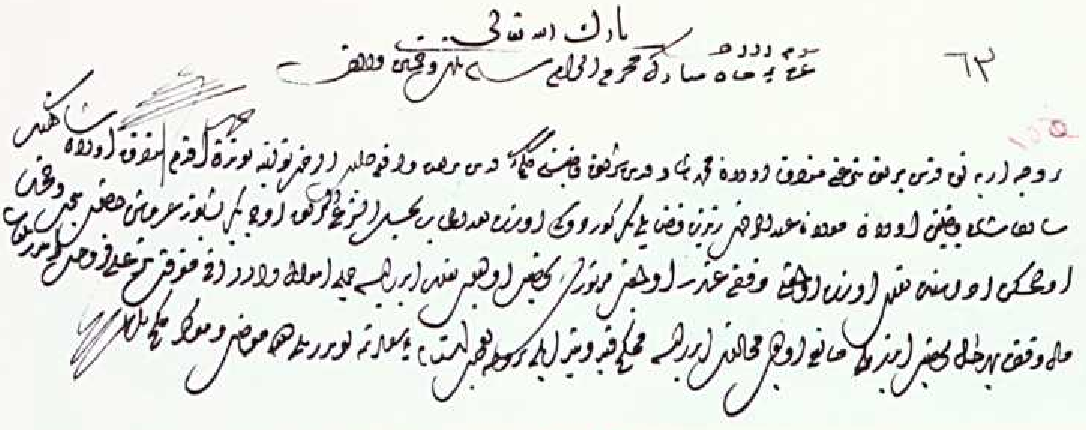

d.89, s.63, h.155

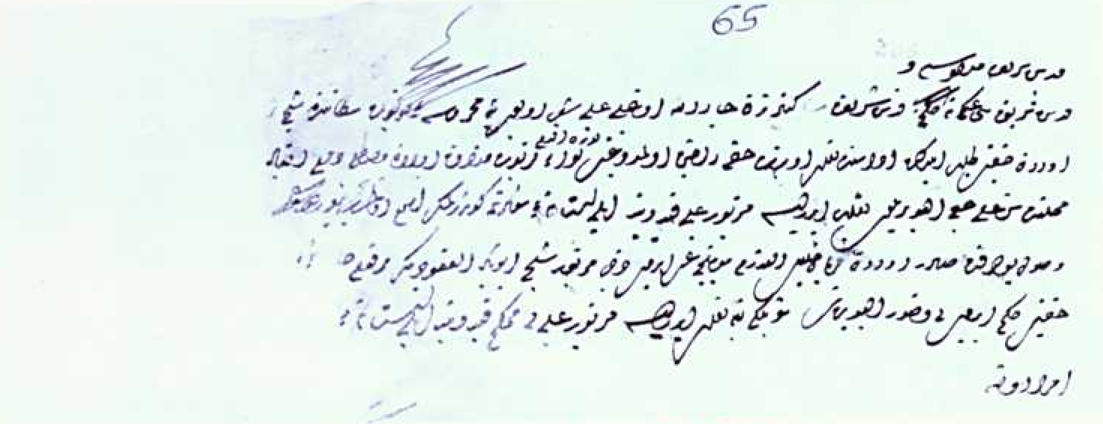

A.DVNS.MHM.ZYL.d. 10, s.65, h.206

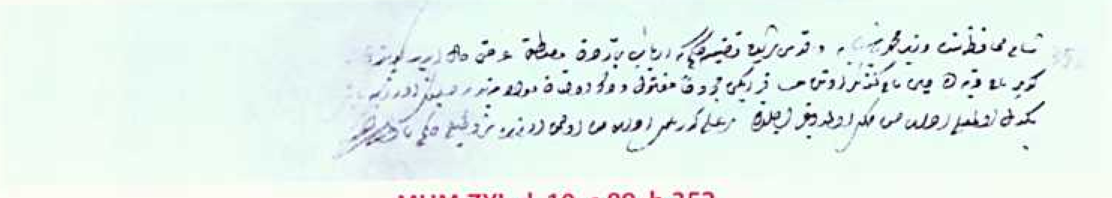

MHM.ZYL.d. 10, s.89, h.352

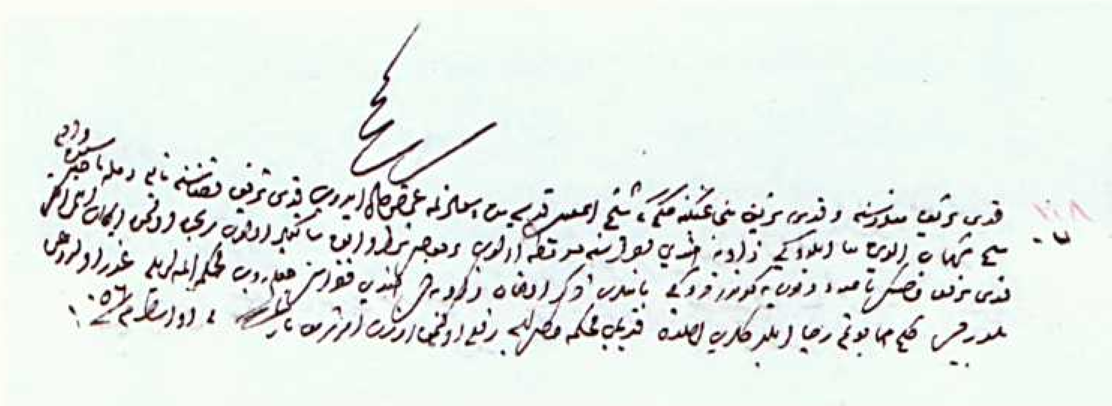

A.DVNS.MHM.d. 90, s.33, h.108

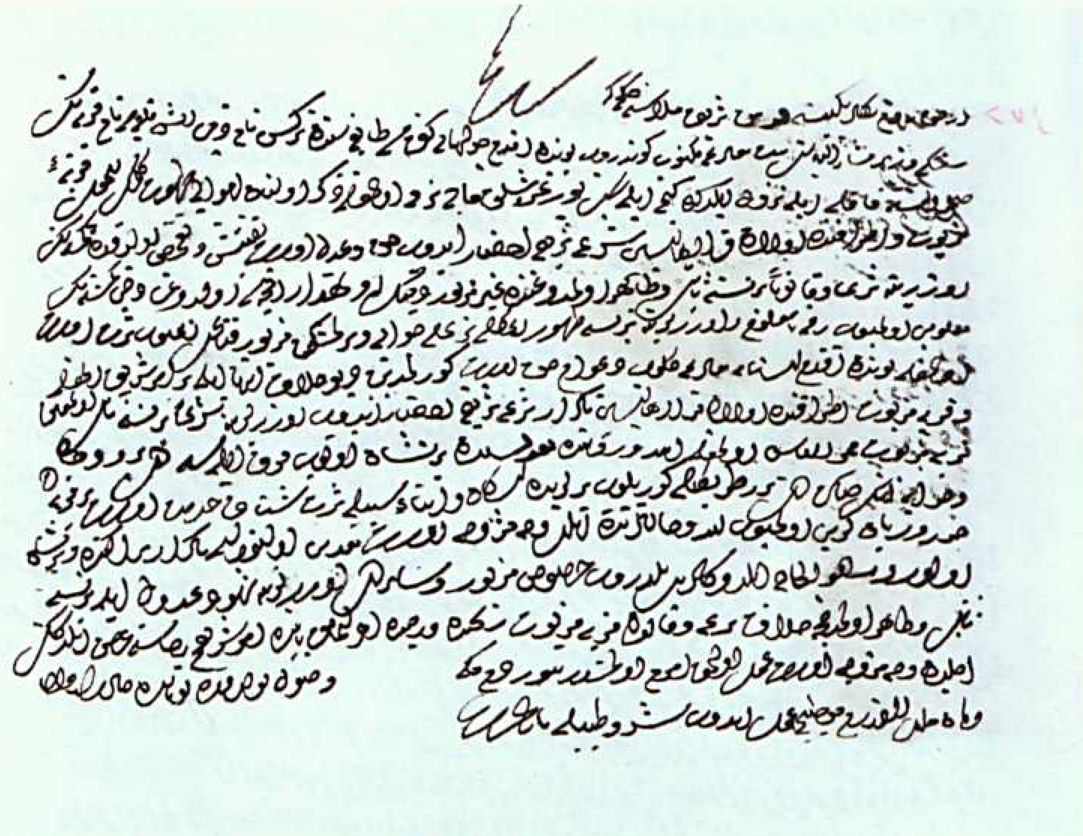

d.91, s.85, h.274

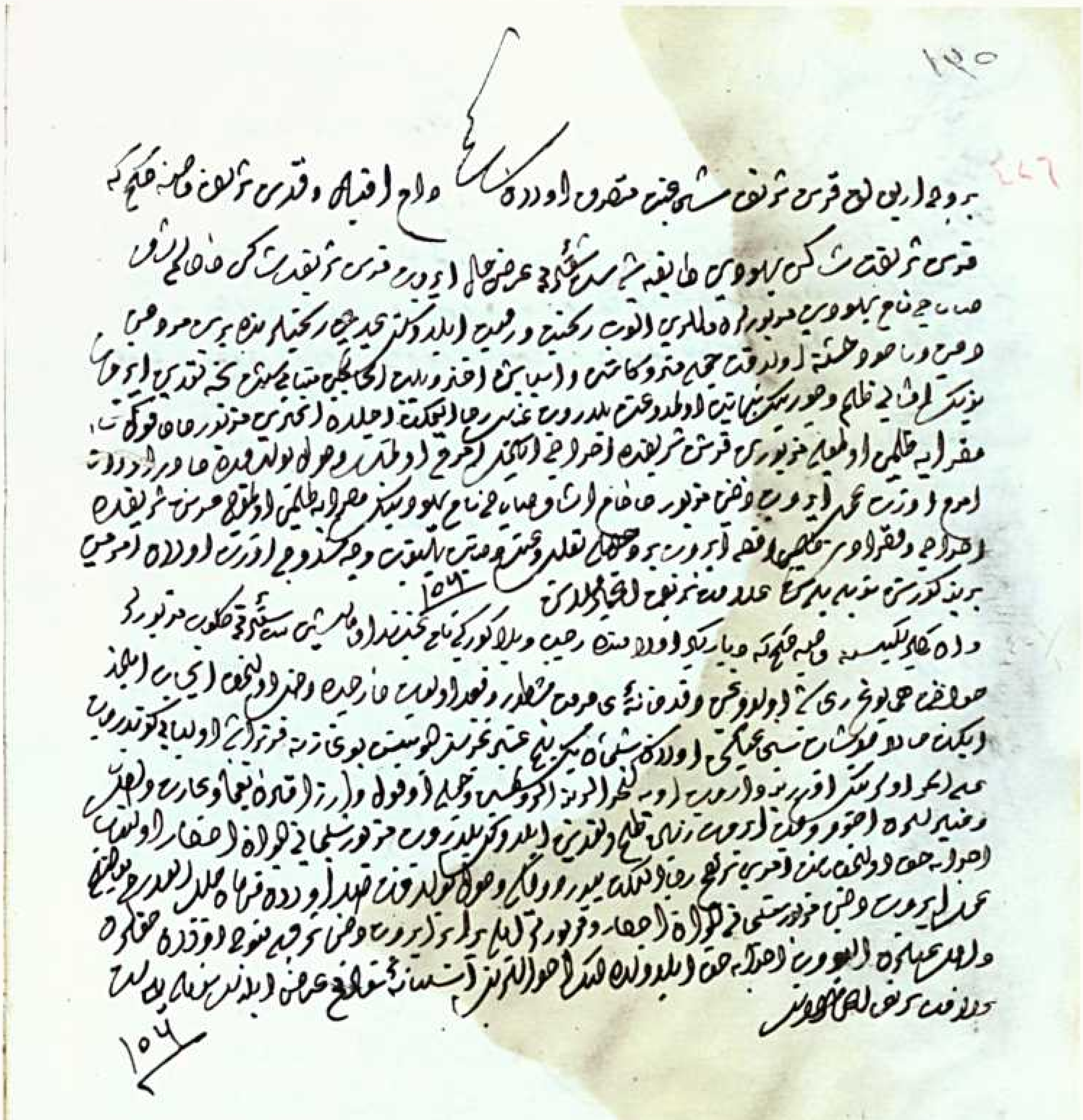

d.91, s.135, h.426

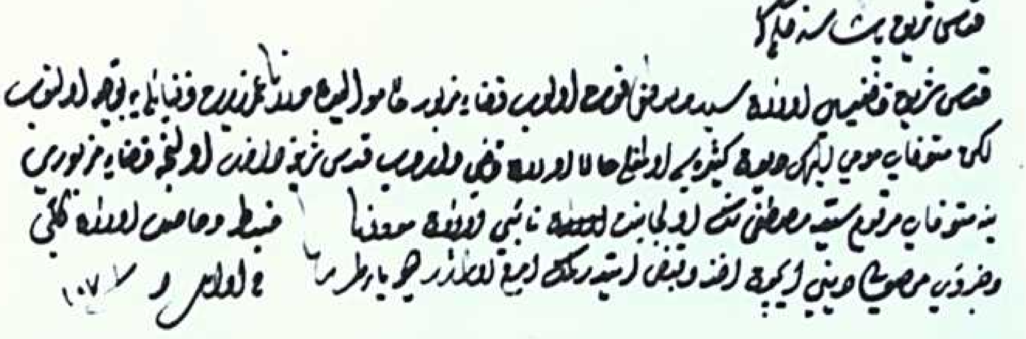

Sächsische Landes-bibliothek-Staats –und Universitätsbibliothek Dresden, nr. Eb.837, vr.44b, h.1

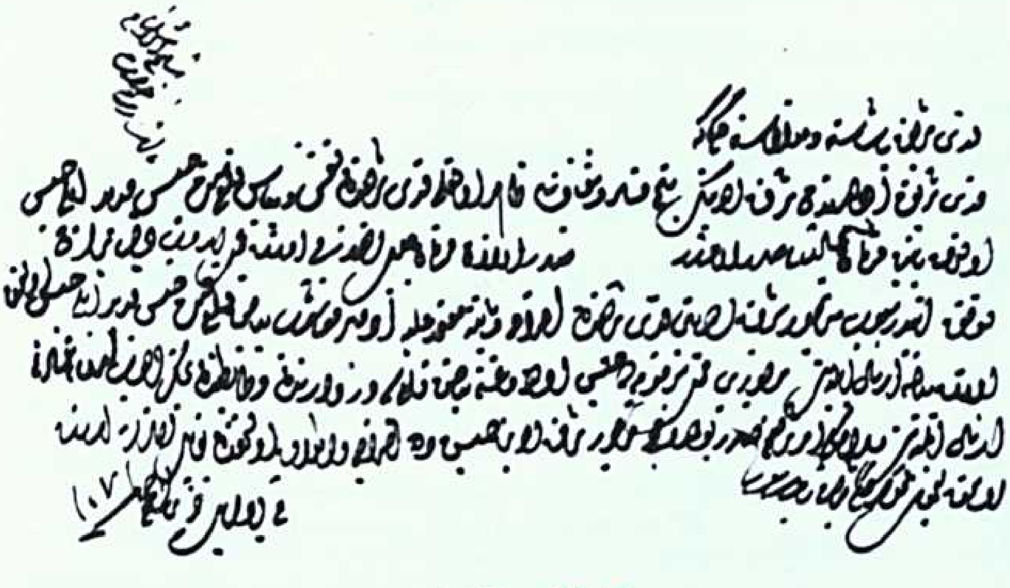

Eb.837, vr.46b, h.1

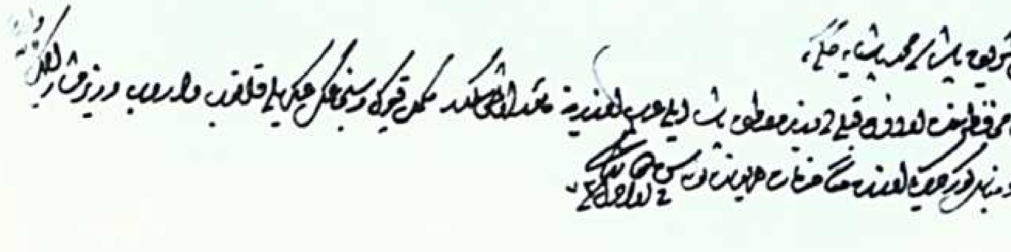

Eb.837, vr.67b, h.3

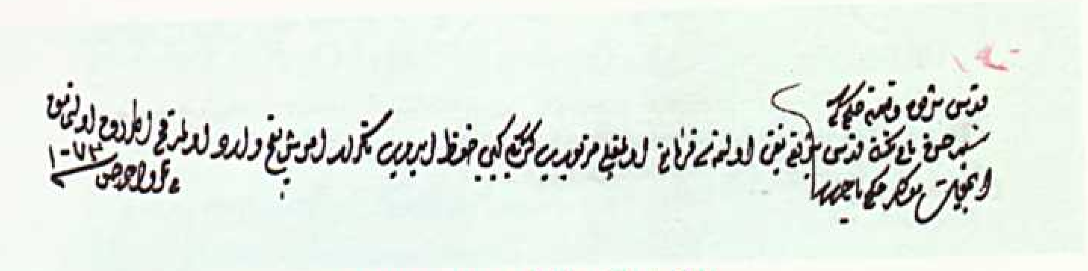

A.DVNS.MHM.d. 94, s.27, h.120

d.94, s.43, h.216

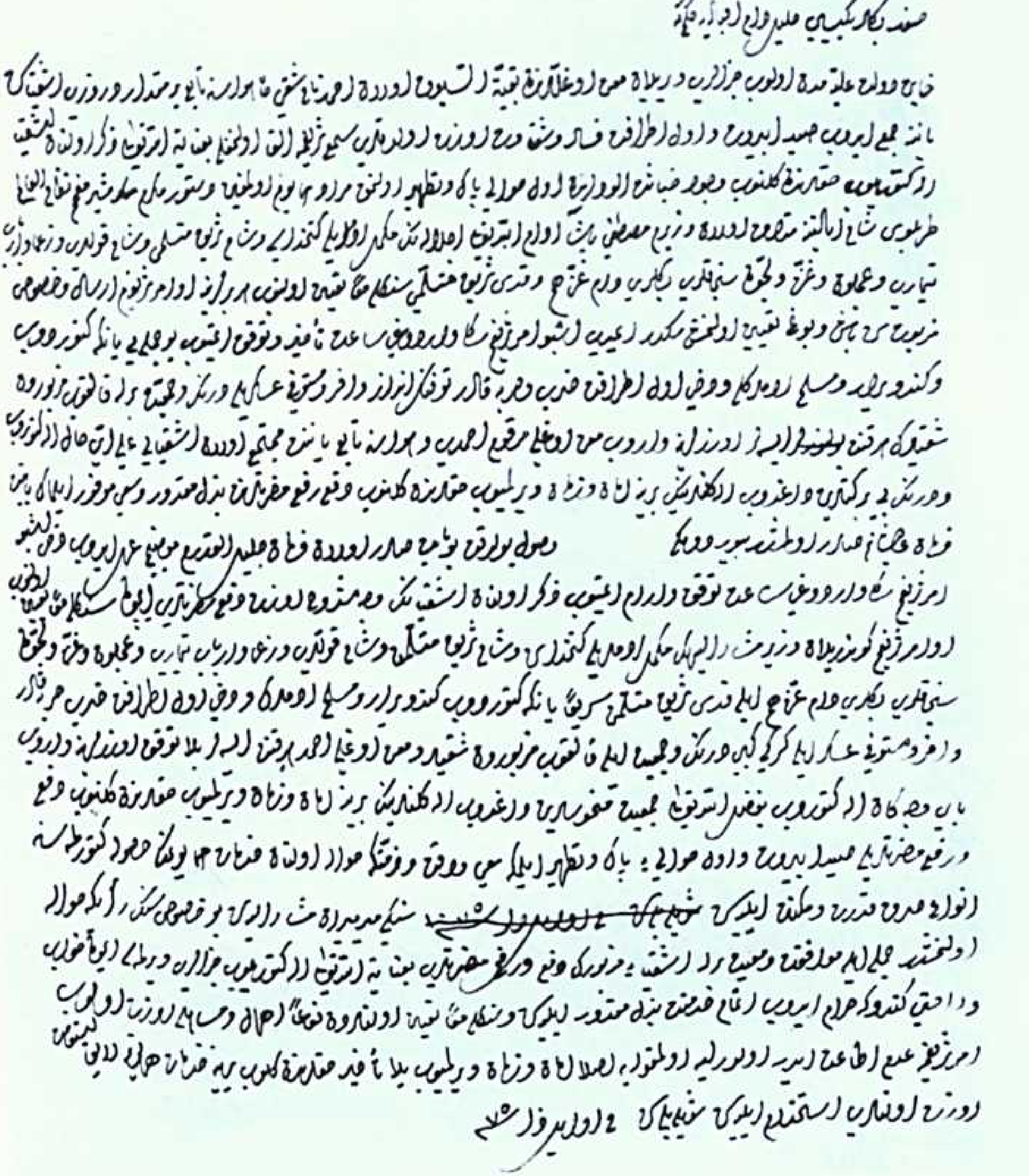

Sächsische Landes-bibliothek-Staats –und Universitätsbibliothek Dresden, nr. Eb.837, vr.144a, h.1

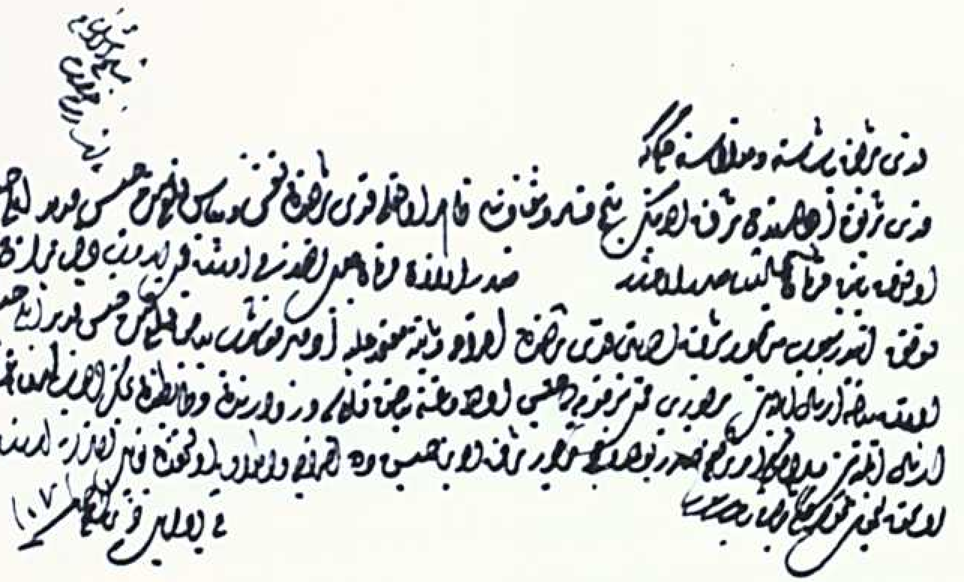

Eb.837, vr.144b, h.3

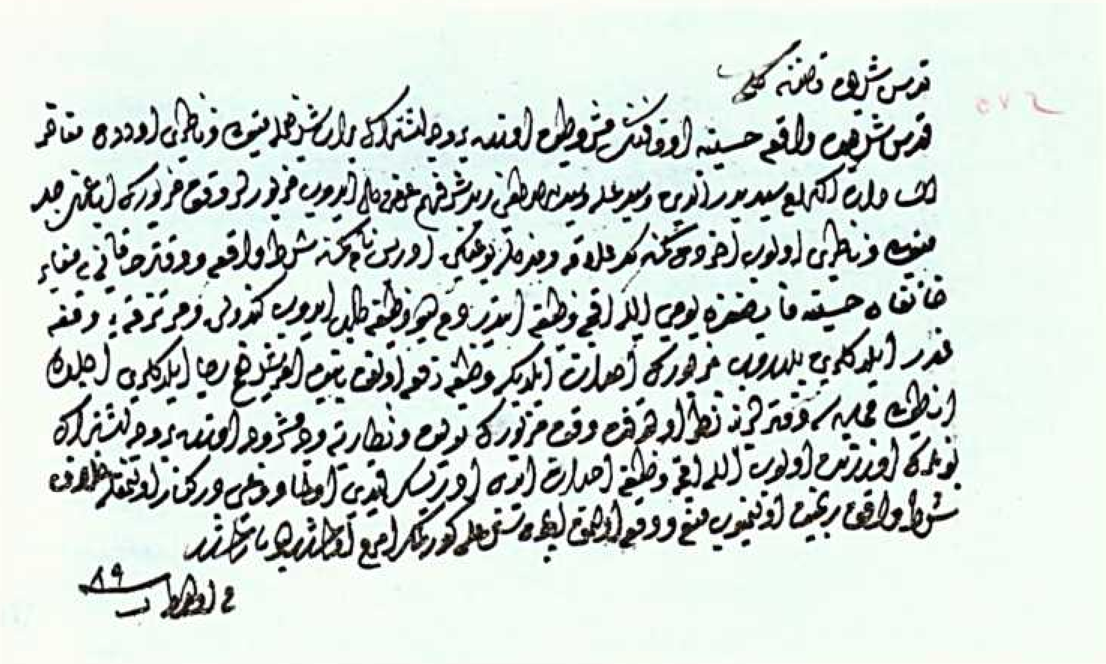

A.DVNS.MHM.d. 96, s.115, h.576

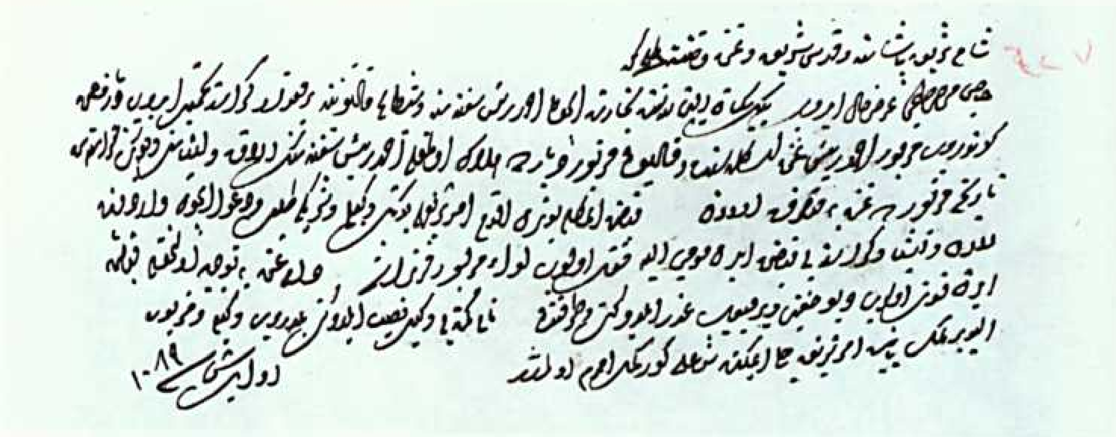

d.96, s.125, h.627

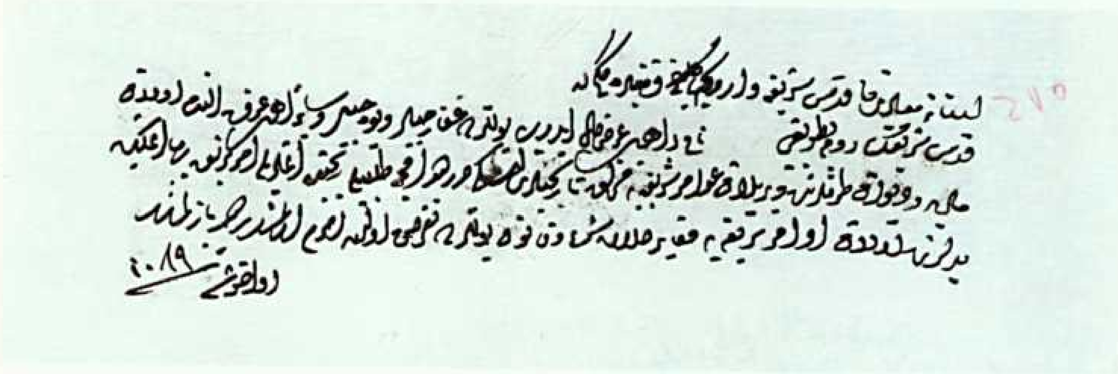

d.96, s.134, h.675

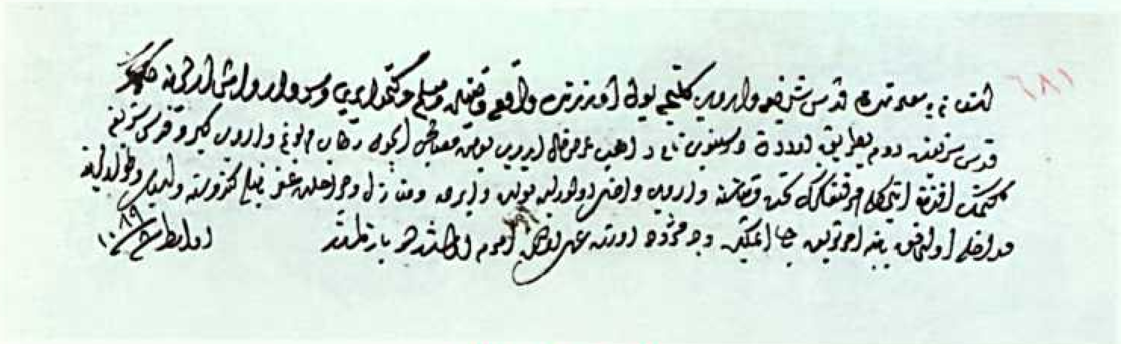

d.96, s.136, h.681

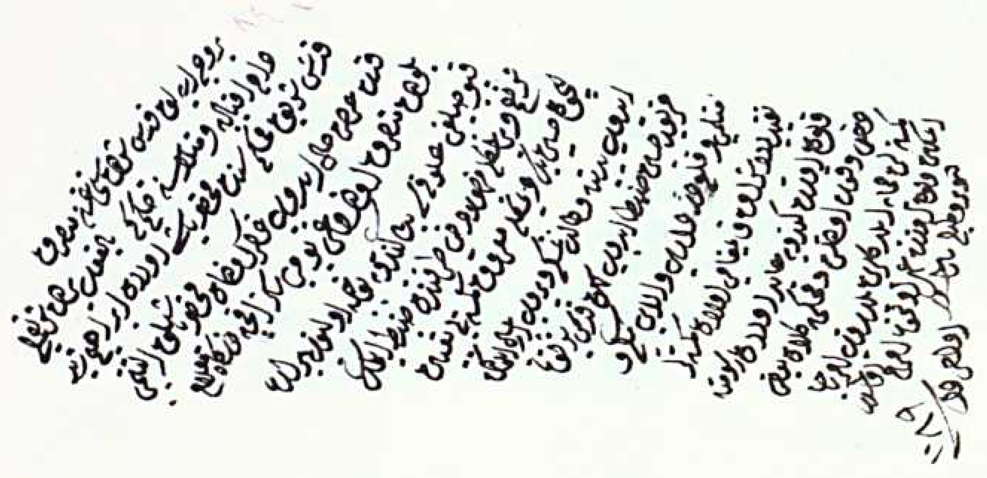

d.96, s.166, h.846

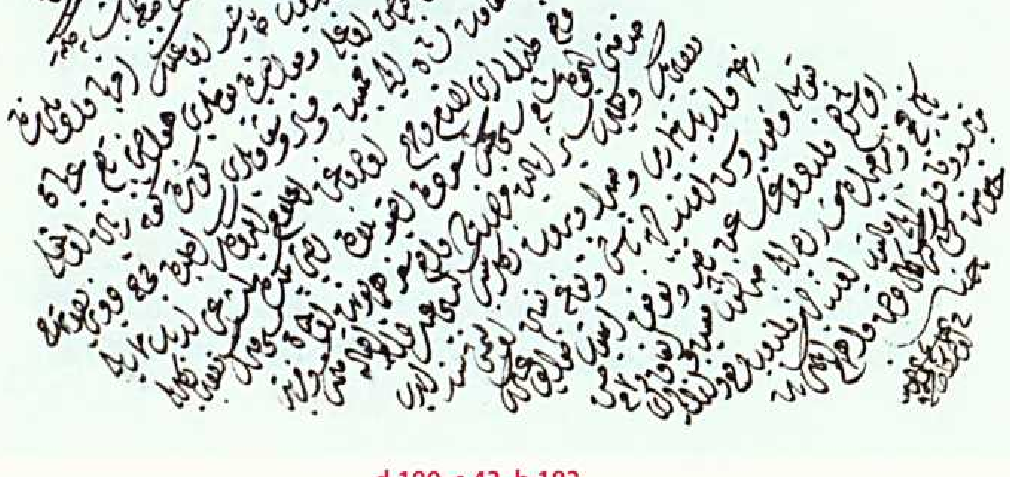

d.180, s.43, h.183

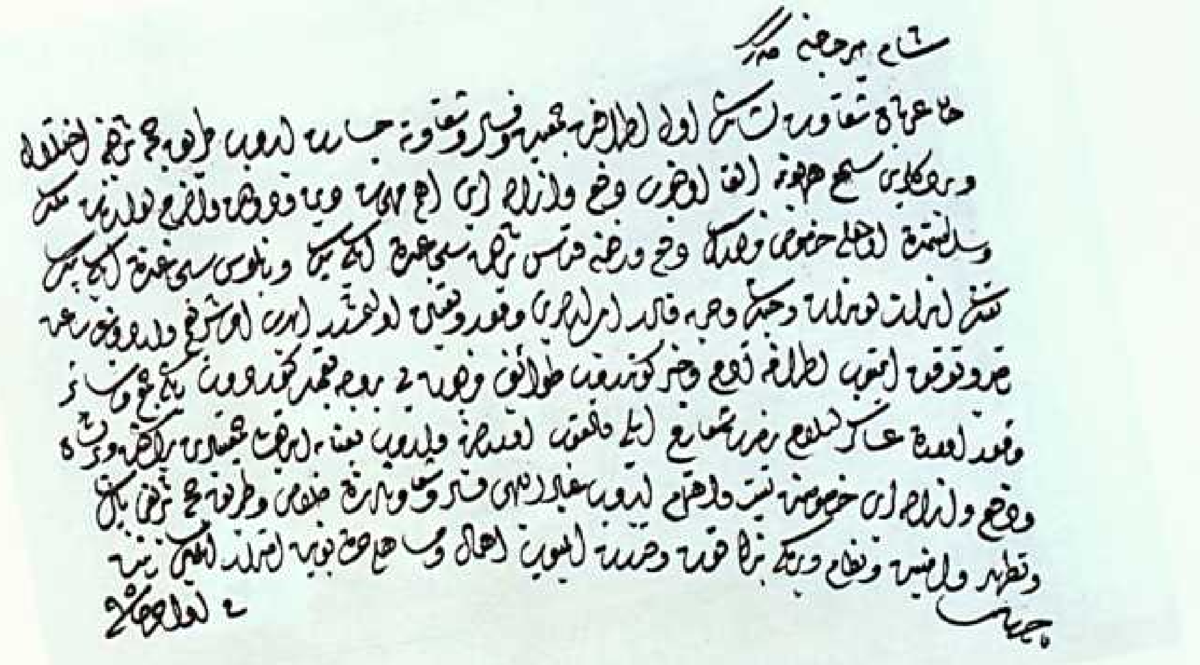

d.180, s.48, h.202

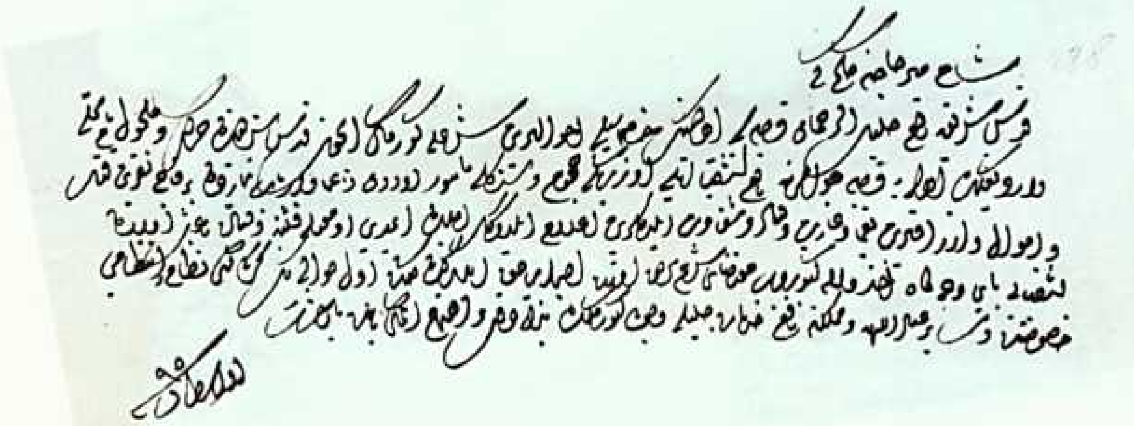

d.180, s.68, h.288

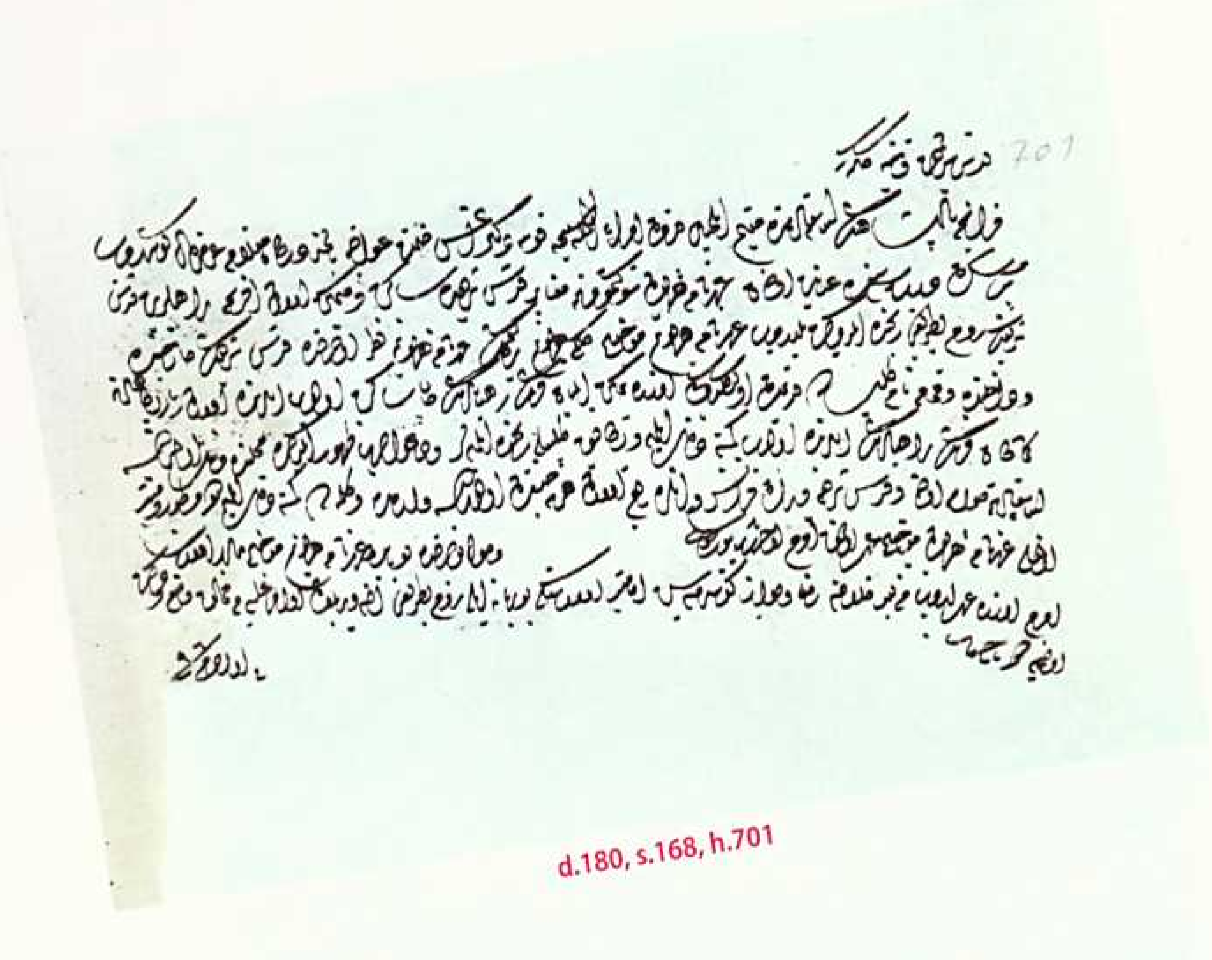

d.180, s.168, h.701

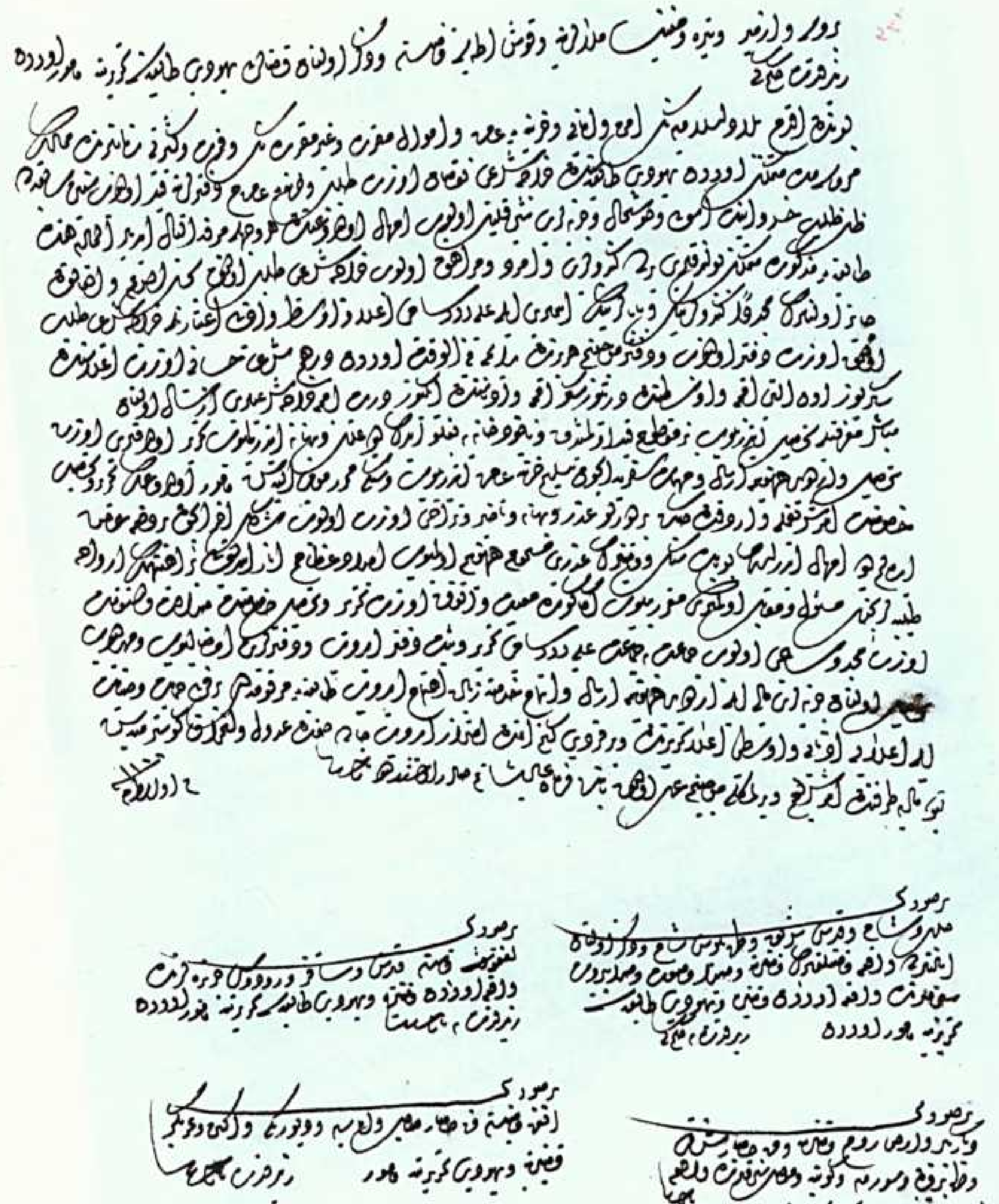

d.98, s.11, h.32

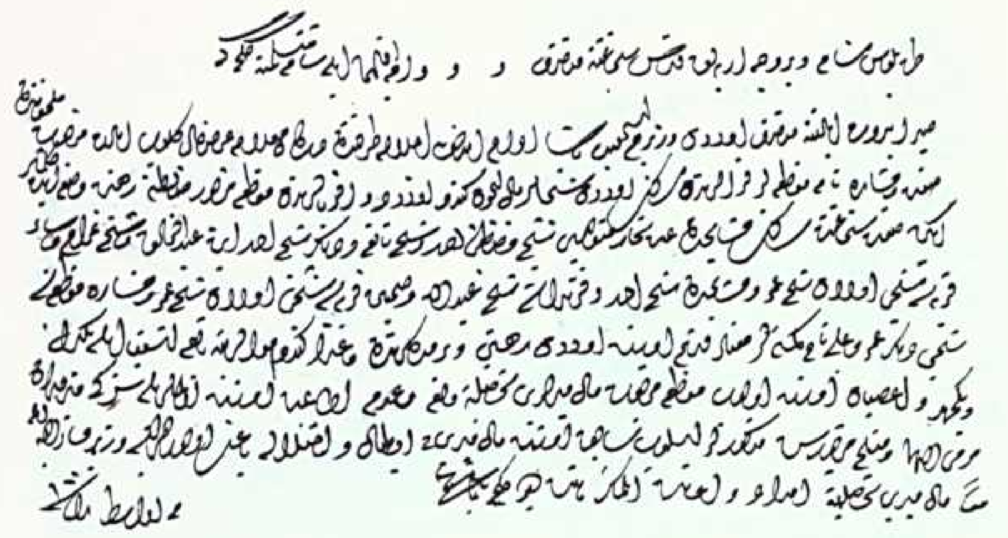

d.98, s.74, h.231

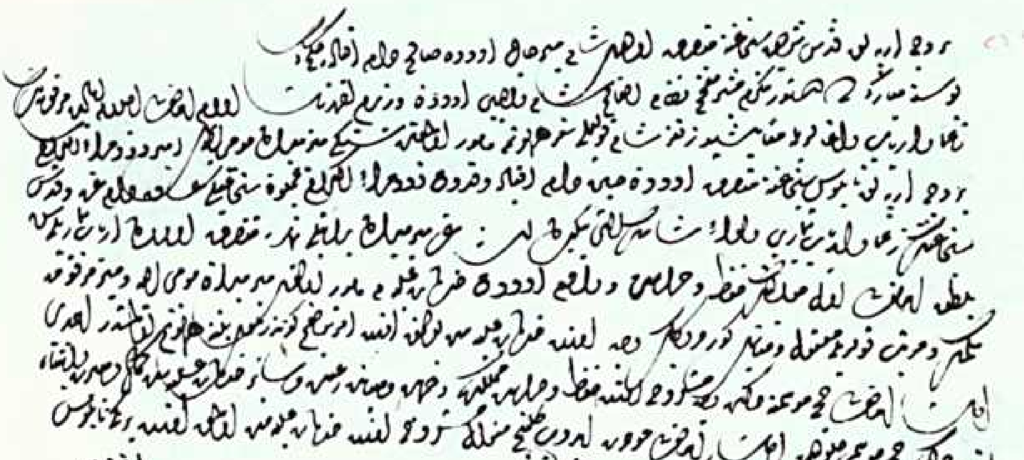

d.98, s.79, h.242

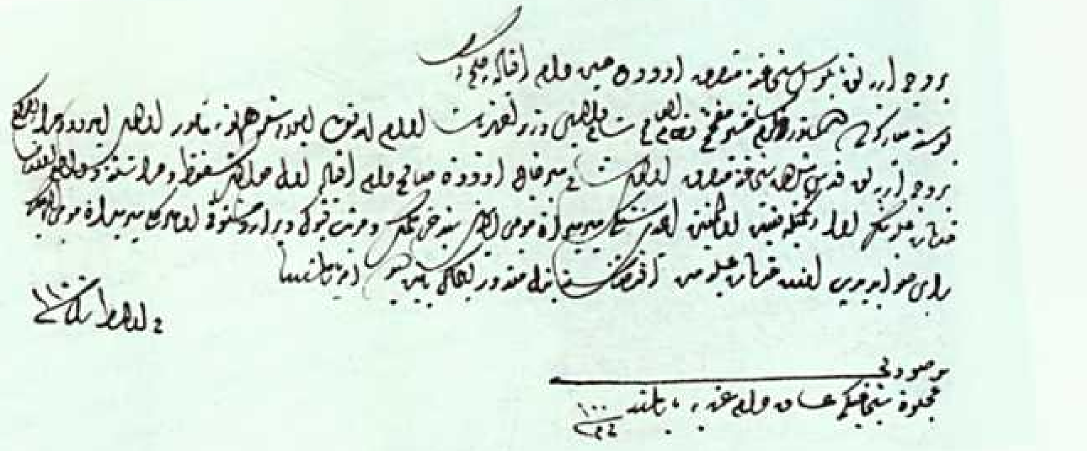

d.98, s.80, h.243

d.98, s.86, h.266

d.98, s.144, h.470

d.98, s.123, h.405

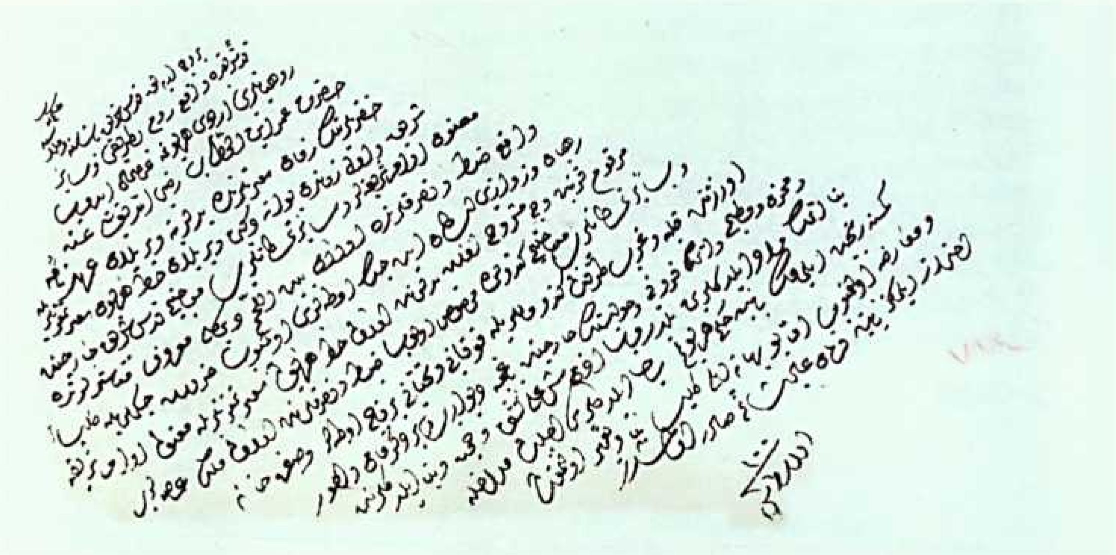

d.98, s.205, h.714

d.98, s.208, h.729

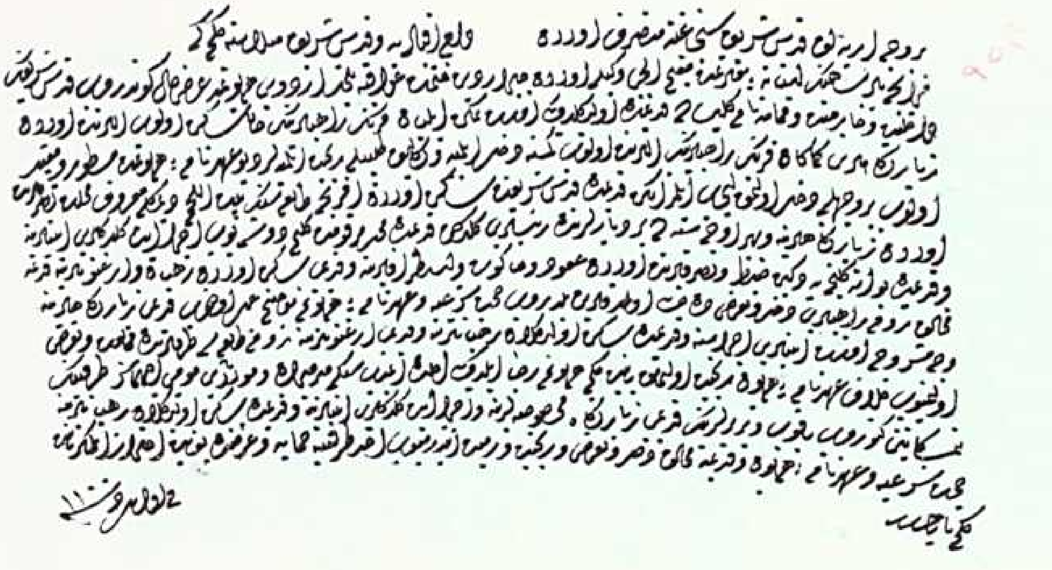

d.98, s.255, h.953

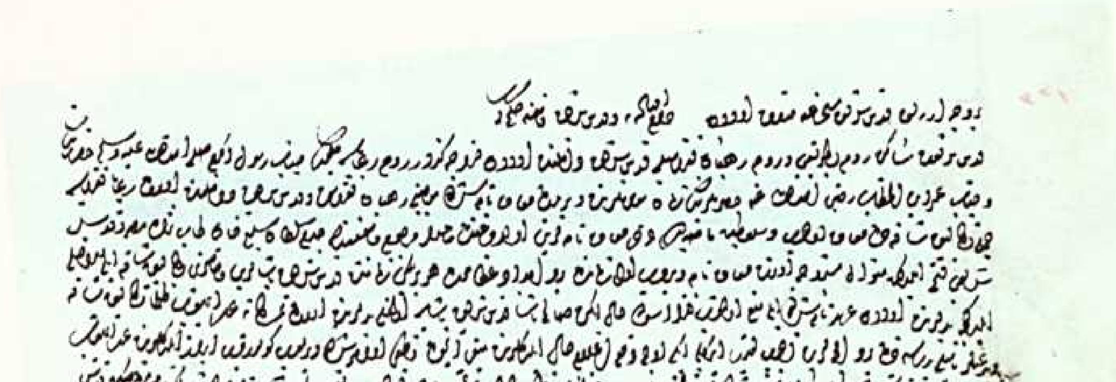

d.99, s.103, h.331

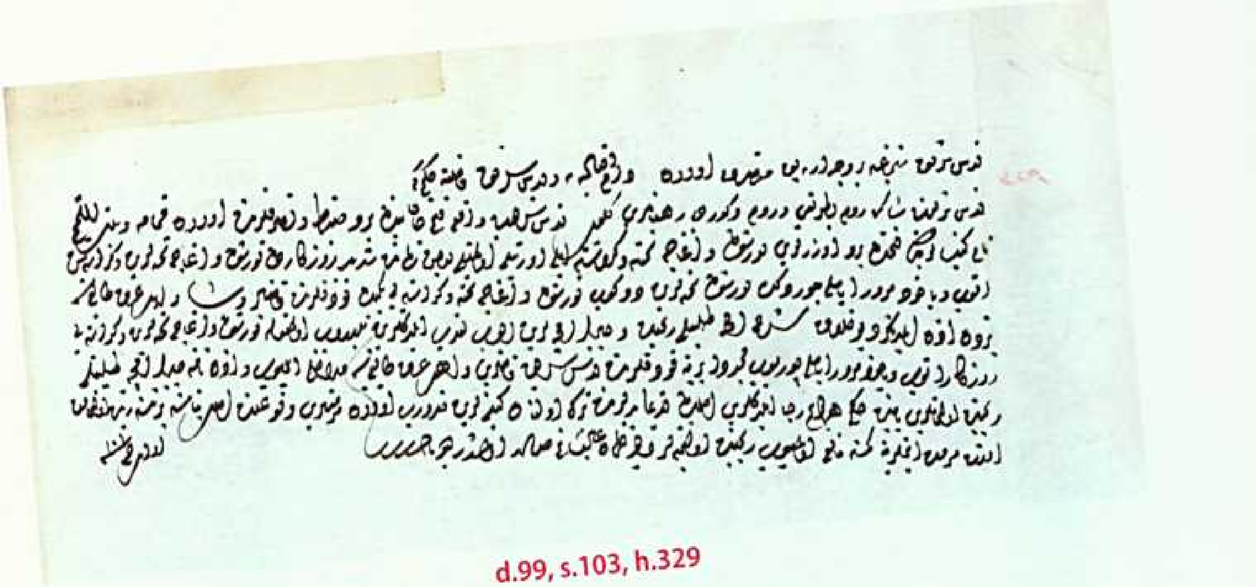

d.99, s.103, h.329

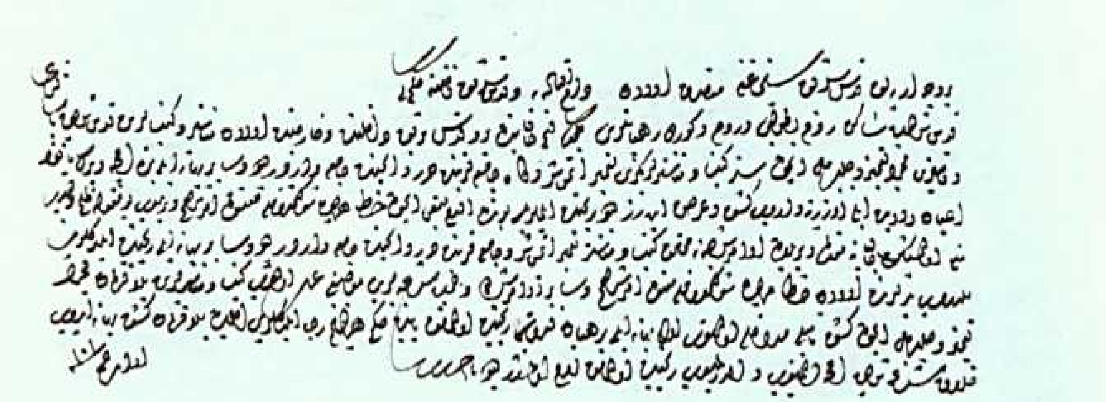

d.99, s.103, h.330

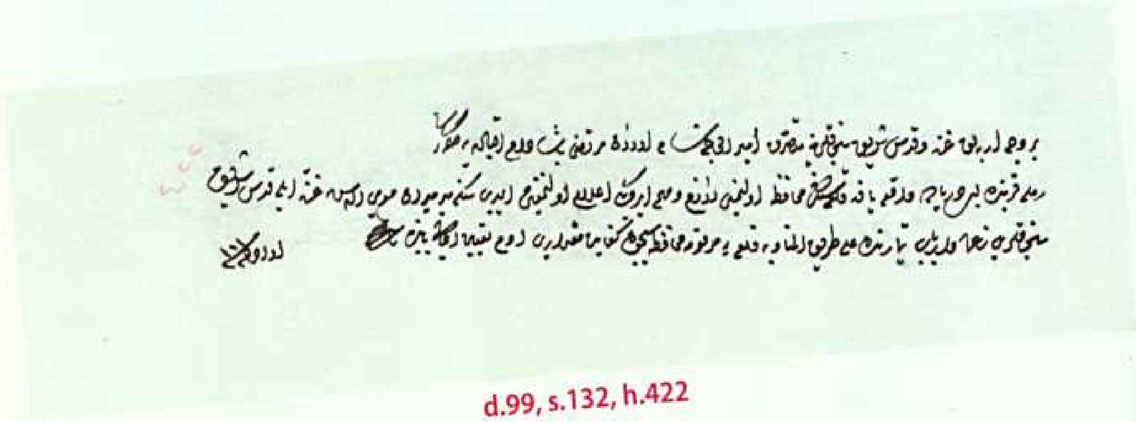

d.99, s.132, h.422

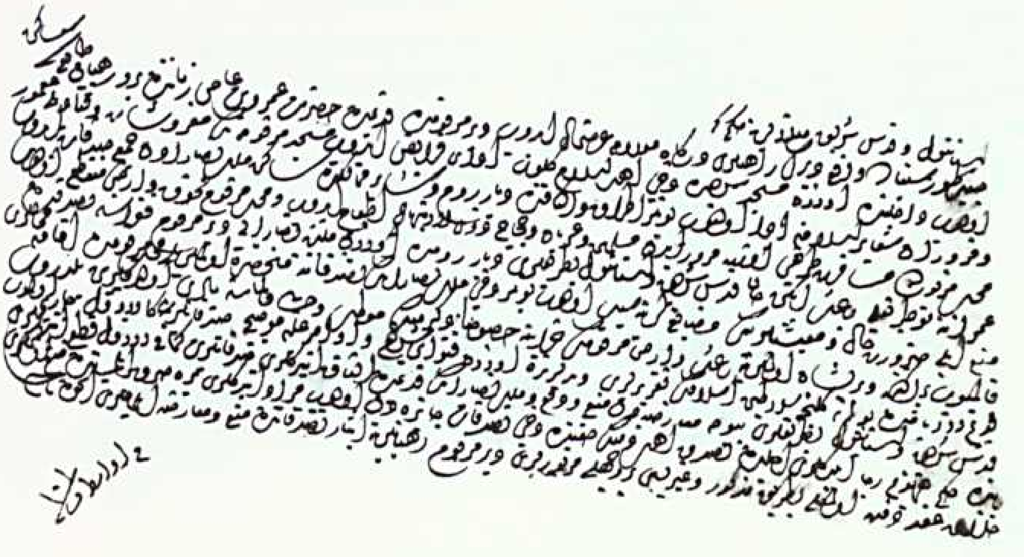

d.99, s.157, h.502

d.100, s.98, h.382

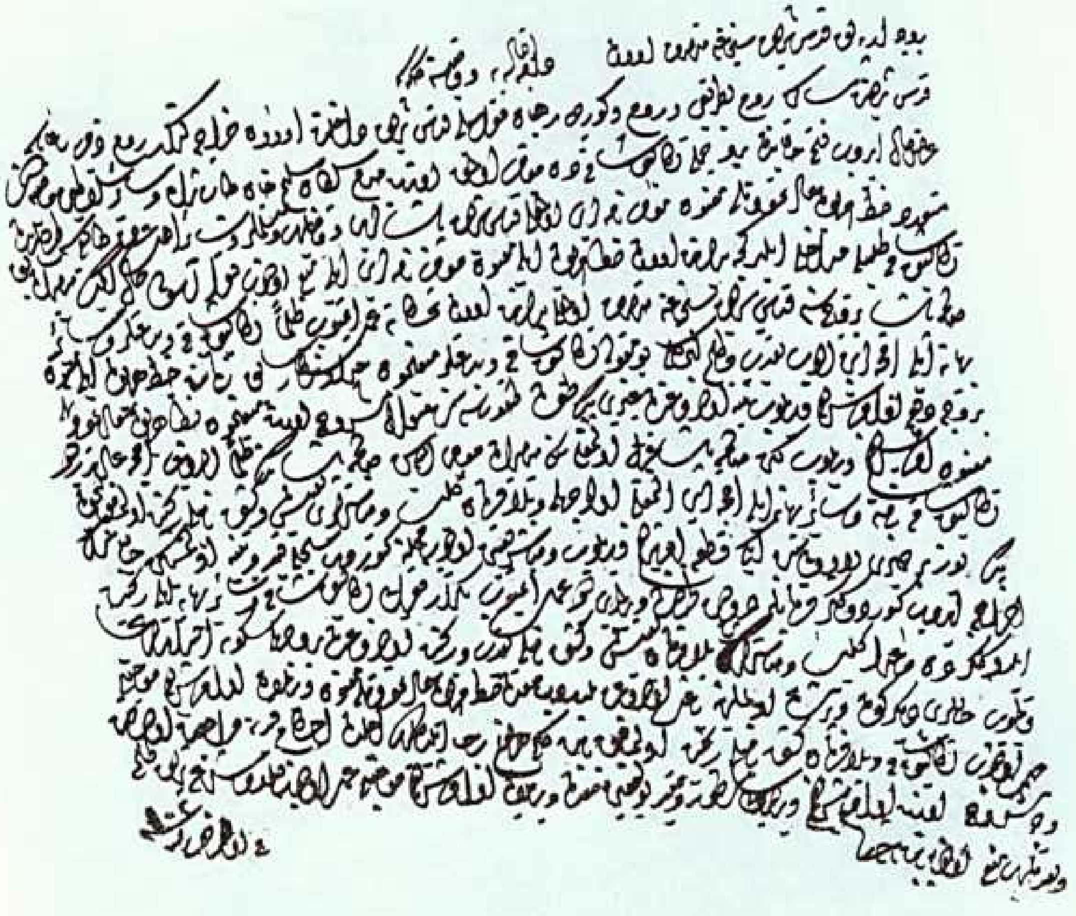

d.100, s.123, h.468

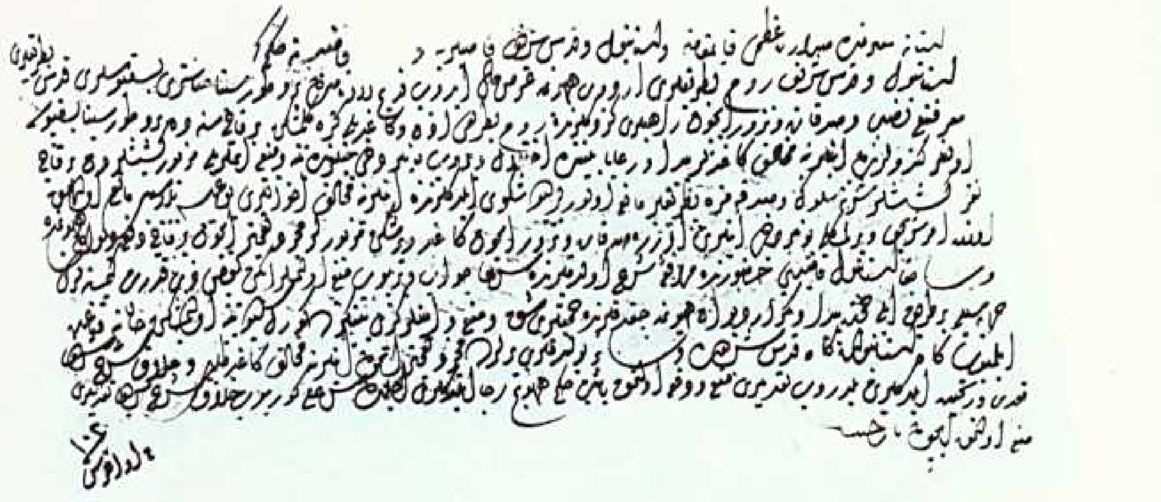

d.101, s.72, h.224

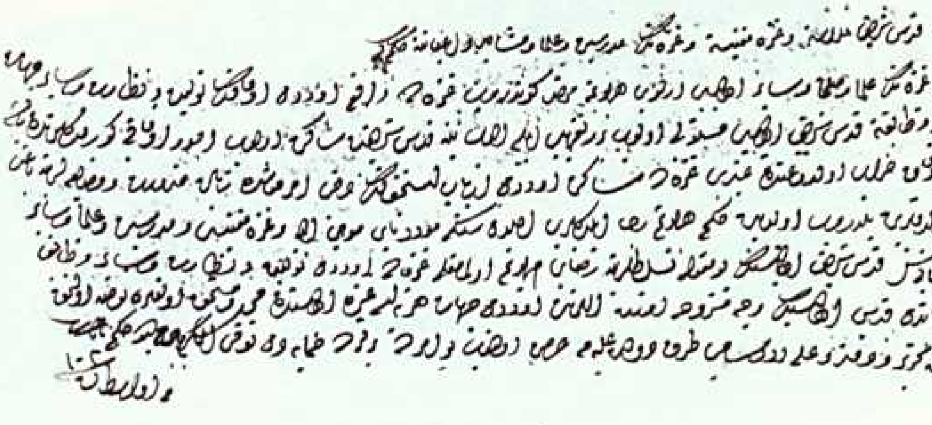

d.101, s.80, h.250

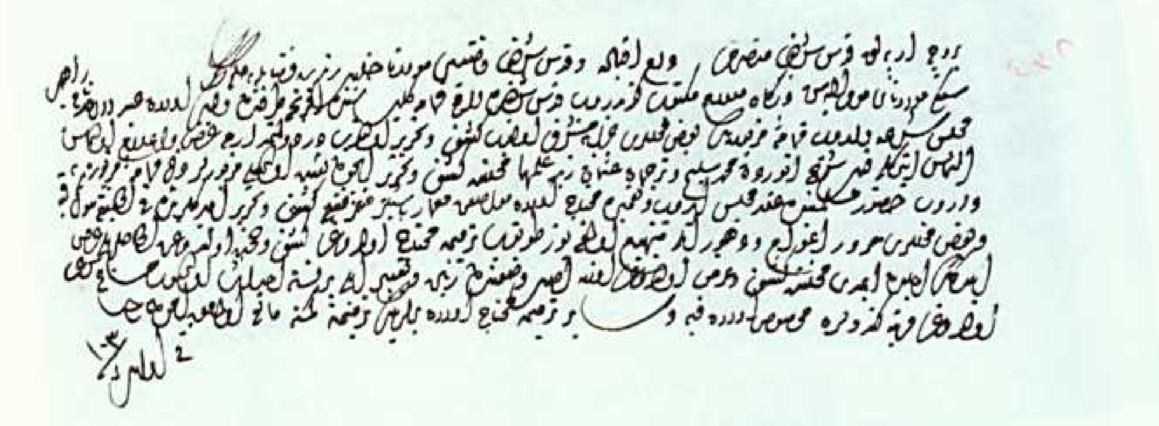

d.102, s.103, h.438

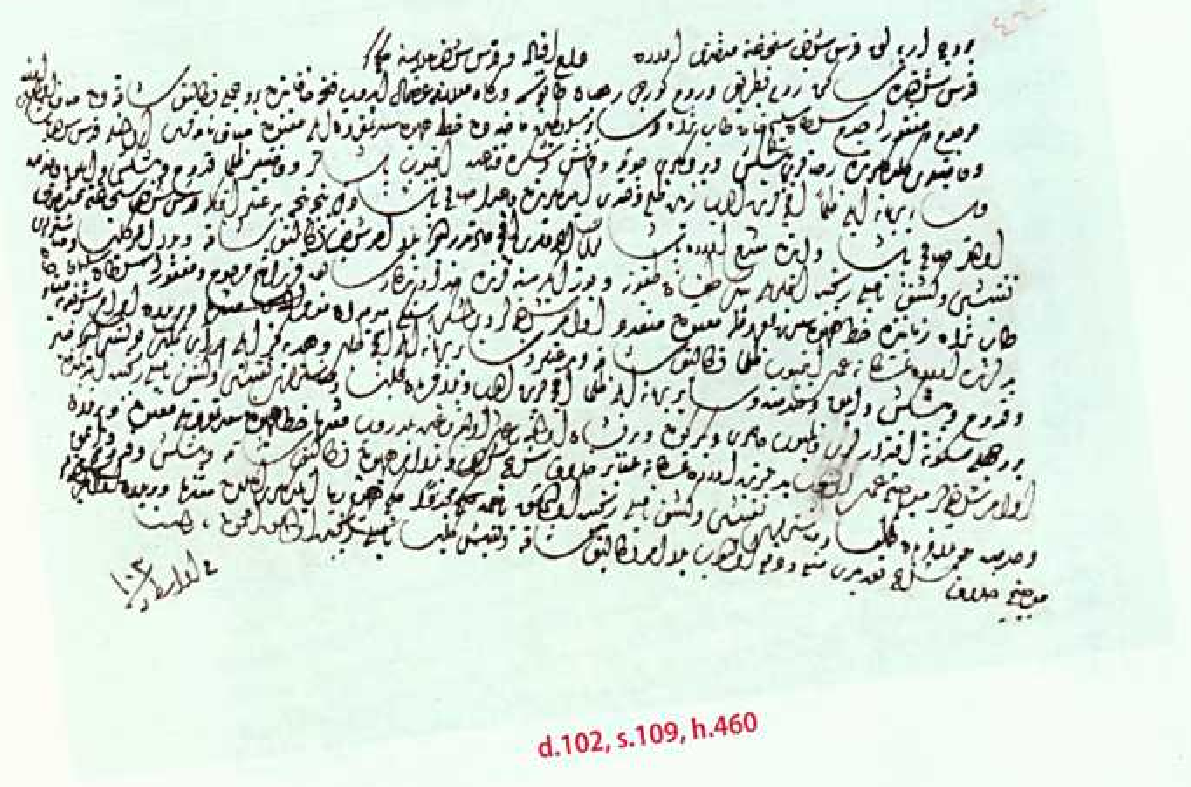

d.102, s.109, h.460

d.102, s.125, h.521

d.102, s.141, h.564

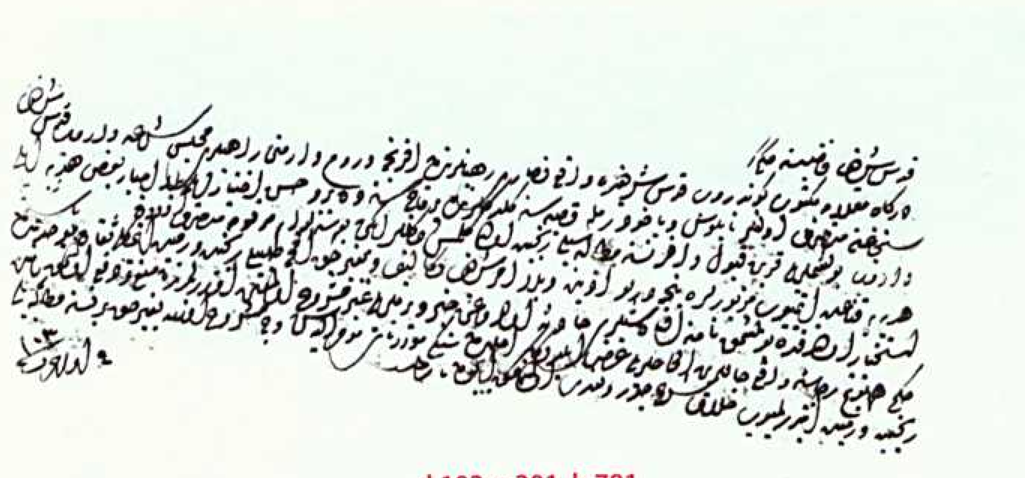

d.102, s.201, h.781

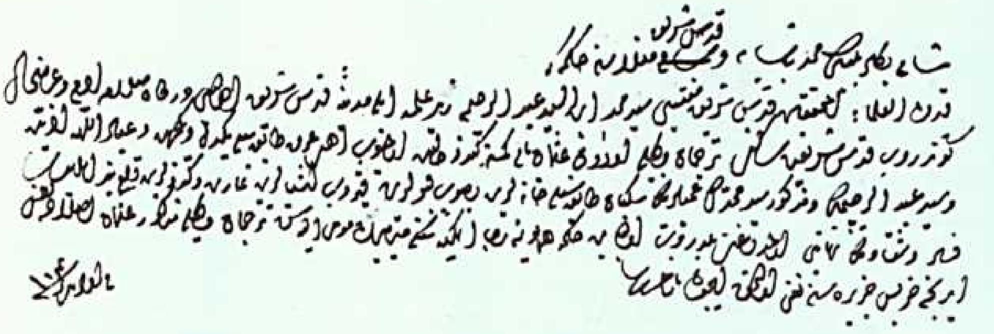

d.104, s.103, h.464

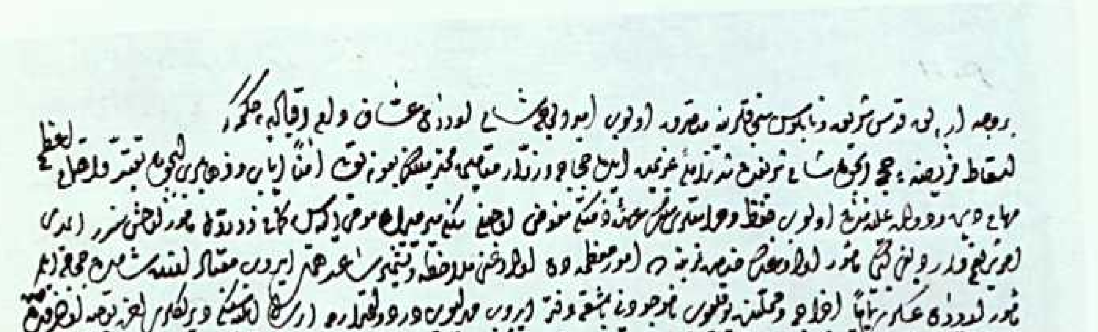

d.104, s.216, h.1009

[illegible] حكومه
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] يا ايها الذين امنوا هل ادلكم على تجارة تنجيكم من عذاب اليم تؤمنون بالله ورسوله وتجاهدون في سبيل الله باموالكم وانفسكم ذلكم
خير لكم ان كنتم تعلمون يغفر لكم ذنوبكم ويدخلكم جنات تجري من تحتها الانهار ومساكن طيبة في جنات عدن ذلك الفوز العظيم [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيل [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] وسارعوا الى مغفرة من ربكم وجنة عرضها السموات
والارض [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

d.105, s.43, h.205

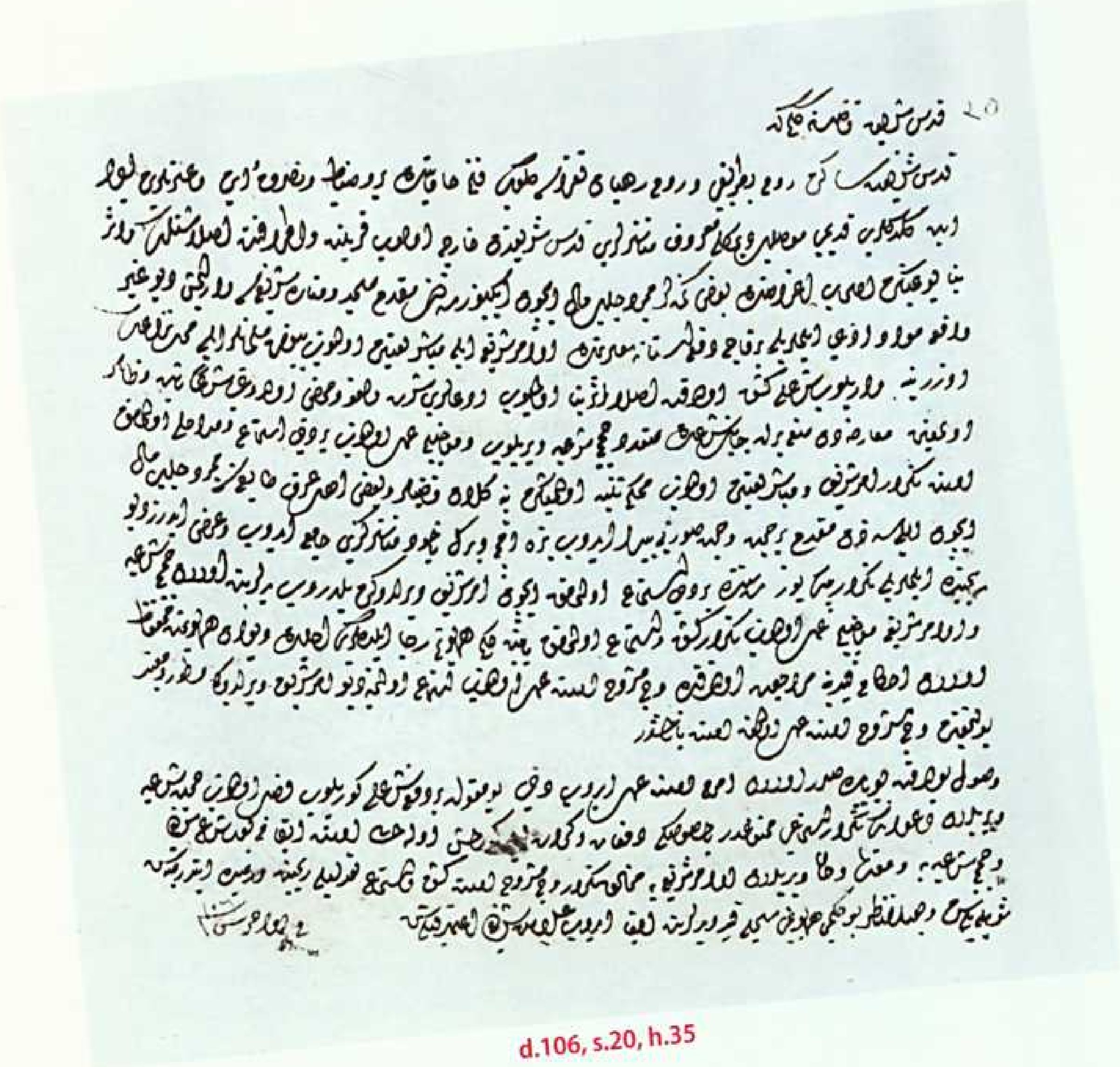

d.106, s.20, h.35

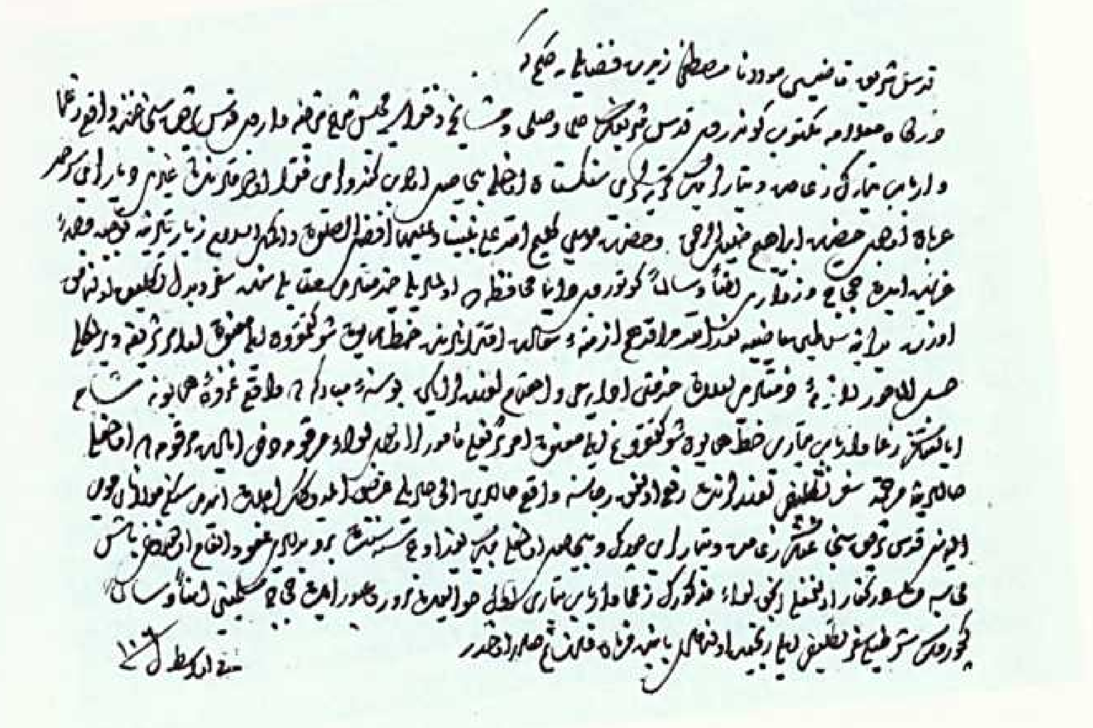

d.106, s.120, h.417

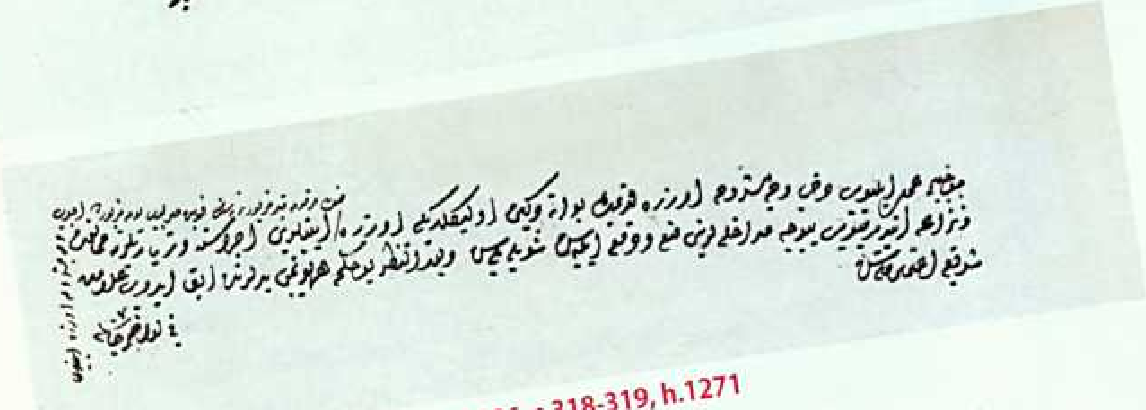

d.106, s.318-319, h.1271

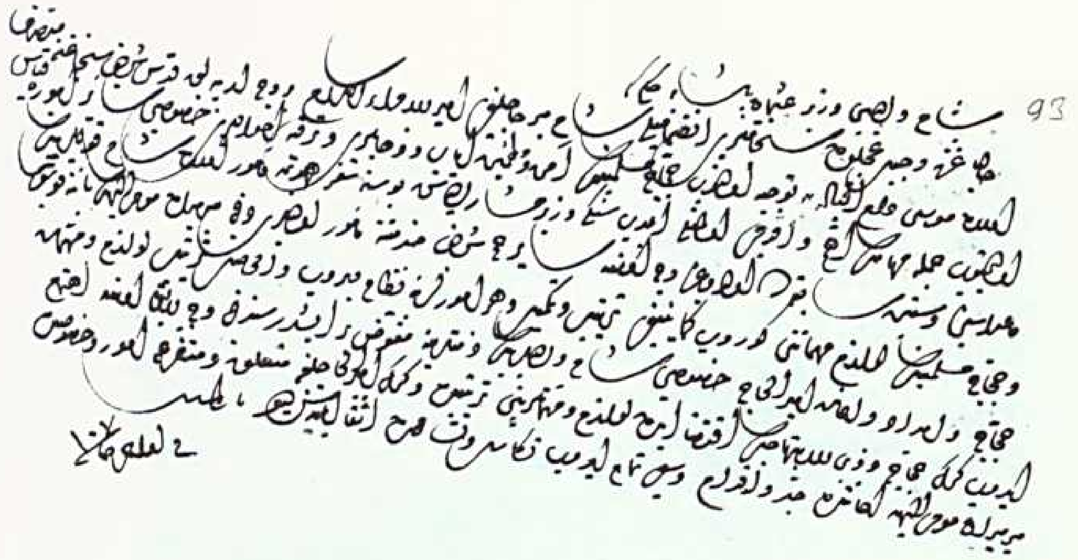

d.108, s.29, h.93

d.108, s.132, h.558

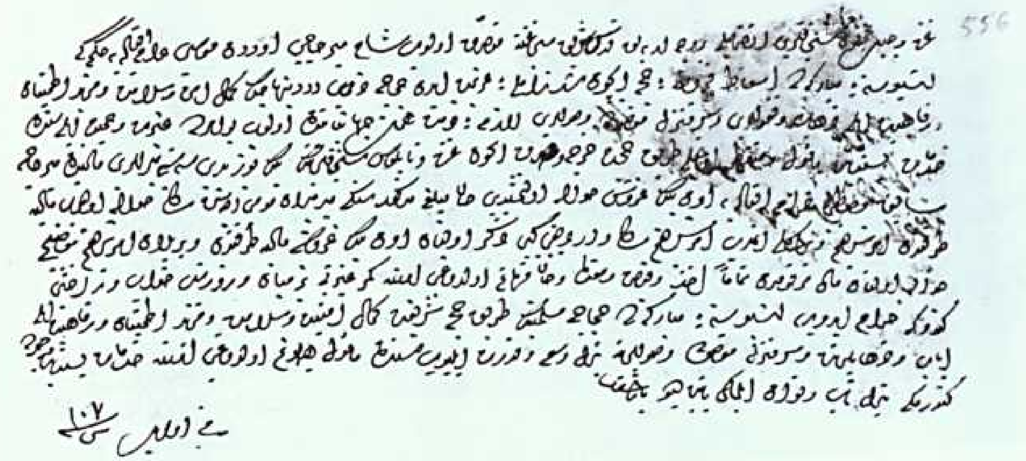

d.108, s.131, h.556

d.108, s.132, h.559

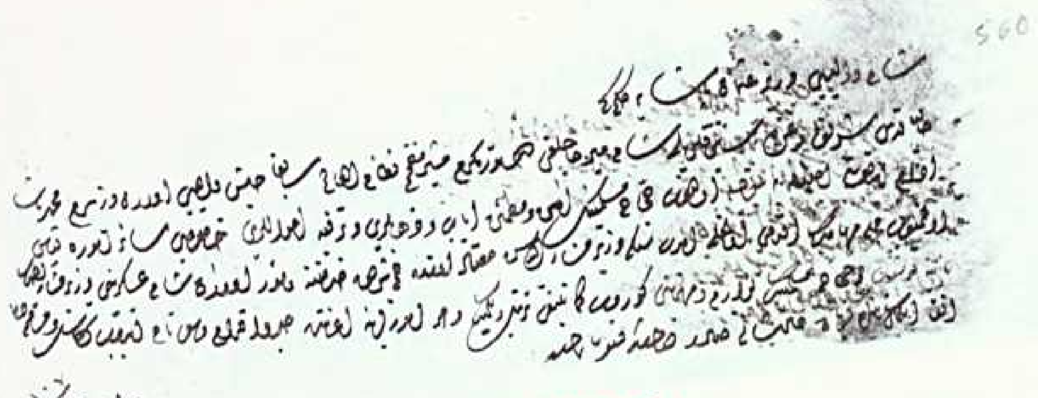

d.108, s.133, h.560

d.108, s.202, h.856

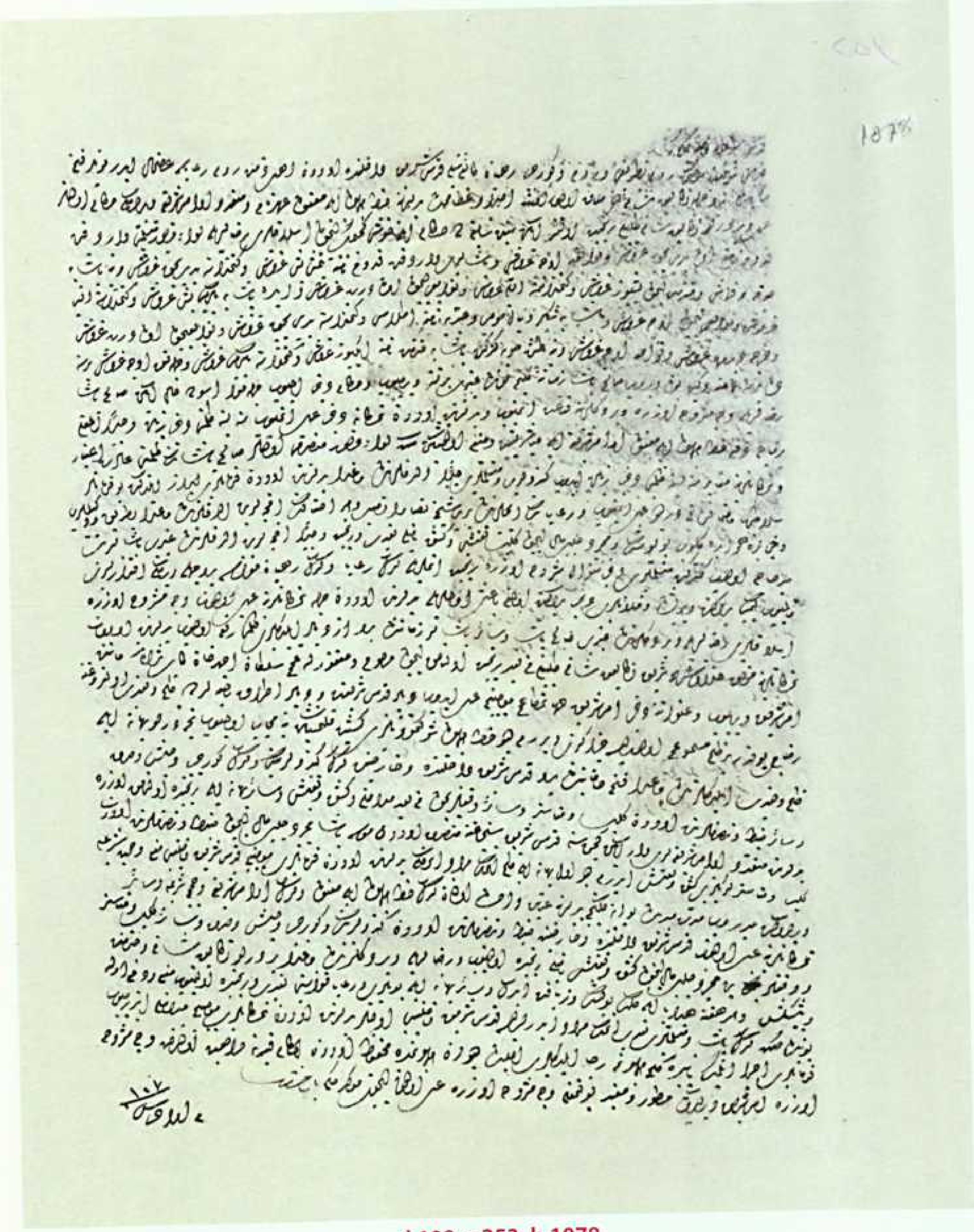

d.108, s.253, h.1078

d.108, s.254, h.1079, 1080

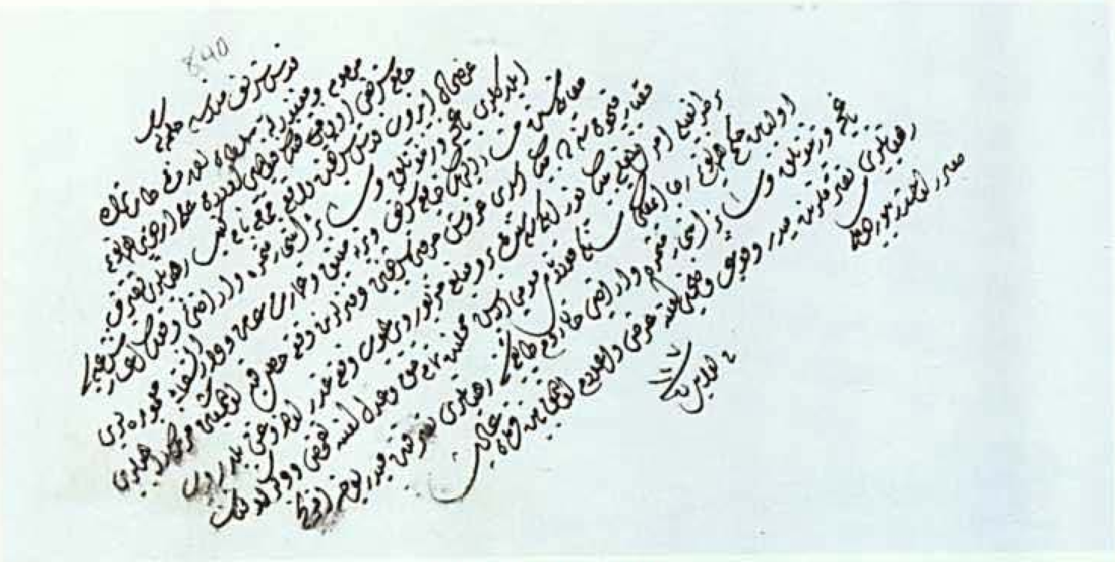

d.108, s.196, h.840

A.DVNS.MHM.ZYL.d. 11, s.60, h.254

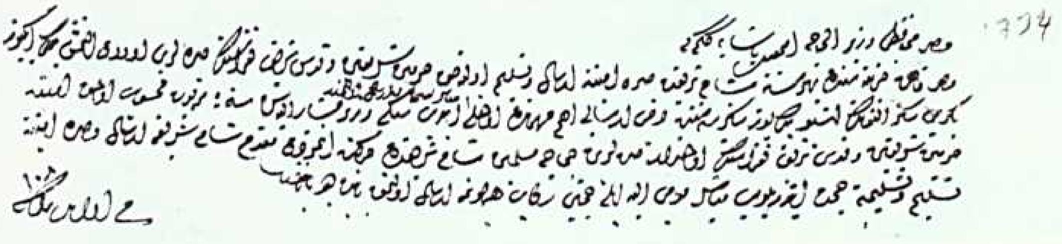

A.DVNS.MHM.d. 108, s.413, h.1734

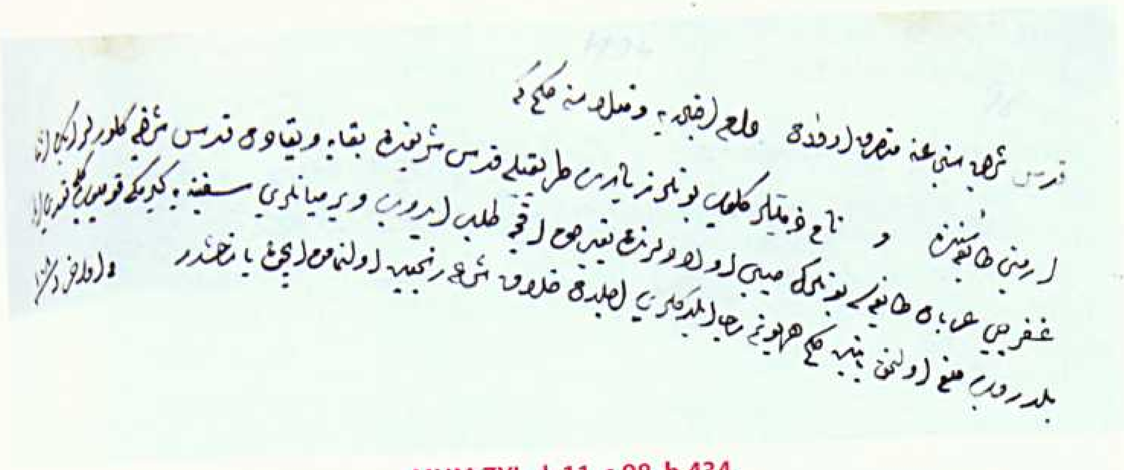

MHM.ZYL.d. 11, s.98, h.434

MHM.ZYL.d. 11, s.148, h.633

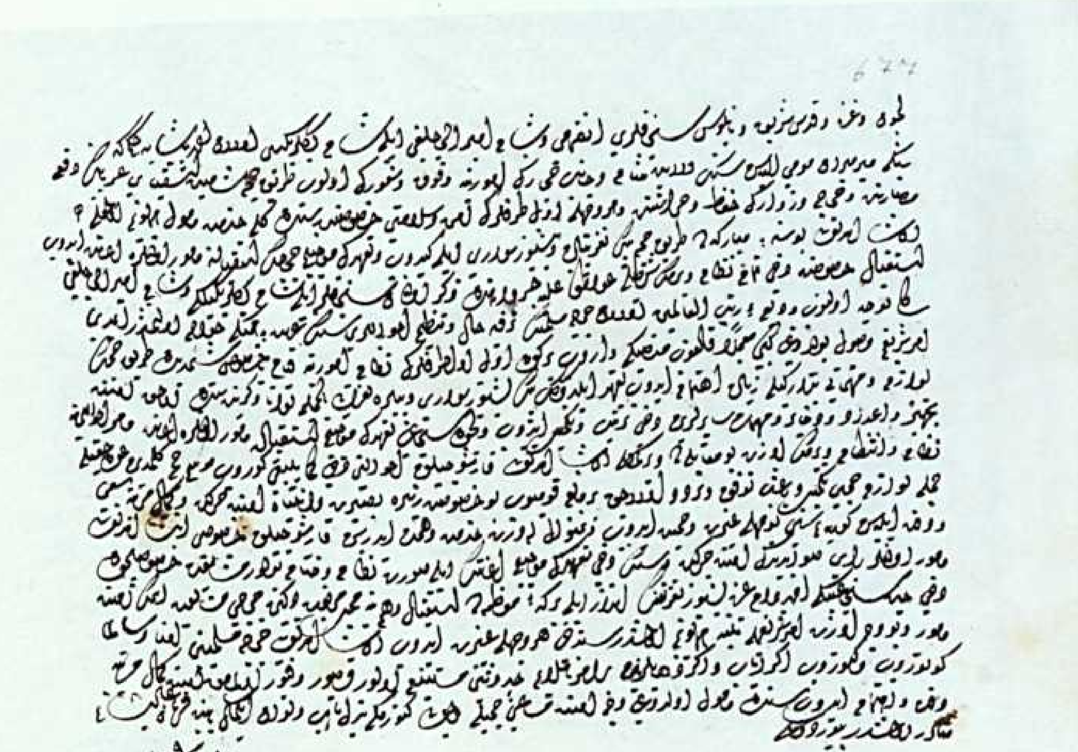

MHM.ZYL.d. 110, s.151, h.677

d.110, s.201, h.932

d.110, s.205, h.941

[illegible]

d.110, s.206-207, h.942

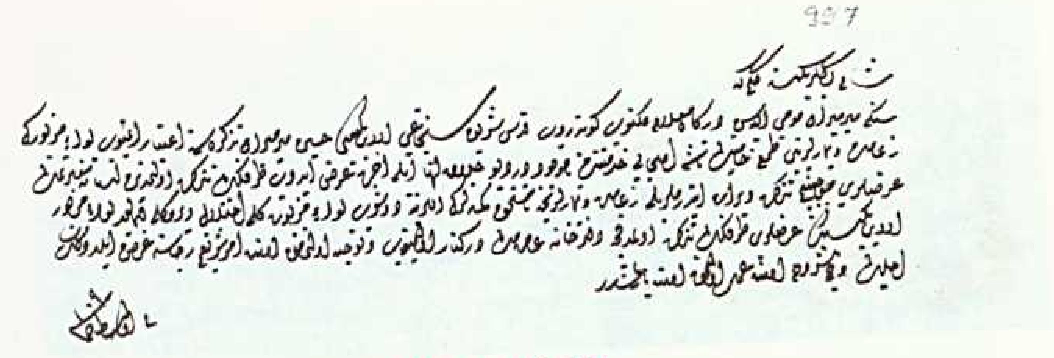

d.110, s.223, h.997

d.110, s.317-318, h.1419

d.110, s.320, h.1428

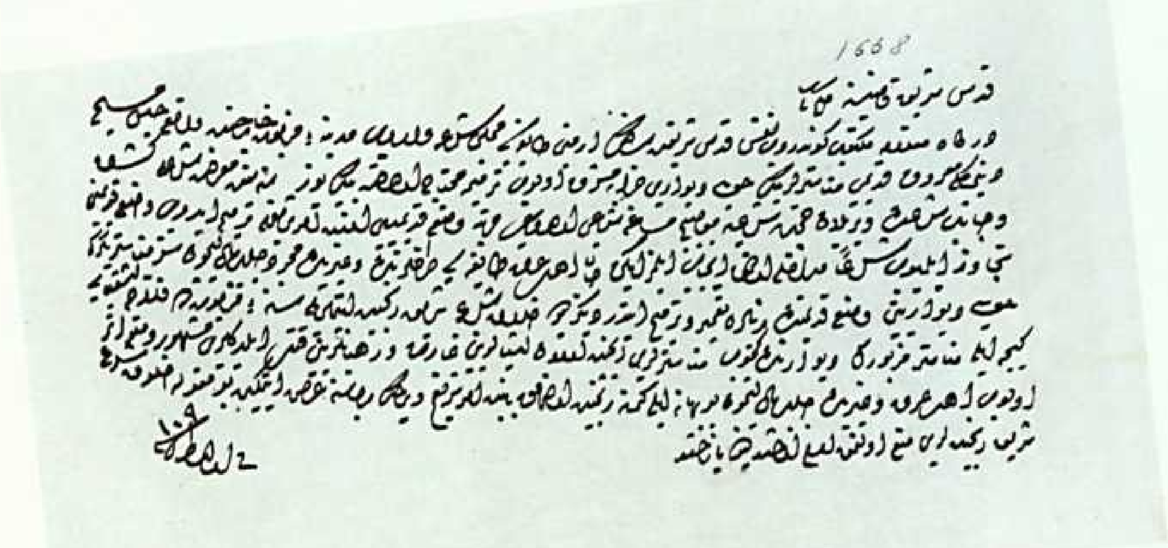

d.110, s.381, h.1668

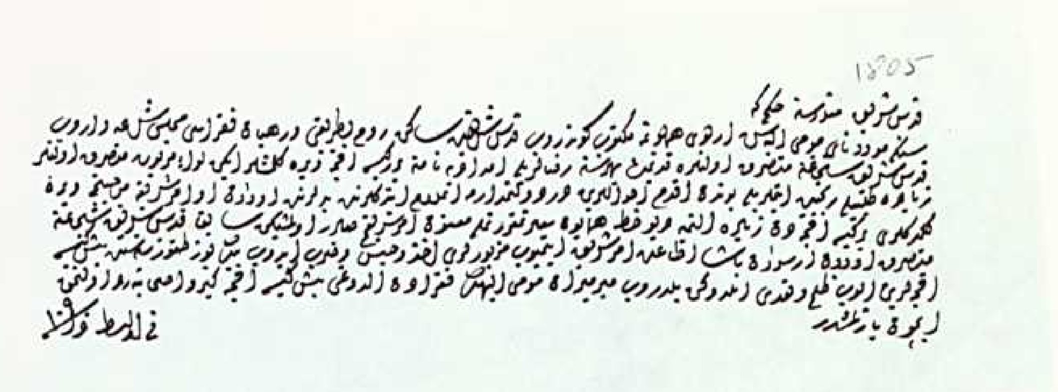

d.110, s.411, h.1805

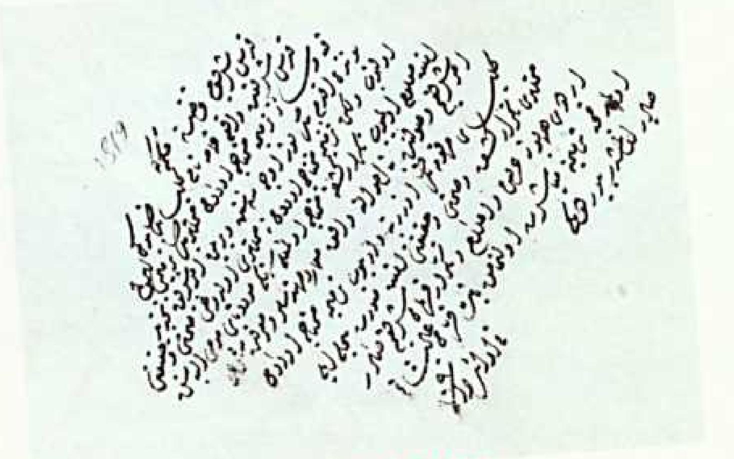

d.110, s.414, h.1819

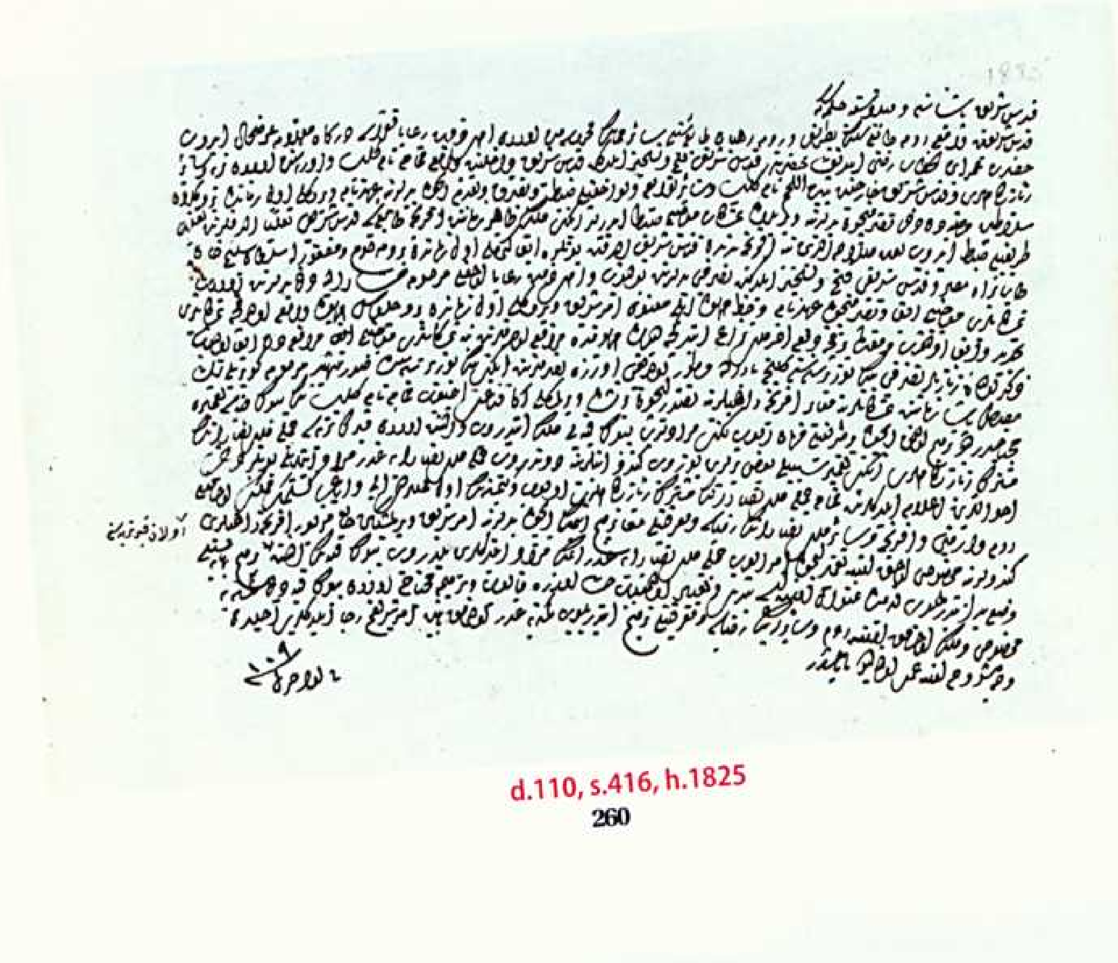

d.110, s.416, h.1825

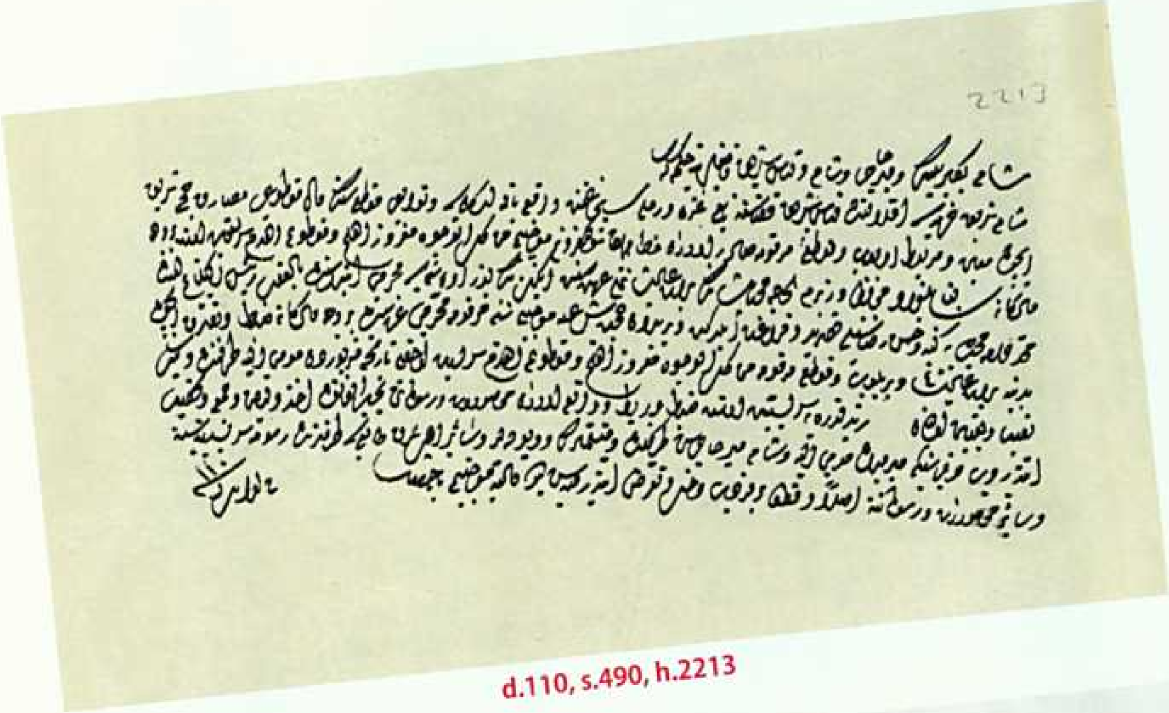

d.110, s.490, h.2213

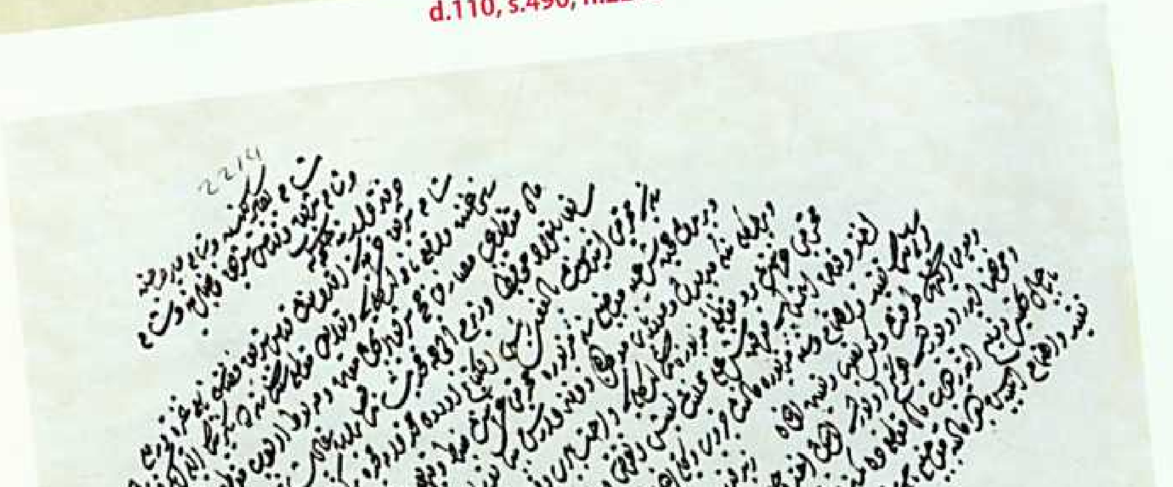

d.110, s.490, h.2214

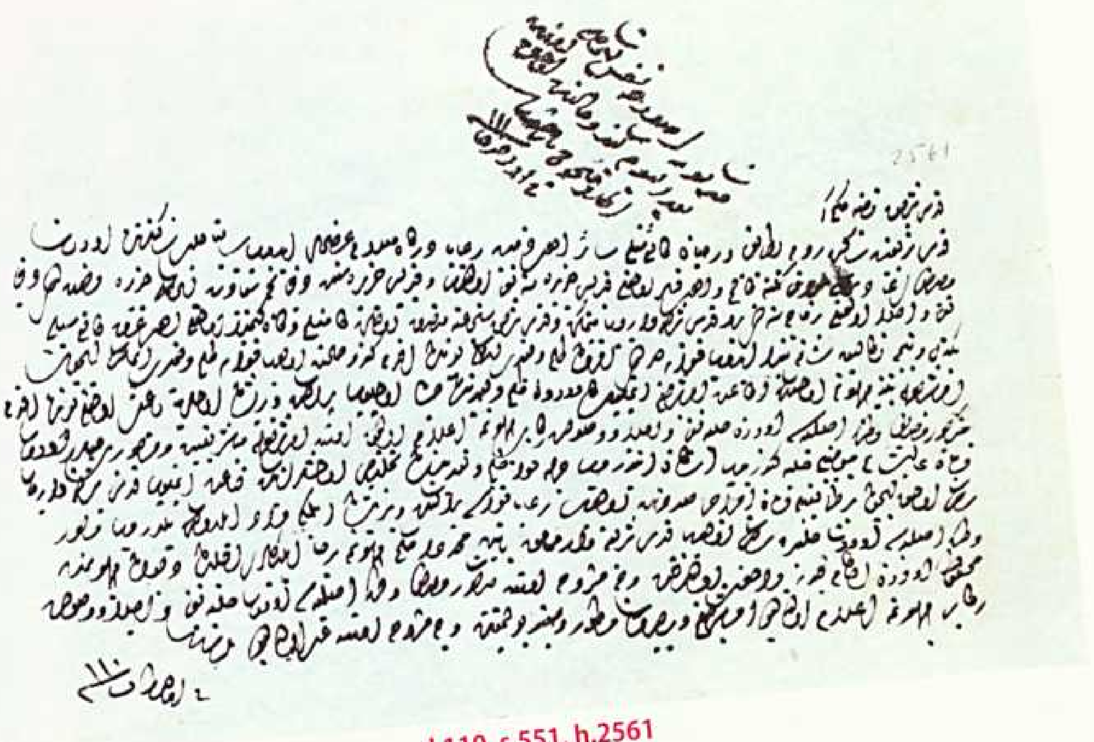

d.110, s.551, h.2561

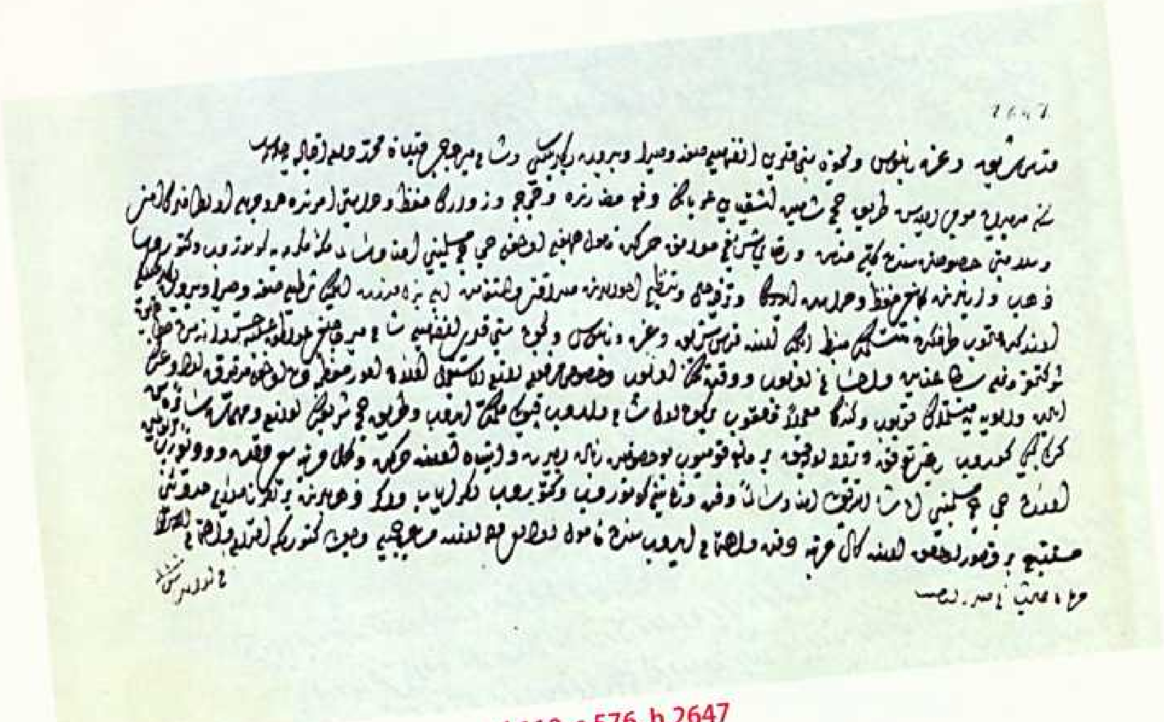

d.110, s.576, h.2647

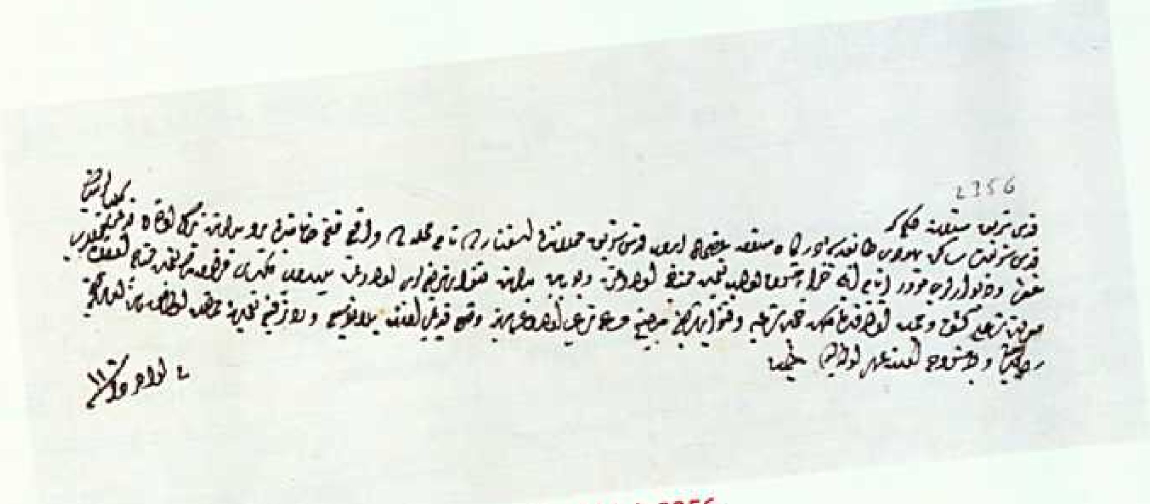

d.110, s.511, h.2356

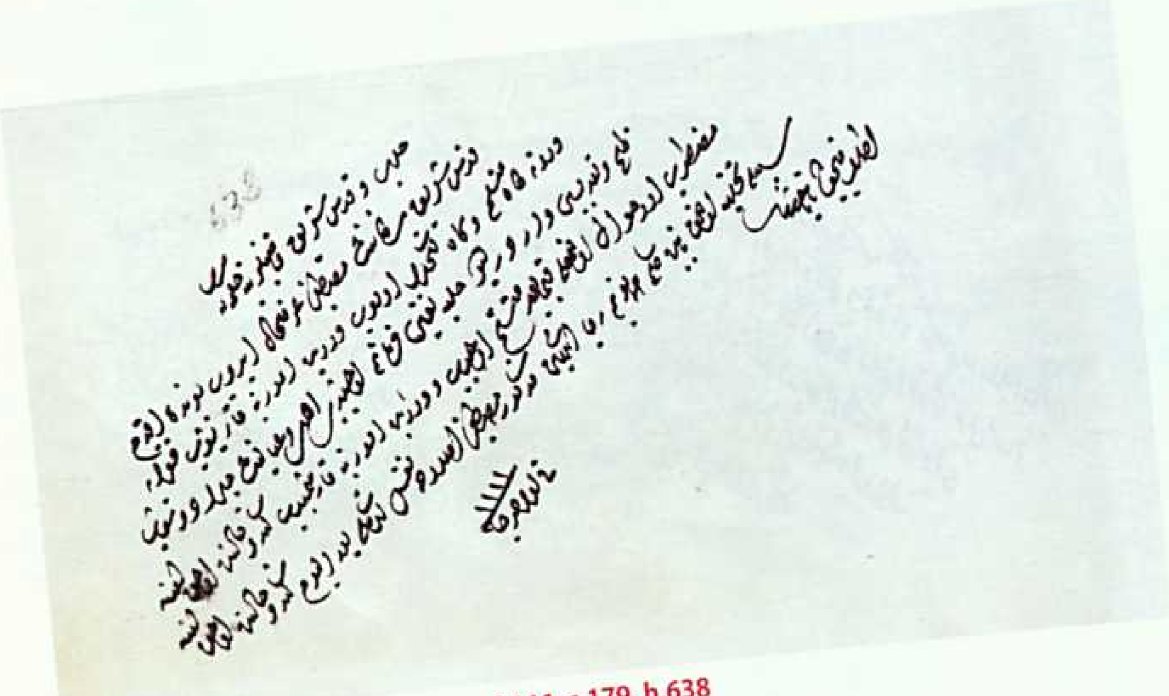

d.111, s.179, h.638

دفاتر المهمة المسجلة في كتالوج كامل كبه جي

(KK.d)

الرقم	التاريخ الهجري	التاريخ الميلادي	عدد الصفحات	عدد الأحكام	أرقام الأحكام
70	1010-1013	1601-1604	669	1	**s/h.** 636/2
71	1017-1028	1608-1619	793	12	**s/h.** 60/3, 74/1, 90/4, 310-2/1, 331/1, 337/1, 340/1, 350/1, 403/2, 406/1, 608/1, 783/1
			مجموع الأحكام	**13**	

Sächsische Landes-bibliothek-Staats –und Universitätsbibliothek Dresden

الرقم	التاريخ الهجري	التاريخ الميلادي	عدد الصفحات	عدد الأحكام	أرقام الأحكام
Eb.837	1071-1076	1660-1665	159vr.	5	**vr/h.** 44b/1, 46b/1, 67b/3, 144a/1, 144b/3
			مجموع الأحكام	**5**	

مجموع الأحكام: **152**

الرقم	التاريخ الهجري	التاريخ الميلادي	عدد الصفحات	عدد الأحكام	أرقام الأحكام
110	1108-1110	1696-1697	687	16	**s/h.** 151/677, 201/932, 205/941, 206-207/942, 223/997, 317-318/1419, 320/1428, 381/1668, 411/1805, 414/1819, 416/1825, 490/2213-2214, 511/2356, 551/2561, 576/2647
111	1110-1113	1698-1701	744	1	**s/h.** 179/638
180	1095-1096	1684-1685	300	4	**s/h.** 43/183, 48/202, 68/288, 168/701
			مجموع الأحكام	**118**	

ذيل دفاتر المهمة المسجلة في كتالوج دفاتر الديوان الهمايوني

(A.DVNS.MHM.ZYL.d)

الرقم	التاريخ الهجري	التاريخ الميلادي	عدد الصفحات	عدد الأحكام	أرقام الأحكام
8	1016	1607	218	1	**s/h.** 149/862
9	1044	1634-1635	171	1	**s/h.** 23/63
10	1054	1644-1645	195	2	**s/h.** 65/206, 89/352
11	1107-1108	1696	164	3	**s/h.** 60/254, 98/434, 148/633
18	1013-1015	1604-1606	260vr.	4	**vr/h.** 31b/2, 42a/1, 246a/1, 246b/1
			مجموع الأحكام	**11**	

دفاتر المهمة المسجلة في كتالوج دفاتر باب آصفي

(A.DVN.MHM.d)

الرقم	التاريخ الهجري	التاريخ الميلادي	عدد الصفحات	عدد الأحكام	أرقام الأحكام
937	1017	1608	40	3	**s/h.** 14/1-2, 18/1
938	1020-1022	1611-1614	76	2	**s/h.** 48/3, 49/4
			مجموع الأحكام	**5**	

الأرشيف العثماني التابع لرئاسة الوزراء (BOA)

دفاتر المهمة المسجلة في كتالوج دفاتر الديوان الهمايوني (A.DVNS.MHM.d)

الرقم	التاريخ الهجري	التاريخ الميلادي	عدد الصفحات	عدد الأحكام	أرقام الأحكام
75	1011-1013	1602-1604	331	3	**s/h.** 157/292, 267/558, 307/644
78	1018	1609-1610	900	16	**s/h.** 4/9, 38/101, 76/201, 82/215, 146/368, 222/583-584, 505/1295, 597/1534-1535-1536-1537, 598/1538-1539, 620/1601, 776/2023
79	1019-1020	1610-1611	516	3	**s/h.** 401/1005, 407/1014, 465/1191
80	1022-1023	1613-1614	571	5	**s/h.** 300/741, 303/745, 394/951, 489/1158, 494/1170
81	1024-1025	1615-1616	284	2	**s/h.** 96/213, 121/268
82	1026-1027	1617-1618	176	1	**s/h.** 129/279
84	1038-1040	1628-1630	59	1	**s/h.** 46/93
85	1040-1042	1630-1632	290	3	**s/h.** 49/100, 67/138, 124/280
86	1046	1636-1637	92	1	**s/h.** 76/132
89	1052-1053	1642-1643	114	11	**s/h.** 13/34-35-36, 14/37, 16/41-42-43, 35/90, 46/118-119, 63/155
90	1056	1646-1647	154	1	**s/h.** 33/108
91	1056	1646	160	2	**s/h.** 85/274, 135/426
94	1073-1076	1662-1665	49	2	**s/h.** 27/120, 43/216
96	1089-1090	1678-1679	199	5	**s/h.** 115/576, 125/627, 134/675, 136/681, 166/846
98	1100	1688-1689	272	10	**s/h.** 11/32, 74/231, 79/242, 80/243, 86/266, 123/405, 144/470, 205/714, 208/729, 255/953
99	1100-1101	1688-1689	180	5	**s/h.** 103/329-330-331, 132/422, 157/502
100	1101-1102	1689-1690	145	2	**s/h.** 98/382, 123/468
101	1102-1103	1690-1691	106	2	**s/h.** 72/224, 80/250
102	1102-1103	1690-1691	223	5	**s/h.** 103/438, 109/460, 125/521, 141/564, 201/781
104	1103-1104	1691-1692	280	2	**s/h.** 103/464, 216/1009
105	1105-1106	1693-1694	143	1	**s/h.** 43/205
106	1106-1107	1694-1695	381	3	**s/h.** 20/35, 120/417, 318-319/1271
108	1107-1108	1695-1696	427	11	**s/h.** 29/93, 131/556, 132/558-559, 133/560, 196/840, 202/856, 253/1078, 254/1079-1080, 413/1734

الاختصارات

A.DVNS.MHM.d	فهرس دفاتر الديوان الهمايوني، دفاتر المهمة
A.DVNS.MHM.ZYL.d	فهرس دفاتر الديوان الهمايوني، دفاتر ذيل المهمة
BOA	أرشيف رئاسة الوزراء العثماني
d.	دفتر
h.	حكم
Nr.	رقم
s.	صحيفة
TSMA	أرشيف متحف سراي طوبقابي
TSMK	مكتبة متحف سراي طوبقابي
vr.	ورق

منتسبي المذاهب المختلفة في استخدام الأماكن المسيحية المقدسة وعلى وجه الخصوص كنيسة القيامة والقرارات المركزية المتخذة بشأن إزالة هذه الخلافات ،الموافقات الصادرة بشأن تعمير هذه الأماكن المقدسة وبالشكل الذي ينسجم مع أصلها والقرارات القاضية بعدم إثارة المشاكل مع اليهود والمسيحيين القادمين من الخارج إلى القدس بقصد الزيارة.

ويحدوني الامل ان يلقى هذا المجلد الثاني القبول من لدن الباحثين المحليين والأجانب ممن يقومون بإجراء دراسات تتعلق بالقدس. ويسرني أن أقدم الشكر لمعدي الكتاب الأستاذ المساعد الدكتور مراد اولوسقان والأستاذ المساعد الدكتور داود هود والأستاذ المساعد الدكتور يوكسل جليك، وإلى الأستاذة الدكتور نجات خليل لقيامها بترجمة الملخصات إلى العربية، والأستاذ الدكتور صادق أوناي لترجمته الملخصات إلى الانكليزية، والشكر موصول إلى السيد صلاح الدين اويغور لقيامه بإخراج الكتاب، كما أقدم الشكر إلى المسؤولين في الأرشيف العثماني التابع لرئاسة الوزراء لقيامهم بتأمين الوثائق الأرشيفية للكتاب.

وسيواصل إرسيكا أعماله المتعلقة بالمدينة المقدسة/ القدس والأبحاث المتعلقة بها.

المدير العام

الدكتور خالد أرن

ودخلت القدس تحت الحكم العثماني في عهد السلطان سليم الأول إثر الحملة التي قادها في سنة ١٥١٦م. وفي ظل السلام العثماني عاشت الأقوام الدينية والعرقية والثقافية المختلفة جنباً إلى جنب سوياً في ظل هذا السلام. وأولى العثمانيون أهمية خاصة للقدس باعتبارها أولى قبلة المسلمين وثالث أقدس مدينة لهم، وساهموا وبشكل جدي وفي كل المراحل في إعمارها. وبفضل المنشآت الوقفية ازدهرت القدس من الناحية العمرانية، وهي حافلة بنماذج جميلة لتجربة التعايش على مدى التاريخ العثماني والتي نفتقدها اليوم. وأكثر الأمثلة ملفتة للنظر لثقافة التسامح والتعايش العثمانية ما نجده في الكتابات الواردة في الأسوار القديمة للمدينة والتي بناها السلطان سليمان القانوني وكذلك في باب خليل الرحمن والذي يسمى أيضاً باب يافا. فقد يواجه الداخلين إلى المدينة من هذا الباب عبارة "ابراهيم خليل الله" وذلك بدلاً من عبارة "محمد رسول الله" التي اعتيدت كتابته بعد كلمة التوحيد، وذلك من أجل التأكيد على ما تحظى به المدينة من أهمية من قبل الديانات السماوية الثلاثة، وهذه الحساسية التي تبرز القاسم المشترك بدلاً من الاختلافات هي بلا شك أحد المواقف المثبتة والعقلية المشتركة التي أضحت الإنسانية بأمس الحاجة اليها في يومنا هذا.

ويسر اليوم مركزنا/ مركز الأبحاث للتاريخ والفنون والثقافة الإسلامية التابع لمنظمة التعاون الإسلامي (إرسيكا) أن ينشر المجلد الثاني من مشروعه "القدس في دفاتر المهمة" وهو يتضمن الأحكام المتعلقة بالقدس والصادرة بين سنتي ١٦٠١ – ١٦٩٩ مع ملخصاتها باللغات العربية والتركية والانكليزية وذلك إيماناً منا أن هذا الأثر الذي أعددناه سيؤمن للباحثين المعنيين بالقدس والباحثين الذين سيولون اهتماماً بها تيسير الاستفادة من القيود الواردة في مئات الدفاتر بحصرها في مجموعة واحدة.

وفي هذا المجلد تصدرت الموضوعات الآتية: إدارة القدس، الخدمات البلدية وتعمير قنوات المياه، أمن المدينة، ترميم القلاع والاستحكامات، القضاء على فعاليات الأشقياء في المنطقة، أداء الكوادر الإدارية والعسكرية مهامهم ومسؤولياتهم في توفير الأمن والنظام في طريق الحج الشامي وأمن الحجاج عند ذهابهم إلى الحرمين وعودتهم منهما، إيصال الصرة بشكل آمن إلى القدس وتوزيعها إلى مستحقيها، والمسائل التي تحدث في إدارة الأوقاف وعلى وجه الخصوص في أوقاف خاصكي سلطان وخليل الرحمن، الفساد واستغلال الوظيفة والتدابير والاجراءات المتخذة للقضاء عليهما، تعمير قبة الصخرة وتأمين الأيدي العاملة ومستلزمات البناء لها ونقلها، الخلافات الناشئة بين

المقدمة

تعد مدينة القدس واحداً من أهم المراكز الحضارية التي أسهمت في توجيه تاريخ العالم فهي تأوي أقدس الأماكن عند الديانات السماوية الثلاثة، وهي ما زالت تحافظ على أهميتها بالنسبة لاتباع هذه الديانات. وكما هو معروف فإن القدس اسم على مسمى، وهي مدينة لها قدسيتها عند الديانات السماوية الثلاثة، وتحتضن العديد من الأنبياء والملوك، وهي مدينة متميزة شهدت أحداثاً مصيرية طبعت بصماتها على مختلف مراحل التاريخ الانساني. والقدس في الوقت ذاته قبلة المسلمين الأولى، ومسرى النبي محمد (صلى الله عليه وسلم) إذ ترتبط بها حادثة الإسراء والمعراج التي ورد ذكرها في القرآن الكريم. وهي البلدة التي تحتضن معبد سليمان بالنسبة لليهود، والأراضي التي ولد وعاش فيها النبي عيسى وتأوي العديد من الأماكن المقدسة والذكريات بالنسبة للمسيحيين. وأطلق عليها العثمانيون اسم "القدس الشريف" وهي المدينة الفريدة التي نالت قدسية عند الديانات السماوية الثلاثة. وقد أدى كل ذلك إلى أن تترك الأقوام والحضارات المختلفة في القدس وأرجائها آثاراً دينية وثقافية وفنية ومعمارية وظل قسم كبير منها قائماً إلى يومنا هذا.

اكتسبت القدس أهمية كبيرة في المجالات السياسية والدينية والثقافية في كل مرحلة من مراحل التاريخ الإنساني، وهذه الخاصية رافقتها حروب كبيرة وجدال بين الأمم المختلفة، وحظيت المدينة بقدسيتها في عهد النبيين داود وسليمان، وبعد الاحتلال البابلي دخلت القدس تحت حكم البرسيين والاسكندر الكبير والفراعنة المصريين والرومانيين ثم الساسانيين والبيزنطيين، وفي سنة ٦٣٨هـ وفي عهد الخليفة عمر تمّ فتحها من قبل المسلمين. وتعاقب على حكم هذه المدينة كل من الأمويين والعباسيين والطولونيين والاخشيديين والفاطميين والسلاجقة والصليبيين والأيوبيين والمماليك وأخيراً العثمانيين.

منظمة التعاون الإسلامي
مركز الأبحاث للتاريخ والفنون والثقافة الإسلامية باستانبول

Yıldız Sarayı, Seyir Köşkü, Barbaros Bulvarı
Beşiktaş 34349 İstanbul, Türkiye

Tel | +90 212 259 17 42
Faks | +90 212 258 43 65

ircica.org
ircica@ircica.org

القدس الشريف في دفاتر المهمة (١٦٠١-١٦٩٩م)
IRCICA © 2017
سلسلة دراسات حول القدس وفلسطين رقم ٥
ISBN 978-92-9063-293-1 (set)
978-92-9063-294-8 (v.1)
978-92-9063-317-4 (v.2)
إستانبول ١٤٣٨هـ/ ٢٠١٧م

بيانات الفهرسة

القدس الشريف في دفاتر المهمة ١٦٠١-١٦٩٩: إشراف خالد أرن؛ اعداد: مراد اولوسقان، يوكسل جليك، داود هود؛ ترجمة الملخصات نجات خليل وصادق اوناي.-استانبول مركز الأبحاث للتاريخ والفنون والثقافة الإسلامية، ٢٠١٧.
[ج ٢] ٢٦٣ ص، ١٣ ص، ٣٠ سم.-(دراسات حول القدس وفلسطين ٥)
V.1: 1545-1594 -- v.2: 1601-1699
النص بالتركية والمقدمة والتقديم والملخصات بالعربية والتركية والإنكليزية.
ISBN 978-92-9063-317-4 (v.2)
1.القدس الشريف--تاريخ--العهد العثماني، ١٥١٧-١٩١٧-- I.أرن، خالد. II. اولوسقان، مراد. III. جليك، يوكسل.IV. هود، داود. V. خليل، نجات.VI. اوناي، صادق. VII. السلسلة.
956.9442—dos21

ترجمة الملخصات إلى العربية: نجات خليل

ترجمة الملخصات إلى الإنكليزية: صادق أوناي

التصميم وإعداد الفهارس: صلاح الدين اويغور

الطبعة والتجليد: Seçil Ofset www.secilofset.com

IRCICA
مركز الأبحاث للتاريخ والفنون والثقافة الإسلامية باستانبول

القدس الشريف في دفاتر المهمة

(١٦٠١-١٦٩٩م)

2

إشراف

خالد أرن

اعداد

مراد اولوسقان يوكسل جليك داود هود

إستانبول ١٤٣٨هـ/٢٠١٧م

IRCICA

IRCICA

مركز الأبحاث للتاريخ والفنون والثقافة الإسلامية باستانبول

القدس الشريف في دفاتر المهمة

(١٦٠١-١٦٩٩م)

2